

ipſius. qm̄ nec voluit quod potuit: quod non poteſt
 velit. extra de off. deleg. qm̄. in paradifo. n. etiaſi ſi nō
 omnia potuit ante peccatum: quicquid tñ non pote
 rat non volebat. ⁊ etiaſi poterat omnia que nolebat.
 Nunc autem p̄s. clyij. homo ſimilis factus eſt vani
 tati. Quis enumeret q̄ multa que non poteſt: velit:
 dū voluntati ſue ipſe animus: eoq; inferior caro non
 obtemperet. Ro. viij. xxij. q. v. ſi paulus. Ipſo nāq;
 inuito ⁊ animus plerunq; turbat: ⁊ caro dolet ⁊ ves
 teraſcit ⁊ morit̄. Aug. de ciui. dei. li. xij. diuino intonā
 te p̄cepto obediendum eſt. xiiij. q. j. quod p̄cipit.
 non diſputandum. Aug. li. quo. ſ. Diuinis imperijs
 cedendum eſt obtemperando: non reſiſtendum diſpu
 tando. Aug. contra Fauſtum. Et ſciremus non dei
 creaturam eſſe culpabilem: ſed inobedientiam cōtu
 macem ⁊ cupiditatem inordinatam: non p̄ porcū
 ſed p̄ pomum. primus homo inuenit mortem. Et
 elau primatus ſuos non p̄ gallinam ſed p̄ lenticu
 lam perdidit. Gen. xv. Aug. ſuper Jo. homil. xij. fa
 cit. xij. di. q. ſquis. ⁊. c. delicia. ⁊. xiiij. q. vlti. c. vlti. Qui
 ſe ſibi magiſtrum conſtituit: ſulto ſe diſcipulum ſub
 dit. etenim quid aliq; de ſe ſentiant ignoro: ego de me
 expertus ſum quod dico: ⁊ facilius imperare ⁊ ſecu
 rius p̄eſſe alijs multis q̄ mihi. Bernar. in epla ad
 odonem. Quicquid nobis a ſenioribus fuerit im
 peratū. ſit tamq̄ ſi de celo ſit ore dei prolatum. nihil
 reprehendas nihil deſpicias: in nullo penitus mur
 murare p̄ſumas: q; in monaſterio ſeruire veniſti: nō
 imperare. obedire: non iubere. totum ſanctum. totuſ
 vtile iudica: quicquid aut tibi aut alijs videris impe
 rari. Ceſarius in ſermone. Obedientia in omni rōna
 li creatura eſt omnis iuſtitie origo atq; perfectio. Uñ
 per obedientiam ⁊ inobedientiam diſtinguit ch̄s
 ab adam. Unde ap̄ls ad Ro. vi. Sicut p̄ vnus hois
 inobedientiam ⁊c. Aug. ſuper qōnis. lxxj. P̄repoſi
 tum monaſterij timeas: vt dñm diligas: vt patrē cre
 das tibi ſalutare quicquid ille p̄cipit: nec de maioris
 ſnia iudices: cuius eſt officium obedire ⁊ que iubent
 implere. Hiero. in epla ad Ruſticum. Didicit ex his
 q; paſſus eſt obedientiam. ad Heb. v. Hoc dupliciter
 pōt intelligi. aut. n. dictum eſt. didicit q; alios diſcere
 fecit: aut q; experimento didicit quod p̄ ſcientiā non
 igno: auit. Anſelmus in li. Cur de? homo. c. xi. Aliqñ
 p̄cipitur bene ⁊ obeditur bene: vt quum p̄cipit
 ſeruari caſtitas. aliqñ p̄cipit male ⁊ obedit male: vt
 quaz alicui p̄cipit furari aliqñ p̄cipit bene ⁊ obe
 dit male. vt cum alicui captiuo dicis. fuge ⁊ ero p̄ te
 in vinculis ⁊ penam pro te accipiam: vt fecit Sac
 culus p̄ diacono capto a longobardo: vt narrat Greg.
 in. iij. li. dialogorū. Bona quidem eſt talis p̄ceptio:
 q; ex p̄fecta charitate: ſed mala obediētia: q; obuiat
 charitati. Aliqñ p̄cipit male ⁊ obedit bene: vt quū
 prelatus ſibi p̄cipit aſſeri a ſubito qd qd ſine picu
 lo eſſe non poteſt: vt dauid q; p̄cepit ſibi aquā deſer
 ri de ciſterna bēthleem cum periculo miſi: quā p̄pea
 effudit ⁊ dño libauit. Anſelmus de ſimilitudinibus.
 ij. Reg. xiiij. xl. di. delicia. Omnis virtus ab obediē
 tia incipit: quemadmodum omne vitium ab inobe
 dientia p̄ceſſit. Fruſtra namq; vel inobediētia rebel
 li vel cōtumaci doctrina: vel non intelligenti p̄ceptū
 daret. Hugo de ſimilitudinib; j. pte. xiiij. c. iij. Obe
 dientia ad oē qd iniungit ſpontaneo vigore: aliterq;
 animo fert: modum non conſiderans in infinituſ li
 bertate extendit. Unde etiam ſi impoſſibilia iniūgu
 tur: confidens de dei bonitate. obedit ex charitate.
 Bernar. de p̄cepto. Obedientie limes ſm̄ tps eſt ipſa

ipſis extremitas: vt ſit terminus obediētie. q; ⁊ vite:
 quod nobis maxime commendat vniſgeniti dei exē
 plum: qui factus eſt patri obediens vſq; ad mortem.
 Phil. ij. Bernar. de p̄cepto. Obedientia nō ſeruili me
 tus: ſed charitatis affectu ſeruanda eſt. non timore pe
 nes: ſed amore iuſtitie. Greg. in mora. ſed a timore in
 cipit ⁊ in charitatem p̄ficiat. de pe. di. ij. ſicut ſeta. Bo
 nus obediētie gradus ſi p̄ metum gehenne: ſiue
 p̄ factam p̄feſſionem. quaz p̄feſſus eſt: q; obe
 diat. Melior autem cuz dei amore obedit. illa q; p̄
 obediētia neceſſitatis: iſta charitatis eſt. Ille autez
 optimus eſt obediētie gradus: quum eo aīo opus
 iniunctum recipit: quo ⁊ p̄cipit. Greg. ibidez. Im
 p̄fecti cordis. ⁊ infirme voluntatis indicium eſt ſta
 tuta ſeniorum ſtudioſius diſcutes: rationem ad oīa
 que iniungūtur exigere. de q; b; q; male ſuſpicari. De
 oī p̄cepto (cuius cā latuit) nec vnq; libeter obedire:
 niſi ⁊ audire contigerit. quod forte libuerit: aut qd
 non aliter licere vel expedire monſtrauerit: vel apta
 rō: vel indubitata authoritas. Greg. ibide. Eſt oīs
 inobediētia inexcuaſabiliter ſit culpabilis: nulla tñ
 eternaliter eſt damnabilis: niſi quam remedius pen
 tentie non ſanat. nulla eſt letaliter criminalis: niſi q;
 contemptum ſuperbie non euitat. Unde ſi iubete ſe
 nioze vt ſileam: verbuz mihi forte per obliuionē ela
 bitur: reū me fateor inobediētie: ſed venialiter. Sed
 ſi ex contemptu. xj. q. iij. ſ. p̄miſſis. ⁊. ſ. cuz ergo. in ſi.
 xiiij. q. iij. notādū. in ſi. ex. d. cle. ex. m. ſi celebr. in ſi.
 ſciens ⁊ deliberans in verba prorupi: ⁊ ſilentia rum
 po: p̄uaticatorez me conſtituo ⁊ criminaliter pec
 co: ⁊ ſi impenitens vſq; ad mortē perſeuero: dānoz.
 Greg. ibidem. Adoleſcens ſine obediētia inter ſecu
 li abuſua eſt. obediētia mater omnium diſciplina
 rum eſt. Cyprianus de. rj. abuſiuis. vide. ſ. e. ſ. cōſes
 quenter. ver. inter. rj. abuſua. in. c. xvij. qui obedit
 prelatiſ: habet ſibi corpus obediēs. Bernar. in ſermo.
 ſeſti. Erat ſubditus illis. Luc. ij. Quis? quibus? de
 hoibus. deus cui angeli ſubditi ſunt erat ſubdit? ma
 rie. nec tñ marie: ſed etiam Joſeph p̄ mariaz. Ad
 rare ergo vtrūq; ⁊ elige quod amplius mireris. filij
 benigniſſimam dignationem: an matris excellentiſ
 ſimam dignitates. vtrunq; ſupor. vtrūq; miraculū.
 ⁊ q; deus ſemine obtemperet: humilitas ſine exem
 plo. ⁊ q; ſemina deo p̄cipiat: ſublimitas ſine ſocio. In
 laudibus virginum. Apocal. xiiij. dicis ſingulariter:
 q; ſequuntur agnum quocunq; ierit. Quibus ergo
 laudibus iudicas dignam: que etiaſi preit? Ad diſce
 homo obedire. certa ſubdi. diſce obtemperare. De au
 thore noſtro ⁊ p̄ceptore dicis: Et erat ſubditus il
 lis. Erubeſce ſuperbe cinis. dñs ſe humiliat: ⁊ tu te
 exaltas. deus ſe humilibus ſubdit: ⁊ tu te preponis
 authori. Quoties. n. p̄eſſe deſidero: toties deū meū
 preire contendo. Si hominis o homo imitari dedi
 gnariſ exemplum: certe non erit tibi indignum imi
 tari authorem tuum. Bernar. ſuper Adiffus. Homo
 ſubdere ei q. ſ. te eſt. ⁊ infra te erunt illa quibus p̄po
 ſitus eſ. Or. n. homo deſeruit eū ſub quo eſſe debuit:
 ideo ſubditus eſt eis. ſ. que eſſe debuit. Supra te de
 eſt: ſub te pecora. agnoſce euz qui. ſ. te eſt: vt agnoſcāt
 te que infra te ſunt. Ideo q; quum Daniel cognouit
 ſe. ſ. ſe deum: agnouerunt illum. ſ. ſe leones. Daniel.
 vlt. Si autem ſuperiorem contemnis: ſubderis infe
 rioribus. propterea ſuperbia egyptiorum de ranis.
 Exo. viij. ⁊ muſcis condemnata eſt. poterat de? leo
 nes mittere: ſed aliq; magnus leone terrēd? eſt. quan
 to illi erant ſupiores: tanto de rebus contemptibiliſ

bus & abiectis fracta est eorum ceruix mala. Aug. super epistolam Jo. homil. viij. Non erit caro subiecta animi: nec vitia rationi succumbent: si animus non est subditus auctori suo. Tunc autem rationi subijciuntur nobis omnia que nobis sunt: si nos subijciuntur ei a quo nobis illa subiecta sunt. Nam q̄ videtur subiecta ei esse qui deo subiectus non est: nō sunt vere subiecta ei: sed ille potius subijcitur eis qui suam voluntatem subiugabit eis. Isidorus de summo bono. li. i. Dei providentia reges ministris suis vniuersam creaturam naturas & voluntates. Naturas vt sint. voluntas autem vt nec infructuose bonae: nec impunitae sint: male subdidit. Prim⁹ subdidit omnia: deinde creaturam corporalem creature spiritali. irrationalem rationali. terrestrem celesti. femineas masculinas. minus valentem valentiori. indigentē copiosiori. Aug. super Gen. li. viij. Puer parentibus subditus erat. Luc. ij. doctrina enim deus apparebat & actibus homo. Aug. de vera religione. c. xx. Dis creatura velit nolit subiecti creatori. Sed a creatura rationali voluntaria subiecti tripliciter esse debet. vt q̄ certū est deum velle id quod nos velimus. & id quod certum est eum nolle id execremur. quod autem incertum est vtrum velit an nolit: neq; velimus ex toto: neq; penitus non velimus. Bern. Quidam amanti subesse vt possint preesse. honores fugiunt vt honores bus obuiant. Hugo de claustro. li. iij. Et de hoc. s. in hac. ij. parte. in. s. poro. ver. quidā amanti. in. c. xxij. Bonum est obedire maioribus: parere perfectis: & post regulas scripturarum vite sue tramitem ab alijs discernere: nec preceptore vti pessimo. scilicet p̄sumptione sua. Hiero. in epistolis. Seruias fratribus: hospitū pedes laua: passus iniuriam taceas: prepositum monasterij timeas: vt dominum: dilige vt patres: credas tibi salutare: quicquid ille precipit: nec de maiorum sententia iudicet: cuius officium est obedire. & implere que iussa sunt. Hiero. ibidem. & de hoc etiam. s. in c. xxij. s. poro. Quedam sunt pura bona: quedam pura mala. in his nulla debetur hominibus obedientia. qm̄ nec illa omittenda sunt. etiam quuz prohibent. nec ista etiam quum iubent sunt cōmittenda. Porro inter hec sunt media quedam: que pro modo loco & tempore iudicio & persona & mala possunt esse & bona. Et in his lex posita est obedientie tamq̄ in ligno scientie boni. Gen. ij. vide. s. eo. ver. dix. & mali. quod erat in medio paradisi. in his omnino prelatorum. nec iussio: nec prohibitio est contemnenda. Bern. in epist. Monachum obedientissimum dico: cui ex quibuslibet seniorum verbulis. ne vnum qdē iora vteruolat. Mat. v. nec attēdit quale sit quod precipitur. & sit obedientia sine mora. Bern. ibidem. Quum semel vicarius beati Francisci teneret capitulum: & ipse in cella sua oraret: vnus ex fratribus de sessionis quodam contextus palliolo non se disciplinē subdebat. videns hoc vir sanctus absens in spiritu. vocauit quendam de fratribus & dixit ad eum: vidi frater diabolum super illius fratris inobedientis dorsum. collum eius tenentem adstrictum: q̄ tali lessori subiectus: obedientie freno spreto instinctus eius sequebatur habenas. & cum rogarem deū pro fratre subito confusus demō abscessit. vade igitur & dic fratri vt obedientie sancte iugo collum sine mora summittat. monitus per internuntium frater statim que conuersus ad deū. ad pedes vicarij humiliter se proiecit. In legenda beati Francisci. in titulo de intelligentia scripturarum. & spiritu prophetie

Quod in 20. casibus offendunt multi
religiosi contra obedientiam
aut eius puritatem.

Cap. 70.

Contra sanctam obedientiam. aut eius puritatem supra copiosissime approbatam commendatam & descriptam. multipliciter fit a religiosi istius temporis hypocritalis: qui ei capita summisserunt. Et primo & grauius: quia multi ex eis nedum non obediunt simpliciter: sed precipientibus eis prelatis multas verbales inferunt iniurias. & aliquoties (quod est desperatius) manus mittunt in christum dñi prelatum suum. contra illud. i. Reg. xviii. & ij. Reg. i. ij. quest. vij. s. de his etiam illud vers. Item in libro regum. extra de sen. ex. cum illorum. Secundo. quia et si nō iniuriantur prelatis: subdit sepe eis iniuriantur: vt vidi fieri dicentibus subditis: tantum tibi obedire: quantum canis vel asinus. non tamen obediunt: sed inflati tacent vel recedunt a facie eius: sicut cayn a facie domini. Gen. iij. & de pe. di. j. & venit. Vidi quendam fratrem. & vti nam solus esset. in eremitio chibotoli in custodia perusina in prouincia beati Francisci: vbi eram de familia: qui in mea presentia: quuz precepisset ei gardianus. q̄ redderet mantellos superfluos quos habebat in cella pro forensibus fratribus. qui venerant: noluit reddere. & quum frater fugeret ad cellam recedens a facie Gardiani: cucurrit post eum gardianus clanculo: & ego cum eo. & reuertens mandauit ei iterum per obedientiam. q̄ redderet mantellos. ille nunc nolens audire obedientiam quam ante tamen audierat: cum ambabus manibus clausit aures suas: & sicut serpens obturauit aures suas. ad literam ne vocem incantatoris id est preceptoris audiret: & cellam suam sic intravit. ps. lvij. Contra tales Hieremias. Diere. xxij. Locutus sum ad te in abundantia tua id est superbia vel auaritia. que vtraque fuit in isto fratre. & dixisti non audiam. & Ezech. iij. Bonus israel noluit audire te: quia noluit audire me. Omnis qui peccauit israel attrita fronte est & corde duro. Item contra tales Act. vij. Dura ceruice & incircuncis cordibus & auribus &c. Contra tales etiam dicitur Job. xxx. Seruum meum vocaui: & non respōdit mihi. Contra tales etiam dicitur Esa. xxx. Aures tue audient post tergum mouentis te. Zach. vij. Auertent scapulas & aures aggregauerunt: ne audirent. Esa. xlvj. Audite me duro corde qui longe estis a iustitia. Esa. xxx. Ad vocem clamoris tui statim vt audierit respondebit tibi. Tertio: aliquoties respondent suis prelatis quum precipitur eis aliquid. faciatis vos. accipiunt personam prelatozum: quum sint subditi. contra illud. lxxxix. distin. ad hoc. xxi. distin. inferior. cum. ij. c. seq. Quarto: quidam se excusant & falso cōmuniunt. contra id ps. cxi. Non declines cor meū in verba malicie: ad excusandas excusationes in peccatis. Deutero. xxx. Mandatum quod dedi tibi: non est supra te. extra de consue. quanto. xvi. q. j. predicator. Quinto: & si aliquoties obediunt. cū murmuratione tamen & displicentia & tristitia. Exo. xvi. Non est dicit moyses: murmur vestrum contra nos. sed contra dñz. nos. n. quid sumus? cōtra murmuratores. xc. di. alienus. ij. q. vij. s. de his. ver. item obijcitur. Quum semel murmuraret corā fratre. Egidio

Religio
sorum
tarat
inobedi
tia.

ocio beati francisci quidam frater de obediētia sibi data: dixit ei frater Egidius. Amice mi, quanto plus murmuras: plus te oneras. z quāto humilior z des notius summiferis caput obediētie: tanto lenior z suavior tibi erit. vince temetipsum: z vices oīa. qz parum est hōi vt trahat aīas ad deum nisi semetipsum vincat. Et dicebat beatus Franciscus, qz victoria mundi a suis ipsius est victoria inchoada. Sexto, tarde obediūt cōtra id. Mat. iiii. ibi. Illi sūt statī zc. z. s. dixi. Septimo, non complete obediūt: vel amplius qz eis fuerit imperatum faciunt. Cōtra primū ex de reg. iur. defleat peccator. de pe. di. v. c. j. Exo. xix. Dia que pceperis nobis faciemus. Cōtra sūm est qz idem est facere plus in talibus: qz minus. ex de off. cust. c. j. cū ijs qz ibi no. z de hoc. s. in. lxx. c. in. s. commendabilis. ver. quartus gradus. Octavo, frequēter audiunt vocantes prelatos eos: z non rēdent ex superbia vel impatientia vel acidia vt preceptū subterfugiant. Non sic samuel dicens heli. Ecce ego. vo casti. n. me. z tū non vocauerat. j. Reg. ij. Nono, abscondunt se ne a prelatīs inueniantur: z ne eis precipiatur. Isti vere cōtumaces obediētie sunt. extra de alie. iudi. mu. c. j. ibi. vel malitiose se duxerint absentā dos. ex de off. deleg. consultationibus. in si. ibi. Nisi is qui possidet se pro cōtumacia absentasset. extra vt lit. non con. qm frequēter. s. porro. ibi. Sive qz malitio se seipsum occultat. siue qz impedit ne possit ad eum citatio puenire. extra de cle. non resi. ex tue. ibi. Qui se fraudulenter absentat. v. q. v. qdam ibi. qz si nō exierint. faciunt qz no. extra de do. z cō. c. ij. in gl. cōtumacia. Decimo, faciunt se timeri a prelatīs verbis z signis z factis z iniurijs z minis, ne eis aliquid precipiant. ita qz prelati non audent cōter hodie aliquid precipere eis magis timentes subditos tales qz ipsi eos: z qz nolunt scandalizari in se passiuē nec in subditis. Tales subditi filij mortis sunt: qz nihil possunt aut audent eis prelati precipere: nec in subiectione viuunt: sed in supbia z elatione z rebellionē. Tales proprie filij belial sunt. i. absqz iugo. sic. n. interpretat belial. ita vt nemo maxime prelati possint eis loq. j. Reg. xxv. Undecimo, obediūt ex timore seruili nō amore: z ideo meritum obediētie perdunt. extra de reg. iu. qui ex timore. qz timor non est in charitate. j. Ro. iij. xxiiij. q. vj. s. ex his. z de hoc etiam loquitur. viij. q. j. sciendū. z. j. Pet. j. Castificantes aīas in obediētia charitatis. Duodecimo, quoz vtcunqz obediunt: mercedem temporalem z consolationez expectant z recipiunt. vnde meritum obediētie pdunt: qz sub ista spe obediunt: z sic mercedem suā recipiūt. Mat. vj. z op. c. xvij. q. ij. si quilibet. vbi obstetrices pro reseruatione puerorum domos temporales receperunt. tales miseri stulti peccatores sunt: qui bonuz opus obediētie vnde possunt habere vitaz eternā: vendunt pro vili pictātia: vel vili tunica: vel vili munitulo: vel aliqua alia cōsolatione tpali: cōtra quos Grego. Quum pro opere recto laus transitoria aut premium querit: eterna retributione res digna vili pōio venditur. Decimotertio, quoz obediunt. z iterum de eadem materia. vt de eundo pro pane: vel facere hebdomadam: vel associando fratrem: vel consimili: vel alia eis a prelatīs precipitur: impropertant, z referunt questiones eis. toties ini pro pane, vel simile. quasi obediētia sit terminis conclusa: vel limitata vicibus: z nō perpetua z vsqz ad mortē vt christi. Phil. ij. z de hoc satis. s. in. lxx. c. in. s. commēdabilis. ad si. ver. obediētia vero. Decimoquarto: in-

stant cum prelatīs precipientibus p̄cibus z frequēter minis: vt reuocent obediēcias eis datas: vel per superiores prelatos: z frequenter p̄ seculares eas faciunt reuocari. quod idem est in effectu: z pessimo z contumaci affectu. ac si dicerent. nolo facere qd vis prelate. Ista autem reuocatio. et si exterius in foro cōtentioso excusare videat vt inobediens non iudicet: nec vt inobediens non puniatur. in foro tū conscientie non excusat. Nec credo eos excusari a mortali: qz reuera inobedientes sunt. extra de ma. z obe. si quis. qz prelati tunc obediunt: z subditi p̄cipiūt. quod est ordo retrogradus sūm vnum intellectum. xxiiij. q. v. est ordo. quum contrarium debeat esse. xv. di. esto a subdiacono. z tales proprietarij sunt proprie voluntatis: z in suo proprio pessimo corde viuunt. extra de sepul. c. vlt. li. vj. z de testa. c. vlt. li. vj. Decimoquinto, accipiunt vnam licentiam vel obediētia eundi ad vnum locum: z vadunt ad alia z ad personas alias. Et proprie tales contra obediētia vel licentiam faciunt: qz formam obediētie eis traditam non seruant: que est exactu diligentia obseruanda. extra de rescrip. cum dilecta. vbi de hoc z de off. deleg. venerabili. ibi. contra mandati nostri tenores. extra de rest. spo. c. vlt. ff. manda. diligenter. Vel ultra terminū eis datum in obediētia stant: quum tamē dies assignata pro prelato interpellat. c. extra de loca. potuit. Hō enim possunt subditi sine voluntate plati sibi terminum obediētie prorogare. c. op. extra de off. dele. de causis. Et vt narrat climacus senior sanctissim⁹ missus alexandriam ab abbate pro necessarijs: qz nō venit in termino p̄fixo: qz qz fuerit legitime impeditus: z vtiliter egit agenda monasterij: publicaz nihilominus coram fratribus penitentiam fecit in solitaz p̄ abbatem. Et in lxx. c. s. commendabilis. ver. cuz iulius. s. dictum est de Julio cui honor solitus redeunti negatus fuit a senatu: qz vltra terminū quinqz annorum sibi assignatum tardauit: qz qz cum maxima victoria redisset. Decimosexto, qz raro per obediētia vadunt: sed p̄ licentias procuratas: ne dicā extortas. z frequenter cum minis z subsannationibus expetitas: procurantes cum talibus licentijs suas cōsolationes corporales z temporales eundi parisijs, standi cuz cardinalibus, regibus, z epis. z alijs dñis mundi, visitandi consanguineos z amicos. eoz maledictas deuotas in monasterijs pelliciētes. vide qd legit z no. xxiiij. dist. laici. z de pe. dist. ij. si enim. vltra v. col. ver. petrus. ibi pelliciūt. z in gl. i. alliciūt. bibendi, discurrendi, z per peregrinationes vagādi potius qz plorādi. cōtra illud. viij. q. j. sciendum. extra de off. or. quanto. xvj. q. j. monachi vagantes. xvij. q. ij. qdā monachoz. Decimosextimo, qz licētia tales quas procurant faciunt eas p̄ platos in literis eis datis ad eoz quasi excusationem. z vanam gloriā obediētia appellari: quum tū proprie non possit dici obediētia: nisi quam prelati subdito suo motu suo sine requisitione eius imponit z voluntate. alias potius obedit prelati z satisfacti misere consolationi subditi, qz econtra. vt. s. e. c. s. sciendum. ver. alia vice dictum est. Est autē differētia inter licētia z obediētia qz est quodāmodo inter pmittēte z p̄cipere z velle. quod autem permittimus inuiti toleramus. xxxj. q. j. hac ratione. iij. di. deniqz. Permittere autem tribus modis accipit. vt no. iij. di. c. vlt. quod autē precipimus volumus. xiiij. q. j. qd p̄cipit. Hū z tales dupliciter offēdūt. z qz pcurat z extorquet tales carnales licētia. z qz fingūt eas obediētia. qd est quoddam

Inter licētia z obediētia descripte.

facitum mendaciu & hypocrisis. xxij. q. v. caute xij. q. j. nolo. Decimo octavo aliquoties non obediunt sub specie spiritus. qñ eis aliquod consolabile p cor pore vel pro aia a prelatis iniungitur: vel vt vadant ad hospitium vel forestariam ad comedendum: vel q sedeant in loco superiori: vel q non veniat ad cor rum: vel q vadant ad orandum quum alij laborat: vel q dimittant abstinentiam specialem. & hoc sub specie humilitatis, quasi vel austeritatis. sed ista supbia occulta est. c. xxij. q. ij. cu3 humilitatis. q2 vera hu militas. vere obediens est in oibus. nihil habens de suo. xij. q. j. non dicatis. & talis austeritas voluntaria fructu caret. Esa. lvij. In die ieiunij vestu inuenit vo luntas vfa. & de hoc. s. in. s. multa. ver. tertio. in. lxx. c. Et idem genus inobediencie est vel pro refectioe: vel pro ieiunio: vel pro orando: vel p dormiendo se nioris violare mandatũ. s3 Daniele. in coll. iij. & de hoc. s. etiã. Posset tñ subditus in tali cõsolatiua obe dientia dicere prelato suo: Si placeret vobis p̄, refu gerem istam consolationem. sinãt: fiat voluntas ve stra. & sic intelligit. viij. q. j. sciendum. pfectus est tñ simpliciter obedire z nihil prelato dicere. Et de tali obedientia dico. q benedicta sit talis obedientia: q corpus z aiam consolaf: q2 aliquam similitudinẽ ha bet cum illa quã sunt sancti in patria habituri in du plici scola. corporis z aie. Apocal. vi. Esdre. ij. Deci monono. sciunt frequenter voluntatem plati: licet eis nihil dicant timore: aut ne eos tribulent: & nõ faciũt cõtra tales dicif Luc. xij. Seruus sciens voluntatẽ dñi. & non facies. v. pulabit plagis multis. xxxviij. di. s. vt itaq. religiosus autẽ seru? est. liij. di. multos. Vigesimo obediẽtias impositas per constitutiones vel ordinationes prelatoz cõter non seruant: dicen tes: non seruant prelati: non seruemus nos. contra ta les dicit dñs Abat. xxij. Omnia quecunq; dixerint vobis: seruate z facite: s3 opera vero eoz nõlite fa cere. xij. di. s3. m. j. q. j. non quales. Nam & si constituẽ tes prelati. seruare debeant que constituerunt: vt. ix. di. iustuz est. Et quod quisq; iuris statuit: ipse debeat vti eo. ex de consti. cum omnes. ff. quod quisq; iuris. l. j. z in prin. de reor. um. humanum. nec debet alijs legem imponere: quam ipsi negligunt obseruare. ex de preben. pro illoz. si tñ non seruant. seruare tenent sub diti. j. q. j. oia sacramenta. z. c. significasti. z. c. non quales. j. q. vij. si quis omnem. C. de legi. z cõsti. l. le ges. extra de const. c. j. z. c. vlti. xij. di. romanoz. Des autem predicti capituli obedientie z puritatis eius infectiui z si qui alij inueniri possunt. p originalia su perius allegata. referendo singula singulis z adaptã do s3 prudentiã legentiũ. que hic cã breuitatis nõ repeto. oñduntur clare z legitime refellunt. Et hu cusq; de obedientia z multiplici eius commendatio ne z transgressione dixisse plenissime sufficiat.

De disciplina diuerse acceptiones
discipline. Cap. 71.

Ed quia dictum est de obediẽtia, qua redditur quod debet superiori: Congruũ est vt dica mus de disciplina, que reddi tur quod debetur inferiori.

Primo igitur ponaz diuerfas acceptiones huius nominis disciplina. Disciplina igit quã doq; dicitur desiderium corrigendi inferiores: & sic

videtur pars iustitie. Quandoq; dicitur disciplina id quod adhibetur ad correctionem aliozum. sic sumit Heb. xij. Fili mi noli negligere disciplinam. in eodẽ. In disciplina perseverantes zc. Item si extra disciplinam estis zc. sic etiã sumitur. xlv. dist. disciplina. Quandoq; disciplina dicitur effectus discipline sum pre secundo modo. & sic videtur eam describere Ly prianus dicens: Disciplina est morum ordinata cor rectio: z maiorum precedentium patrum regularuz obnatio. Item magister Hugo de sancto victore. Di disciplina inquit, est cõuersatio bona z honesta: cui pa rum est non malum facere: si non studet in his q be ne agit per cuncta irreprehensibilis apparere. ps. xxxij. z. xxxvj. z. j. Pet. ij. Declina a malo z fac bo num. Bern. in epistolis. Disciplina ceruices summit tit. deponit sup alia: q2 vereda z pudorata. lxxxvj. di. non satis. xcvj. di. in scripturis. cõponit vultuz li gat oculos. xxxij. q. v. nec solo. carchinnos. v. q. iij. in loco. cohibet. moderat linguam. v. q. iij. in loco. gula frenat. xlv. di. c. j. cum seq. rixam. xc. dist. per totum. sed dat format incesum. xlv. di. s. sicut ergo. xlv. dist. s. si. Item magister Hugo de sancto victore. Disciplina est omnium membrorum motus ordinatus: z dispo sitio dicens in omni habitu z actione. Disciplina primo modo sumpta idem potest esse quod zelus. de quo in ps. lxxvij. z Jos. ij. Zelus domus tue, comedit me. z ex de custo. eucha. c. ij. Qui zel? sic ab Aug. describitur in loco predicto. Bonus zelus est feruor animi quo mēs abiecto timore humano: p virtutis defensione accenditur. z comeditur. qui quelibet pra ua q viderit corrigere satagit. si nequit tollerare z ger mit. hoc probatur. vij. q. j. omnis qui. z. c. aduersitas s. hoc etiam. ver. hinc etiaz Aug. ibi. Irascitur iustus peccatis palearum zc. z. j. ibi non clamat glo. alte: s3 iustus gemit dicens. Qu defecit in dolore vita mea: z anni mei in gemitibus z ver. hic idẽ. coluba a mo lestijs querit auolare. sed dilectionẽ non amittit: sed semper gemit. facit. xj. q. iij. qñ. xxij. q. iij. q. s. c. rece dite. c. qdam. ibi. Cum vero eis p quos ecclia regit: adest salua pace potestas discipline zc. Ad zelũ aut primo videtur pertinere dolor de dei cõtumelia. qui est quasi scissura cordis: quam interdum indicat scis sura corporis vel vestis. Jobel. j. de pe. di. j. s. hoc idẽ. ver. hinc etiam. Secundo tabescentia: que est quuz dolor vehemẽtior aut diuturnior fuerit. ps. cxxvij. Super inimicos tuos tabescebam. Et idem. ps. lxxij. zelau super iniquos. Tertio ira per zelum: que est ap petitus vlciscendi dei offensam: que ira est odium cõ tra vitium. ps. cxxvij. Nonne qui oderunt te dñe oderam. vij. q. j. s. hoc etiam tunc. ver. hic idẽ in ps. irascit iustus peccatis palearum. lxxxvj. di. odio. xxij. q. iij. duo ista. in iudice quuz oẽ signũ ire maxime in ferenda snia cauendũ est. xj. q. iij. s. si ergo. ver. ira. n. viri. z. c. illa. z. c. ira. z. c. cum apud. Itẽ ps. cxxvij. Perfecto odio oderam illos. Perfectum odium est quo inimicos dei vsq; ad dilectionẽ psequeimur: non habentes pacẽ cum eis: q3 diu sunt de inimici. q2 s3 m Breg. dei se amicu denegat: qui eius placet inimicis. De isto hono odio loquit. xxij. q. v. non est innocen tie. Vel pfectũ odium dicit oium pfectoz: quo pecca ta hominum non homines odio habentur. vt pre. c. odio. z. c. duo. Amb. Qui habent zelum dei oēs ini micos putant suos qui sunt hostes dei: q3uis patrez fratrem sororem. de oibus dicunt. ps. pre. Et inimici facti sunt mihi. De isto zelo. xxij. q. v. si audieris. z q. iij. q. christus. xlv. dist. disciplina. xxij. quest. viij.

Zelus qd sit,

Ad zeluz q spectet.

Discipli ne accep tiones.

legi.

legi. z. c. petrus. xij. q. i. dilectissimis. Idē. Nemo gra-
uior hostis oium: q̄z qui oium ledit auctorem. Aug.
Anum quēq; christianum zelus domus dei comedit.
Non. n. est magis domus tua: q̄z illa vbi habes salu-
tem eternā: si ergo in domo (ne quid peruersus fiat)
satis in domo dñi. vbi salus est pposita z requies
sine fine non debes pari quantum in te est, siquid
peruersum forte videris. Notandum etiam q̄ non
videtur oīno idē esse zelus z ira per zelum. Non^o
zelus est: vt ait glo. Aug. super illud Ioan. ij. ca. zelus
domus tue zc. feruor animi zc. vt prox. vers. disci-
plina. s. Ira vero per zelum est ira iusta: de qua glo.
super illud Mat. v. Dis qui irascitur. Iusta ira est
mater discipline. Et super illud Job. v. virum stultū
interficat ira: dicit Greg. Est ira per zelum qua irasci-
ficat nobis nostris proximis errantibus debemus:
de hac ira dicit glo. super illud Eccl. vij. Adhuc est
ira risu zc. Dec est ira qua vitis irascimur. Item no-
tandum q̄ super illud Ezech. iij. Sume tibi sartagi-
nem ferream: dicit glo. Grego. Nullum maius sacri-
ficium deo est, q̄z zelus animarum: dei gloriā in hoc
mundo defendit. Zelus carbo est quem vnus de sera
phin accepit de altari celesti, z tetigit labia Esa. eius-
dem. vj. viij. q. j. in scripturis. Nam non sunt vigna
predicare labia illa verbum dei: que hic carbo non te-
tigerit. ps. lviij. Adors in labijs eoz: vbi litera cōis
habet, gladius in labijs eoz. In labijs quorundam
verbum dei, quod dicitur essere spūs z vita: de pe. di.
iij. si ex bono: mors est, pp defectum. n. zeli verbum
dei ita frigide annuntiant aliqui: q̄ auditores eoz
inde potius frigescent q̄ accendantur. Grego. De-
ctus frigidum verba ignita proferre non potest. pp
ignem istum dictum est de helia. Eccl. xlvij. Surre-
xit Helias propheta quasi ignis. Prover. xxx. Dis-
sermo dei ignitus zc. Zach. xij. Nonam duces Ju-
da sicut caminum ignis in lignis.

Ad corre-
ctiones fa-
ciendas in
citantia.

Sequitur de his que possunt incitare ad correctio-
nem faciendam. Et primo incitare pōt frequens ad
monitio sacre scriptura. Mat. xvij. Si peccauerit in
te frater tuus: corripe eum inter te z ipsum solum. ij.
q. j. si peccauerit, vbi de hoc. xlv. dist. sed illud. vbi de
hoc. xxij. q. iij. ita plane. z c. duo ista: vbi de hoc: ex
de iudic. nouit. vbi de hoc. ex de heret. cum ex iniun-
cto. s. ne quisq; vbi de hoc. Gal. vj. Si preoccupatus
fuerit homo in aliquo delicto: vos qui spūales estis:
instruite hmoi in spū leuitatis. j. ad Thessalo. iij. Ro-
gamus vos fratres corripite inquietos. Prover. b.
xxij. Noli subtrahere a prano disciplinaz. Eccl. vij.
Fili tibi sunt erudi illos: z curua illos a pueritia eoz.
Eiusdem. xxx. Tunde latera eius dum infans est: ne
forte induret z non credat tibi. Ibidem. Doce filiū
tuum: z operare in illum: ne in turpitudinem illius
offendas. Ephe. vj. Educate filios vestros in disci-
plina z correctione dñi. ij. ad Timot. iij. Argue ob-
secra increpa. zc. xlv. di. c. j. z c. cum beatus. ij. ad Ti-
mot. ij. Omnis scriptura diuinitus inspirata utilis
est ad docendum: ad arguendum, ad corripiendum zc.
ps. xcviij. Deus tu propitius fuisti eis z vlciscens in
omnes adinuentiones eoz: vbi dicit expositos: non
odij, sed pacis est talis vltio qua flagellat pater filius
ne pereat. nec se dñs indicem exhibet sed amicum.
Esa. ix. Zelus dñi exercituum faciet hoc: dum in vir-
ga z verberibus iniquitates visitat z peccata. Apo.
ij. Ego, quos amo arguo z castigo. Amos. ij. Tan-
tummodo vos cognoui ex omnibus cognationib^o
terre: idcirco visitabo sup vos oēs iniquitates vras:

de hoc. xlv. di. quasi p totū: z maxime i p. c. eū paulus,
z s. Salomon. c. licet. c. disciplina: z. c. l3. ij. xxij. q. iij.
ipsa pietas. c. quid faciet. c. nimium sunt in quieti. ca.
displicet. c. qui peccat. c. si ecclesia. v. q. v. non omnis. c.
non osculatur: extra de offi. or. licet. c. irrefragabili: ex
de accusa. qualiter. ij. de simo. licet heli: de stat. mo. in
singulis. z. c. ea que. cum multis. Secundo incitat ad
correctionem faciendam, exemplum maxime christi
de cuius zelo habes. Adat. xij. Ioan. ij. Mar. xj. z
Luce. xix. ps. lxxvij. Zelus domus tue comedit me zc.
extra de custo. eu. c. ij. q. ij. Uidentes. ca. saluator.
xxij. q. iij. qui peccat. lxxxvij. di. eiciens. xvi. q. vij.
z hoc diximus. Esa. lix. Opertus est dñs pallio zeli.
Ean. ij. En ipse stat post parietes: ad modum. s. zelan-
tis z auscultantis. Exemplū zeli habes. Ero. xxxij.
in Moyses z leuitis vindictam sumentibus de idolo-
latra populi Iudaici: z pre. c. disciplina: dist. xlv. Au-
me. xxv. in phinee qui occidit filium Israelitam co-
euntem cum madianita: de quo dñs ad Moysen:
Phinees filius Elezari auertit ira meam a filiis
Israel: quia zelo meo contra eos commotus est: de
hoc. xxij. q. vij. legi: cum. ca. seq. ij. q. vij. s. Item cum
Balaam. vers. tunc phinees. z. xxij. q. iij. q̄ christus
Zelus in Helia. iij. Reg. x. qui interfecit prophetas
Baal, z fecit descendere ignem super duos quinqua-
genarios. iij. Reg. j. z pre. c. q̄ chris. Item in Adata
tia j. Adachab. ij. qui trucidauit Iudeum sacrifican-
tem idolis: z pre. c. q̄ christus. Item in Petro ani-
maduertente in Ananiam z Saphyrā. Act. v. xxij.
q. vij. legi. z. c. Petrus. Item in Paulo occecante
Elimā magnā. Act. xij. xlv. di. s. Salomō. de isto ze-
lo est quarta beatitudo. Bti qui esuriant z sitiant ius-
titiā. Tertio vtilitas ex correctione proueniens.
virga enim correctionis fructifera est. ps. xxxij. Virga
tua z baculus tuus zc. Greg. Virga percutimur: ba-
culo sustentamur. xlv. di. disciplina, vnde significata
est per virgam illam: que protulit flores z amygdala-
la. Num. xvij. Utilitatem correctionis in multis lo-
cis insinuat sacra scriptura. Prover. b. xxvij. Adhuc
est manifesta correctio q̄ amor absconditus: z in eo-
dem. Adhuc sunt vulnera diligentis q̄z fraudolē-
ta oscula odientis. v. q. v. non omnis. z c. non oscula-
tur. xxij. q. iij. nimium. z. c. xxvij. Qui corripit ho-
minem, gratiam postea inueniet apud eum: magis
q̄z qui. per blandimenta lingue decipit. eiusdem. xxx.
Virga atq; correctio tribuit sapientiam. Eccl. vj.
Adhuc est a sapiente corripit: q̄z stultorum adulatio-
ne decipi. Eccl. xxx. Qui diligit filium assiduatur illi
flagella, vt letetur in nouissimo suo. facit. xxij. q. iij.
ea vindicta. Item in eodem. Qui docet filium suum
laudabitur in illo Aug. ad Vincentiū. Non omnis
qui parit amicus est. nec omnis qui verberat inimi-
cus. Adhuc est cum seueritate diligere: q̄z cum lei-
tate decipere. vtilius esurienti panis tollitur: si de ci-
bo securus iustitiā negligat, q̄z esurienti panis frā-
gitur, vt iniustitie seductus acquiescat. z qui phrene-
ticum ligat: z qui lethargicum excitat. ambobus mo-
lestus, ambos amat. hec verba ponuntur in pre. c. ni-
mum. xxij. q. iij. z c. ipsa pietas. z. c. quid faciet.
Itē Aug. Quis nos potest amplius amare q̄z deus?
z tamen nos non solum docere suauitatem: verum
et salubriter terrere nō cessat. Quarto damniū proue-
niens ex defectu correctionis, quod in multis scriptu-
ris insinuat. j. Reg. ij. Suscitabo aduersus heli oīa
que locutus sum super domū eius: eo q̄ non erit in-
digne agere filios suos: z tamen non corripuit eos.

unde et voce divina dicitur ei. Honorasti filios tuos magis quam me: de hoc. xlvj. di. §. necesse. ij. Regum. j. Adonias eleuabatur: dicens: Ego regnabo. et j. nec corripuit eum pater eius aliquem: quem hac occasione postea Salomon frater eius fecit. occidi. Unde et gratianus. Hinc etiam dauid erga filios bonitatem non discipline seueritatem exercens, eorum inuentum expe- rimento dicitur perniciosam: quorum pueritiam vaga licentia permisit esse voluptuosam. Unus quippe eorum sororem suam stupro corrupens. iij. Reg. xij. a fratre eius Absolone. s. inter epulas quas fratribus suis fraudulenter parauerat, obtruncatus est. Absalon postquam veniam a patre obtinuit. de regno illum expulit: et ad concubinas eius ingressus est, demum per inuia deserti patrem persequens quercui inhesit. xlvj. di. pre. §. necesse. Item Prover. xij. Qui parit virgo: odit filium. qui autem diligit instanter erudit. facit. xlij. q. iij. displicet. versu. quare mouetur pater. Prover. xxix. Puer qui dimittitur voluntati sue: confundit matrem suam. Eccle. xxij. Confusio patris est de filio indisciplinato: eiusdem. xj. De patre im- pio queruntur filii: quoniam propter eum sunt in tormento. ii. q. vii. queritur. Esa. xliij. Preparate filios eius occi- sioni in iniquitate patrum eorum. Sequitur de impe- dimentis correctionis. Notandum igitur quod octo sunt que solent impedire ne correctio debito modo fiat. Primum est indiscreta humilitas. Augustus lo- quens prelati. Quando necessitas discipline in mo- ribus coercendis dare vos dura verba compellit: si etiam vos excessisse modum sentitis: non a vobis exigitur ut a subditis venia postuletis: ne apud eos quos oportet esse subiectos: dum nimium seruatur humilitas rugedi frangatur auctoritas: et tamen petenda est venia ab omnium domino qui nouit eos quos plus iusto forte corripitis: quanta beneuolentia diligatis. lxxvj. di. qn ubi no. q. auctoritas illa. Uade prius reconciliari fratri tuo. Matth. v. de prelati non in- telligitur. nisi qui ex odio corrigunt. Item Eccle. xij. Noli esse humilis in sapientia tua. Ad Titum. ij. Nec loquere et exhortare te argue cum omni imperio. Se- cundum est timor scandali, sed veritas vite doctrine vel iudicii, propter scandalum dimittenda non est: ex de reg. iur. qui scandalizauerit, ubi de hoc no. xj. q. iij. in- ter verba: et vide quod no. ex de renun. nisi cum pri- dem. §. pro graui. ex de no. op. nun. c. euz ex iniuncto. Item Gala. ij. dicit paulus. Num venisset Petrus Antiochiam: in faciem restitit ei quod reprehensibilis es- rat. ij. q. vij. Paulus Mat. xv. quum diceretur chris- to. Scis quod pharisei audito hoc verbo scandalizati sunt. ipse respondit. Dis plantatio quam non plantauit pater meus eradicabitur. sinite eos quod ceci sunt et du- ces cecorum. pre. c. inter verba. Tertium est timor hu- manus vel mundanus, contra quod legitur de Be- lia Eccle. xlv. Non pertimuit principem: nec supera- uerit eum verbum aliquod et iij. Regum. xvij. dixit. Helias ad Achab regem. Non conturbo ego Israel sed tu et domus patris tui: et Ioannes Herodem ar- guebat dicens. Non licet tibi habere uxorem fratris tui. Mat. vj. xxij. q. iij. vniuersisque Facile enim a in- stitia deuiat, qui hominem timeret: sic Pilatus timo- re domini Iesum Christum morti adiudicauit. Joan. xix. xj. q. iij. quatuor. et c. quisquis. Quartum est re- missio: de qua exemplum habetur in Helij. Regum ij. qui remisse arguebat filios suos dicens. Quare fa- citis res hominum quas ego audio. xlvj. di. §. necesse. no sic Paulus. xlij. dist. ephesis. non Moyses. xlv. di.

disciplina. De negligentia maxime in corrigendo pre- latorum, que est in eis peccatum mortale. lxxvj. di. in primis. v. c. vsq. ad. §. sicut autem. et ex de of. Archi- epa que legitur et no. ex de of. or. irrefragabili: ubi de hoc legitur et no. in glo. j. Quintum et sextum sunt austeritas et indiscretio. contra que duo sunt in arca testamenti cum virga et manna. Heb. ix. In virga cor- rectio, in manna mansuetudo, contra austeritatem. xlv. di. disciplina: contra austeritatem dei Sal. vj. Vos qui spirituales estis instruite hominum in spiritu lenitatis. Contra indiscretionem dei Prover. b. xij. In ore stul- ti virga superbie. Faciendum est ergo temperamen- tum quoddam inter rigorem et desiciam: ut pre. c. di- disciplina. et c. di. oes qui. Et leniter castigatus reueren- tiam exhibet castiganti asperitatis aut nimie incre- patione: nec correctionem recipit: nec salutem. xlv. dist. cum beatus. Item rectorem subditis pietas matris: disciplina vero patrem exhibebat. xlv. di. sed illud: et in. §. seq. hinc etiam. Septimum est ira vel odium. Prover. xvij. Spiritum ad irascendum facilem: quod poterit. sustinere? Eccle. xix. Est correctio mendax in ira contumeliosi: videtur esse correctio. quod potius est corruptio vel conuiciatio. xj. q. iij. ira. j. z. c. ira. ij. z. c. illa. et pre. c. quatuor. In vitis patrum legitur: quod discipulus Macharij ipsius precedens in via: inueniens presbyterum idoloz: dixit ei: quo vadis demon: quem ipse presbyter percussit vsq. ad mortem. Macharius sequens discipulum: et obuians eidem presbytero: di- xit ei. salueris: ex quo verbo uersus fuit presbyter. unde Hierony. Vide quid benignitas sermonis: ad austeritas fecerit. Sapiens ecclesiasticus. Eccle. vi. Verbum dulce multiplicat amicos: et mitigat inimi- cos. Octauum est amor terrenoz. Genes. iij. dixit Layn. Num custos fratris mei sum ego? de pe. dist. j. serpens. Layn interpretatur possessio. Amator pos- sessionum: custodiam fratrum negligit, contra illud Eccle. xxix. Perde pecuniam propter fratrem. Ma- lus autem prelati dicit verbum Layn: qui magis curat de pecunia quam de anima: propter quam christus Apo. j. E phe. v. mortuus est. Bern. Cadit asina: et est qui subleuet: perit anima, et non est qui adiuuet. Idem Venient ante tribunal christi: et audietur populoz querela grauis: et accusatio dura: quoz vivere stipen- diis et non diluerunt peccata. ad hoc. j. q. j. ipsi sacer- dotes. iij. q. j. placuit. l. di. si quis diaconus, expressus. nonum est timor detractionis vel appetit adulationis. Prelati. n. timetes asperitatem lingue subditoz, aut falsa blandimenta, et periculosas adulationes liben- ter accipientes permittunt eos in peccatis facere: et isti ante tribunal christi accusaturi sunt tales prela- tos in die iudicii: ut dicit papa hormisd. l. di. si quis diaconus aut presbiter. et Hiero. xlv. di. sed illud: propter eas des adulationes in stitia deseritur. j. q. j. sunt nonnulli.

Sequitur de modo faciendi correctionem. Atten- dendus ergo quod correctio procedere debet ex amore. Apoc. iij. Ego quos amo corripo, arguo, et castigo. xlv. di. ij. Sed sunt aliqui qui illos maxima corrigunt, quos non amant: quorum ab his quibus adhibetur non reputatur correctio: sed hostilis persecutio. Esa. xi. Egredietur virga de radice iesse. Iesse interpretat incendium. et debet ex incendio amoris, egredi virga correctionis. ij. Thessa. vlti. cap. Nolite quasi inimicis cum existimare illum: sed corripite ut fratrem. Quia autem ex amore correctio facienda est: est expressum. xlij. q. iij. ita plane. ibi. Et hec omnia cum dilectio- ne corrigendi: non cum odio persequendi faciat. et c.

Corre-
ctione in-
pedictia.

Corrigen-
di modus

numm.

nimum: ultra medium ibi. Illi senientes cupiditate: esse cōparitate. z. c. ea vindicta. Ea vindicta que valet ad correctionem non prohibetur. z. j. Sed huic vindicta inferende non est idoneus: nisi qui odium: quo flagrare hoies solent: qui se vendicare desiderat dilectione z mansuetudine superauerint. z. j. Quem enim diligit dñs: corrigit: flagellat aut oēm filiū quē recipit. Prouer. iij. z Heb. xij. z. j. Animaduertentes eos non amare correctione: sed odio desiderare vindictam. Itēz correctio dñi fieri cum cōpassione. Aug. Duo ista noia quā dicimus: homo peccator: non vti que frustra dñi q: peccator: est corpe z q: homo miserere: nec omnino liberabis hoiem: nisi quum perfectus fueris peccatorem. xxij. q. iij. duo ista. ps. cxi. Corripet me iust⁹ in misericordia z increpabit me sicut dicit glo. super illud Mat. v. Beati qui esuriūt z sitiunt iustitiam: iustitie lumen est misericordia. Jacobi. ij. Iustitia sine misericordia: cecus furor: zelus absq: misericordia est vt cecus sagittarius qui intendens occidere feram: occidit hoiem: sicut lamech: qui intendens sagittare feram: sagittauit Cayn. Gen. iij. xxxj. quō: ignis zeli ardere. xlv. distin. disciplina: dñi in oleo misericordie. Greg. super Ezech. Zeli sacri districtio de virtute misericordie necesse est vt ardeat: ad hoc. xlv. di. disciplina. Ideo necesse est eum qui alios hz corrigere: iugiter meditari in seipso proprias infirmitatem: vt sciat quid alij portare possint. l. dist. considerandum nobis est. viij. q. j. clemens. Contra quod aliqui prelati faciunt. xxvi. q. vij. alligant. ps. ix. Sciant gentes qm hoies sunt. Gala. vj. Considerans temetipsum: ne z tu tenteris. Ecclesiastici. xxxj. Intellige q sunt proximi tui ex teipso. Grego. Dm nipotens dñs idcirco principem aploz permisit cadere. vt in culpa sua disceret qualiter alijs misereri debuisset: vt in pre. c. considerandum. Et de christo legitur Esaie. liij. Virū doloz z scientē infirmitatem: ad Hebr. iij. Non habemus pontificē qui non possit compati infirmitatibus nostris: tentatus aut per oia pro similitudine absq: peccato: qui non didicit pati disciplinaz nescit eā in alijs. c. j. c. considerandū. exercere. Quidam religiosi habentes abbatem totoz crudelissimum in expertem discipline: qz volebat in alios exercere: coegerunt eum sedere per mensam inter fratres: z gerere se tanqz simplicem fratrem quem quotidie perclamantes z egregie verberantes: tandem restituerunt eum sedi sue: dicentes. Ecce per mensam fuisti in scholis discipline: z non solū auctori doctrinam discipline: sed etiam sensisti. non erat mirum si nesciebas quod non didiceras sis memor eoz que didicisti. alioquin rememorationez faciem⁹ tibi: vbi Heb. iij. Esa. liij. Et que didicit ex his qui passus est disciplinam. Unde dicit sapiens. Ecclesiastici. xxxij. sententialiter. Inexpertus quid nouit? z Greg. ix. Cum in magistrum sumi nō: debeat: qui formam discipuli non assumpsit: nec sit presciciendus q preesse non nouit. ex de elec. cum in magistrum: facit. lx. dist. miserum. xvj. q. j. si clericatus. Sunt qui multi qui alios dure volunt corrigere: se tñ nolentes corrigi. Contra. quos Bern. super illo verbo. Beati qui esuriunt z sitiunt iustitiam. Mat. v. Sunt multi q zelum iustitie videntur habere sed si verum haberet zelum se festinarent corrigere z correctionē recipere: sed qz hoc nolunt verum zelus non habent. Contra tales dicit dñs Mat. vij. z. Luc. vj. Hypocrita eijce primum trabem de oculo tuo. z tunc perspicias vt educas f. leucam de oculo fratris tui. Inter alia signa

que ponit Aug. quō cognoscatur hypocrita est vnus quia hypocrite faciles sunt ad reprehendendum: vt videantur habere zelū. Talium qui nolunt corrigi. est ille qui dicitur. Noli me tangere. tales a solo deo sunt curabiles: quum oēm humanuz tactum fugiūt pro quibus dicitur a dño in ps. lxxij. Imple facies eoz ignominia: z querent nomen tuum dñe. Superbi z pestilentes nolunt corrigi. Prouerb. xv. Non amat pestilens qui se corripit. z Sap. ij. Bixerunt impij non recte cogitantes z. c. j. Imperat nobis peccata legis: z diffama in nobis peccata discipline. Prouerbium. xv. Qui increpationes odit morietur. Incorrigibilis characterem habet bestie: id est diaboli. qui est incorrigibilis. Apoc. xix. Unde Iudeis incorrigibilibus ait dñs. Ioan. viij. Vos ex patre diabolo estis: z talis incorrigibilis a dño maledicitur Deutero. xxvij. Sit celum qd supra te est eneu. z terra qz calcas ferrea. Tunc ergo fit celum eneu. qñ orans non hz deuotionem. terra fit ferrea qñ ceci ducunt z obstinatis nullum fructum affert impatentia. Luce. xvij. Esa. xlvij. Scio qz durus es tu: z neruus ferreus ceruix tua: z frons tua enea: verbum corrigentis. Esa. xl. Audite me duro corde. Prouerb. xvij. Peccator quum in profundum maloz venerit: contemnit. l. correctionem. xvij. dist. nec licuit: vbi ponuntur hec verba. Et sequitur ibi. Ita obstinati z contumaces extiterunt vt doceri non velint: z extra de iudic. cum non ab homine. ps. xcij. Nolite obdurare corda vestra. Item correctio dñi fieri cum mansuetudine. ps. lxxxix. Superuenit mansuetudo z corripimur. Seneca. Vitiuz animi sicut vitia corporis leniter tractanda sunt Ambro. super Lucam. Plus proficit amica correctio. qz accusatio turbulenta: illa pudorem incutit: hec indignationem mouet. Gal. vj. Vos qui spūales estis: instruite hmōi in spū lenitatis. l. di. pondere: faciunt sepe all. c. xlv. di. licet. j. z. ij. z. ca. disciplina: zelus sedet in fornace vel iuxta fornacem scilicet vim irascibile: vnde de facili emicant scintille ire quibus turbatur oculus mentis. ps. xxx. Conturbatus est in ira oculus (id est ratio) meus z illud Latino. Impedit ira animum ne possit cernere veruz. Et super illud Job. v. Virum stultum interficit iracundia. dicit Grego. Ira per zelum turbat. Ipse namqz zelus rectitudinis dum aciem mentis agitat: turbat. Ideo sancti viri impetum ire sentientes: super sedēt correctioni donec ira cessauerit. z tranquillitas in mente facta sit. imitari volentes illū cui dicitur. Sap. xij. Tu dñator virtutis cum tranquillitate iudicas. Aug. Non concupiscit deus reoz vindictam tanqz saturari desiderans: sed quod iustum est cum tranquillitate discernit. z recta voluntate disponit: vt etiā mali sint inordinati. Greg. Ira dei non est vt hominis perturbatio concitati animi: sed tranquilla iusti iudicij constitutio. de pe. di. ij. productio: neqz enim deus hoibus: sed vitijs irascitur. dicit Hier. de pe. di. j. quamobrem. Iaco. j. Ira viri iustitiaz dei non operatur. vj. q. ij. ira. j. z. ij. cum. c. seq. Biogenes philosophus quum esset iratus seruo suo ait: Jam te nisi essem iratus verberibus enecassem. xj. q. ij. cum apud Cassianus in. viij. li. de spū ire ait. Ira. n. in nostris cordibus insidente: z oculum mentis nostris te nebus excutit: nec iudicium recte discretionis acquirere: nec contemplationis intuitum: nec maturitalem consiliū possidere. nec vite participes: nec iustitie tenace: sed nec spūalis quidem ac mā luminis castitates poterimus existerē: qz turbatus est inquit ps.

xxx. pre. ira oculus. s. ipsa mens. z Eccl's. vij. Ira in corde insipientium requiescit: z ira que perdidit prudentes: z vir iracundus in honestus est: z iracundia agit sine consilio. z **Prouer.** xxix. sm aliam translationem: sed sententia vna. **Prouer.** xvj. Homo iracundus suscitatur iras: eiusdem. xxix. Vir iracundus pro uocat iras. z **Eccl's.** xxvij. Homo iracundus incedit litem. Vir aut iracundus effodit peccata. In omnibus aut iracundis non exilit scintilla de fornace vis irascibilis. sed flamma totum vorans: z qd zelo sancto ceperint: furore consumunt. In eis opus sanctum qd zelus sanctus tenebat: ira rapit z sibi vendicat: scintilla vero ire: est aliquid turbationis oculo mentis ingerat: non tñ opus scientie zelo inceptum sibi vendicat. **Gre.** Illa prepositorum sollicitudo est vtilis: illa est cautela laudabilis: in qua totus ratio agit, z furor sibi nihil vendicat. **R**estringenda est sub ratione ptas: nec est quid agendum pñus qz committat ad tranquillitatem mens redeat. Nam commotionis tpe: iustum putat esse omne qd fecerit. xj. q. iij. illa. Simile inuenitur in viro: qui ex iustitia reddere vult debitum vxori cuius operi dupliciter se potest ingere voluptas. Vel sic vt opus iustitie nō auferat, vel ita vt in totum sibi rapiat: vt. s. voluptatis amore consumatur. **Bala. iij.** Sic stulti estis: vt cum spū ceperitis: nunc carne consumemini. **Hiero.** Adulter est in suam vxorem amator ardentior. xxxij. q. iij. origo. z vide. xxxij. q. v. c. j. z. xij. dist. neruian si. Simile accidit in illo qui ex charitate vult dare elemosynas: cui vanagloria duplliciter se potest ingerere: aut per modum titillationis vel tentationis, aut per modum consensu delibati: de qua incipit quis tabescere z contabescere: exinaniri z inflari: z se hoibus appetit innotescere: non dei gloriam querens: sed suam vt ab hoibus videatur: sm **Aug.** in sermone de confessore non pontifice. Prima periculosa nō est: qz omne bonum opus gloriam secum porat: z letitiam, que nō homini, sed deo assignanda est: vt deus glorificetur, z p̄ opus vtilitatis edificetur. **Mat. v.** Luceat lux vestra zc. Secunda periculosa. de qua legitur z no. j. q. j. vide. in gl'f. j. Simile etiā accidit in eo qui ex deuotione inchoat iter hierosolymitanus: z intrat in cor: eius cogitatio de negotiatione ibi exercenda que cogitatio dupliciter se potest ingerere vt prius, z tunc periculosa, vel vt posterius z tunc nō: quia principalis est intentio attendenda, sm **Aug.** in primo sermone. z. c. xxxij. q. v. de occidendis. Item correctio occulte z secreto facienda est: si occulta sit culpa. **Mat. xvij.** si peccauerit in te zc. ij. q. j. si peccauerit. z ex de iud. no. uit. vbi de hoc. z ex de here. cū ex iniuncto. §. nec quis quā. vbi de hoc. Si vero culpa sit manifesta, manifeste facienda est. **ad Timoth. v.** Peccantes corā oibus argue: vt ceteri timorem habeāt. xlv. di. sed illud **Isido.** Manifesta peccata nō sunt occulta correctio ne purganda, que palā nocent, palam corrigātur: vt dum aperta obiurgatione sanantur: hi qui imitando eos deliquerunt corrigantur: dum vnus corripitur plurimi emendantur: necesse est: vt pro multorum saluatione vnus cōdemnetur: qz per vnus licentiaz multo est proferendus: sicut eius qui corripitur exposita lat salus. de hoc legitur z no. ex de pe. z re. c. j. Item in correctione attendendus est status personarum q corriguntur, quia non sanatio oculum, qd sanat calcaneum. ad hoc op. ar. eorum que leguntur z no. xxxij. q. j. qui contra. xl. dist. homo christianus. ex de iureiu.

quidaz medicus imperitus vno collyrio omnium oculos vult curare. xix. di. sciendū. **Seneca.** Cum veteranus parcius est agendum. j. ad **Timoth. iij.** Seniore ne increpaueris, sed obsecra vt patrem. z. lxxvj. dist. tanta ibi canis, tuis parcius: qd qualiter intelligendum sit habetur. ij. q. vij. paulus. In correctione et seruanda est modestia, tenendum enim est medium inter remissionem z discretum zelum. ij. ad **Timot. ij.** Seruum dñi opz esse patientem: cum modestia corripientem: de hoc satis. s. maxime. xlv. di. quasi per totum. Qui non sp̄t benignitate corrigi terrore sunt corrigendi: optime facit. xxxij. dist. sciendum. l. dist. vt constitueretur. ibi. **Logunt.** n. multas inuenire medicinas: multoz experimenta morboz, z extra de vi. z ho. cleri. vt clericoz. ibi, vt quos diuinus timor a malo non reuocat: temporalis saltem pena cohibeat a peccato. vbi de hoc plures sunt concordantie. **Aug.** ad **Bonifacium.** Quidam dixit pudore z libertate liberos retinere sanctius esse credo: qz metu. Et subdit **Aug.** Hoc quidem verum est. Sed sicut meliores sunt quos dirigit amor: ita plures sunt quos corrigi timor. **Roboam** filius **Salomonis**, credens consilio iunior, terrens populum z comminationibus vtens decem tribus perdidit. ij. **Regum.** xv. vij. q. j. deniqz. **Isidorus.** Qui blando verbo castigatus nō corrigitur, alicuius acrius necesse est vt arguatur. Cū dolore eniz abscindenda sunt que leniter sanari non possunt. **Syricius** papa. Ferro necesse est vt abscindatur vulnera: que fomentoz non senserint medicinā. lxxvij. dist. plurimos. in fi. Idem dicit **Symmachus** xvi. q. j. in cannonibus. **Bern.** super **Lanti.** Zelum inquit tñ inflamat: sit charitas, informet scientia, firmit constantia: sit feruidus: sit circumspectus: sit inuictus. Idem, Quo zelus feruidior, ac vehementior sp̄s, profusiorqz charitas, eo vigilantiori scientia opus est: que zelum supprimat: sp̄m temperet: ordinet charitatem. Sunt qui zelum hñt non sm scientiam. **Rom.** x. xv. q. j. s. j. qui vulgariter vocantur hoies si ne capite: beluina rabie seuentes in peccatores conuictis eos de honestantes: non medicos: sed hostes se exhibentes: quantum in eis est iudicium dei euacuat: dum oia hic vindicare volunt: si. n. oia hic iudicarentur (vt dicit **Aug.**) locum diuina iudicia non haberent. vj. q. j. si omnia. Ipsi officium demonum qd est torquere. **Mat.** xvij. tradidit eum torcoribus: de pe. di. iij. s. j. versi. tradidit: diligenter facerent: si haberent p̄atem in ore eoz personant he voces diaboli: crucifigatur. **Luc.** xxij. confundatur: deponatur eiciatur: potestas eoz vt gladius in manibus furibundi: vix ab ore eoz audis: corrigat: ipsi solum vire norunt. z secare cum omni egritudine ignem z ferrum adhibere volunt, ignorant qz oium medicamentoz saluberrimum est sapientia. **Sap.** ix. circa finem. Per sapientiam sanati sunt quicunqz placuerunt ab initio: eiusdez. xvj. Nec herba: nec malagma sanauit eos: sed sermo tuns dñe qui sanat oia. Peccatores (vt ait **Dionysius**) tamqz ceci manuducendi sunt. **Tullius.** Andiqz fulciendi sunt qui ruunt. erigendi sunt qui ceciderunt. z sanandi qui vulnerati sunt: z nouo vulnere transfigendi. Qui zelum indiscretum hñt, similes sunt illis qui reficiunt veteres patellas: qui foramen vnum volentes obstruere: vno ictu maliei multa faciunt: vel illud augent: vel patellam oino confringunt: facit. xxxvi. q. vij. alligant videtur tales credere qz oia vasa sunt malleabilia quā tñ fictilia vel vitrea malleatione potius confringantur.

facit. xxiij. q. iij. qui s̄m carnē. Correctio est resectio
 vasoz spūalium contractoz. *Eccle. xxi. Cor. fatui qua
 si vas contractum. ij. Timoth. ij.* In domo magna
 sunt vasa: non solum aurea et argentea: sed etiam li-
 gnea et fictilia: vt pre. c. qui s̄m carnem. Hi correctio-
 nem hoium facile desperant: ad male sentiendum de
 hoibus faciles, ad male faciendum difficiles, contra
 illud *Amb. de oibus iudicat: glo. idest bene presumit
 qui fidem esse in oibus arbitratur. xxiij. q. iij. innocēs
 hi peruersum sanitozem cordibus suis perfecerunt:
 qui mala fratrum tā faciliter permittunt intrare: bo-
 na vero vix vel raro. Opinione malā de aliquo cō-
 ceptam vix aut raro deponunt: contra id. xj. q. iij. ab-
 sit: et melius. in. c. multis.* Contra muscas vel pulices
 in gladio magno pugnare volunt: similes quidam q-
 dam musculam quādam q̄ videbat super caput al-
 terius volitantem securi intenderet percutere exces-
 rebat eum. Multotiens dum tales ligna pecca-
 toz intendunt cedere: fugit securis manuz eoz: et fer-
 rum lapsum de manibus proximum occidit. Deute.
 xix. glo. simplr ligna succidimus, quum delinquen-
 tium vitia pia intentione rescamus: securis manuz
 fugit: quum increpatio in asperitatem sese pertrahit.
 ferrum de manubrio profilit: quuz de correctione ser-
 mo durior erit amicum occidit: qui per asperam cor-
 rectionem eum magis inobediētē facit. *Her. Lō-
 motio tua ibi moriat, vbi oritur: ne permittatur exi-
 re que mortem portat. Eccle. xxxvij. Flagelli plaga
 liuozem facit. s̄m in membris corporis: plaga aut lin-
 gue comminuit ossa, idest virtutis mentis.* Tales ze-
 latores pro medicina venenum portant et propinat.
Job. xx. Panis eius in vtero illius vertet in sel aspi-
 dum intrinsecus. Tales similes sunt cuidam fatuo:
 qui rectissime volens incedere sine ruina domozum:
 non poterat p ciuitatē incedere. Tales spūaliter mul-
 tos corrūere faciunt: in tempestate et turbine sunt vie
 eoz. *Naum. j. Prouerb. x.* Quasi tempestas trāsies
 non erit impius. Tales similes sunt pugilibus: qui
 incendentes per medium pressure, alios impellunt:
 alios conculcant: alios impediunt a gressu. maledi-
 ctionem multitudinis post se relinquunt. Sic in qua-
 cunqz conuersatione tales conuersati sunt: post deces-
 sum vel recessum querelas vel maledictiones relin-
 quunt. hi periculose ambulant inter ventres pregnā-
 tium. Quis. n. enarraret abozsus sanctoroz proposito-
 rum quos faciunt: et teneroz aialium vel spūalium?
 Tales in principe demonioz eijciunt demonia: et sa-
 than a sathan expellitur. si tā expellitur: et non poti-
 o introducit. *Luc. xj. et Mat. xij.* Interdum. n. que-
 rentes se expellere spm luxurie, non expellunt euz, s̄
 latere cogunt introducentes cum eo alios spūs ne-
 quam et nequiores: spm mendacij, simulationis: ire
 et odij. Unde opportunitate inuenta exeunt vitia: vt
 bestie de cauernis cum multitudine nouoz vitioz, et
 est error nouissimus peior priore. *Mat. xij. et procu-
 rantur quandoqz depositiones habentium zelus in
 discretum: vel etiam mors eoz. Multum attenden-
 da esset in correctionibus infirmitas corrigendoz. et
 ptās correctionis: ne stragem multoz operetur cor-
 rectio: sed salutem paucoz. c. l. di. vt constitueret. et ca.
 considerandum. xxiij. q. j. noli ex de cleri. ex. mi. lato-
 res. Erubescenda est medicis spūalibus timoratio
 medicoz tpalum: quemadmodum solite cauet ne
 medicina eoz sint mortis occasio: ex de eta. et qua. ad
 aures: deridenda est eoz iustitia: qui ne amittant de
 suo vilem denarium: parati sunt centum marchas ex-*

pendere. Timendum est ne zeluz aliquoz inanis glo-
 ria concitet: vt cuidam accidit: qui vt iustus appare-
 ret: propziū filium pro leui delicto decollauit: merca-
 tor: insanissimus qui mortem filij sui vanam laudes
 sicca iustitia comparauit. Zelus iste indiscretus pro-
 cedere solet ex inexperience discipline in seipsis: et ex
 ignorantia proprie infirmitatis et aliene et ex amore
 inanis glorie: talib⁹ non esset danda potestas. Ipsi
 ad instar demonū quocunqz introeunt, incendium
 post se dimittunt. Qui vero zelum discretum h̄e cu-
 piunt. medicos corpoz imitentur. morbos spūales
 persequentes: salutem vero egrorum querentes. c. ex
 de pe. re. cum infirmitas. s̄. si. Non irascuntur medi-
 ci corpoz patientibus: immo solantur eos et ad tol-
 lendum horrorem medicine: prius inde gustant. An-
 de dicit Aug. de saluatore. Calicem inquit passionis
 prius bibit medicus. ne illum abhorreret egrotus.
 Non puniunt hoies h̄nt zelum discretum s̄m meri-
 ta. hoc. n. deo relinquunt: sufficit eis vt faciant hoies
 penitentes: puniunt vt emendant: vt qui peccauerunt
 humilientur: non conterantur. tales officium tortoz
 diabolo et angelis eius relinquunt. *Matth. xvij. de
 pe. di. iij. in prin. versi. tradidit.* Unde legitur in legē
 da antiqua bti francisci. q̄ quum quidam frater re-
 dargueret beatum franciscum q̄ non corrigeret fra-
 tres. qui recedere videbantur a via simplicitatis: et
 paupertatis. R̄sudit sanctus franciscus et ait: meū
 officium est spūale: videlicet super fratres: quia de beo
 emendare vitia et eis dñari: vnde si vitijs fratrum do-
 minari et ea emendare non valeo predicatione ver-
 bo et exemplo: nolo carnifer fieri ad percutienduz et
 flagellandum sicut potestates huius seculi. Sed con-
 fido: in dño. q̄ adhuc inimici inuisibiles. s. demones
 qui sunt cascaldi dñi ad puniendum illos in hoc se-
 culo et in venturo: qui transgrediuntur mandata dei
 sument de ipsis vindictaz facientes ipsos corrigi ab
 hoibus huius seculi: et ad improprium et verecun-
 diam ipsoz reuertentur ad professionem suam et vo-
 cationē suam. Veruntamen vsqz in diez mortis mee
 exemplo et operatione non cessabo fratres docere am-
 bulare per viam q̄s mihi dñs oñdit: et ego oñdi eis: et
 ipsos informant: vt sint inexcusabiles coram dño et
 ego coram ipso de ipsis, et de me non teneat vltius
 reddere rōnem. Ecce forma et verba et doctrina san-
 cte correctionis sanctoroz prelatoz volentium se et a-
 nimas subditoz saluare. ad hoc. xliij. dist. ephesijs, et
 optime. xlvij. di. c. vlti. Tales boni correctores sic se-
 cant putrida. xxiij. q. iij. refecand. extra de sta. mo. ea
 que. j. responso: vt sana illesa relinquunt. sic herbas pe-
 stiferas euellunt, ex de ma. et obe. solite. s̄. j. vt saluta-
 res non ledant. sic zizaniā extirpant. xxiij. q. iij. no-
 tandum: vt tritico lesionem non inferant. *Mat. xj.
 xj. q. iij. nolite. xxiij. q. iij. quantus.* Quidam habentes
 zeluz: non scientiā. xv. q. j. s̄. sic hortos abbatia-
 rum suarum purgauerunt ab arboribus fructiferis:
 vt fere ibi nullam relinquerent. Et notandū q̄ quū
 parcere et punire (vt contrarioz) in eadem sit disci-
 plina. ff. de verb. obli. inter stipulantem. s̄. sacramen-
 ta. Qui nescit parcere: nescit punire. Et notandum
 etiam: q̄ sicut zelus indiscretus reprehensibilis est:
 ita remissio est reprehensibilis: Bern. Non irasci vbi
 irascendum est: nolle emendare peccatuz est. Plus
 vero irasci q̄ irascendum est: peccatum peccato ad-
 dere est remissio ipsa est vt sonnolentia in rectore na-
 uis. *Prouer. xxiij.* Eris sicut dormiens in medio ma-
 ris: et quasi sopitus gubernator amisso clauo. Unde

dñs ait Petro in persona prelatorum. Simon dormis.
 Mar. xiiij. Isidorus prelatum negligentem dormiē
 ti assimilat: de cuius manibus cadit baculus pasto
 ralis: et pictores pingunt ipsum accumbentem in ca
 thedra super cubitum somno grauatum: et cadentes
 de manu eius baculum pastorem: de quo baculo d
 consecra. di. j. nullus eps. z. rly. dist. disciplina: et vide
 qd no. ex de sacra vnc. c. vnic. §. si. in. si. in glos. mar
 tialis. in si. z. in glo. seq. que incipit: qz baculus. Itēz
 remissio pigritie agricole assimilatur. Prover. xxiiij.
 Per agrum hois pigri transiui, et per vineā viri stul
 ti, et ecce totum repleuerant vitice: et operuerant su
 perficiem eius spinis. facit ex de sta. mo. ne in agro: in
 ele. in prin. Remissio est velut defectus latratus in ca
 ne gregem seruante. Esa. lvj. Canes muti non valen
 tes latrare: qd exponit Grego. in pastoralis: de pastori
 bus prelati negligentibus predicare et corrigere.
 xliij. di. sit rector. Item sicut defectus gladij in custo
 de. Esa. lvij. Super muros Iherusalem constitui cu
 stodes. sed non chartarum. xvj. q. j. in canonib⁹. Pre
 latis. n. proprie dicitur. Gladij. ancipites in manib⁹
 eoz. ps. cxlix. z. ij. Macha. xv. Accipe gladium san
 ctum. s. correctionem et predicationem pungentes:
 ex de priuil. ex ore. l. di. si quis in si. ibi. que est ista in
 stitit inimica bonitas: palpare criminosos: et vulne
 ra eoz vsq; in diem iudicij incurata seruata. Heb. iij.
 Aiuus est sermo dei zc. penetrabilior omni gladio
 ancipiti: minus a deo: in quo deiciēs aduersarios po
 puli mei: id est mala opera et voluntates. Item defe
 ctus buccine in speculatore. Ezech. xxiiij. Si specu
 lator: viderit gladium venientem, et non insonuerit
 buccina: et populus non custodierit se: veneritq; gla
 dius et tulerit de ijs animas: quidem in iniquitate
 sua captus est: sanguinem aut eius de manu specula
 toris requiram. ex de off. or. irrefragabili: vbi de hoc
 z de reg. c. vlt. in prin. vbi de hoc. Speculator aut pre
 latus est. xliij. di. sit rector. Sunt qui remissionem
 misericordiam reputant: quum tñ potius sit erudeli
 tas. xli. di. sepe. xxij. q. iij. est iniusta. Misericorditer
 agitur cum phrenetico quum ligatur: et cum lethar
 gico quum excitatur. xxij. q. iij. quid faciet ecclesie.
 z. c. nimium. Et cum eo qui in igne est: quum per ca
 pillos inde trahitur: si aliter inde extrahi non potest.
 De ore lupi infernalis violenter extrahendi sunt ho
 mines. Amos. iij. Nūo si eruat de ore leonis duo cru
 ra: aut extremuz auricule sic eruentur filij. Job. xxix.
 Conterebam molas iniqui: et de dentibus illius eris
 piebam predam. Mole diaboli sunt vitia et peccata
 Eadem etiaz dentes possunt dici. Eccle. xxi. Dentes
 leonis dentes illius zc. Item extrahendi sunt de a
 quis delictorum et inuiti anteq; ibi submergantur.
 cap. xxij. displicet. Et de hac materia satis supra. Et
 notandum qd ij qui faciunt correctionem non debēt
 de se considerare: sed de deo: et orationi debent instare.
 quum solius dei sit hoies corrigere. Ecclesiastes. vij.
 Considera opera dei: qd nemo potest corrigere quem
 ille despererit: considera: id est discerne inter opera dei
 sibi hoc spera esse possibile et non alij. s. hominem cor
 rigere: corrigere. n. est cor hois dirigere et regere. xlvij.
 di. §. necesse. in si. ps. v. dirige i respectu tuo vias meas.

Incitan
 tia ad reci
 piendam
 equo ani
 mo disci
 plinam.

Sequitur de ijs que incitare possunt ad libenter
 recipiendum vel correctionem vel disciplinam. Pri
 mo multiplex admonitio sacre scripture. ps. ij. Apre
 hendite disciplinam zc. Prover. ij. Disciplina z dñi
 fili mi ne abijcias, et eiusdem. iij. Tene disciplina z
 ne dimittas eas. Heb. xij. Noli negligere disciplinā.

Item in disciplina perseverare. ps. cxvij. Bonitates
 et disciplinam zc. Item et disciplina tua ipsa me doce
 bit. Secundo utilitas ex correctione vel disciplina
 proueniens. Prover. xxix. Virga atq; correctio tri
 buit sapientiam: et eiusdem. xij. Qui diligit disci
 plinam: diligit sapientiam, qui aut odit increpationes:
 insipientes est. Disciplina vel correctio placet sapienti
 bus et in eis proficit: insipientibus vero displicet nec
 proficit in eis. Eccle. x. Vir prudens et disciplinatus
 non murmurabit correctus (al's correptus) Pro
 ver. ix. Argue sapientes et diliget te et eiusdem. xv. Nō
 amat pestilens eum qui se corripit, eiusdem. ix. Qui
 arguit in ipsum generat maculas sibi. idem ibidem.
 Qui erudit derisorem. ipse sibi iniurias facit. z. j. Nō
 li arguere derisorem: ne oderit te. Eccle. j. Peruersi.
 difficile corriguntur. Peruersus est qui et in intellectu
 et in affectu a bonitate auersus est. Ecclesiastici. xxij.
 Homo peccator vitabit correctionem. Prover. xvij.
 Plus proficit correctio apud sapientem: qm centum
 plage apud stultum, eiusdem. xxvij. Si contuderis
 stultum in pila: quasi pifanas feriente de super pilo:
 non auferetur stultitia eius. Tertio malum proue
 niens ex eo qd disciplina vel correctio abijcitur: virga
 enim correctionis in colubrum vertitur. qui eniz hic
 non corrigitur: in futuro a serpentibus infernalibus
 punietur. Exod. iij. Proiecit Moyses virgam que
 versa est in colubrum. Prover. xv. Qui increpato
 nes odit: morietur, et eiusdem. xxix. Virgo qui corrip
 torem se dura ceruice contēnit: repentinus super
 ueniet interitus. Eccle. xix. Qui odit correctionem,
 minuetur: vita inquam triplici: nature, gratie, et glo
 rie. Homo qui est sine disciplina: terrenis adheret: de
 eternis non curat. Job. xvij. Cor eoz longe fecisti a
 disciplina: propterea non exaltabitur. Glo. qui per di
 sciplinam minime custodire vitam student: semper p
 desideria in ruinis iacent. Qui sine disciplina est in
 periculo est. Prou. xv. Qui abijcit disciplinam: despi
 cit animam suam, sicut carnem despicit: qui eam non
 vult sale condire ne putrescat. qui contēnit disciplinā
 per consequens abijcit omne bonum. Sap. iij. Sa
 pientiam et disciplinam qui abijcit infelix est: fugiunt
 enim eum oia bona. talis diabolo multum assimilatur
 qui incorrigibilis est. Eccle. xxi. Qui odit correctio
 nem vestigium est peccatoris: diabolus peccator dī
 antonomastice: cui multuz assimilatur. Qui odit cor
 rectiones vt vestigium similes similis est pedi in pin
 guedine terre zc. Gene. xxvij. pinguedo terre gratia
 cōpunctionis: impinguat terra quum in ea simus ia
 citur: et cor. peccatoris quum in correctione compun
 gitur. Luca. xij. dixit cultor vinee: de ficu quam vole
 bat dñs excidere. Fodiam circa illam et mittam sterc
 ora: increpando et exprobrando ei peccata sua. Sed
 quidam sunt terra maledicta: qz vnde deberent im
 pinguari: inde contingit eos miserabiliter indurari:
 qd no. Eccle. xxij. De stercore boum lapidabit piger
 qd est: qm de increpatione prelati indurescit peccator
 vbi dicit Bern. Quid faciemus tibi o piger: nonne
 bonus simus spargitur in agro tuo? vnde ergo lapi
 des, id est tu inimicus homo hoc facis: qui simum ti
 bi conuertis in lapides. Et notandum qd laudabi
 lius est correctionem libenter accipere: qm audacter
 facere. Aug. ad Hiero. Quum sanctius sit a tenendo
 itinere in nullo qm in aliquo declinare: multo tñ est
 mirabilius et laudabilius libenter accipere corri
 gentem qm audacter corrigere deuantem. Partes
 discipline multe sunt. Est disciplina ad oēs pertinēs:

Discipline
 ne partes.

scilicet disciplina proprii corporis: de qua Esa. liiij. Disciplina pacis nostre super eum. Et est disciplina pertinet ad eos qui presunt ceteris hoibus. Prima multiplex: vt ieiunium: asperitas vestimenti: duritia lecti: peregrinatio: vigilia: disciplina verborum. Secunda vero duplex est: quedam spūalis: quum delinquentes feruntur gladio spūali: que spūaliter pertinet ad prelatos ecclesie. xvij. q. ij. visio. Quedaz vero materialis: quum delinquentes feruntur gladio māli que maxime pertinet ad principes terrenos. xxij. q. v. rex. z. c. regū: z quasi per totam illam questionem.

De erroribus circa disciplinam. De errore illoꝝ qui dicunt nullum excommunicandum. Cap. 72.

Exco-
municatio
sententia an
sit in ali-
quem se-
renda.

Equitur videre de erroribus circa disciplinam: z primo de errore illoꝝ qui dicit nullum esse cōicandum. Secundo de errore illoꝝ qui dicunt maleficos non esse puniendos pena corporalis. Primus error videtur inniti his testimonijs sacre scripture. Luce. vj. Nolite

iudicare z non iudicabimini. xxij. q. iij. §. j. peccant ergo sacerdotes qui excoicationis sententiam ferendo homines excoicant z iudicant. Item ad Rom. ij. Inexcusabilis es o homo ois qui iudicas: in quo n. iudicas alium: te ipsum condēnas. Item Roma. xij. Benedicite z nolite maledicere. xxij. q. iij. §. illicita. Peccant ergo sacerdotes qui hoibus maledicunt. j. ad Cor. vj. neq; maledici: neq; rapaces regnum dei possidebunt. pre. §. illicita. Item. ij. Pet. ij. Non redentes malum pro malo: ad quod mouemur exemplo christi. j. Pet. ij. Quum malediceretur non maledicebat. Item Ecclē. xxj. Dum maledicit impius diabolum: maledicit ipse aiā suam. Si ergo diabolus maledicendus nō est: vt est expressum. xxij. q. iij. si igitur: multo fortius hoies non sunt maledicendi. Ad primum dicendum est: qd est iudicium iustum z iudicium iniustum. Iudiciū iniustum prohibitū est. iudicium vero iustum non est prohibitū: immo christus monet ad illud Ioan. viij. Nolite (inquit chris) Iudeis s̄m faciem in dicere: sed iustum iudicium iudicate. De manifestis concessum est nobis iudicare: non de occultis. xxij. di. erubescant: vbi de hoc. xxij. q. v. christiana. j. ad Cor. iij. Nolite ante tps iudicare. ij. q. j. multi. in prin. z ad si. ibi. Non. n. contrarium est huic loco illud qd dicit apls Roma. xij. Tu qui es qui iudicas alienum seruum: suo dño stat aut cadit. Noluit. n. hoīem ab hoīe iudicare ex arbitrio suspicionis: vel etiaz extraordinario z suspecto iudicio: sed potius ex lege dei s̄m ordinem ecclesie. Quia apostoli ptatem habuerunt iudicandi, oñditur in hoc qd dicitur Petro. Act. xvj. Quodcumq; ligaueris super terram zc. xxij. q. j. quodcumq;. Item eiusdez. xvij. Quaecumque alligaueritis super terram, erunt ligata z in celis: de pe. di. j. que penitet. Jo. xx. Quorum remisistis peccata: remittuntur eis: z quorum retinueritis: retenta sunt. j. ad Cor. v. oñdit apls se iudicasse corinthum fornicatorem. Ego inquit absens corpore: presens aut spū: iam iudicauī eum qui sic operatus est in nomine dñi nri Iesu christi: congregatis vobis z meo spū cum virtute dñi Iesu: tradere hmoi sathane in interitum carnis: vt spū salus sit in

Iudiciū
duplex.

die dñi nri Iesu christi. §. hoc. ij. q. j. de manifesta. xj. q. ij. audi. eē de do. z contra. veritatis. Item eiusdem j. Cor. vj. An nescitis qd sancti de hoc mundo iudicabunt? Et si in vobis iudicabitur mundus indigni estis: qui de minimis iudicetis? Nescitis qm angelos iudicabimus? ex qui si. sint le. per venerabiles. §. sunt aut: in si. Ad aliud dicendum est, qd ecclesia non redit malum pro malo: nec malum optat quum aliquē excoicat. Excoicatio. n. medicinalis est: non mortalis. xxij. q. iij. notandum. ij. q. j. multi: extra de sen. ex. cū medicinalis. li. vj. Nec excommunicatio est mala: nisi si malitia pene: extra de sen. ex. sacro. ibi. tantam infligere pena insonti. sicut medicina amara dicitur quū vere bona sit: eo qd sit morbi expulsiva ex sui nā: licet aliud frequenter contingat ex vitio eam contemnit. xj. q. ij. §. premissis. Et licet excommunicatio mala excommunicatio videatur (vt dicitur) bona tñ est: quia iustitia est. Non enim iudex crudelis est iustitiam faciendo: immo crudelis esset eam non faciendo. xxij. q. iij. ne amissio. z. c. est iniusta. Vel furem patibulo suspendendo: z si illi cui infertur pena crudelis appareat. xxij. q. v. non est crudelis. Excommunicatio est ad hoc: vt homines conuertantur z salui fiant. xj. q. iij. audi. in prin. ps. lxxij. Imple facies eorum ignominia: z querent nomen tuum dñe. Aug. Quicquid facit mater ecclesia vera z legitima: etiaz si asperum amarum q; sentiat: non malum pro malo reddit: sed expellendo malum iniquitatis. bonum discipline apponit: non odio nocendi, sed dilectione sanandi: ad hoc facit. xxij. q. iij. §. precepta. z. q. v. p. dest. Item. Aug. melius dolor capitis dolet dum curatur: qd dum parcitur z non sentitur z nō sanat: ad illud no. Ecclē. xxj. Dum maledicit impius diabolus zc. Dicendū est qd verbum intelligendū est quātū ad illos q ad sui excusationem maledicunt diabolos: imputantes ei peccatum suū. sicut eua peccatū suū imputare voluit serpenti. z per consequens authorē serpentis accusauit latenter. Bene. iij. de pe. di. j. serpens. Auctoritatem autem excoicandi z maledicendi habet ecclesia ex diuersis locis scripture sacre. Act. xvij. Sic ecclesiam non audierit: sit tibi sicut ethiopus z publicanus. ij. q. j. si peccauerit. extra de iudic. nouit. z Act. xxj. z Act. xj. Maledixit dñs siculnee fructū non ferenti. z Act. viij. dixit Petrus simoni mago: Pecunia tua sit tecum in perditionem. j. q. j. reperiunt. z c. qui studet. Et qd sancti possint maledicere ex causa. habetur. xxij. q. ij. §. sed qui pro. z c. sancti. ij. Joā c. j. Siquis venit ad vos z hanc doctrinam non habet: nolite hunc recipere in domum: nec aue ei dixeritis. xij. q. j. ois qui. xj. q. ij. excommunicatos. j. ad Cor. v. Siquis frater nominatur. ij. q. j. multi. vbi exponitur hec authoritas in eodem. Nescitis qd modicum fermentum totā massam corrumpit: expurgate vetus fermentum. Item. Auferte malum ex vobis ipsis. eiusdem vlti. Siquis non amat dominū nostrum iesum christus sit anathema. Item Gala. vlti. Siquis vobis euangelizauerit preter id quod accepistis anathema est. Item. j. ad Timothy. j. Ex quibus est Hymeneus z Alexander quos tradidi sathane: vt discant nō blasphemare. sicut ovis morbida a grege separatur: ne grex ex ea inficiatur. xlv. di. sed illud. xxij. q. ij. corripiantur. extra de sta. mo. ea que. j. respōso. Et sic membrū infirmum z corruptum abscinditur. ne cetera membra per illud corrumpantur. xxij. q. ij. rescecande. z c. corripiantur. z sicut humores mali a corpore edu-

Excoicandi
authoritate
vñ
h3 ecclesia

cuntur: ne infirmitatem corpori inducant: sic hoies pestilentes a corpore ecclesie per excommunicacionem separandi sunt: ne ceteros corrupant: vt de hoc. xi. q. iij. quasi per totuz. z. xxiiij. q. j. quasi per totum. z. extra de sen. excommuni. per totu. Aug. Alii christiani sic sunt in corpore christi mystico: quod est ecclesia. xxiiij. q. v. de lignibus: quo humores mali qui quomuntur: tunc releuatur corpus, de conse. di. iij. est vnitas: sic z. mali qui exeunt tunc ecclesia releuatur. z. dicit: ex me exierunt humores isti: sed non erant me. cap. ad hoc de peniten. distin. iij. si ex bono.

Sequitur de errore illoz: qui dicunt maleficos no esse puniendos pena corporali maxime morte: qui error videtur posse inuiti his testimonijs sacre scripture. Gene. ix. Quicumq; effuderit sanguinem humanum: fundetur sanguis illius. Item Exo. xx. non occides. xxiiij. q. v. si non licet: quod verbu adsumit dñs. Matth. v. Non occides. Roma. xij. Debre. x. Deut. xxxij. Alia est vitio zc. Ezechie. xvij. z. xxiiij. Nolo mortem peccatoris zc. Item Abat. v. Ego dico vobis non resistere malo. In eodem. Qui irascitur fratri suo: reus erit iudicio: si ergo non licet irasci fratri ergo non licet eum occidere. Item in eodem. Diligite inimicos vestros: z. eiusdem. xij. de zizanijs super seminatiz: dicunt serui. His imus z colligimus ea: z ait paterfamilias: non, ne forte colligentes zizania: eradicetis simul z triticuz, finite vtraq; crescere vsq; ad messem. xi. q. iij. nolite ij. q. j. multi. Item Luce. vi. Nolite condemnare z non cõdemnabimini. Rom. xij. Non vos defendentes charissimi: sed date locum ire: scriptum est. n. Prover. xx. quantu ad sententiaz. xxij. q. j. s. j. mihi vindictam. j. Joan. iij. Omnis qui odit fratrem suum homicida est. Et satis qñ omnis homicida non hz vitam eternam in se manentem. Abat. xxvi. Dis qui acceperit gladium: gladio peribit. Item Joan. viij. Dimisit dñs in pace mulierem in adulterio deprehensam. liij. q. vij. qui sine. z. ca. postulatus. Predicte auctoritates z alie pro ista parte ponuntur. xxiiij. q. j. s. j. z. q. iij. s. ex his oibus colligat. z. q. v. s. j. z. q. viij. s. j. Ad primum dicendum, qd illud Gen. ix. Quicumq; effuderit zc. z illa Abat. xxvi. Omnis qui acceperit gladium zc. potius oñdunt (si diligenter inspiciantur) aliquem qñ neminem debere occidi. Quum. n. sententia dñi indubitanter sit iusta: quicuq; sanguinem humanu iniuste fuderit: iustu est vt gladio pereat: ergo in aliquo casu sanguis humanus iuste effunditur, z homo iuste gladio perit. Et sicut quum paterfamilias prohibet ne quis accipiat de vino alicuius dolij sui: non est intentio sua: vt non accipiat ille cui ipse hoc iusserit: sed ne hoc aliquis sua auctoritate accipiat, qz in gñali. sermone persona loquens intelligitur excipi. ff. locati: qui in suam. s. fi. C. de solu. inquisitio. C. de consti. prin. aut: sed ita. ff. de condi. z demonstra qui heredi. s. plantius. ex de iur. rauran. petitio. Sic quum dñs dixit, Non occidas, non fuit intentio sua: vt non occideret quis in casib; illis in quibus ipse hoc permisit: vel precepit: sed ne aliquis occideret aliquem auctoritate propria xxiiij. q. v. s. hinc apparet. z. c. si non licet. Unde post illud verbum: non occides. dñs in eodem lib. in multis casibus precepit occidi. Vide etiam Exod. xxxij. vnde in Deute. xxxij. Alia est vitio. Illud aut Ezechie. Nolo mortem peccatori zc. de morte eterna potest exponi. iij. q. iij. hi qui. xvij. q. vj. agnouimus. De morte etiam temporali verum est: qd deus non mortem peccatoris: quq; quem preuidet corrigenduz est

se z misericorditer ipsum expectat ad misericordiaz. Sapient. xj. Roman. ij. z. ix. Adors vero illius peccatoris, qui sibi nocet. peccatum peccato addendo z alios subuertendo z corrupendo, de cuius correctione spes non habetur: indubitanter sibi z ecclesie dei vtilis est. c. bonum. xxiiij. q. iij. siquis fortitudinez. Ad illud Abat. v. Ego dico vobis non resistere malo. Et illud Ro. xij. Non vos defendetes charissimi, dicendu est qd loco z tpe dz aliquis, z pot no resistere malo: z no defendere se: vt fiebat in ecclesia primitiua qñ per miracula z passiones ecclesia nouella plantanda erat loco: z tpe potest homo resistere malo z se defendere, nisi. n. ecclesia ab infidelibus defenderet se posset ab eis occidi: z sic periret honor z cultus diuinus. Luc. xxij. ait dñs. Qui non hz gladium: vendat tunicam suam z emat gladiu. At illi dixerunt ei. Ecce duo gladij hic: quibus dñs: satis est: si non hz ecclesia nisi gladium spuale: dicendum fuit: nimis est: z non fuit dicendum, satis est. De hoc plene dixi in prima parte istius operis. in. xl. in fi. vers. scribitur etiaz z in ista. ij. parte. s. si aut queratur. vers. aliud quod opponitur. in. c. lvij. Item paulus restitit malo secum ducens milites. Act. xvij. xxiiij. q. iij. maximianus. z. q. v. de occidendis. Ad illud Luc. vj. nolite condemnare zc. prohibetur condemnatio inordinata z vbi incerta est culpa eius qui condemnatur. xi. q. iij. grane. ij. q. j. multi. z. c. deus. Ad illud. j. Joa. iij. Omnis homicida qui occidit. non hz vitam zc. dicendum est qd non reputatur homicida qui precepto dei hominem occidit: sed qui odio vel desiderio vindicandi se hominem occidit. xxiiij. q. v. cum minister. c. miles. c. officia vindicte. z. c. cum homo ab homine. Aug. in questionib; leuitici. Quum homo iuste occiditur lex eum occidit: non homo. xxiiij. q. v. cum homo. ij. Et qui peccat: non peccat legis auctoritate xxiiij. q. iij. qui peccat. Tunc ergo homicidium impunitandum est: qñ ex corde z voluntate propria mala pcedit. Ex corde. n. procedunt cogitationes male homicidia zc. Abat. xv. xv. q. vj. c. j. Ad illud Abat. xij. Sinite vtraq; crescere vsq; ad messem. ne forte colligentes zizania zc. dicendum est qd dñs non dixit hoc nisi vt parceretur tritico: ergo noluit parci zizanijs in tritici detrimento: ergo qñ potest eis parci sine tritici detrimento: voluit eis parci: vbi ergo crescunt zizania z suffocant triticum: noluit zizanijs parci: z hoc etiam observant heretici in agris proprijs: vbi enim vident zizania: vel alias herbas noxias: quas possunt eradicare sine tritici damno crescere in agris suis: z credunt nisi fuerint cari: extra de sta. mo. ne in agro. in clemen. In agro vero homini: id est in ecclesie: pertinaciter contendant eradicationem in consimili casu nullo modo debere fieri. Nec mirum quum ipsi zizanie sint: z sententiam mortis timeant: extra de here. sup. eo. Siquis vero dicat qd ij qui sunt zizania: possunt fieri triticum: hoc verum est: sed hoc incertum est an futuri sint triticum: sed certum est qd triticum suffocant: qz simplices subuertunt: z raro videntur hereticoz veram conuersionem: sed frequenter bonoz subuersionem, ex de here. vt officium. s. j. li. vj. Ideo bonum conuersionis rarum: z valde incertum: z valde difficile: vnde non dz preponi dño magno z frequenter accidit. ff. de legi. nam ad ea ne dum vana spe parsi parciur irreparabilis multitudo per eos perdat. Hoc eniz tale esset, ac si paucis lupis in medio gregis existentibus z gregem laccerantibus parceretur, qz forte illas oues aut agnos

Malefici
an ultimo
supplicio
sint ple
stendi.

quomuntur
tunc releuatur
corpus, de conse.
di. iij. est vnitas:

faciet deus: z paucos leprosos dimitteremus populi corruptentes eum: qz forsitā illos deus sanabit: facilius rabies lupina seuit in gregem: qz mansuetudinē trāseat in ouinā. ex de elec. ne pro defectu. Et cōtagiū lepre facilius a leprosis deriuat ad sanos: qz a sanis sanitas ad leprosos. Et iura ad ea q̄ frequentē accidunt: adaptant. ff. de legi. nam ad ea. Quod aut dictū est de hereticis qui sunt zizania nō tolerandis: sed p̄cidendis. ex de here. sup. eo. li. vj. z si fuerint incorrigibiles secūdo corporaliter puniēdos: intelligēdum est de manifestis. de qb̄us. xxij. q. iij. qn̄. ex de here. ex cōicamus. j. z. ij. Secus de occultis: q non possunt separari a tritico: vel a grege. z sic intelligit illa parabola de zizania tolerāda vsqz ad messē ac crescenda. de qb̄us. xxij. q. iij. quātus. z. c. quidā cū bonoz. z. xj. q. ij. audi. Qz aut licitū sit in multis casibus hoies occidere: manifeste pōt ostēdi testimonijs sacre scripture. Luc. xix. Inimicos meos illos q non luerunt me regnare sup se adducite ante me z interficite. Mat. xxij. Missis exercitibus p̄didit homicidas illos. Greg. i homil. Angeloz agmina sunt exercitus regis nostri missis ergo exercitibus extirpasse homicidas dicit: qz in hoibus oē iudiciū p angelos exercet. homicidas ergo p̄dit: qz psequētes interimit. ciuitatē eoz igni succendit: qz illos non soluz aies: sed caro quoqz in qua habitauerunt eterne gelenne flāma cruciant. Ro. xij. de illo q̄ habet potestatem. dei minister est. vindex in iram ei qui malum facit. Luc. xvij. Si manus tua vel pes tuus scandalizat te: abscinde eum z projice abs te. Idez Mat. xvij. Ergo ecclesia abscindere debet membra: quod corrūpit cetera membra. Tullius. Sicut quedam amputant si languent: z tanqz spiritu carere ceperint: noceatqz reliquis partibus corporis: sic ista in figura hois falsitas z immanitas belue a cōi humanitate segregāda est. Jaco. ij. Abraam pater noster nonne ex operibus iustificatus est offerens filiū super altare? Ergo abraam placuit deo: qz ad preceptum eius voluit occidere filium suum. xxij. q. v. si non licet. z Abraam non solum zc. qui precepto domini occidit hominē non peccat. Item. j. ad Timoth. ij. ibi precipitur orari pro regibus: qui habent gladium materiale ad iustitiā faciendā. xxij. q. v. regū. Ro. xij. Nō est potestas nisi a deo. z paulo post. Dei minister tibi est in bonum. si enim malum feceris time. non enim sine causa p̄nceps gladium portat. xxij. q. j. quid culpa tur. z. q. v. solum. Luc. ij. approbatur militia. z. xxij. q. j. quid culpatur. z. c. militare. Item petrus occidit ananiam z saphyram. Act. v. xxij. q. viij. legi. z. c. occidit. Siquis dicat q̄ occidit sed non gladio: sed idē est lingua occidere. de pe. di. j. periculose. l. dist. si quis viduam. extra de homici. sicut dignum. Rationibus etiam potest ostendi q̄ liceat in casu hominē occidere. Primo sic. aut paruuli sunt erudiendi z corripiendi. saltem leuibus flagellis: aut non si non: ergo dimittendi sunt omnibus vitijs. z minus curādum est de eis: qz de equis z asinis. si ergo paruuli corripiendi sunt. v. q. v. non omnis. c. non osculatur. multo magis adulti: quum malitia eozum magis sit notoria. Item constat q̄ bruta de puteis z cisternis extrahuntur: si in illa ceciderint s̄m illud Luc. xij. Quis vestrum asinus aut bos zc. multo potius homines extrahendi sunt. etiam inuiti a periculis corporalibus. si sic vero occurrit morti corporali: quāto magis occurrenduz est morti spiritali: sic argumētatur Aug. xxij. q. iij. displicet. Item si furiosi sunt

includendi vel ligandi ne sibi vel alijs corporaliter noceant: multo fortius mente insani cohibēdi sunt. ne se spiritualiter occidant. sic etiam argumentatur Aug. xxij. q. iij. nimium. Si vero homines pro leuibus culpis leuiter sunt puniendi si culpa augeatur: augeri debet z pena. extra vt lit. non contest. qm̄ frequenter. ergo quum culpa augeri possit vsqz ad homicidium: ergo z pena augeri potest z debet vsqz ad homicidium. scilicet vt pro iniusto homicidio: quod aliquis commisit: iuste occidatur. Item aut mors corporis est pena omni culpa maior: aut non. si sic ergo deus male inflixit eam pro comestione pomi vetiti. Gen. ij. Si non: ergo aliqua culpa puniēda est morte corporali. Item si homicidium iniustum est puniendum: aut erit punienduz morte corporali: aut pena minori. si morte: ergo licet aliquem occidere. si pena minori: aut in infinitum minore aut non. si sic ergo nullius comparationis erit id quod paties: ad id quod intulit. vnde talis erit iustitia: vt si quis dānificasset alium in mille milibus librarum: z puniretur amissione minoris festuce. Si vero pena minoris: sed non in infinitum: tale est ac si dānificasset proximum in tribus marchis. z puniretur in vna. Itēz qui deum impugnat in beneficio accepto ab eo: meretur illud beneficium amittere. xvij. di. si imperator z. j. q. vij. c. j. vbi de hoc. z extra de postu. c. fi. vbi. plene de hoc. ergo qui vita sua a deo accepta. deum impugnat meretur vitam amittere. Item si mors eterna infligenda est pro aliqua culpa: quanto magis temporalis. Mat. xxv. ibi. Item maledicti. Preterea. nonne contra dei inimicos est pugnandum qz diu resistunt. vel saltem repugnandum qz diu impugnant. si vsqz ad mortem corporis: repugnandum erit eis vsqz ad mortem. vel si non est repugnandum fugere debet tota ecclesia. vel permittendum est q̄ tota occidatur: z q̄ cultus dei destruat: vt corporibz impiorum parcatur. Patet ergo q̄ heretici sub specie pietatis honorem dei z religionem fidei destruere possunt. Et ipsi sunt p̄j in lupos: z crudeles oibus z agnis. c. bo. xxij. q. iij. qn̄ vult. Mat. vj. Attendite a falsis prophetis z capsi p̄j sunt in fures z alios maledicos: crudeles vero in innocentes. Item si verbo contradicendum est hereticis. xxij. q. vj. vides. nō est ratio aliqua quare potius manus debeat esse exēpta. qz lingua que pro deo pugnet. Item si bestie: vt lupi leones serpentes exterminande sunt pro salute corporum: quanto fortius spirituales bestie pro salute animarum. c. xxxvij. di. sedulo. Et est conueniens similitudo habito respectu ad venenum pseudo p̄dicatorum. Tullius. Quid interest: vtrum ex homine quis se conuertat in beluam: an sub figura hois immanitatem gerat belue? Sualfredus. Quid prodest hoies ab hoibz appellari: z iudicio veritatis. canes malitia. sues immunditia. vulpes astutia. serpentes odij z inuidie virulentia. vana gloria volucres reputari? Item hereticus in ecclesia est vt ouis morbida in grege: vel vt membrum cancerosum in corpore: ergo quod faciendum est de oue pro grege. z de membro canceroso pro corpore: hoc faciendum est de heretico pro ecclesia. xlv. di. sed illud. extra de sta. mo. ea que. j. rn̄. xxij. q. iij. refecande. Et notandum q̄ de illis hereticis specialiter est iustitia qui negāt iustitiā faciendam tanqz de manifestis hostibz iustitiē: quaz colere summum bonum est in hac vita. xj. q. ij. cap. cum deuotissimam. Siquis vero dicit hereticos occidendos a deo: non ab ecclesia: ergo ecclesia exponen-

hoies: occidere licet.

videtur
si vult
alioquin

etiam
ambūm

nonne
p̄ncipium
innotum

da est z sine defensione dimittenda. quod est contra illa. c. xxiij. q. v. principes. z. c. regum. z. c. de ligurib^o. c. quali. c. relegendes. Item dominus hereticos vult occidi z mandat. Deuter. xiiij. Si audieris in vna de ciuitatibus quas dominus deus dabit tibi: in habitare illic dicentes. Eamus z seruiamus dijs alienis, quos non nosti: interficiens necabis omnes q sunt in ciuitate zc. xxiij. q. v. si audieris. vbi de hoc legitur z no. q. heretici possunt occidi. Idē legit z no. xxiij. q. iij. qn in gl. vlt. z. c. est iniusta. circa prin. Preterea q de causa volunt tatum heretici parci corporib^o malorum a morte. Si propter spem correctionis: vbi nō est spes correctionis: ibi cassare debet falsa pietas. c. op. xxiij. q. iij. est iniusta. Si vero propter preciositatem vite corporis: propter maiorem preciositatem animarum. xij. q. j. scimus. non erit eis parcendum: quia maius est periculum animarum q corporis. c. xxiij. q. iij. quando. xxiij. q. iij. quidam. ver. manichei. propterea manichei qui dicūt corpora esse a diabolo: nō habent quid rñdeant. destruenda enim erunt a filiis dei: quum sint opera diaboli: qui sunt huius erroris sub specie pietatis ipsis corporibus nocent. Reprobis enim quo amplius viuunt: amplius in inferno punientur. addendo enim peccata cumulant supplicia supplicij. z quantum ad corpus, z quelibet pars suppliciorum infernalium maior videtur esse supplicio mortis corporalis. c. de pe. di. vij. nullus. ad si. vbi loquitur de pena purgatorij que maior est omni pena vite huius: multo potius infernalis. Item licet cōcupiscentia rei aliene sit inhihita. Exo. xx. xxiij. q. v. penale. tñ qui rem alienam iniuste vsurpat: iuste re sua punatur. ergo a simili: licet homicidium sit prohibitum: tñ qui iniuste occidit: iniuste occiditur. Item cuz nemo habens mentem bene dispositam dubitet in rebus ceteris ab hoīe corruptura esse auferēda: quare heretici in solis hominibus hoc non recipiūt. Ad quod potest dici q fures z alij malefici non libenter dant sententiam quaz vident contra se esse: immo dicunt maleficos iniuste occidi: sed non est in hoc fides adhibenda: contra scripturam diuinam superius z inferius memoratam. Item quum heretici sint lupi rapaces intrinsecus. Mat. vij. extra de hereti. vt officij. §. si vero. li. vj. ipsi bene vellent q non essent canes: id est predicator. es. xliij. dist. fit rector. in grege domini qui eos a grege arcerēt. Item si non est distinguendum circa hoc preceptum: Non occides. qz euangelium non distinguit: ergo occidere que qz semper est peccatus mortalis: ergo mortaliter peccat: qui culicem vel pulicem occidit: sicut dicunt aliqui ex eis heretici. quod est falsum: qz occidere interpretationē recipit. xxiij. q. v. si non licet. Quia autem occidere frequenter z in casibus non sit peccatum: immo meritum in gratia existenti apparat authoritatibus no. z ve. testa. z canonum z legum. Unde dominus ad moysen. Maleficos ne patieris viuere. Exod. xxij. xxiij. q. viij. §. j. Item qui coierit cum iumento: morte moriatur. Leuiti. xx. z. xxxv. q. j. mulier. Itē adulteri z blasphemij lapidari in lege iubentur. Joā. viij. Ban. xij. Leuiti. xxiij. Si quis blasphemauerit nomen domini: morte moriatur. iij. q. vij. postulat. Moyses cultores idoli morte puniuit. Exod. xxxij. xv. di. disciplina. Samuel regez amalech Agag pinquissimum in frusta concidit. i. Regū. xv. Et Ithi-nees occidit iudeum coeuntem cum madianita. z reputatum est ei ad iustitiam. Numeri. xxv. de hoc. ij. q. vij. §. his ita. j. q. iij. §. notandum. xxiij. q. v. §. j. z. q.

Occidere nonnūqz meritorij

vij. occidit. Item Augustinus ad publicolaz. xxiij. q. v. de occidendis. De occidendis hominibus ne ab eis quisqz occidatur: non mihi placet consilium: nisi forte sit miles: aut publica functione teneatur: vt nō pro se hoc faciat: sed pro alijs zc. Item Augustinus in lib. de ciuita. dei. Nequaquā contra hoc preceptum fecerunt quo dictum est. Non occides. qui deo auctore bella gesserunt zc. xxiij. q. v. si non licet. vbi laudatur Abraam, qui obedenter voluit filium occidere. Sic etiam excusatur Iephte qui filiam occidit. Iud. xj. z Samson qui se occidit. Iud. xvj. quia spiritus sanctus hoc latenter iusserat. Item Augu. li. j. de ciui. dei. Miles quum obediens potestati sub qua legitime constitutus est hominem occidit: nulla sue ciuitatis lege reus homicidij est: immo nisi fecerit reus impij deserti atqz contempti est zc. xxiij. q. v. miles. Ad hanc materiam vide originalia Aug. Hiero. Ambro. Lypriani. z aliorum. xxiij. q. v. lex c. cum homo. c. regum. c. non solum. c. qui malos. ca. homicidas. c. si audieris. c. sunt quidam. c. rex debet. c. si homicidium. c. cum homo. c. cum excommunicatorij. Item propter peccatus vane glorie David angelus domini. lxx. milia de populo interfecit. ij. Reg. c. vlti. j. q. iij. §. his ita. ver. item dauid. Item dominus pcepit filiis israel: vt populis amorreorum, chananeorum: z aliarum nationum, propter peccata eoz non parcerent: sed omnes morti traderent: z terram eoz possiderent. xxiij. q. v. §. hinc notandum. Item in lege dñi dicitur Deuter. xiiij. Si frater tuus: z amicus tuus: z vxor que in sinu tuo dormit: depreauare voluerint veritatem: sit manus tua super eos: z effundes sanguinem ipsoz. xxiij. q. viij. legi. Ad idē. e. q. occidit. z. c. petrus. z. c. quicumqz.

De castitate honore religiosorum z aliorum z de immunditia malorum. De occasionibus luxurie. Cap. 73.

Discesso longe lateqz de inobedientia religiosorum nri tps: z que sit: z in quibus consistit vera obedientia. Recta etiam occasione pertractato de disciplina prelatorum: quō eam facere debeant: z subditi sustineant: z quō possunt excōicare rebelles: z quō illi q potestatem habent: possunt licite occidere impios. Nunc de immunditia vel incestu z eorum fornicationibus: qui mali sunt religiosi: z castitate z munditia eorum: qui boni sunt: tractandum est. Tertij enim substantiale eorum trium que promittunt: castitas est. extra de sta. mo. cum ad monasterium. §. si. xv. ij. q. j. nuptiarum. De fornicatione aut aliqd tractauit in hac. ij. parte. vbi dixi de anachoritis: in materia begardorum: in errore eoz: qui dicunt non esse peccatum fornicari. in. §. septimus error. in. c. li. sed hic latius pertractabo. Et primo de occasionibus fornicationis: maxime in religiosis. occasio aut in eis z in quocūqz immunditie vna gdes est gula. Cōter eniz religiosi istius tps gastrimagi. i. gulosi sunt. Gula autem due species sunt. crapula. i. cruda epula. z ebrietas. i. potus extra mensuraz. Ro. xij. Non in comestationibus z ebrietatib^o. ex de vi. z ho. cle. a crapula. vbi de hoc. vtrūqz istoz luxuria puocat. De vino dicit apls ad Ephe. v. z xxxv. dist. in palea. vinolentum. vinum z ebrietas incen-

De inho- nestate re- ligiosorū.

Occasio immunditie.

diu est. ibi. Nolite inebriari vino in quo est luxuria. non formaliter sed per accidens. extra de iureiu. z si christus. Hiero. Luxuriosa res est vinum. xxxv. di. luxuriosa res est. Et iterum ibi Prosper. ca. luxuriam. Luxurias facit z nutrit vini perceptio nimia: no natura. Hoe i ebrietate nudauit femora. Gen. ix. xxxv. di. S. j. z. c. vj. Item loth inebriatus concubuit cu filiabus. Gen. xix. de quo. xxxv. di. S. j. z d quo dicit Ambro. q. fuit in eo ebrietas incestus origo. xxxv. di. sex to die. xv. q. j. inebriauerunt. z Hierony. Venter mero estuans facile despumat in libidinem. xxxv. di. S. j. z in palea venter. Anno. iij. Ebrietas z metis inducit exilium: z libidinis prouocat incentiuum. vt in. c. a crapula. extra de vi. z hone. cle. Ueter z genitalia simimet vicina sunt: vt ex vicinitate membrorum. confederatio intelligatur vitio:u. xliij. di. S. j. Nabuzardá princeps coquorum muros hierusalem destruxit. iij. Reg. vlt. qz venter cui multitudo coquorum deseruit: edificia virtutum ad soluz redigit. xliij. di. S. j. Nilus monachus ait. Castitatem generat continentia. concupiscentia autem gula mater libidinis est. vt pre. c. a crapula. Qui impugnatur a spiritu fornicationis concupiscentie saturitatem percipit. versus. Subtrahere ligna foco si vis extinguere flammam: Si carnis motus oia vina dapes. Qui repleuerit ventrem z promiserit castitatem: similis est ei q dicit se posse refrenare ignes in palea vel stipula. quemadmodum enim ignis impetum in arundineto discurrentem coecere impossibile est: impetum libidinis ardentem sic impossibile est in saturitate compescere. Columna confirmatur super basim: z fornicationis passio in saturitate requiescit. hucusqz nilus. Hieron. in Michya. Ecclesie principes qui delicijs affluunt: z inter epulas atqz lasciuam pudicitiam se feruare credunt: propheticus sermo describit. qz eijciendi sunt de spaciosis domibus lautisqz conuiujs zc. xxxv. di. ecclesie. Berni. Pericitatur castitas in delicijs. humilitas in diuitijs: pietas in negotijs: veritas in multiloquio: charitas in hoc seculo nequa. Nilus. Lignorum copia ingentem suscitatur flammam. multitudo autem escharum nutrit concupiscentia flamma ignis obscuratur deficiente materia: z escharum indigentia desideria carnis marcescunt. spinas germinat terra inculta: z mens gulosi germinat cogitationes turpissimas. nescit dolorem ignis corpus mortuum: neqz continens concupiscentie mortue voluptatem. Ad miserariis corpori si lassitudinem desinat. nec velis saginare eum affluentia escharum. si enim preualuerit: insurget aduersum te: z bellum sine federe commouebit aduersum te. donec capiat aiam tuam. z quasi seruum tradat spiritum fornicationis vitio. hucusqz Nilus. Cassian^o in. v. lib. de gastrimargia ait: Qui buslibet elcis reffectus veter seminaria luxurie parit. Sodomitis ca luxurie saturitas extitit panis. Eze. xvj. Et qz per saturitatem panis. inextinguibili carnis ardore fuerunt succensi. iudicio dei celitus igne sulphureo concrematur. Qz si illos panis nimietas ad tam prurptum flagitiorum precipitium vitio satietatis impedit: quid censendum est de ijs qui vegeto corpore perceptionem carnum z vini immeritata libertate presumunt: nec quantum expetit imbecillitas sed quantum libido animi suggerit: vsurpantes hec cum carnis cura in desiderijs. contra apostolum. Ro. xij. di. v. non mediocriter in si. vbi etiam de hoc in gl. s. Idem in eode. Non habet perpetuas castimonie puritatem quisquis non iugem tempe-

rantie equalitatem tenere contentus est. Roma. ix. Idem in eodem. Nunquid poterit ardentis concupiscentie stimulos cohibere. quisquis desideria gule refrenare nequiverit? Interioris hominis castitas virtutis huius consummatione discernitur. Nunqz enim robustioribus emulis colluctari posse confidas eum quem in leuiori conflictu conspexeris ab infirmioribus paruisqz superari. Idem in eodez. Impossibile est saturum ventrem pugnas interioris hominis experiri: nec bellis robustioribus attetari dignum est eum qui potest deici leuiori conflictu. Item Climacus in gradu. xliij. de gula. Gula est delectationu libidinis foris fornicationis patrat. tribulatio vero ventris conciliatrix est castitatis. Quis suum ventrem z fouet z contendit spiritum fornicationis extinguere? Immundus demon gula recedit post cibi repletionem: z fornicationis spiritum nobis mittit. qui veniens z inueniens ventrem grauatur somnoligat pedes eius z manus: z omnia quecumqz voluit de reliquo fecit: z corpus z animam phantasias z iniquationibus z colluuiouibus fedauit z sordidauit. Ampla z spaciola est via ventris: que ducit in fornicationis perditiones. Mat. vij. Luc. xij. z multi sunt qui vadunt per eam. l. di. tua. qz angusta z arcta est ieiunij z abstinentie via: que ducit in vitaz castitatis: z pauci sunt qui ingrediuntur per ea. xxvij. di. de his. filius primogenitus gule. minister fornicationis. vincens gulam ad impassibilitatem z castitatem ascendit. Hucusqz climacus. Secunda occasio z materia fornicandi religiosus z cuiusqz est conuersatio mulierum z iuuenum. Unde Nilus. Oleu enutrit lucernam: z ignem luxurie confabulatio mulierum. Facies mulieris sagitta est virulenta. Infixit vulnus in anima: z venenum ibi reposuit: z quanto magis memoratur: ampliozem putredinem operatur. Qui cauet hec iacula: non se ingerit solemnitate frequentie: neque in festiuitatibus quasi ames z stupidus circumuagatur. Melius namqz est manere in domo z vacare orationibus: qz si putet honorare festiuitates: z cum inimicis confideat. facit optime quod legitur z no. xxiii. q. j. odi. in gl. c. contra. Item Nilus. Fuge confabulationes mulieruz si castus esse volueris: z ne tribuas eis fidutiam aliquando audere in tuis conspectibus comparere. Religionem in inijtjs aut habent aut simulant: postea audebunt omnia procaciter. Prima confabulatione obtutum habent deorsum: loquuntur mitius: z compatiendo lachrymas fundunt: habitum preferunt honestatis: z ingemiscunt amariter. sciscitantur de pudicitia: z cum deuotione auscultant. Secundo iustitiam z vidisti: z pusillo innuunt. Rursum tertio: z incendunt procaciter. Subiisti: z ille profuse risere. Exorantur deinde z euidenter se tibi ostendunt. obtutum componunt vt annuntient passionem: suspercilia extendunt z palpebras subuertunt. denudant ceruices. z toto corpore franguntur. verba loquuntur quibus passio emollitur: z loquelam studet seductionis. vt auditum permulceant. z in omnibus his animam tuam impugnant. Hec autem efficiuntur tibi hami inescantes ad mortem: z velut nebula multimoda trahens in perditionem. Non te decipiant verbis cum modestia abutentes. Absconsus namqz in eis est venenus bestiaru nequissimus. Adagis appropinqua igni ardenti qz mulieri nonelle: quoniam ipse maxime sis iuuenis. Igni namqz accedes quoz dolueris cito exilies. mulieris vero sermonibus emol-

litus, nō facile valebis abscedere. Germinat herba que secus aquarū confiterit: et passio libidinis in cōfabulatione mulieris. Fluctus maris comminat periculum. forma mulieris parturit perniciem. Forme pulchritudo peius q̄ procella. consurgunt procelle: sed quidem ob vite desiderium. inter eas possumus tranare. species autem mulieris si semel deceperit: et ipsam vitam contemnere facit. Exo. iij. Rubus solitudinis flammam ignis effugit illesus. et pudicus remotus a mulieribus non est inflammatus libidinis vitio. Sicut ignis memoria non comburit mentem: sic nec passio p̄ualet si non fuerit p̄fens materia. Si miseris fueris hostis erit tibi inimicus. Seneca. Cave tibi de inimico reconciliato. Et si peperceris passioni: insurget super te libidinosa illecebra. Ad voluptatem pertrahit facies mulieris impudice. castus vero commouet ad glorificationem dei. Si quiescit passio in confabulationibus mulierum: ne credideris ei quasi impassibilitatem tibi promittat. Naz canis q̄ commouerit caudam: congaudet. si quidez si capiatur a turba. foris autem progrediens p̄prias ostendit nequitiam. Quā mulieris memoria impassibilis efficitur: et phantasia eius non commouet passionem: tunc existimato fines consendere castitatis. q̄n autem figmentum eius te ad contemplationem suscitatur: et membra eius potest coaptare virtutibus: tunc confide in natura esse virtutis. Sed nec sic velis remorari in eius cogitationibus. neq; multū voluas in mente tua formam mulieris. est enim passio que facile in aliud transfert. et periculum habet in proximo. et res de facili ad suam naturam reuertit. ff. de pac. si vnus. c. xxxv. di. ab exordio. Natura castissima corrumpitur: si diutius phantase mulierum in animo immoretur. In paleis si retardet ignis: excitat flammam. sic memoria mulieris succendit concupiscentiam. hucusq; Nilus. Item Jo. cassi. in. vj. li. de spiritu fornicationis ait. Humani generis conditor opifici sui naturam p̄ omnibus emendationemq; cognoscēs. illic curam adhibuit medicine v̄n causas morbi p̄ncipaliter nouerit emanare: in quies. Mat. v. Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam: iam mechatus est eam in corde suo. xxxij. q. v. qui viderit. Detulantes oculos notans. non tam eos arguit: q̄ illum interiorum sensus qui officio eorum male vititur ad videndum. Super verbo autem illo decalogi. Non mechaberis etc. dicit Aug. Nō mechaberis. i. non ibis ad aliquam aliam p̄ter vxorem tuā. Tobie. iij. Attende tibi fili ab omni fornicatione: et p̄ter vxorem tuā nunq̄ patiaris crimen scire. Tu enim hoc exigis ab vxore nō vis hoc reddere vxori: quum debeas in virtute p̄cedere vxorē. xxxij. q. v. non mechaberis. et q. vj. nō mechaberis. Turpe est aut vt vir dicat nō posse fieri qd̄ femina facit: vir nō potest. Noli aut dicere. vxores nō habeo. ad meretricē pergo. nec hoc p̄ceptū violo quo dicit. nō mechaberis. Jā. n. nosti p̄cium tuū. iam nosti qd̄ māduces: qd̄ bibas. immo quē māduces quē bibas. Abstine ergo te a fornicationibus. Quū. n. imaginē dei quod es tu. corrupis p̄ fornicationes et defluētias libidinis: ipse etiam dñs q̄ scit quid tibi vtile sit: hoc p̄cipit: ne p̄ illicitas voluptates corruat templum eius qd̄ esse cepisti. ad hec. xxxij. di. audite charissimi. q̄ est palea. de pe. di. j. agite. xxxij. q. iij. meretrices. Item Hiero. sup̄ p̄dicto verbo. Qui viderit mulierem etc. Inter passionē et p̄passionē hoc interest: q̄ passio reputat p̄ vitio. p̄passio licet vitij culpā habeat: non tñ erit in

crimine. Ergo qui viderit mulierem et aia eius fuerit titillata: hic pro passione percussus est. Si ergo consenserit: de passione transiit ad passionē. et huic non voluntas peccandi deest: sed occasio. Quicumq; ergo viderit ad concupiscendum: si sic asperit vt concupiscat et facere disponat: iste recte mechatus dicit in corde suo. Item Aug. Nam tria sunt quib; impletur peccatum. di. vj. in palea. sed pensandū. de pe. di. j. sicut tribus. f. suggestio: q̄ per memoriā sit siue per corporis sensus. Et si frui delectauerit: delectatio illicita refrenanda est. Si autem consensio facta fuerit: plenum peccatum erit. Aerum tñ delectatio ante consuetudinem vel nulla est vel tenuis: cui consentire peccatum est. Si autem et in factum processerit: videtur satiari et extinguere cupiditas. Sed postea quum suggestio repetitur: maior at: tenditur delectatio. que adhuc minor est q̄ illa que in consuetudinem vertitur. quaz vincere difficile est. Adde hic q̄ scripsi et additionau. s. in. ij. parte. i. iij. c. Hiero. in li. a. Ayn. in verbo Oculis mens. in. c. vj. et in. c. li. s. septim; in pun. Greg. in. xxj. moral. Quisquis vero incaute exterius respicit: plurimum in delectatione peccati cadit: atq; obligatus desiderijs incipit velle quod noluit. Valde namq; caro deorsum trahit. extra de renun. c. j. et semel species forme cordi per oculos illigata. vix magni luctaminis manu soluitur. Prouident ergo nobis est. q̄ intueri non debet quod non licet concupisci. Et enim munda mens in cogitatione seruet: a lasciuia voluptatis sue deprimendi sunt oculi quasi quidam raptores ad culpaz. De aspectu mulierum. j. e. c. ver. est etiam religiosus. et ibi etiam sequitur de colloctione mulierum. Item ibi Chryso. Si ergo velis continue pulchris faciebus oculos infingere: capieris omnino: etsi bis vel ter fortasse possis continere. non enim es extra humanam naturaz. Qui autem flammam semel accendit visa muliere. etiam ea absente format apud se imagines turpium actionum: a quibus multoties proceditur ad opus. Et si aliqua se ornando oculos hominum ad se attraxerit etiam si nulli plagam intulerit: penam patitur extremā. quia nocere tentauit. de pe. di. j. in prin. in. li. ibi canonizatis. et causam mali dedit quantum in se fuit. ex de homic. de cetero. vbi de hoc. et de iniurijs. c. fi. Venenum enim confecit: etsi nullus q̄ bibat inuentus est. Quod autem viris dicit: hoc et ad feminas loquitur. i. viro. xxxij. q. v. cum caput. capiti. n. loquens et corpori persuadet. Item Jo. cassia. in. vj. li. de spiritu fornicationis. Purgationis fornicationis prima est custodia. vt memoriā sepe femine q̄ citissime de cordis nostri recessibus extrudere festinemus. ne talis memoria morosa precipitet mentem: et cogitationes noxias possit inserere. Item Joan. Climacus in. xv. gradu de castitate ait. Quisdam monachi plerunq; degentes cū femina ex hoc in concupiscentia omnino non impugnantur: nec in tentationem inducantur cogitationū. quia ex re beatificauerunt seipos miserabiles: ignorātes quia vbi maior interitus: ibi opus minoris custodie non existit. Nam propterea hostis callidus eos tunc non impugnat: vt fidutiam et libertatem cum mulieribus conuersandi accipientes turpius corruant. Itē idem ibidem. Vidi delicias et conuiuantes: et ad tempus non statim inquinatos. Vidi quoq; cū mulieribus comedentes et commorātes: et nullā tūc ad p̄sens meditationem aut intentionē malignā habētes vel cogitantes. Hinc quidem igitur ipsi seducti.

confidentes

confidentes et pariter suipsorum curam et vigilan-
tiam exuentes: quoniam putabant pacem habere, et in suis
cellis securitatem et quietem certam possidere: sunt
passi exterminium et interitum repentinum. Idem
in eodem. Quidam patrum expertus dolu demonis
narravit quoniam plerumque demon fornicationis perfecte
se subtrahit: et summam religiositatem reuerentiam et
honestatem monacho: et secundum tempus lachrymarum fontem
submittit et iugerit. Quibus vero ei suggererit cum
mulieribus familiariter loqui et residere: et admo-
ne re eas ad castitatis honestatem et continentiam et me-
moriam mortis et eterni iudicii: ut per sermonem et
fictam religiositatem preoccurret lupus miserabiles
ut pastori: et de cetero consuetudine et familiaritate
contracta et securitate et confidentia facta tunc lapsus
et ruina miserimus ipse sustineat. Fugientes fugia-
mus: ut fructum non videamus nec audeamus de
quo nunquam gustare ordinati et constituti sumus. **Abi-
ror** enim si dauid propheta. **ij. Re. xi. de pe. di. j. v. ex**
his itaqz. ver. dicendum quoqz. et de pe. di. ij. v. oppo-
nitur vnam. ver. unde quid. ver. et tñ. nos ipsos fortio-
res reputamus. quod nature impossibile est. hucusqz
Jo. lli. Dixit Abraam discipulus abbatis. **Sisoy**
ad eum. Pater tenuisti. eamus parum iuxta mun-
dum. **Dixit ei sisoy. Ubi non est mulier illo eamus.**
Dixit ei abraa. Et ubi est locus qui non habeat mu-
lierez. nisi forte in solitudine: Dixit ei senex. Ergo in
solitudinem me tolle. Quidam seni seruebat quidam
frater et quedam virgo. accidit vna die quod vterque sibi
ad ienem venientes occurrerunt in via. Quumque se-
ro facto ad sua remeare non possent: imprudenter egit.
et causam crimini prestitit. **lxxij. di. error. facit quod**
legitur et no. extra de iude. ita. et in gl. c. posuit in artaz
senior inter vtrosque ut dormirent. Frater ille carnis
sue pugnam non ferens. miserandam virginem stupra-
uit. quod peccatum ex occasione perpetratum est. ex
de eo qui cogno. confan. vro. veniens. ij. ibi. Et quoniam se
opportunitates ingererat cognoscebat vtramque.
Quidam senex egrotans videns laborem fratrum
sibi seruentium: dimisso deserto iuit in **Egyptum. cui**
tñ dixit abbas Moyses quod non iret. quia in fornicatio-
nem caderet. cui senex contristatus ait. Mortuum est
corpus meum: et tu mihi ista dicis? Quibus ergo abij-
set in Egyptum: virgo quedam fidelis obtulit se in
eius obsequium. Et post aliquantulum tempore quum
paululum conualuisset: incurrit in eam. et concepit.
Et interrogata a vicinis a quo: dixit quod a sene. Illis
vero non credentibus: dixit senex. ego hoc feci. San-
cta verecundia et confessio. de pe. di. iij. ille rex. et di. j.
quem penitet. sed custodite mihi infantulum quem
peperit. Ablactatum autem eum tulit senex in hu-
meris suis. et die qua erat festiuitas in scythia intra-
uit ad multitudinem fratrum. Illi autem videtes fleue-
runt. et dixit senex. Videtis infantem hunc? filius est
inobedientie. Lauete ergo vos. quia in senectute hoc fe-
ci. et orate pro me. Quia iste sibi non peperit. deus sibi
peperit. ignouit ei christus: quia etiam ipse peccatum
suum publice agnouit. de pe. di. j. veritas. cum. s. pre.
quecunqz. alias sunt. s. sub. c. qz aliqui. Ubi etiam dicitur
per Aug. in persona peccatoris. Tu ne punias quia ego
punio. Et ignosce quia ego cognosco. pergens ad cellam
suam ad initium prime conuersionis sue reuersus est.
Item quidam frater iter faciens secum suam matrem
habebat iam vetulam. qui quum venissent ad quen-
dam fluium: non poterat illa transire. et tulit filius
suus frater ille pallium suum: et inuoluit manus suas

ne aliquo modo tangeret corpus eius. et ita portans
eam transiit fluium. **Dixit** autem mater ei. ut quod
operuisti manus tuas filii? **Rñdit. Quia** corpus mu-
lieris ignis est. **xxij. di. hospitium. cum. c. seq. Hiero-**
ro. Quid ardenti corpore oleum adijcimus? **facit**
xxij. q. iij. vir cum propria. **ibi. Qui** in igne positus
nescit ardere. **Greg. in. iij. li. dialogorum. et est. xxij.**
di. presbyter. Quidam grecus presbyteram suam a
tpe accepti sacri ordinis ut sororem diligebat. sed
quasi hostem cauebat. et ad se nunquam propius accede-
re sinebat. Tandem ad extrema deductus est post lo-
gam etatem. **Quem** quum presbytera sua conspiceret
si quod ei adhuc vitale spiramen inesset. naribus
ei apposita curauit aure cognoscere. **Quod** ille senti-
ens quantum a visu potuit: se recollit gens ait. **Re-**
cede a me mulier. adhuc igniculus viget. **paleam tol-**
le. Ad quem statim apostoli **Petrus et Paulus** ve-
nerunt. quos videns ait. **Ecce** venio. gratias ago. et
inter hec verba animam reddidit. **Greg. iij. libro dia-**
logorum sic ait. Quid diuina misericordia circa **An-**
dream fundane ciuitatis episcopi fecerit: quatenus le-
gentes ut videant exhortor. qui corpus suum conti-
nentie dedicant: habitare cum feminis non presumat.
ne ruina menti tantomagis repentina subrepat: quam
to plus ad hoc quod male concupiscitur in presentia
concupite forme famulatur. **Hic** nempe vir venerabilis
plenus virtutibus quandam sanctimoniam
certus de sua eiusque continentia secum habitare per-
miserit. **Ex** qua re actum est ut antiquus hostis apud
eum aditum tentationis inueniret. **Nam** cepit spes-
ciem illius oculis mentis imprimere: ut illectus ne-
sanda cogitaret. **Nam** et vnus malignus spiritus ani-
mam eius per speciem illius sanctimonialis in ten-
tationem carnis commouit. adeo ut in tergum illius
sanctimonialis episcopi blandiens alapam daret. **Quibus**
tentationem episcopi per quandam indeum qui hoc au-
dierat in conuentu demonum. sciens: et orationi se
danis: non solum illam sed omnem quoque feminam
de suo habitaculo expulit. atque omni illa tentatione
funditus caruit. xxij. di. hospitium. Item in vi-
tis patrum legitur quod quidam frater multum tenta-
batur de quadam pulchra muliere nupta: quam vis-
derat in seculo. que tandem mortua fuit. quod ille fra-
ter audiens iuit de nocte ad sepulchrum eius: et fodiens
extraxit de putredine corporis eius: et portauit in cel-
lam. et pones frequenter ante se et os suum: dicebat
sibi. **Ecce** quod desiderabas. **fatiare** ex eo. et sic facie-
bat donec satietate fetoris morerentur concupiscen-
tie eius. **bonus** medicus fetore fetorem expellens. **c.**
extra de re. iu. omnis res. Item dixit senex. **Luz** mu-
liere non comedas: etiam si sit mater vel soror: que
pugnam augent. **Item** **Joan. cas. in coll. Serapio-**
nis de octo vitijs ait. Puritati studentibus pluri-
mum confert ut carnalium passionum ipsas materias
sibi primitus et penitus subtrahant: quibus potest
vel occasio vel recordatio earundem passionum egro-
tantium adhuc anime generari. **Necessesse** est enim ut
modo: homo duplici duplex adhibeatur curatio. **Nam** cor-
pori (ne carnalis concupiscentia in effectum tentet
prosumere) necessario effigies et materia illiciens
subtrahenda est. et anime nihilominus ne eam con-
tagionem concipiat: attentio et meditatio scriptura-
rum et sollicitudo peruigil ac remotio solitudinis vti-
liter apponenda. **Item** **Joan. cas. in coll. Sereni** de
mobilitate anime dicit de abbate **Paulo:** quibus ad vi-
strandum quandam fratrem eunti mulier occurrisset

offensus occurſu eius tanta fuga ad monaſterium eſt reuerſus, pretermiſſo quod arripuerat uifitationis officio quanta nullus a facie leonis aufereret. quod licet caſtitaſis & puritatis ardore feciſſet: tamen q̄ nō habuit ſcientiam (non enim ſolam familiaritatem q̄ vere eſt noxia ſeminarum: ſed ipſam quoq; figuram ſeruis illius credidit execrandam) tali conſeſſim correptione percuffus eſt: vt eius vniuerſum corpus paralyſis valetudine ſolueretur. Dicitur paralyſis a para quod eſt diſ & lyſis quod eſt ſolutio quaſi corporis diſſolutio. Eſt autem paralyſis leſio partis cum priuatione ſiue diminutione ſenſus vel motus vel vtriuſq;. Eo autem redactus eſt: vt infirmitati eius nullo modo viroꝝum diligentia deſeruire ſufficeret: niſi ſola ei in quodam cenobio virginū per annos fere quatuor ideſt vſq; ad vite ſue terminum muliebris ſedulitas miniſtraſſet. a quo tamen tanta virtutum gratia procedebat vt quum de oleo quod cadauer ſuum potius corpus contigiſſet vingerentur infirmi: conſeſſim cunctis valetudinibus curarentur. Itē in vitis patrum quidam frater in templo idolorum vidit ſathānam ſedentem & omnem militiam adſtantem ei. & quum multi ſpiritus narrarent ei mala que fecerant. & hec ei pauca & parua viderentur ei: iuſſit eos flagellari. Alius vero demon adueniens adorauit & ait. In eremo fui. xl. annis impugnās quendam monachum: & hac nocte preualui vt facerem euz fornicari. Quod diabolus audiens, ſurgens oſculatus eſt euz. & tollens coronam quam in ſuo habebat capite: fecit euz ſedere prope ſe: coronans eum illa corona dicens. Magnam rem fortiter egiſti. Et propter hoc ille frater factus eſt monachus. Item narrat Joan. caſſi. in dicta coll. Sereni q̄ quum quidaz ex fratribus in quodam antro quadam nocte manſiſſet: cepit ſubito cateruas demonum intueri. inter quas vnus magnitudine cunctis procerior & vultu terribilior aduenit. qui vniuſcuſq; actus cepit diſcutere. & eos qui eozum emulos homines necdum potuiſſent circumuenire, velut pro mercede a conſpectu ſuo iubeat expelli. illos vero qui nuntiabant ſibi met conſignatos decepiſſe, ſummis laudibus attollebat. In quozum numero quum quidam nequiſſimus ſpiritus lectioni adueniſſet: aſſeruit quendam monachum poſt. xv. annos quibus eum iugiter obſediſſet. poſt nocte ruina fornicationis turpiter eliſſe. ſuper quo magnis preconijs a principe tenebrarum coronatus abſceſſit. Frater autem viſionem videns, accedens ad locuz ubi ille habitabat monachus: inuenit q̄ ille monachus monaſterio derelicto. cum quadam puella caſu miſerabili corruiſſet. Item Jo. caſſi. in coll. abbatis Joannis de ſine cenobite ſic ait. Quemadmodum corpori vſus libidinis carniſq; vicinatas: ita etiam menti memoria eius penitus eſt ſubtrahenda. ſatis enim pernicioſum eſt adhuc infirmis pectoribus vel remiſſam recordationem huius paſſionis admittere. ita vt nonnunq; eis ſub recordatione ſanctarum ſeminarum velut ſub ſacre lectionis hiſtoria noxie titillationis ſtimulus excitetur. cuius cauſa ſeniores noſtri huiusmodi lectiones ſub preſentia minorum ſolent conſultiſſime pretereire. Sane perfectiſſimis quibuſq; & ſummo affectu iam caſtimonie confirmatis probationes quibus ſe examinare valeant deeſſe non poſſunt: quibus perfectiſſima mentis integritas & cordis incorrupta conſcientie iudicio comprobetur. Erit enim conſummatiſſimo viro probatio ſui. qui radicem morbi huius luxurie penitus iā

ſe extirpaſſe cognouerit: explorande gratia caſtitaſis interdum etiam aliquam exploratione ſui imaginacionem ſemineam poſſit admittere. Ceterum ab iſis qui minus firmi ſunt: hanc examinationem nullatenus conuenit uſurpari. vt coniuccionem ſemineam & palpationem quodammodo teneram ac mollem corde pertractent. erit enim eis noxia: non ſalubris. Quum ergo perfectiſſima quis virtute fundatus: ad illecebram blandientium cogitationum nullum mentis aſſenſum. nullam commotionem carnis in ſe deprehenderit excitari: certifiſſime puritatis ſue capiat documenta. ita vt ad hanc ſe firmitate puritatis exercens, caſtitaſis atq; incorruptionis bonum non ſolū mente poſſideat: ſed etiam ſi corporalem ſemine actum cauſa cuiuſuis vt ad ſolet neceſſitatis attulerit: paſſionis ſenſum penitus ignoret. Item Jo. caſſi. in coll. abbatis Pinnij de ſine penitentie ſic ait. Solet etiā frequenter accidere vt dum vel ſuos vel alioꝝum lapſus imperitoꝝum quiſpiam miſerantia retrahat affectu: ipſe etiaz ſubtiliſſimi teli voluptario perſtringatur aſſenſu. & initium ſub ſpecie pietatis exortum obſceno & noxio ſine cōcludat. & quod erat ad remedium: tendat ad noxam. xv. di. licet. ij. & extra de excep. p̄. i. r̄. li. vj. Item in vitis patrum quuz abbas Arſenius ſederet in canopo: quedam virgo Romana prepotens & diues venit ad cellam eius. & contigit q̄ tunc extra ambularet Arſenius. quem vt illa vidit: ante pedes eius ſe in faciem prona proſtrauit. quam ille cuꝝ feſtinatione ſuſcitans ita compellabat. Si faciem meaz tm̄ peruidere deſideras, intuere. Illa vero pre verecundia oculos ſuos non audebat at tollere. ſed ait. Exoro vt pro me oꝝes: & me in memoria habere digneris. Cui Arſenius. Oro deum meuz vt deleat tuam ex corde meo memorias. Quo verbo illa inſirmata eſt pre triſtitia. quam archieps Alexander conſortans ait. Nunquid nescis te eſſe feminaz? & q̄ per feminas ſolet inimicus hominem impugna re: ideo vultum tuum de corde ſuo deleri dixit. Haꝝ pro anima tua dñm deprecatur. Quibus verbis recreata receſſit. Item in vitis patruz quedaz mulier inhoneſta ſubmiſſa a iuuenibus. venit in deſertum ſero ad quendam ſolitarium nominatum. q̄ quum pulſaſſet oſtium celle. dicens ſe a via erraſſe: petebat ingreſſum. quā ille etſi turbatus introduxit in atriuꝝ celle ſue. ipſe vero claſo oſtio intrauit cellaz. Illa vero nocte clamabat. Abba: fere me comedunt. Ille vero turbatus eſt timens iudiciū dei: dicebatq;: Unde venit mihi fera hec? & aperiens oſtiuꝝ introduxit eā intus. Cepit autem diabolus cor eius ſagittare. Ad ſenex cognocēs dixit in ſe. He inimici tenebre ſunt. Ro. xij. Filius autem dei lux eſt. Jo. viij. Accendit ergo lucernā. & quum inſlāmare dicebat. Qui talia agūt: in tormētis vadūt. j. Theſſal. iij. ſ. Pet. ij. ibi. nouit deus. Et mittēs ſingulatim oēs digitos in lucernā. nō ſentiebat pp̄ flāmam libidinis. & ſic faciēs vſq; mane eos combuſſit. Ad videns illa velut lapidea effecta eſt. Adane veniētes q̄ eā ſubmiſerāt: eam mortuā inuenerūt. Senex vero oſſedēs digitos ait. Ecce qd fecit mihi iſta ſiſta diaboli. & narrauit eis tē tatione ſuā. & ait. Nō reddam malū p̄ malo. j. Pe. ij. Ro. xij. xxiij. q. iij. cū in lege. & reſuſcitauit eā. Illa vero poſtmodū in peritētia maſit. In vitis patruz quidā magnus ſenex verſabat cū quadā virgine ſacerā: q̄ ei ſepe arridebat: & cū eo iocabat. Ad vitimum coneeperunt dolorem & pepererūt iniquitatē. ps. vij. & maſit cū ea menſibus ſex. qua derelicto a deo cō-

punctus intrans eremum & nudus coopertus capillis penitentiam fecit: habens palmam que quolibet mense vnum botryonem dabat: qui ei sufficiebat per totum mensem. Item in vitis patrum dixit senex. Non habeas amicitiam cum muliere, neq; cum puero, neq; cum hereticis. & erit mens tua pacifica. Item in vita Captiui monachi dicitur qd cum quadam muliere captiuus esset. & quum eorum dñi cogeret eos ad matrimonium: simulauerunt nuptias. & quū soli habitarent & pascerent pecora: nunq̄ tñ nudum corpus mulieris vidit monachus: nunq̄ eius carnē tetigit: timens in pace perdere quod in prelio seruauerat. diligens eam vt sororem: non tñ se ei credens vt sorori. Item in vitis patrum quidam duxit secū in desertum Scythie filium lactantē vbera. qui in monasterio nutritus nesciebat quid essent mulieres. qui quum factus esset maior: ostenderunt ei demones de nocte habitum mulieris. & mirabatur pater. cui hoc filius reuelauit. Semel etiam cum patre suo ascendit in egyptum. & videns mulieres dixit patri suo. Abba: ecce isti qui veniebant ad me in Scythia nocte. & dixit ei pater. Isti sunt de seculo monachi filii. alio habitu vtuntur isti. alio eremite. Et miratus est senex quō & in Scythia ostenderunt demones imagines mulierum. & statim reuersi in cellam suam. Item in legenda Balaam legitur qd magus quidam consuluit regi patri. Josaphat cōuersi a Balaam qd a filio suo cunctos remoueret: & puellas decoras & honoratas introduci preciperet: vt semper cum eo essent: sibiq; ministrarent. nihil enim sic potest iuuenes seducere sicut facies mulieris: Nam rex quidam quū filius habuisset: dixerunt ei peritissimi medici qd si intra decem annos solem videret: oculoꝝ lumine priuaretur. Rex ergo in quadam spelunca toto illo tpe filium esse fecit. Quo finito, iussit rex vt oium rerum genera ante eum adducerentur. vt oium noia & notitiam habere posset. Ad ductis ergo ante eum auro, argento, lapidibus preciosis, vestimentis preciosis, & equis, mulieribꝝ & alijs omnibus. puer de quolibet per se quid esset querebat. & ministri sibi oia per sua noia indicabant. Quum autem nomen mulieris anxie q̄reret discere: spatarius regis ludendo dixit. Demones sunt qui seducunt hoies. Rege ergo querente a filio quid sibi de omnibus amplꝝ placuisset: ait. Demones qui seducunt homines mihi super omnia placuerunt. in nullo. n. vt tñs anxia facta est aia mea. Legitur etiam in legenda beati Andree qd diabolus se transformauit in speciem cuiusdā pulcherrime mulieris ad decipiendum quendam sanctum ep̄z deuotum beato Andree. quam quum ep̄s ad prandium inuitasset: ep̄s & illa ex opposito confederunt. intendebat autem in eam crebro ep̄s: cuiusq; faciem nō desinebat intueri & pulchritudinem admirari. Sicque dum oculus figitur: animus sautiatur. xxxij. q. v. nec solo. Et dum eius faciem non desinit intueri: & pulchritudinem admirari: antiquus hostis cor eius graui iaculo vulnerauit. quem tñ demonem transfiguratum beatus Andreas in forma peregrini ad ostium ep̄i veniens effugauit. Legitur etiam in legenda almi Francisci qd ipse mulierum familiaritates colloquia & aspectus, que multis occasio sunt ruine, sollicitius euitari iubebat: afferens per h̄mōi debilem fragi, & fortem sepe spiritu infirmari. Harum contagionem euadere conuersantem cum eis tam facile dixit qd iuxta scripturam in igne ambulare & non comburere plantas. Et sa. xliij. Quum ambulaueris p ignes

non combureris. Siquidem ipse adeo auerterat oculos suos ne h̄mōi vanitatē videret. ps. cxvij. Auerte oculos meos ne vid. vani. Quod sicut aliquando socio dixit, quasi nullam recognoscebat in facie. non enim securum esse putabat earum formaz introitus haurire imagines. que possunt aut edomite carnis resuscitare igniculum: aut pudice mentis maculare nitorem. Asserebat etiam friuolum mulieris esse colloquium: excepta sola confessione vel instructione leuissima. xvij. q. ij. in decima. in si. iuxta quod & saluti expedit & congruit honestati. Que sunt inquit religioso cum muliere tractanda negotia: nisi quum sanctam penitentiam vel melioris vite consiliuz religiosa petitione deposcit. Utinam nunq̄ hodie cōiter fratres confessiones mulierum etiam religiosarū audirent: nec tali audienti confessiones priuilegio vterentur. qd quod prouisum est ad salutem confitentium: tendit ad noxam confessiones mulierum audientū xlv. di. sed illud. Ex nimia securitate minus cauet hostis. Diabolus si de suo capilluz habere potest in homine: cito ex crescere facit in trabem. Hac etiam rōne preceptum in sua regula qd fratres non habent suspecta consortia vel consilia mulierum. Sanctus etiā Lodoicus ep̄s tolosanus frater minor filius regis Sicilie dñi Caroli quū semel aliunde veniens Neapolim accessisset: regina mater eius occurrens amplexata est eum. & more gallicorum & provincialiuz voluit eum osculari. sed pudicus iuuenis faciem suam ab ea auertit: ne oscularetur eum. Cui quum mater diceret. Nunquid non ego mater vestra sum? & osculari possum? Respondit virginalis & tantus iuuenis. Mater quidem estis: & femina. quod verbum de corde mundissimo emanauit. Dicebat etiam frater Jacobus benedicti Tuderti frater minor perfectus. Ego tñ curarem si viderem pulchram faciem mulieris: quantum si viderem caput asini. sed iste modus non est tutus neq; pro omnibus. Quādo sanctus Franciscus cum femina loquebatur: sonora vt ab omnibus posset audiri voce dicenda pmebat. Interrogatus a socio cur non respererit quandam virginem visitantes & corporaliter ipsum reficientē, rñdit. Quis non debet timere sponsam christi? qd si oculis pudicis. c. xxxij. q. v. nec solo. predicatur: & facie ipsa me viderit: non ego illam. Ordinauit etiam beatus Franciscus propter honestatem. & deuotionem loci sancte Marie de angelis, qd nulla mulier deberet intrare claustrum illud. Legitur de sancto Rogerio provinciali fratre minore summe contēplatio, qd quum quadam die iret cum socio suo: obuiauit cuidam dñe: quam pluries ipse visitauerat in domo sua: & cum qua pluries locutus in porta ecclie fuerat. Quum igitur eam obuiantem salutasset: & sic trāsisset: interrogauit socium an illa erat talis dña. cui dixit socius qd sic. & adiecit socius. Nunquid vos nō cognoscitis eam? non (inquit) qd nunq̄ vidi eaz in facie. etiam matrem meam. postq̄ sui frater minor. Tunc socius qui sciebat eum valde securum: dixit ei. Quuz sciatis vos in facto mulierū securū sic esse: vñ est qd tñ timeatis eas aspicere? Et ipse rñdit. Frater (ingt) in potestate hois est vitare occasiones peccadi. & ideo qd diu homo facit quod in se est & dñs facit qd in se est: tuēdo hoies a peccato. Impossibile est. n. qd vnq̄ dñs deferat mentē quā possidet: nisi hō habeat culpā dū nō vitat oēs occasionem peccadi. Ex quo tu exponis te periculo per occasiones quā potes vitare: maxime in tali tentatione ad quam multum

declinat homo ex corruptione nature: confidens de viribus suis: tunc dñs non tenetur te defendere: sed potest sine omni iniustitia tuis viribus in quib⁹ confidisti te dimittere. Et ideo vulgariter dicit, Qui se custodit deus cum custodit. ij. Paral. xv. Dñs vobiscuz: quia fuistis cuz eo. si deserueritis eum: inuenietis. si autem dereliqueritis eum: derelinquet vos. Et propterea (inquit.) z mens que deum diligit: ita tarde declinet scienter ad venialissimum peccatuz sicut ad mortalissimum. Item Hugo de sancto victore in libro de clastro anime. Mulieris vox blanditur auribus: z facies oculis. Isaac de Syria ait. An homo accedit ad deum: sedus inquit cum eo non videt faciem mulieris. Job. xxxi. nec aspiciere formosoz aspectus. Nam z quidam de religiosis certatoribus videns quendam fratrem imberbem similem mulieribus: reputavit hoc nociuz menti atq; damnosum in pugna sua. Unde non acceptavit vt intraret cellam eius vt salutarer eum. Decrevit. n. prudenter ille fener. qz si cogitauero tm hac nocte qz hic sit talis: fiet mihi iactura non parua. Et quum discipulo eius ei diceret. Nunquid z tu pater talia times: Rñdit. Ego quidem fili non timeo. verūtamen nolo mihi inducere pugnam in vanum. Nam talium recordatio infructuosam facit menti turbationez. Ad vnum quodq; membrum corporis habet pugna homo. z debet custodire seipsum: z diminuer pugnam in ipsis. qz homo sibi faciat violentiam ad bonū. periclitatur tm semper. Videndo atq; concupiscendo quecuq; ferunt nobis confusionez in recordatione sui: expedit nos timere: nec conculcare. Itē conscientia maius est omnibus: vt causas pugne plongemus a nobis: qz ex hoc corpus angustiam patiat. qz timendum est quum venerit occasio: ne ruinas quis incurrat. ex de eo qui cogno. conlan. vxo. sue. veniens Idem. Qui occasionem peccati non tollit: inuitus trahit ad peccatum. qz quum rerum opportunitates accipimus: nos ipsos non possumus continere. Idē. Sepe multis sanctorum inimicus illudit phatasma tibus pulchritudinem mulierum. Multoties autez z ad illos qui sunt in mundo vel appropinquāt mundo quasi vno miliario vel duobus vel vni⁹ diete spatio, ipsas mulieres cōuertit adduci. Distantibus vero a mundo quibus hoc nequit facere: in phatasmatis ostendit earum pulchritudinem. quandoq; in ornatu vestiu in impudico aspectu: aliquoties in specie nude mulieris superavit eos. Idem in eodē. Nō appropries corpori alicuius preter necessitatis causam. nec corpori tuo permittas aliquam appropinquare: nisi (vt dixi) ex causa rationabili. Cōpulsus loqui cum muliere verte faciam tuam a visione: z sic cum ea loquere. A monialibus fuge sicut ab igne z laqueo diaboli. Obuiationez earum z collocationē fuge: ne colorer cor tuum sordibus vitiorum. Quāuis sint sorores tue sm carnem. lxxxj. di. legitur. sicut ab extraneis te custodi. A fidutiā iuuenuz z locutione sicut amicitias diaboli fuge. Abeli⁹ est tibi habitare cum dracone mortifero: qz cum muliere comedere. Quis sit mater vel soror tua. Abeli⁹ est habitare cum dracone: qz dormire cum aliquo: z cooperiri cum eo. Quis sit tibi frater sz carnem. In vitis patrum. Qui cum puero fatue loquitur: iam cuz eo mechatur. In vitis patrum. Quum quidam frater iuisset ad quandam sororem suam que erat in monasterio: qz vellet eam visitare. rñdit illa sanctimonialis. Sufficit tibi frater qz videamus nos in alia vita.

Item ibi. Monachus occurrit ancillis dei in itinere quodam. quibus visis diuertit extra viam. cui dixit abbatissa. si tu perfectus monachus esses: nō respiceres nos vt agnosceres: qz femine eramus. Item ibi. Beata Synclerica dixit. Nos qui religioni nos submisimus: castitatem summa debemus diligentia custodire. nam plures seculares videntur castitatem seruare: sed adest eis stultitia: dum per alios omnes sensus peccant. nam z aspiciunt indecenter: z rident inordinate: audiunt turpia z loquuntur: z cogitant feda. Castus autem sensibus mortuus est. Alia occasio fornicationis in religiosis est otium z negligētia: cui multum vacant. Pro nihilo habent tempus perdere in vanis locutionibus z vagationibus z nimio somno multi ex eis. z propter hoc cadunt in illud peccatum. Ezechi. xvj. Hec fuit iniquitas Sodomae sororis tue, superbia, saturitas panis, z abundantia, z otium ipsius. Ad hoc facit quod legitur z nota. extra de renun. nisi cum pridem. §. verum. in gl. Juxta illud Quidiz de remed.

Otia si tollas: periere cupidinis arcus.

Queritur, Egestus quare sit factus adulter.

In promptu causa est. desidiosus erat.

Ad idem quod legitur z nota. de conse. di. v. nunqz. in gl. vlti. Unde z ibi dicit Hierony. Ama scientiā scripturarum: z carnis vitia non amabis. Aqua que nō mouetur: generat vermes. z otium tentationes carnales. Plures fornicatores inueniuntur in ciuitatibus. qz ibi magis vacatur otio: qz in castris vel villis. qz ibi laborant hoies. Qui confessiones audiūt sciūt hoc. Somnus autem nimius inimicus z emulus castitatis est. vnde z ibi plerunq; contingūt religiosi pollutiones nocturne. de quibus. vij. dist. testamentum. Alia occasio luxurie in religiosis maxime est arrogantia z elatio z superbia. Vere enim hodie cōiter incomparabiliter arrogantes sunt secularibus. Prover. xvj. Contritionem precedit superbia: z ante ruinam. s. fornicationis exaltat spirit⁹. Et iterum Prover. xvj. per alia verba. z est alia trāslatio. Immundus est apud deum omnis qui exaltat cor suū. de pe. di. ij. si. n. vltra medium. ver. nōne tibi videtur. Unde Climacus in gradu. xv. de castitate ait. Lapsus corporis ex elatione alta sapere est sepe. Humiliat. n. deus cor altum per lapsum carnis. Unde in vitis patrum legitur de quodam eremita: qz quum polleret virtutib⁹: cepit intra se inaniter gloriari. ad quem nocte venit diabolus in specie mulieris. z tetigit membra eremite singulatim. z quum latus inclinaret vt commisceretur cum ea: euannit diabolus: z ipse sedatus remansit: z diabolus cum multitudine demonum deridens eum exclamauit. O monache qui te vsq; ad celos extollebas: quō demersus es in infernuz disce. Qui se exaltat humiliabit. Luc. xiiij. z. xvij. Mat. xxij. Ille vero se desperas omni se immunditie mancipauit. Item quuz vna virgo sanctimonialis elata semel dixisset qz nollet qz esset Magdalena: quasi maius premium expectaret qz illa que fuit famosa meretrix. Luc. viij. j. q. vij. si quis cōem. ala nocte in fornicationem cecidit. Unde Jo. cassi. in coll. Theremonis de castitate sic ait. Quantuz. n. qs in leuitate z patientia cordis: tantum in corporis puritate proficiet. quantoq; longins propulerit iracundie passionē: tanto tenacius castitatem seruabit. qz beati mites: qm ipsi possidebunt terrā. Mat. v. scz corpora sua. ne. s. germinet eis spinas z tribulos. carnalium. s. tentationuz z cogitationū. Gen. ij. Nulla

Otia fornicationis occasio.

Arrogantia.

res sic castitatem conseruat: sicut timere, et humile sapere. Alia occasio luxurie in religiosis est: quia recipiunt ephesios et impuberes et pueros ad religionem: et permittunt eos adinuicem conuersari: et cum alijs fratribus in distincte: ex qua familiaritate et receptione multa in ordinibus sunt flagitia subsecuta: et multa scandala suscitata, et multa infamia etiam apud seculares exorta: et multa apostasia puenit: quia pauci postquam incarcerationantur pro tali flagitio: remanent in ordine confusi rubore. Et quia tales in ordine cõiter non promouentur: nec ordo de eis confidit: consternantur mente et non contentantur de ordine: et ex hoc dant in commotionem pedes suos. Non enim tales dolent quia deus et ordinem offenderunt: sed quia hic suam gloriam perdidit: et ideo raro contriti sunt: nec penitentiam dignam agunt: sicut expertus fui sepe in fratribus cadentibus in ordine quum eos ad penitentiam confortarem. Ad hoc de pe. di. j. quis aliquando post. ca. mensuram. Unde Jo. cass. in. ij. li. de canonico orationum modo ait: Summa nãq; obseruãtia custoditur ne quisq; cum alio ac precipue iuniores vel ad punctum tps pariter substituisse aut vsquam recessisse vel manus suas inuicem tenuisse deprehendantur. Dantur etiam in ordine minorum sub specie cõitatis tante carniũ et salernorum portiones pauperibus sicut et senibus: plures ex religiosis senes et iuuenes plus comedunt de carniũ in religionem: q̃ in seculo comedissent: et plus bibunt de vino: q̃ bibissent in mundo: et ideo cõiter sunt carnales: quia quod natum, supple et nutritũ, est ex carne caro est. Jo. ij. Qui christi sunt: cruci figunt se in carne. Non saturant se carne. Gala. v. Secundum carnem uiuentes moriuntur. Ro. viij. Unde merito contra tales dispensatores dicitur uerbus Hiero. Quid ardenti corpulculo ignem carnis: et per consequens libidinis adijcimus? De periculo familiaritatis iuuenum. s. proxime dixi. Alia occasio immunditie in religiosis est conuersatio cum sanctimonialibus. Habent enim in monasterijs deuotas suas: cum quibus se et sepius longe et longius absq; arbitris colloquuntur extorta potius a prelati licentia q̃ obtenta: ibi risus inconditi. ibi reciproci oculi. ibi uerba cordialia et uana et carnalia: ibi tactus ueneri: ibi corda igne estuantia. ibi omnes fenestre aperte ad mortem que ibi sunt. Diere. ix. Alia inhonestum est scribere: sed scelestissimum est facere: propter huiusmodi multum incarcerati sunt: multi abierunt retrosum. Admittitur ibi ad predicandum ex parte prelatorum: sed ipsi tales potius vadunt ad sic fornicandum. In cõi ibi predicant sed in speciali et cum speciali se et ordine vituperant. Quod in communi edificat talis predicator: in speciali destruit. Admuscula sibi dat et mittunt: et ignem succedunt. Quicquid misera talis impudica religiosa et die ac nocte laborauit: totum corruptori suo erogauit. Dicit se talis elemosynam fratri dedisse: ego dicam eam immunditie pabulum prestitisse. Aliqua sanctimonialium sine deuoto carnali stat: unde et primam fidem irritam facit christo. xxvij. q. j. he uero. Talem deuotionem ego appello corruptionem. Contra tales deuotiones frequenter in monasterijs predicauit, et eorum et earum odium incurrit. Sciunt hoc abbatisse et earum prelati: et murmurant: sed non corrigunt: quia indignationem eorum et earum timent: immo (quod est nefandissimum) speciale licentiam habent ab earum quibusdam prelati proprie ruffianis earum de huiusmodi deuotionibus: et quedam eorum non uerecundantur inter alias: et derelictam se tenet que

talem suum deuotum immo corruptorem non habet. Sciunt hoc seculares et eorum parentes: et murmurant et scandalizantur et conqueruntur prelati: et partim proficit: quia ignis carnalis usq; ad consumptionem deuorans. Job. xxi. accensus est. et non potest extinguatur: quousq; ueniat ignis qui deuorat tales qui in tanto et tam nefando ardent igne. ps. xx. Dones eos ut clibanum ignis: quia in ordinibus maxime mendicantium multi prelati qui deberent alios corrigere: sunt alijs subditis cum deuotionibus eorum mortis occasio et exemplum. xx. q. iij. precipue: et extra de vo. et uo. re. magne. Et adde hic quod no. s. eo. s. seminarum. vers. lxxvij. in. c. xli. Totum quod dictum est de ista pestifera deuotione quam habent religiosi cum sanctimonialibus: est contra mentem et uerba canonum xxvij. q. j. c. j. ibi. Quanto magis uidue que dei religio sitate mutauerunt: crimine adulterij notabuntur si deuotionem quam sponte non coacte deo obtulerunt: libidinosa uoluptate corruerint etc. et in si. ca. Habentes damnationem: quia primam fidem irritam fecerunt. et c. uiduas. in si. ibi. Quia non solum qui faciunt: sed etiam qui consentiunt facientibus: rei iudicandi sunt. et c. nec aliqua in principi. ibi. Et si incorrupta inuenta fuerit uirgo ea parte qua mulier potest esse poterit tñ ex alia parte. i. aia q̃ est pars corporis, s. h. Bug. corpus peccasse: que corrumpi potest: et tñ inspicere non potest. xxvij. q. v. magis timeamus. et c. seq. Lerte ipse concubitus non carne: sed complacentia et uoluntate, ipse complexus, ipsa confabulatio: et osculatio: et j. Quantum dedecoris et criminis consistuntur. et j. Christus dñs et iudex noster quum uirginem suam dicatam sibi et sanctitati sue destinatam iacere cum altero cernit q̃, id est quantum indignat ei et irascit: et c. et j. Aut si cum eisdem in una domo et sub eodem tecto etc. et c. nuptiarum bonum. ibi. Etiam si non nubat: nubere uelle danabile est: et ibi. Habentes quidem damnationem: quia primam fidem irritam fecerunt: etsi non nubendo, tñ uolendo. et ibi. Damnatur propositi fraus: damnatur fracta fides uoti. et j. Et uoluntate que a proposito cecidit appareat esse damnanda. xvij. q. ij. peruenit: ubi prohibentur mulieres ad monasteria accedere: et monacho commatres facere. et s. non solum: cum c. seq. ubi prohibetur quod non habitent in uno monasterio monachi et monache: adulterium enim intercipit cohabitatio si habeat aditus monachus ad monacham uel monacha ad monachum secreto singulariter ad colloquutionem. Ad cubet monachus in mulierum monasterio: nec cum monacha singulariter conuiuetur. j. Porro si contigerit et aliquam propinquam suam uidere uoluerit monachus: in presentia abbatisse huic confabuletur per modica et compendiosa uerba: et in breui ab ea discedat. et c. i. nullo. et c. monasteria. et c. in decima. ibi. Et tñ circa monachos cautela seruata: ut remoti ab earum familiaritate nec usq; ad uicium habeant accendi familiare permillum. Sed neq; abbatem uel eum qui preestitur extra eam que preest loqui uirginibus christi aliquid quod ad earum institutionem uel administrationem pertinet licebit: nec cum ea sola que preest frequenter eos loqui oportet, sed sub testimonio duarum uel trium sororum: ut rara sit accessio et breuis omnino locutio. De prohibita et periculosa familiaritate mulierum. di. xxvij. hospitium. et c. presbyter xxvij. dist. c. j. lxxij. dist. clericus. et ca. nolumus. cum omnibus. c. usq; ad si. distinctionis: extra de cohabit. clerici. et mu. c. j. et ij. et de vi. et hone. ele. monasteria. De

circumstā
tie grauior
ra facien-
tes religio
soz/celera

corruptione mentis sine corruptione corporis. xxxij. q. v. magis. z. c. sicut. cum. ca. seq. vsq. ad. §. quamuis. Multa autem sunt que aggravant peccatū inmunditie in religiosis, maxime in sacris ordinibus constitutis. Primum est voti fractio. q. castitatem promittit religiosus in professione. xxvij. dist. diaconus. z. ordinis susceptione. quam aufert deo quum fornicatur. que res irremediabilis est. qz omnis ponderatio non est digna anime continentis. Eccl. xxvj. legit z. no. extra de sta. mo. cum ad monasterium. §. si. Est etiam furtum. qz contractat rem alienam. s. seipsum qui se deo totaliter dedit. inuito dno. ex de elec. dudū. ij. §. predictis. Committit etiam sacrilegiū de se. qz res oblata deo est ipse. xxij. q. iij. quid ergo. xxvij. q. j. si iudū. Item scandalum z. derisio ppli. ex de pur. ca. c. ij. q. j. pbyter z. c. si mala. Itē quāto sapiētior. tāto magis peccat. xxxvij. di. §. si. Et Breg. Ubi mai⁹ donū sciētiae: trasgressor maiori subiacet pene. Item qz est de familia dñi ad eius expēsas z. vestes. xj. q. j. clericus. xxj. di. clericos. in prin. ps. lxxij. Si inimic⁹ me⁹ maledixisset mihi zc. facit. xxiij. di. si inimicus. Itē qz decipiunt populū de cuius elemosynis viuunt: z. pro quibus tenent orare. sed quō orabūt in scelere dño displicētes? Ad hoc. q. j. ipsi sacerdotes. iij. q. j. nulli. iij. q. vj. in grauius. Et Bern. Ne q ambulāt in carne. z. placere nō possunt: z. placare deū velle psumunt. Ro. viij. Et qz si pbyteri sunt: adhuc offendunt amplius. xlix. di. sacerdotes. j. q. j. sacerdotes. vñ Ambz. Qui indigne christum sumit. idem est ac si interficiat. Et super illud Heb. x. filius dei conculcauerit. Augu. Conculcat christum qui libere peccat z. absq. timore: z. qui eo indigne participat. Item quia minister dei est qui debet esse mundior. ps. c. Ambulās in via immaculata hic mihi ministrabat. Et. j. Regū. ij. dicitur de Samuele qz puer Samuel ministrabat domino accinctus ephoth lineo. i. mundiā castitatis. Augusti. Melius est spiritualia penitus omitti: qz indigne tractari vel tangi. In ecclesia sticus beneficijs dominus non frequentiam ministrorum: sed deuotionem probat animorum. extra de eta. z. qua. cum sit. in fi. xxij. dist. tales. Itē qz angeli vocantur. Malachi. ij. xliij. dist. sit rector. Immo maiorem dignitatem habent pbyteri qz angeli: qui non possunt christi corpus conficere: nec habent ordinem talem. Nec angelis dicitur: Quorum remisistis peccata zc. Joan. vlti. Mat. xvij. de peni. dist. j. quem penitet. Item quia vt deus no ster in terra. ps. lxxj. z. Joan. x. Ego dixi dñs estis. z. Matth. xvi. ibi. Vos autem quem me esse dicitis? dicit interlinearis glos. Vos ab illis discreti non homines sed dñs. Unde in Exo. xxij. c. z. extra de hereti. cum ex iniuncto. Dñs non detrahes. glos. i. sacerdotibus. Et quale est hoc? quia ille amat vt porcus qui est vt deus. Item quia filius dei est singularius qz alij christiani. Narrat autem Ahoyses causam diluuij Gen. vi. xxxv. q. j. cum igitur z. ibi notatum habes. s. parte prima. c. xxxvi. litera. f. Quia filij dei. i. de genere Seth qui successit Abel, filias hominum qui descenderunt de Cayn acceperunt. Quantus ergo credendam est deo displicere: qz filij dei peculiare scilicet religiosi cum filiabus hominum fornicant? Item quia cetus religiosorum nobilior pars est spōse christi. scilicet ecclesie. vnde per faciem intelligitur Can. ij. Ostende mihi faciem tuam. Et ideo sponso maxime displicet macula in facie sponse. Unde iudei in faciem christi spuerunt: vt contumelia ma-

ior esset. Adarc. xliij. Job xxx. Esa. l. Sic chzo magna contumeliam faciunt: qui facies sponse: A qua abluenda faciem suam sputis Iudeoz opposuit: maculant in se vel in alijs. Item committit apostasiam: quia rumpit promissam castitatem: de quo Prouer. vj. Homo apostata vir inutilis. quia quicquid facit in claustro remanendo in immunditia non valet ei ad meritum vite eterne. Quantum placeat diabolo hoc peccatum in religiosis. patet per exemplum qd supra dixi d sathana coronante alius demonem qui monachum instigauerat fornicari. ibi. idem narrat. cum versi. p. cece. Hoc etiam peccatuz in sanctimonialibus non solum est fornicatio z. religiosus: sed etiam adulterium z. incestus et stuprum contra nām peccatum z. sacrilegium: Adulterium quidem: quuz ibi sit accessio ad sponsam christi. Unde beata Dagne dicit. Ipsi sum desponsata cui angeli feruiunt zc. Et si seruanda est pactio hoibus: quanto magis deo. xxxvij. q. j. viduas z. c. nec aliqua. ibi. Si superueniens maritus sponsam suam iacentem cum altero videat: nō ne indignatur z. fremit: z. per zeli doloem portat gladium in manu sua: Et chris dñs z. iudex noster quū virginem suam dicatam sibi z. sanctitati sue destinatam iacere cum altero cernit: qz indignatur z. irascitur: zc. z. j. ibi. Que christi adultera est. z. c. si quis episcopus: ibi. Quia sponsam christi corrupit z. c. hec vero. ibi. Nam si in ter hoies solet bone fidei contract⁹ nulla rōne dissolui: quanto magis ista pollicitatio qz cum deo pepigit: solui sine vindicta non debet: z. c. q. christo spetualiter nubunt zc. z. ibi. Que ante se immortali sponso coniunxerat. z. c. si qua monacharum ibi. ad lapsum adulterij deducta fuerit. z. c. nuptiaruz ibi. Ne ipse christus (quod sentire nefas est) adulterium faciat: cui viuente marito nubit. z. ibi. Quum christus eis videatur quasi secundus maritus: z. ibi Sed plane non dubitauerim dicere lapsus z. ruinas a castitate sanctiori que ponetur deo, adulterijs esse peiores. In tali etiam adulterio est proditio: sicut dicebat sanctus Ioseph de vxore dñi sui tentante eum ad peccatum. Gen. xxix. Quō possum facere hoc malum? Ita etiam est dilecta ista sponsa deo: qz inclusit eam zelans eam: extra de sta. regu. periculoso. lib. vj. Unde ad hoc adulteriu potest reduci. Prouer. vj. Zelus z. furor non parcat in die vindicte. Committitur etiam cum talibus incestus. qz cuz sponsa patris nostri que est nobis affinis. q. j. virginibus sacris. ibi. Incestu. xxxv. q. iij. de incestis. c. nec eam. z. xxxvj. q. i. §. cum erga. Chusti incestus est consanguineorum vel affinium abusus: z. etiam sanctimonialium. q. incestus maior est adulterio. xxxvij. q. vij. adulterij. Ad hoc potest etiam referri. j. ad Cor. v. Audiat inter vos fornicatio. z. talis fornicatio zc. Et gen. penult. Ruben effusus est zc. Committitur etiaz cuz talibus stuprum quod committitur cum virgini. vt pre. §. cum ergo. z. legitur z. no. extra de adul. c. ij. in glos. stupruz. Est etiam peccatum contra naturam. qz peccant cuz religiosi que mundo mortue sunt. xvj. quest. j. placuit. Est etiam peccatum sacrilegij. quia religiosi z. religiose sunt templa domino cōsecrata. xxvij. quest. j. sciendum. xvij. q. iij. §. sacrilegium. xj. q. ij. c. ij. Qd prohibitum est in genere de familiaritate mulierum. in. iij. occasionibus seq. prohibet in specie. Dicebat frater Egidius laicus socius beati Francisci. Caro nostra est sicut porcus: qui auidius currit in lutum z. delectatur in luto esse. ij. Det. ij. Sus lota in volutabro luti. de peni. dist. ij. sunt qui dicunt. Caro est sic

vt crebro qui super stercores se voluere delectatur. **Jo. he. ij.** Computruerunt iumenta in stercore suo. **Grego.** Iumenta in stercore putrescere, est hoies carnales in carne vitas finire. Caro est pugil diaboli. **Esa. liiij.** Ego creavi fabrum. i. diabolum suffiantem in igne. i. carnes prunas. s. tentationes. Dixit frater quidam patri **Egidio.** Quomodo possum vincere vitia carnis? **R.** Ridit ei. Qui vult transferre saxa magna & magnas trabes: studet ea transferre ingenio magis q̄ viribus. & in hoc facto est similiter procedendū. Omne vitium ledit castitatem. Est enim sicut speculū clarum: quod per halitum solum obscuratur. Impossibile est hominem venire in gratiam dei: dum in carnalibus delectatur q̄ s̄m **Paulus.** Qui in carne ambulat: deo placere non possunt. **Ro. viij.** Volue igit & reuolue desuper & defubter hinc & inde. & non est aliud nisi pugnare contra carnes: que vult te tradere nocte & die: q̄ qui vincit: omnes inimicos suos vincit, & venit in omne bonum. **ad Rom. vij.** Quis me liberabit de corpore mortis huius. **xxij. q. v.** si **paulus.** Dicebat aut: Ego inter oēs virtutes preeligerē castitatem sanctaz: Dixit ei frater. Nonne maior virtus est charitas. **i. Cor. xij.** **R.** Ridit **Egidius.** Et quid est castius charitate? Et frequenter canendo dicebat **O sancta castitas: qualis es? Tu es talis & tanta qualem & quantam te fatui non cognoscunt: & sine qua nemo videbit deum.** **Debe. ij.** Que aut sit differentia inter virginitatem: pudicitiam, & castitatem. **no. xxxij. q. v.** in summa. Est etiam religiosus & alijs alia occasio fornicandi. s. aspectus mulierum. Unde **Gene. iij.** Vidit mulier q̄ bonum esset lignum ad vescendum: & pulchrum oculis aspectuq̄ delectabile & c. **vbi Grego. & dicit. s.** Non debemus intueri quod non liceat concupisci. **Gene. xxxij.** Quū vidisset **Binas** & c. & **Ben. xxxij.** Iniecit dñia oculos in **Joseph.** & ij. **Regum. xj.** Vidit **Dauid** **Bersabee** & c. Et de **Judith:** legitur **Judith. x.** Statim captus est in suis oculis **Holofernes.** **Eccle. xvj.** dicitur de muliere. Laqueus est venatorū. Et **Proverb. xxij.** Fovea profunda me retrix. **Eccle. ix.** ne respicias mulierem multiuolā. Et ibidem. & **Job. xxxj.** Virginez non conspicias ne forte scandalizeris in decore illius. Et ibidem **Eccle. ix.** Auerte faciem tuam a muliere compta: & ne circūspicias speciem alienam. Propter speciem mulieris multi perierunt. Et ibi. Speciem mulieris aliene multi admirati reprobi facti sunt. **Thren. iij.** Oculus meus depredatus est animam meam & c. Plures differentias rerum ostendit visus q̄ ceteri sensus: vide quod legitur & **not. de conse. distin. iij.** venisti: in glo. i. quod audieris. & ij. q. ix. testes: in glo. i. aliquo. Unde mini strat materiam tentationis & quantum ad concupiscentiam carnis, & quantum ad concupiscentiam oculorū, & quantum ad superbiam vite: que tria regnāt in hoc mundo. **i. Jo. ij.** Unde philosophus. Totius hominis est libertas oculos perdidisse. Unde super illud **Mat. vij.** Quid vides festucam & c. glo. Oculi qui post culpam in paradiso est referatus: mores videt: non vnde proficiat, sed vnde in deterius cadat. **Job. xxxj.** in princi. Depigi sedus cum oculis meis: ne cogitarem quidem de virgine. Unde **Grego.** Ne minus caute respiceret, q̄ post inuitus amaret. lingua aliquoties cessat loqui: sed oculi non cessant respicere. **ij. Petr. ij.** Oculos plenos habentes adulterio. Quod proprie locum habet in religiosis loquentib⁹ cum suis deuotis sanctimonialibus nō christi. Et nihil oculo nequius. **Eccle. xxxj.** Unde & legitur quidā

philosophi sibi oculos eruisse. Et **Augu. de fide christiana.** & est. **xxij. q. v.** nec solo. Nec solo affectu & tactu: sed aspectu quoq̄ appetit & appetitur concupiscētia seminarū. Nec dicatis vos animos habere pudicos: si habeatis oculos impudicos. q̄ impudic⁹ oculus impudici cordis est nuncius. & quum se sibi inuicem etiam tacente lingua conspectu mutuo corda nūntiantur impudica: & s̄m concupiscentiam carnis alterutro delectantur ardore: etiam intactis ab inuicē da violatione corporibus: fugit castitas ipsa de moribus. **Ad idem. e. q. c. sicut. & c.** qui viderit. Alia occasio fornicationis religiosus & alijs est colloquium mulierum. ex eo q̄ verba earum rete sunt. **Prover. vij.** loquitur de muliere. Irretiuit euz multis sermonibus. Et colloquium earum ignis est. **Eccle. ix.** Colloquiu⁹ enim illius quasi ignis exardescit. & gladio comparatur. **Prover. v. ibi.** Labia meretricis. & j. & acuta q̄si gladius biceps. Cantus etiaz earum & choreizare cū eis periculosum est & incitamentum libidinis. **Eccle. ix.** Cum saltatrice ne sis assiduus. **xxij. q. iij.** vniusc⁹ **Eccle. ij.** Feci mihi cantores & cantatrices. **Ubi dicit magister Hugo de sancto victore.** **O infelix:** nūquid his delectationibus queres sapientiam quam quere propofuisti? **Exiisse** videbaris a vanitate: quomodo cantico reuerfus es: nisi quia in circuitu cum impijs ambulasti: & in voluptate tua semita tua & captiuus factus es vanitatis. **Esa. xiiij.** Respondeunt tibi **vlule.** vbi dicit **gl.** **Ulule** sunt magnitudinis coruine: que rostro in palude fito horrende strident. Tales sunt mulieres que in choreis clamorem horrendum emittunt: dum cantica ad immundiciam incitandam canunt. Quicquid in choreis fit: totum ad immundiciam irritat. Nam & tactus manuum reciprocus, & oculorum aspectus, & auditus immūdus, & odor carnalis, & saltus petul⁹ laquei mortis sunt, & de talibus oritur idololatria. **Exo. xxxij.** Sedit populus manducare. & ibi. Surrexerūt ludere. i. choreizare. & ibi. Vitulum adorauerūt. Unde & dicitur ibi. Vocem cantantium ego audio. & sequitur. Et vidit vitulum & choros. & ibi. Corrumpuntur etiam boni mores per colloquia praua. **i. ad Corin. xv.** Alia occasio immunditie in eis & in alijs est tactus impudicus in se & in mulieribus & in masculis. **Eccle. ix.** Luz aliena muliere nō sedetas omnino: nec accumbas cū ea super cubitum. Et **Eccle. xxj.** Qui tenet illā: quasi qui apprehendit scorpionem. Et **Eccle. vij.** Vincula sunt manus eius. **Prover. vi.** Nūquid potest homo ignem abscondere. **Hiero.** Qui tangit carnem mulieris: non eua det sine periculo anime sue. Ad hoc facit exempluz **Fundane** ciuitatis episcopi **Andree** quod supra posui. Et de presbytero **greco.** & de sancto patre non tangente matrem. **Eccle. xij.** Qui tetigerit picez: coinquinabitur ab ea. Unde legitur de quodā patre q̄ quum percussisset in natibus diabolu⁹ apparentē sibi in forma mulieris: q̄ ex tunc manus eius copuit intolerabiliter per tres annos. Tanta esse posset delectatio cum consensu in tactu: etiam in tactu manus mulieris vel iunioris: q̄ ibi esset mortale peccatum. ita est periculosus sensus tactus. quez frater **Jacobus benedicti leonez** vocabat. Unde non est tutū maxime iuuenibus religiosus tradere manus deosculandas mulieribus. maxime iuuenibus vel adolefcētulis. nec tenere manus complicatas cum manibus eorum. quia totum corpus earum & eorum ignis est. cui debet dici a sapiente castissimo. **Noli me tangere.** sicut patet in exemplo supra posito de beato **Lodoico**

Colloqu⁹ muliebre.

Tactus impudicus.

co: qui matrem noluit deosculari. ad hoc. xxxij. disti.
hospitulum. vbi dicit Hiero. Si bonum est mulieres
non tangere: ergo maluz est tangere. z. xxxij. q. v. nec
solo. De tactib⁹ impudicis in se tetigi. s. in ista. ij. par
te. in expositione threnozum. in. ij. c. in. s. plura ergo.
ver. est autem. cum ver. se. Alia occasio est videre vel
sentire alios pariter comiseri. quia ex hoc incitat na
tura corrupta ad libidinem. Unde concilium toleta
num. Procliuus est ad voluptatem z imitatrix natu
ra vitiozum. xxx. q. ij. c. ij. Non expedit castis habita
re cum coniugatis. Pro omnibus istis corruptioni
bus mentalibus z sensuuz dicebat sanctus Basili⁹.
Mulierem non cognoui: z virgo non sum. quia ve
ra pudicitia non soluz est in corpore: sed in animo po
tius z sensibus. xxxij. q. v. per prima. xvi. c.

De vitio ambitionis religiosozum aliquozum z alio
rum. Cap. 74.

Expeditis preuaricationibus ali
quozum religiosozum in tribus
substantialibus que promittunt
scilicet in paupertate, obediencia,
z castitate. z hec plenissime
pro eozum salute. ad alia eozum
vitia etiā in quibus hodie partici
pant euz alijs huiusmodi ho
minibus accedamus. Unde z eozum aliud vitiosuz
communiter est ambitio. Nam isto carnali tempore
religiosi quidā magis sunt ambitiosi ad scientiā ho
nozes z gloriam huius mundi: q̄ alijs seculares. Mā
z per se z per amicos cōsanguineos suos intus z ex
tra ordinē honores z studia (vt presint) procurant:
z precibus z encenijs z frequenter minis z terrori
bus z malitijs z cauillationibus. Nam z communi
ter ad nullum alium finem student multi ex eis (si
cut experientia manifestat) nisi vt possint fratribus
dominari: z in ordine z extra ordinem exaltari. An
denec communiter vacāt studio diligenter: z cōiter
parum sciunt. quia non diligunt scientiaz: que est do
num spiritus sancti. Esa. xj. propter eius sinez debitū.
vt deus melius cognoscant: z ei seruiant z proximo.
sed vt ex ea potius apparenti q̄ existenti honores z
exemptiones z diuitias consequantur. sicut oculate
videm⁹. Magnitudo huius peccati ambitionis cog
noscutur per penas pro eo inflictas. Chore enim cū
multis leuitis de maioribus igne diuino successi sunt
quia sacerdotium rapere voluerunt. Nume. xvi. vj.
q. j. deniq; Ites Bathan z Abiron: quia inuiderunt
Moyses de ducatu: terra absorbuir. sicut ibidem legi
tur. z ex de elec. licet. Item Ozia rex lepra percussus
est: quia sacerdotium occupare voluit. iij. Reg. xv. z
ij. Paral. xxvj. ij. q. vj. s. item euz Balaam ver. sicut
ergo. Et propter hoc committitur simonia. Omnis
enim ambitiosus in simoniā tendit. ij. Machab. iij.
Ambiebat Jason frater Onie summum sacerdotiū
adito rege promittens argenti talenta trecenta octo
ginta zc. Istud fuit peccatum primum luciferi ambi
entis sedem equalem deo. Esa. xliij. de pe. di. ij. p̄nci
pium. cum. s. p̄ce. Ber. Quanti vsq; hodie feda fe
quuntur vestigia? immo q̄ pauci euadunt quibus
libido dominandi non dominetur quam sequimini
miseri? Nonne iste est mons in quem ascendit ange
lus: z factus est diabolus? Itē Bern. Ambitio sub
tile malum. secretuz virus. pestis occulta. doli artifex
mater hypocrisis. liuoris parens. vitiozum origo. cri

minum fomes. virtutum erugo. tinea sanctitatis. cor
diū occatrix. ex remedijs morbos creans. Hoc pec
catum dissuadet apostolus ad Hebre. v. Nec quisq;
(inquit) sumit sibi honorem: sed qui vocatur a deo
tanq; Aaron. viij. quest. j. in scripturis. extra de elect.
qualiter. Sic vocatus Nicolaus. sic sanctus Ambro
sius. sic sanctus Seuerus. lxx. dist. s. his omnibus. sic
Matthias. Actum. j. xxvj. quest. ij. non exemplo. sic
Josue Josue. p̄i. viij. quest. p̄i. Moyses. Quoniam
etiam quos canonica electio z concursus vocat: deus
vocare presumitur. viij. quest. p̄i. licet ergo. p̄i. quest.
p̄i. ordinationes. cap. si quis neq;. Sed hodie cano
nica electio facta est diabolica. Plures enim sunt in
ecclesia qui eliguntur a diabolo: q̄ a deo. z qui non
per gratiam dei: sed per gratiam hominuz electi sunt
permittente deo p̄i. quest. p̄i. si quis neq;. z. c. nullus
itaq; viij. quest. p̄i. audacter. Unde non deberent ta
les prelati ponere in literis suis. gratia dei. sed gratia
hominum z dei furoris electos. Osee. xij. Dabo tibi
reges in furore. Spiritus mendax ascendit in cor ela
tum z altum. ij. Regum. xxij. z dicit. Ascēde in Rama
moth galaad. Ramoth interpretat ex celsum signū.
z significat dignitatem. cuius appetitus est certū si
gnum reprobationis. quia secundum Gregor. qui
cunq; desiderauerit primaturam in terra: inueniet
confusionem in celo. Nec inter seruos christi compu
tabitur: qui de primatu tractauerit. xl. dist. qui cunq;
alias est sub c. multi. Galaad interpretatur transmi
grantes testes. quia ibi fit transmigratione de bonitate
in iniquitatem. Psal. x. Transmigra in montem
sicut passer. quia honores potius de tegunt secundū
Archid. q̄ mutant mores. sicut patet in Saule ante
regnum humili. post superbo. p̄i. Regum. xv. Greg.
Superbus toties ad culpā apostasie dilabitur: quo
ties preesse hominibus delectatur. Chry. O prelate:
tanto igitur submittis caput oneri. Sed quem conti
gerit saluari de ijs qui participantur in tantis ruinis
z tanta pigritia? video tamen currentes z sponte se
projicientes in pericula. Nume. xxv. Tolle cunctos
principes populi: z suspende eos contra solem. vbi
Greg. Nec si homines cogitarent: principatus non
ambirent. sufficit enim pro peccatis proprijs argui
z reddere rationem. quid necesse est pro peccatis po
puli ostentari contra solem? Fugit christus in mon
tem quum vellent eum facere regem. Ioan. vi. Greg.
Rex fieri noluit: ad crucis vero patibulum spon
te venit. Oblatam gloriam culminis fugit. penam
probiose mortis appetijt. vt membra eius dicerent
faoues mundi fugeret: errores minime timere. Con
tra ambitiosos. p̄i. quest. p̄i. principatus. z cap. nul
lus itaq; vbi de hoc. z quest. vj. cap. vlti. vbi de hoc.
z quest. vj. sancimus. lxx. distinc. miramur. viij. quest.
p̄i. in scripturis. z cap. qui episcopatum extra de pres
bend. quia intantum. extra de rescrip. quia per ambi
tiosum lib. vj. de elec. auaritie. in princip. lib. vj. z cap.
quorundam. quod cap. expresse loquitur de ambitio
ne religiosozum. Cito me de hoc vitio expediui: quia
que hic de hoc scripsi z plura alia pertractaui su
pra in prima parte. s. cum vero ecclesia
ver. habet cupido glorie. in c. lxx. Itē
in ista secunda parte in. ij. capit.
Threnozum. in. s. quomo
do. versic. iuxta troz
pologiam. in ca
pi. quin
to.

Religio
suz am
bitio.

De quinq; nobis imitandis in fornicia. Cap. 75.

Cultum aliud vitium religio-
 forum nostri temporis propriū
 accidia est. que definitur a Ba-
 masceno; afflictio siue tristitia
 aggrauans. Et hec est infirmi-
 tas religiosorum quorūda qui de
 signati sunt in Helia. de quo di-
 citur. iij. Reg. xix. q̄ quuz fuge-
 ret a facie Jezabel: in deserto proiecit se ad vmbraz
 iuniperi: z petijt anime sue vt moreretur tedio affe-
 ctus. Secundum Joan. cassi. in lib. de accidia. Acci-
 dia dicitur tedium vel anxietas cordis. Cōtra tales
 acidiosos sant exempla de sole peragente continue
 cursum suum ab oriente in occidentem: qui remu-
 nationem quasi sui laboris non expectat. Eccle. j.
 Dicitur z occidit sol. Augu. Indecens est christiano
 si radius solis eum in lecto inueniat. Posset enim
 dicere sol si loqui posset: Amplius laboraui q̄ tu: z
 tamen iā surrexi. z tu adhuc dormis. De herbis cre-
 scentibus: que impedimentum habent caloris z fri-
 goris. Mat. vj. considerate lilia zc. Item de forni-
 ca. Proverb. vj. Uade ad fornicam o piger. Ubi
 quinq; notabilia z exemplaria sunt de ea. q̄ a puro
 animali docetur homo. c. xxiij. q. iij. si habes. Ses-
 cundum, q̄ per multos cursus z discursus querit ci-
 bum suum. z homo est remissus in querēdo cibo ale-
 sue: z corporis etiā frequenter. cōtra quos ps. cxxij.
 Euntē ibant z flebant mittentes semina sua. Ec-
 cle. xj. Vana semina semen tuum: z vespere non ces-
 set manus tua. Tertium, q̄ non habet ducem quem
 sequatur: z qui puniat negligentiam eius. homo ve-
 ro habet. vij. q. j. sciscitariis. Quartum est, q̄ purum
 granum eligit. z homo spurcius. Proverb. xvj. Os
 stultorum dissimile erit. Quintus, q̄ fornicia adeo se
 onerat q̄ minor videtur suo onere: z homo vix pro
 anima parū laborare potest. qui si vellet: multo plus
 posset facere q̄ credat. ad hoc. xlvij. di. oēs huius se-
 culi. Item de ape cum tanta sollicitudine aluearia fa-
 bricante. de conse. di. v. nunq;. Item labor agricolarum,
 mercatorum, artificum, militum, nautarū, qui
 tot labores pro corporibus perferunt. z tamen pro
 regno celesti vix modicū possumus laborare. p̄ec. c.
 oēs. Aug. O si possemus excitare homines: z cum
 ipsis panter excitari: vt tales essemus amatores vite
 permanentis: quales sunt homines vite fugien-
 tis. Quidam patrum videns meretricem ornataz:
 ait. Ignosce mihi omnipotēs deus: quia meretricis
 huius ornatus pro mūdo superauit totius vite mee
 industrie ornamenta. Abbas Dambo videns aliā
 meretricem in Alexandria: fleuit. z ait querentibus
 quare fletet. Due sunt cause. vna de perditione illius
 anime. alia, q̄ non habeo tale studiū placendi deo:
 quale habet ista vt placeat hominibus. Item exē-
 pla sanctorū. David ait. ps. lxxv. Pauper sum ego:
 z in laboribus a iuuentute mea. Proverb. vlti. Vas
 nem otiosa non comedit. Exemplum de christo Jo.
 iij. Fatigatus est itinere zc. Ber. Quandiū vixerō:
 memoz ero laborum quos christus sustinuit in pre-
 dicando. fatigationum in discurrendo. Luce. viij. tes-
 tationum in ieiunando. Mat. iij. z Luc. iij. vigila-
 rum in orando. Mat. xij. z xiiij. z Luc. vj. lachryma-
 rum in compatiendo. Luc. xix. Recordabor etiā do-
 lorū, conuiciozū, sputozū, colaphozū. Mat.
 xxvj. subannationum, exp̄obrationum, clauozū,

z similitum. alioquin requiretur a me sanguis iustus
 qui effusus est super terram. Unde z dicebat ps. ix.
 Tu solus laborem z dolo: z consideras. Job. v. Ho-
 mo nascitur ad laborem. vbi Ber. Homo ad labore
 natus si laborem refugit: nec facit ad quod nat^{us} est:
 ad quod venit in mundum: quid respondebit ei qui
 misit eum: qui instituit vt laboret? Contra non la-
 borantes. ps. lxxij. In labore hominū non sunt. vbi
 Bern. Sint necesse est in labore demonum. qui in la-
 bore hominum non fuerunt. de pe. di. j. serpens. Re-
 quisitus Arsenius in quo consideret. respondit. in eo
 quod homines fugi: aliquādiu tacui: fleui: potissime
 in hoc gaudeo: quia manibus laboraui cuz Paulo
 Ephe. iij. de conse. di. v. nunq;. De nostra dñā legi
 Luce. j. abiit in montana cū festinatione Gen. xvij.
 Festinauit Ab: aaz zc. Orig. Senex currit: Sara ac-
 celerat. puer festinat. nullus piger inuenitur in domo
 sapientis. Et christus zacheo. Luc. xix. Festinans de-
 scende. Hiero. super illud Ezechiel. xvj. Hec fuit inig-
 tas sodome zc. Semper inquit aliquid est faciendū:
 ne ager nostri pectoris manu cessante malarū cogi-
 tationum sentibus occupetur. Eccle. vij. Non ode-
 ris laboriosa opera. Rusticatio a deo data fuit quan-
 do Ade dixit Gen. iij. In sudore vultus tui veseris
 pane tuo. vel qñ positus fuit in paradysum vt opera-
 retur. Gen. ij. Eccle. ix. Quodcunq; potest man^{us} tua
 instanter operare zc. ij. Lpessa. iij. Si quis non vult
 operari: non manducet. ij. ad Timo. iij. In oibus la-
 bora. Galat. vj. Bonum facientes non deficiamus.
 Apoc. ij. Utināz esses frigidus aut calidus. sed quia
 tepid^{us} es zc. vbi dicit interlinearis gl. q̄ maior spes
 est de frigidis q̄ de tepidis: quia tepidi quāda fidu-
 ciā z securitatē accipiunt de eo q̄ aliquid boni agūt
 z ideo se non corrigunt sicut in religiosis apparet: q̄
 cōter postq̄ sunt tepesfacti: sunt incorrigibiles: quia
 tenent se z reputant. Sed tales enomunt ab ore dei:
 qñ in deteriora precipitantur: vel impenitentes mo-
 riuntur. De hoc per Joan. cassi. coll. iij. Danielis de
 hoc. j. e. s. ver. contra istā. De hac tepiditate dicit Die-
 ro. Sola est que solet deo vomitum prouocare. Luc.
 xij. de ficulnea nō reddente fructum dicitur. Succidit
 de illam. Mat. xxv. Tollite ab eo. i. pigro talētū zc.
 Mat. iij. z vj. Luc. iij. Omnis a: bor que non facit
 fructum: succidetur z in ignem mittetur. extra de de-
 ci. quāuis. Rabanus. Si sterilitas in igne mittetur
 rapacitas quid meretur? Job. xl. Circundant eum
 salices de torrente. i. infructuosi faciunt vmbra dia-
 bolo: sub qua requiescit. Jud. j. de Adonibezech qui
 amputauit. lxx. regibus manuum z pedum summi-
 tates. Adonibezech qui dicitur dñs nutās vel dñs
 fulgurans: vel dñs egestatis vel vani contēptus: est
 diabolus qui amputat hominibus (q̄ se deberēt re-
 gere) summitates pedum z manuum: vt laborare
 non possint. In domum vacantem intrat diabolus
 cum septē spiritibus nequioribus se. Mat. xij. Luc.
 xj. Job. xxvj. Qui extendit aquilonem s. diabolum
 super vacuum. i. cor otiosum vacuuz bono. z dormit
 in secreto thalami id est hominis otiosi vani z infru-
 ctiferi Job. xl. Proverb. xx. Propter frig^{us} piger ara-
 re noluit. mendicabit ergo estate: z non dabitur ei. z
 Proverb. x. Egestatē operata est manus remissa zc.
 Et xxvij. Qui operatur terram suam: saturabit pa-
 nibus. Qui sectatur otius: replebit egestate. z xxiiij.
 Alq; quo piger dormis? vsq; quo de somno consur-
 ges? Parum inquam dormies. modicum dormita-
 bis paupillum manus cōseres vt quiescas: z veniet

Accidia

In formi-
ca quid cō-
siderādū.

tibi quasi cursor egestas tua, et mendicitas quasi vir armatus. Et loquitur de egestate et mendicitate perpetua gehennali, in qua tales acidosi famem patiuntur ut canes secundum David, ps. lviij. Job, xvij. Attenuet fame robur eius: inedia inuadat costas eius. Prover. xxiij. Per agrum hominis pigri transitui: et ecce totum repleuerant vrtice, tentationes scilicet carnales pungentes. Eccl. x. In pigritijs humiliabit contigatio. contigatio est lignorum coniunctio quae fit in inferiori parte tecti, quam piger ex pigritia permittit humiliari et destrui. Hoc est proprium pigri: non subuenire periculis in tempore opportuno. Eccl. xxij. In lapide luteo lapidatus est piger, et omnes loquuntur super aspernationem illius. De stercore bouum lapidatus est piger, et omnis qui tetigerit eius: excutiet manus. Desideria occidunt pigrum. Prover. xxi. quae acidiosus affligitur spirituali paralyti: designatus per puerum paralyticum iacentem in domo centurionis, qui male torquetur: quae quiescendo torquetur, sed qui torquetur laborando: bene torquetur, quae vtiliter. Mat. viij. Gen. iij. Maledicta terra in opere tuo, in laboribus comedes ex ea cunctis diebus vite tue, spinas et tribulos germinabit tibi. Bernar. Hec est maledictio Ade: ut in terra laboris nostri et in agro cordis et corporis nostri noxia et inutilia gratuito passimque proueniant, vtilia vero et necessaria cum labore. Si spiritus remissus fuerit: caroque aduersus spiritum concupiscit: quotidie aliquid super ipsum apponit. Prover. xij. Adhuc remissa tributis seruiet manus fortium dominabitur. Ibidem. Qui operatur terram suam: satiabitur panibus: qui autem sectatur otium stultissimus est. Cai. ij. Tempus putationis aduenit. Bernar. Quis ita ad vngues omnia a se superflua refecit: ut nihil se habere putet putatione dignum? Credite mihi et putata repullulant: et effugata redeunt: et reaccenduntur extinctae: et excitantur sopita. Parum est ergo semel putasse, sepe putandum est, imo si fieri posset, semper quia semper quod putari oporteat: si non dissimulas inuenis. Quantumlibet in corpore manens profeceris erras: si vitia credas emortua et non magis oppressa. Velis nullis inter fines tuos habitat Jebusens, id est concubatio, xi. q. iij. nolite. Judi. j. Subiugari potest: sed non exterminari. Unde in tanto discrimine consiliu est: obseruare diligenter: et mox ut renascentium vitioz capita apparebunt: prompta seueritate abscindere, quod sine ingenti labore non fit. Mat. xxv. dicitur de pigro. Tollite ab eo talentum. Luc. xix. Auferte ab illo scilicet pigro misericordiam et c. Jo. xiiij. Quo diligit me et c. Greg. Nunquam est amor dei otiosus, operatur enim magna si est, si autem operari renuit: amor non est. Acidia nedum priuat gratia: sed et fructu, gloria. Bernar. Citius me priuare amara mors vita: quam fructu gratiae, nam vita sine fructu mors. Deinde duplex malum paratur ligno infructuoso securis et ignis. Mat. iij. et Luc. iij. Regnum celorum vim patitur. Mat. xj. vbi glos. Grandis violentia est in terra na sci, et celum rapere et habere per virtutem, quod per naturam non possumus. Gregorius. Nemo in hoc vite itinere torpeat: ne in patria locum perdat. Idem. Iustus ne celestia perdat, cauet: et ne inanis ab opere dies eat. Acidiosus tempus perdit quod preciosum est. Bernar. Non parum estimet tempus quod in factis vel dictis otiosis expenditur, volat enim verbum irremediabile, volat tempus irremediabile, nec auersit insipientis quid amittat. Idem. Nihil preciosus

tempore, sed heu nihil vilius hodie reputatur. Idem. Tempus tibi impensum requiretur qualiter sit expensum, et sicut capillus non perit de capite: ita nec momentum peribit de tempore. ps. lxxiiij. Quam accepero tempus: ego iustitias iudicabo et c. Thez. pri. Vocauit aduersum me tempus. Joa. cass. in. x. lib. de acidia. ait. Acidia affinis est tristitie: ac solitarijs magis experta infestior hostis ac frequens: maxime circa horam nonam monachum inquietans, ut quedam febris ingruens tempore presuturo ardentissimos estus accessionum suarum solitis ac statutis horis anime inferens egrotanti. Et denique nonnulli senum hunc esse pronunciant meridianum demonez. ps. xc. A demonio meridiano, qui quum miserabilem obsederit mentem: horrorem loci, celle fastidius, fratrum quoque cum eo vel eminus commozantur: tanquam negligentium ac minus spiritualium aspernationem gignit atque contemptum. Ad omne quoque opus facit desidem atque inertem. Non enim in cellula refidere: non operam finit impendere lectioni, nihilque se proficere sine tempore in ea commozans crebrius ingerit miscit, nec habere se fructum aliquem spiritualis donec fuerit illi consortio copulatus queritur atque suspirat, et ab omni se dolet spirituali questu inanem in loco vacuumque consistere: utpote qui quam posset alios regere: nullum edificat, absentia longeque posita monasteria loca etiam illa magis ad profectum vtilia describit consortia quoque fratrum ibi suauia et plena consolatione spirituali, depingit e contrario vniuersa que habentur pre manibus aspera, et non solum edificationem nullam esse in fratribus qui morantur in loco: sed nec ipsum quidem victum corporis absque ingenti labore conqueri postremo non posse in eo locodurantem deinde lassitudine in corporis cibique esuriam quinta sextaque hora tantam suscitatur: ut velut longo itinere grauissimoque labore confectus sibimet lassusque videatur. Tum preterea huc illuc anxius circumspectat, et fratrem sibi quempiam aduenire suspirat, sepiusque ingreditur et egreditur cellam, ac soles velut ad occasum tardius properantes crebrius intuetur. Et ita quadam irrationabili mentis confusione velut terra repletur caligine, omni actu spirituali red dicitur otiosus ac vacuus, ut nulla re alia tante oppugnationis remedium quam visitatione fratris cuiuspiam seu somni solius beneficio posse existimet inueniri, deinde honestas idem moribus ac necessarias suggerit salutationes fratribus exhibendas visitationes infirmorum vel eminus vel longius positorum peregrinationes etiam sanctorum suggerit, et ibi multas indulgentias obtineri. Quedam etiam pia suggerit officia, parentes debere inquiri: et ad salutandum eos crebrius properari. De hoc vitio David, ps. cxviiij. Dormitauit anima mea pre tedio, id est pre acidia proprie salutis. Non corpus dixit sed animam dormitasse, vere enim ab omni contemplatione virtutum et intuitu spiritualium sensuum dormitat anima mea: quae perturbationis huius telo fuerit sauciata. Contra hunc morbum Apostolus ad Thess. in. j. epistola. iij. c. Rogamus autem vos fratres ut abundetis magis: et operam detis ut quieti sitis: et vestrum negocium agatis: et operemini manibus vestris sicut precipimus vobis: et ut honeste ambuletis ad eos qui foris sunt: et nullius aliquid desideretis. Que verba contra acidiosos exponit vtiliter Jo. cass. in predicto vitio de acidia et predicto loco, et posui latius supra in hac parte in. s. ex quo sponsa, ver. Item idem in. x. lib. in. c. j.

Hec est autem apud Egyptum ab antiquis patribus sancta sententia operantem monachum demone vno pulsari: otiosum vero innumeris spiritibus infestari. Nilus acidia est lassitudo anime qui tentationibus fortiter non resistit. Quod enim est esca in corpore sano. hoc tentatio infortissima anima. Nubes sine aqua ventus prosequitur. et mens patientiam non habens a spiritu acidie dissipatur. Spiritus acidie expellit monachum de loco suo. qui autem habet tolerantiam: cum silentio degit. Semper infirmorum visitationem immittit acidia. patiens autem contentus est proposito suo. Acidiosus monachus in ministerio velorum mandatum reputat satisfactionem suam. Circuitor monachus quasi frigore in solitudine modicum non quietit. et rursus fertur. et non faciet fructus virtutis. Oculus monachi otiosi semper attendit ad ostium. et mens eius aduentum visitantium meditat. Stridor em ianua dedit: et ille protinus exiit. voces audiuit et per fenestram asperit. Acidiosus lectitans se pius officatur: et in somnum demergitur: facile conficitur aciem: et manus extendit. et oculos auertens a codice. parietem intuetur. et rursus rediens incipit paululum legere. et aperiens ultimam partem libri verborum curiosus existit: et numerat quaterniones: supputat versus. postremo complicans librum capiti suo supponit. Ordina tibi metipsum in omni tempore mensuram: et nec primum abscedas. donec consumaueris illud. et ora iugiter profunde ac fortiter. et spiritus acidie effugabitur abs te. Climacus in gradu. xij. de acidia. Acidia est anime remissio. et resolutio mentis. pusillanimitas excitationis. odium professionis. mundanorum beatificatrix. dei quasi inuiscerosa et sine benignitate detractrix. in psalmodia infirmans. in oratione ferrea. in operatione manuum importune pigra. in obedientia improba. Medicus mane visitat infirmantes. et acidia exercitatores circa medium diem. In oratione stantibus necessaria negocia reducit ad memoriam. non presente psalmodia acidia non apparet. et finito canone aperti sunt oculi. In tempore acidie apparent violenti: qui inde sibi inferunt et rapiunt celum. Mat. xj. Nil enim aliud ita sicut acidia coronas consiliat. In vitis patrum legitur quod quodam tempore abbas Antonius dum resideret in eremo: spiritu tentatus acidie. cogitationibusque diuersis implicatus. dicebat ad dominum. Domine saluari desidero: sed cogitationes varie non permittunt. Et post paululum surgens quedam sibi similem suspicit torquentem funiculum et surgentem et orantem. Erat enim angelus ad emendationem Antonij destinatus. a quo sermonem audiuit. Et tu ita faciens Antoni saluaberis. Item quidam frater requisit Achillam dicens. Nulla opera facio monachi: sed in negligentia constitutus comedo. bibo. dormio. Qui senex dixit. Curre et sede in cella tua. et quod potes fac sine perturbatione animi. et confide in deum: quoniam qui sedet in cella propter deum inuenitur in loco ubi est sanctus Antonius. Tentato fratri de acidia volenti de cella recedere et infirmos visitare quia non poterat ieiunare: ait Arsenius. Hade manduca et bibe et dormi: et ne opereris. tantummodo pedem tuum extra cellam non efferas. continentia enim celle monachum ad ordinem solet bonorum vite deducere. Alter requisit abbatem Achillam dicens. Cur sedens in cellam meam patior acidiam? cui senex. Quia necdum vidisti requiem quam speramus: neque tormenta que timemus. si enim ea diligenter

inspiceres: etiam si vermibus esset plena cella tua usque ad collum: tu tamen in ipsis latens permaneres sine acidia. Dixit quidam senex. Ideo non proficimus: quia mensuras proprias ignoramus. nec habemus patientiam in opere quod incipimus: sed sine labore volumus adipisci virtutem de loco in locum. acidia turbante transimus sperantes quia inuenies mus locum ubi non est diabolus. Serapion in collatio. de. vij. vitis. Acidie genera sunt duo. Unum quod ad somnum precipitat effluantes. Aliud quod cellas deserere ac fugere coarctat. Circa acidias religiosorum multiplex malum inuenitur: Unum est quod quum ipsi sint quasi continue in colloquio cum deo: tamen oculos cordis non aperiunt: nec vident: nec audiunt quid deus eis loquitur: vel ipsi deo. Greg. Quum oramus: cum deo loquimur. Quum vero legimus: loquitur nobis deus. Item aliud quod non proficiunt in iis que religionis sunt. immo quanto diutius in religione sunt: tanto magis dissoluti sunt. quod valde miserabile et verecundum est. sicut in scholis esse et non addiscere. xij. q. ij. socrates. sub cap. gloria. Item aliud quod sunt in statu in quo non solum currere sed et volare deberent: sicut viri contemplatiui. de quibus Esa. lx. Qui sunt isti qui ut nubes volant? Magni tamen et tardi inueniuntur: etiam illi qui strenui erant in seculo. Unde super illud. ps. xvij. Exultauit ut gigas ad currendam viam. scilicet christus. Bern. Currentem non apprehendit: quia et ipse pariter non cucurrit. Item aliud quod in loco ubi maior est conflictus: se curi et somnolenti efficiunt. In maioribus conflictibus claustrales quam alij. et plus gaudet diabolus quam claustralis tangit mulierem mala intentione: quam de adulterio hominis secularis. c. xl. dist. homo. vide quod no. xxvij. q. ij. inuenta. et quod legitur et no. xxij. q. v. qui viderit. Unde non deberent claustrales esse securi. sed cum timore et tremore salutem suam operari. In eis enim dicit Apostolus ad Ephe. vi. Non est nobis colluctatio. sed religionis. aduersus carnem et sanguinem subaudi tantum. sed aduersus principes et potestates aduersus mundi rectores tenebrarum harum et c. Item aliud quod volunt esse otiosi ubi non est locus otij. sed in agone et cursu. j. ad Corin. ix. Species acidie. xvj. sunt: tepiditas. mollities. somnolentia. otiositas. dilatio. tarditas. negligentia. imperseuerantia. remissio. dissolutio. penuria. ignauia. in deuotio. tristitia. tepidum vite. desperatio. Tepiditas est paruum amor boni. que videtur esse radix peccati acidie: et origo ceterorum que enumerata sunt. Inde accidit quod homo fortis et sapiens non facit decimam partem penitentiae quam facit vna vetula pauper simplex. hoc est propter paruum desiderium boni. Bern. Ideo multa non possumus: quia multa nolumus. Item ibidem. Si incipis: incipe perfecte. Si in profectu es: hoc ipsum iam perfecte age. si perfectionis aliquid attigisti: ipsum in te metipso metire. Si vero quis desiderat: desiderium deus adimplet. ps. xx. Desiderium anime eius tribuisti ei domine. Quis hodie dicit cum ps. xxxvij. Domine ante te omne desiderium meum. Et iterum. xlj. Sicut desiderat ceruus ad fontes aquarum. Contra istam tepiditatem dictum est Apoca. ij. Tu nunc es calidus aut frigidus. aut religiosus spiritualis. aut frigidus secularis. sed quia tepidus es: tepidus factus religiosus a feruore cum quo mundum dimisisti. incipiam te euomere ex ore meo. quia peior est et fidei bilioribus tepidus factus quam frigidus vel calidus. sic peior religiosus tepidus factus et relaxatus quam secula-

Acidie
species
multe.

Tepiditas.

Mollis
ties.

ris. c. xvij. di. quantumlibet. xij. q. j. scimus. de pe. dis. ij. pennata. de hoc late in coll. Danielis que est quar ta in libro collationum. Sequitur de mollitie. que est impatientia rei dure. Unde Prover. xvij. Qui mollis est et dissolutus in opere suo: frater est sua ope ra dissipantis. Mollis est qui cedit duris: et tribula tionibus succubit: et ab opere desistit. Talis sua ope ra dissipat. Ad quam miseriam veniant molles ostē ditur Bentero. xxvij. Tenera mulier et delicata que super terram ingredi nō valebat: nec pedis vestigiū figere propter mollitiem et teneritudinem nimiam: inuidebit viro suo et c. Summum remedium contra mollitiē est ignis spiritus sancti qui lutea consolidat. et assuetudo duorum. Bern. Rusticus duos hz ner uos fortes lacertos. exercitatio fecit. sed torpore mol lescit. Sequitur de somnolentia. de qua Prover. xix. Digredo immittit soporem. Quod potest intel ligi de sopore contemplationis in illis qui nomine orationis palliant suam pigritiam: nolētes aliquid operari. sicut dicunt et faciunt Begardi de Aleman nia. et alij de Lombardia qui vocantur Apostoli. de quorum numero quum quidam venisset ad abba tem Siluanum: et reprehendisset quia fratres mani bus laborabant. senex fecit eum includi in quadam cella et dari ei codicem ad legendum. Hora solita co mederunt fratres: et non vocauerunt illum. Quūq; transisset hora: respiciebat ille vtruz vocaretur ad ci bum. et interrogauit senem. vtrum fratres comedis sent: et quare non vocauerant euz. Cui senex. Tu ho mo spiritualis es: et non habes necesse hanc escā car nale. nos autem carnales comedimus: et ideo opera mur. et quum audisset: incepit penitere. Cui abbas. Ergo necessaria est Martha Marie. Luc. x. extra de renun. nisi. s. pen. Idem no. s. s. ex quo sponsa. v. alius frater. in. cap. ij. De somno corporis. Prover. xvij. Usq; quo piger dormis? Bern. Laue serue dei in quantum potes: ne sit somnus non quies lassus. sed sepultura corporis suffocati. Eccl. xij. Cum dormi te loquit qui enarrat stulto sapientiam. et in fine ora tionis dicit. Quis est hic? Si stultus non habuisset voluntatem dormiendi per duos dies: tamen tēpo re lectionis vel sermonis dormiret. quod immissio ne demonis fit: vt in vitis patrū legitur de Macha to. qui a domino hanc gratiam impetrauit: vt quot quot diebus ac noctibus spiritualis collatio ageret: nunq; dormiret. Si quis vero detractionis verbum seu otiosum tentasset in fratre: in somnum protinus concidebat. vt narrat Jo. cassi. in. v. lib. de gastrimar gia. De hoc somno venit multiplex malū. Judi. iij. et de Syfara qui dormiens occisus est. et eodem. xvj. de Samsonē qui obdormiuit inter genua Dalile: et exoculatus est. Itē in libro Judith que occidit ho lofernem dormientes Judith. xij. Et Isoseth dor miendo decapitatus est. ij. Reguz. iij. Ad hoc vt de bito modo dormias necessarius est labor discretus. Eccl. v. Dulcis est somnus operanti siue parum si ue multum comedat. Et sobrius cibus et potus est custodia sensuum tuorum. Bern. Sobrium cibum. sobrium sensum. sobrius sequitur somnus. Est autē alter somnus dulcis contemplantium. De quo Hier. xxxj. Somnus meus dulcis mihi. Tales sponsus prohibet excitari. Can. ij. Ad iuro vos filie hierusa lem. et j. Ne suscitatis neq; euigilare faciatis dilectā: donec ipsa velit. De hoc etiam somno Gene. ij. Im misit ergo dñs deus soporem in Adam: quum ob dormiuisset. Unde super Can. Bern. Iste sopor ra-

Somno
lentia.

ptus fuit de pe. di. ij. s. romanos. v. adam. Unde di cit ibi. Mihi videtur incommutabilis veritatis inu tuitum et abyssum diuine sapiētie corporis excedēs sensibus obdormisse quod ex verbis eius conijci po test: dum tanq; ebrius de cella vinaria veniēs et eru ctans magnum pietatis sacramentum quod tanto post in christo et ecclesia apostolus commendauit. ad Ephe. v. Hoc nunc (inquit) os ex ossibus meis et c. xxxv. q. r. fraternitatis. extra de biga. debitum. De otio. Prover. xij. Qui sectatur otium: stultissim⁹ est. Stultus quidem quia futuram vitaz non preuidet: et presentem negligit. Stultior quia hostibus et de monibus se exponit. Stultissimus quia hostes suos nutrit quia otio vitia nutrimur et impinguntur: si cut solent in otio impinguari. De primo. Eccl. ij. Helioz est canis viuus leone mortuo. Leo mortu⁹ est aliquis magnus otiosus: cui preualet canis viu⁹ id est aliquis viuus strenuus et operans. Nec soluz mortuus est otiosus: sed bis mortuus quia in corpo re et in anima. Unde in canonica Jude. ij. c. Arbores autūnales infructuose bis mortue. De secūdo Thre no. iij. Tetendit arcum suum et posuit me sicut signū ad sagittam. Otiosus enim est quasi signus ad sagit tam. quia potest vndiq; a demonibus sagitari. Est eniz velut castrū sine muro. Unde Ezechie. xxxvij. Ascendam ad terram absq; muro. verbus est diabo li. Veniam (inquit) ad quiescentes habitantēque secure. Homo bene occupatus. est velut castruz clau sum Aug. Non facile capitur a tentatione: qui bo no vacat exercitio. Otiosus non tantum vni hosti: sed pluribus exposit⁹ est. vt dixi supra de acidia. De tertio. Bern. Omnium tentationum et cogitationū malarum et inutilium sentina est otioz: quia omnes sordes luxurie verboritatis et nugaruz necnon et cu riositatis et superbie recipit. De luxuria exempluz in David. qui postq; fuit in pace ab hostibus: cū Ber sabee adulterauit. ij. Regum. xi. de pe. di. ij. Sopponi tur. ver. nunquid David. Et de Salomone fornicā te et idololatrante in otio. ij. Reg. xj. xxxij. q. iij. Sa lomō. De verboritate et curiositate. j. ad Timo. v. Adolescentiores viduas deuota et c. De nugis. Ber. Otiositas mater nugarum: nouerca virtutum. et qz otiosus locum facit diabolo in se: ideo omni loco est indignus preterq; inferno. In celo eniz non recipie tur. celum enim merces tm̄ erit operariorum. Mat. xx. Voca operarios et redde illis mercedem. Nec in paradiso terrestri. Bern. ij. Vult ergo deus homines: et posuit eum in paradiso voluptatis: vt operaretur et custodiret illum. In purgatorio non. Unde in ps. lxxij. In labore hominum non sunt et c. Et ideo non cum hominibus flagellabuntur in purgatorio sed cum demonibus in inferno. Multam malitiam do cuit otiositas. Eccl. xxxij. Frater Egidius socius beati Francisci dicebat q otiosus amittit hunc mū dum et alium: non fructificando sibi nec alijs. Im possibile est virtutes acquiri sine sollicitudine et labo re. Iuuenis qui laborem recusat: regnum celozum recusat. Si sollicitudo non prodest: negligentia non nocet. ij. q. v. quanto. extra de postu. pre. c. j. s. nos er go. Quia sicut bonum non prodest: malum non no cet. Sicut otiositas mala est via ad infernum. ita otio sitas et quies sancta est via ad celus. De quo otio san ctus Aug. Otium sanctum querit charitas veritas. i. contemplationis. Negotium iustum suscipit necessitas charitatis. vij. q. j. qui episcopatum. Itē Egidius. Homo petit a deo bonum sine mensura et

Otium.

Otiosi
tas.

fine

fine fine: et vult ei seruire cum mensura et cum fine. Qui ergo vult sine mensura et sine modo amari et remunerari: debet sine modo amare et sine mensura seruire et sine modo. Qui exfructat corpus suum amore altissimi de bono quod facit a celo inferi^o premiuz non requirit aliquid. Ego posset dicere veraciter quod qui (quod est leue) alleuiat sibi iugum dñi et labore: aggrauat sibi illud. **Mat. xj.** et qui id aggrauat: sibi alleuiat. Utinam facerent hoies illud. **Mat. xj.** etiam quod melius esset corpori in hoc mundo. corpus aut sentit de bonis anime. **Abultum** debet homo esse solicitus ad custodiendum sibi gratiam datam a deo: et cum ea fideliter laborare. **ij. Cor. vi.** quod sepe amittit fructus pro folijs. et grana pro paleis. Quibusdam autem dat fructus: et frondes facit ei caras. quibusdam dat vtrumque. **Mat. ius** reputo bona data a deo cōseruare: quod acquirere. Qui nouit acquirere, sed nescit reponere: nunquam ditabitur. **Homo** pro negligentiaz suam perdit perfectiones suam. Si quis esset pauperimus: et diceret ei aliquis, accommodo tibi hanc rem vt per tres dies exfructes eaz: et per hoc habebis thesaurum infinitum. nonne iste studeret exfructare solite illaz? **Res** mutuata nobis a deo est caro nostra: et quasi tres dies sunt totum tempus vite nostre. Si vis ergo frui: stude lucrari. si. n. non laboraueris: non quiesces. Si omnes agri et vinee huius mundi essent vnius hominis qui non coleret: quem fructum perciperet inde? **Alius** autem habens paruaz quantitatem agrorum et vinearum: et bene colens: percipit inde fructus pro se et pro alijs. Verbum ironicum est. Ad spem vicini tui non ponas ollam ad ignem. **Hō** est homo beatus si bonam habet voluntatem: nisi bonis operibus studeat eam sequi. quod ad hoc deus dat gratiam suam homini: vt sequatur eaz. **Paul. 9.** Gratia dei sum id quod suz. et gratia in me vacua nō fuit. **ij. Cor. xv.** hucusque frater **Egidius**. Sequitur de alia specie acidie, que est dilatio. que multuz nocet: quod nocuit semper differre paratis. quod qui non est hodie cras minus aptus erit. De dilatione conuersionis. **Ecl. v.** Non tardes conuerti ad dñm. **Sopho. j.** Vox cantantis in fenestra coruus in superliminari. **Aug.** Diferebam de die in diem viuere in te: et non differebaz mozi in memetipso. **Item Aug.** Ipsa res est que multos occidit: quum dicunt cras cras: et subito claudis ostium et remanēt foris cum voce coruina: quod nō habent gemitum columbinum. **Cras cras** vox corui est. **Ecl. xxxij.** Hora surgendi nō te trices id est alijs curis implicet. **Ver.** Ab ore putei gehenne eripiar: et inducias petam: et cunctabor exire? **Abcondi** ignes in sinu meo: et exusto iam latere, iam nudatis visceribus, iam sanguine defluente, diu mihi deliberanduz est: an expergiscar, an excutiam: an abijciam illum. **Contra** talem malam dilationem ad remanendū in peccō de pe. di. iij. ille rex. Ille rex tantus et potens nec exiguo quidem momento manere penes se delicti passus est cōscientiaz: sed prematura confessione atque immenso dolore reddidit peccatum suo dño et c. **Mora** noceat. extra de reg. iur. mora. li. vj. Nescimus quid erit cras. **Mat. vj. xj. q. j.** habebat **Actu. j.** **Hō** est vestrum nosse tempora. **Ver.** Quid de futuro miser tam temerarie presumis. tam quod pater temporum momenta in tua et non magis in sua posuerit potestate? **Ver.** Computatio dilata multa facit obliuisci. **Contra** dilationem confessionis de pe. di. vij. sed nullus. **Utrum** quis teneatur statim confiteri quuz peccat et sacerdotum habet tenetur quod nō. de pe. di. v.

in summa. **Alia** species acidie est tarditas. **Berni.** **Magna** confusio: ardentius desiderant seculares semper vitiosa: quod nos vtilia. **Contra** eam. **Mat. i.** **Abagi** ab oriente properant. **Mat. ij.** **Et** **Maria** cum festinatione abiit in montana. **Luc. j.** **Et** tres **Marie** valde mane veniunt ad monumentum. **Mat. Mat. et Luc. vlt. et Jo. xx.** **Et** dñs non permisit filium sepelire patrem: sed quod statim sequeretur eū precepit. **Mat. viij. et Luc. ix.** **Idem** de **Petro** et **Andrea** **Jacobo** et **Joanne.** **Mat. iij.** et **Matthæus** statim christum secutus est. **Luc. v.** **Mat. ix.** **Et** **Sacheus** festinus descendit de arboze. **Luc. xix.** **Et** in credendo tarditas increpatur. **Luc. xij.** **Adde** que scripsi. s. in. s. commenda bilis. in. s. quartus gradus. in. c. lxx. et quod scripsi. s. e. s. occultum aliud ver. de dña legitur in isto c. **Alia** species acidie est negligentia. que est contraria diligentie. de qua commendat mulier habēs drachmas decem. **Luc. xv.** et de qua **Prover. xxij.** Diligenter exerce agrum tuum. quod dixit **Herodes** **Mat. ij.** malitiose nobis p̄dica. **Ite** et interrogate diligenter de puero. **Qui** timet dñm nihil negligit. **Ecl. vij.** **Be** negligentia p̄latorum. s. in multis locis tractaui. de qua. ix. q. iij. cum simus. lxxix. di. volumus. xliij. di. ephesijs. xl. di. si papa. extra de of. oz. irrefragabili. j. r̄nso. vbi de hoc. de reg. c. vlt. de sta. mo. cum ad monasterium. s. pen. vbi de hoc. de offi. archid. ea q. vbi de hoc. et de reg. in. quibus vbi plene de hoc. **Alia** filia acidie est imperseuerantia. que est de illis qui non ducunt ad finem quod incipiunt bonuz. **Hō** sic christus qui non descendit de cruce. quod dicerent iudei: **Descende: et credimus tibi.** **Mat. xxvij.** vbi **Rabannus.** **Si** autem tunc de cruce descenderet insultantibus credens: virtutem nobis patientie non demonstraret: sed expectauit paululum. irrisione sustinuit. et qui de cruce descendere noluit: de sepulcro surrexit. et in. e. c. **Mat. i. b.** **Alios** saluos fecit: seipsum nō pot saluum facere. **Berni.** **Quum** sit ipse salus: saluatione non indiget. sed operatur salutem nostram. nec caudaz patitur deesse de sacrificio vespertino hostie salutaris. **Item** quum saluus esse non possit: nisi quod se ueruerit vsque in finem. **Mat. x. et xxij.** de pe. di. ij. s. euidenter. ver. adhuc. et ver. in bono. et ver. pp. et ver. multa. et ver. mirandum. et ver. item illud. quāto minus pot esse saluator? **Et Jo. iij.** **Deus** cib^o est et c. et post vt perficiam opus eius. **Ecl. xvij.** **Opus** consummaui. et **Deutero. xxxij.** **Be** perfecta sunt opera. **Diabolus** autem insidiatur calcaneo eius id est fini. **Gen. iij.** **Luc. xij.** **Hic** homo cepit edificare: et nō potuit consummare. **Berni.** **Est** singularis filia summi regis perseuerantia. illa enim sola est heres regni eterni. **Item** idem. **Ceteræ** virtutes coronam regni contexunt: sola perseuerantia eam capitibus superimponit. **Papa Liberinus.** **Unde** namque beata est perseuerantia: nisi de virtute patientie? **vj. quest. j.** suggestum est nobis. **Ite** illud **Matthæi. x. et xxij.** **Qui** perseuerauerit vsque in finem: hic saluus erit. **vj. quest. j.** suggestum est nobis. de peni. distinct. ij. s. euidenter itaque. ver. item illud euangelicum. et ver. multi bene. de peniten. distinctio. iij. in cassum. de peni. dist. iij. in domo vlti. colum. ibi. vnde et dominus. et c. si ex bono. et extra de remm. ca. j. **Grego. Talaris** tunica **Joseph** perseuerantia est. de qua **Gen. xxxvij.** **Unde** **magdalena** vidit primo dominum. quod perseuerauerat ad monumentum. **Jo. vlt.** **Unde** **Grego. Lō** tigit vt sola eum videret: que remansit vt quereret. **Quid** prodest homini ieiunare: orare: eleemosynas

Tarditas

Negligētia.

Imperseuerantia.

Dilatio.

facere, corpus affligere, sentire quoq; de deo magna: z nō peruenire ad portū salutis? Ecce apparet aliqui in mari nauis formosa magna z noua multo thesau- ro plena: aliquo sibi occurrente periculo ad portum non peruenit: sed perit. z quid profuit omnis multi- tudo illa? Et iterum Est in mari qñq; nauis aliqua deformis vetus z onusta multo thesauro: z cū multo labore euadens maris pericula peruenit ad portū. so- la hec commendabilis. Simile euenit in hominib^o huius mundi. Merito ergo omnibus est timendū. Quamuis enim arbor sit nata: nō statim est magna. z si magna: non florida. z si florida: non statim pdu- cit fructus: z si producit: non statim sunt magni. z si magni: non statim maturi. z si maturi: non statim ve- niunt ad os comedentis. sed multi decidunt z puire- sciunt: z a porcis z alijs bestijs deuorantur. Ad hec de pe. di. ij. hęc que de charitate. cum. c. se. Dixit qd- dam fratri Egidio. Be^o bene faciat te finire. Rñdit ipse. Quid prodest mihi si regnum celorum mandu- cassim: nisi bene finirem? Sapiens. Dis laus in fine canitur. Philosophus. Cuius finis bonus est: ipm quoq; bonum est. Sapiens. Via in fine conseruant. z iterum. Finis non palma coronat. Multi currunt sed vnus accipit brauium. j. Cor. ix. Sequit de alia specie acidie que est remissio. quo vitio laborat: qui quotidie deterior efficitur. Unde primo incipit stre- nue. secundo die minus. tertio nihil. Eccl. xxij. Filia fatua in deminoratione. qz anima fatua semper de- crescit: sicut iustorum semita crescit. Prouer. iij. Ege- statem operata est manus remissa manus autem for- tium diuitias parat. Prouer. x. Item Prouerb. xij. Manus fortium dominabitur. que autem remissa est: tributis seruiet. Heb. z. xij. Remissas man^o z dis- soluta genua erigite. xlij. di. j. ver. clauus. De prela- to remisso extra de sta. mo. cum ad monasterium. §. pen. Sequitur de dissolutioe alia filia acidie. qua laborat qui inueniens difficultatem in sui regimine. dimittit se oino absq; gubernatione. Prouerb. xxij. Eris sicut dormiens in medio mari z quasi sopitus gubernator amisso clauo. Prouer. xix. Alia dissoluta esuriet. Biere. xxxj. Asquequo delicijs dissolueris filia vaga: Talis dissolutio dissoluit hominem a vinculis diuine legis. Et est dissolutus ille demoniac^o: de quo legitur Luc. viij. q; ruptis vinculis agebatur a demo- nio in deserto. Eccl. ij. Ne dissolutis corde. Talis est ille paralyticus: de quo Mat. ix. Dicit. n. paralyticus a para quod est dis. z lysis quod est solutio. quasi disso- lutio vide in additione. §. e. §. nunc de immunditia. ver. Item Jo. cass. in. c. lxxij. qz peccatus dissoluit ho- minem a lege charitatis. que operari facit. qz amor otiosus non est fm Greg. in homil. penteco. Et tales dissoluti paralytici efficiuntur insensibiles in aia. de qua insensibilitate Prouerb. xxij. Traxerunt me: z ego non sensi. Prouer. xvij. Qui mollis z dissolut^o est in opere suo: frater est sua opa dissipantis. Ex hac surgit pessima paupertas z penuria bonorum spiri- tualium. Prouer. xvij. Qui sectatur otium: reple- bitur egestate. Apoc. ij. Dicit q; diues suz zc. Et nes- cis q; tu es pauper z nudus. Sequitur de ignaui- a. qua laborat ille qui potius eligit in magna miseria permanere: qz aliquantulus laboris subire. Eccl. iij. Stultus complicat manus suas. z comedit carnes suas dicens. Melior est pugillus cum requie: qz ple- na vtraq; manus cum labore z afflictione ai. Seg- tur de alia filia. s. de indevotione. que est quedā aridi- tas spiritualis. ps. cclij. Aia mea sicut terra sine aqua

tibi. z alibi. xxxij. Sterilitatem aie mee. Et Aume. xj. Aia nostra arida est. Ber. loquens in persona illi^o qui deuotionem amisit occasione superbie. Ab heri z nudius tertius inuasit me laquor aie. hebetudo in- solita qdam inertia spiritus ex supbia inuenta est in me. Non sapit psallere. non legere libros. non orare delectat. meditationes solitas non inuenio. Ideoq; ad opus manuum piger ad vigiliis somnolent^o: ad iram preceps: ad odium pertinax: lingue z gule indul- gentie securior: z obtusior ad predicationes. Ne oēs montes in circuitu visitat dñs. ij. Regū. j. ad me aut non appropinquat. ps. c. j. Aruit cor meum. Prouer. xij. Vult z non vult piger. Secundum Jo. cass. in colla. iij. Danielis de concupiscentia carnis ac spūs. Mentis sterilitas triplici ratione prouenit. Aut. n. de negligentia nostra. aut de impugnatione diaboli aut de dispensatione dñi ac probatione descendit. Et de negligentia quidem: quum vitio nostro torpore precedente circūspecte nosmetipsos z remissius exhi- bentes. z per ignauias z desidiam de noxijs cogita- tionibus pascentes terraz cordis nostri. spinas z tri- bulos facimus germinare Gen. ij. quibus in ea pal- lulantibus consequenter efficiuntur steriles: atq; ab oi- spirituali contemplatione ieiuni. De impugnatione vero diaboli: quum etiam bonis nonnunq; studijs dediti. callida subtilitate mentem nostrā aduersario penetrante. vel ignorantes ab optimis intentionib^o abstrahimur vel inuiti. De dispensatione autem ac probatione dei: vt paulisper a dño derelicti. z mētis nostre infirmitatem humiliter intuentes. superpen- dente puritate cordis que nobis est illius visitatio- ne donata nullatenus extollamur. probantesq; nos ab eo quodammodo derelictos. gemitibus nostris z industria illum letitie ac puritatis statum recuperare non posse intelligamus. z preteritam cordis alacrit- tatem non nostro studio sed illius nobis dignatione collatam: z presentem de ipsius rursus gratia z illu- minatione esse poscendam. Bonum est ergo nobis a dño subderelinqui: sed non totaliter derelinqui. Vñ David. ps. cxvij. Non me dereliquas vsquequaq;. Quarta ratio est istius sterilitatis superbia z ingra- tudo. qz consolationes quas deus facit: imputat ela- tus laboribus suis z bonitati sue. z ideo a deo deser- tur. vt a deo eas esse cognoscat. ps. xcij. Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo con- solationes tue letificauerunt animam meam. Et hęc rationem tangit Ber. s. proxime. Sequitur de alia profana filia acidie. que est tristitia. que impedit leti- ciam spirituaalem. ij. ad Cor. ix. Nilarem datorem dili- git deus. extra de dona. c. j. ps. cxxxvij. Et cantent in vñs dñi: qm magna est gloria dñi. Eccl. xxx. tristitia longe expelle a te. Eccl. xxxvij. Cor prauuz dabit tri- stitia. Et tristitia cordis flectit ceruicē. Eccl. xxxvij. Et ibidem. Ne dederis in tristitia cor tuū. Et ibidē A tristitia. n. festinat mors. Est autem triplex tristi- tia. s. tristitia peccati. tristitia peccatus. tristitia de pec- cato. Tristitia peccati est amaritudo conscientie que semper est in puro opere. de qua Eccl. xij. Beatus qui non est stimulat^o in tristitia delicti. Iñ Ais nūq; esse tristis: bene vine. reus oium nunq; securus est. Tristitia peccatū est dolor immoderatus p amissio- ne tpalis rei: vel consanguineoz: vel amicoz. vel ex eo q; quis non habet quod tpaliter desiderat. xij. q. ij. qz preposterum. c. habent. cum. c. se. ij. Cor. vij. Tri- stitia seculi mortem operatur. s. anime z frequenter corporis. Eccl. xxx. Multos occidit tristitia: z non

Remissio

Dissolutio.

Ignauia.

Indevotio.

Tristitia.

Tristitia triplex.

est

est utilitas in ea. Tristitia de peccato est dolor penitentialis. de qua. ij. Cor. vij. Que s̄m deum tristitia est: penitentiam in salute stabilem operat. Eccl. vij. Cor sapientū ubi tristitia est. Tristitia est demoniuz vesperinum. q̄ tunc incipit homines vexare: quum dies prosperitatis incipit declinare. Vexat. n. in amissione temporalium: in inflictione flagellorū: z in amissione consanguineorum. Contra prunum Esa. xv. Aque dybon (quod interpretatur fluxus eorum). s. lachryme illozum qui plorant pro fluxu rerum temporalium. replete sunt sanguine. q̄ sedant non mundant. vnde sequitur. Ponam super dybon additamentum. s. de lachrymis ad lachrymas. de laborib⁹ transibunt ad labores: z contritione duplici conterentur. extra de iudi. cuz non ab homine. Hiere. xvij. Contra s̄m Prouer. iij. Disciplinaz dñi fili mei ne abijcias. Contra tertium. j. ad Thessal. iij. Non contristemini sicut z ceteri qui sp̄e non habent. xij. q. vlti. habent. cum. c. seq. Quidaz frater requisit ab abbatem Demē dicens: Quid faciam? qm̄ turboz tristitia. Dixit ei senex. Reminem pro nihilo aspicias. ij. q. j. multi. Nullum condemnes. Nulli detrahas. vj. q. j. summa. z dabit tibi deus requiem. Idem requisitus ab altero fratre dicente. Si peccauero. etiam in quocunq; iniquo peccato: z consumat me cogitatio mea z arguat dicens. quare peccasti? z efficior tabefactus tristitia. quid faciaz? Rñdit senex. Quacūq; hora ceciderit homo in culpam: z dixerit ex corde. Deus tibi peccavi indulge mihi. mox cessabit cogitatio vel tristitia z illa cōsumptio. Jo. cass. in colla. Serapionis de. vij. vitis. in li. colla. ait sic. De ira tristitiam z acidiāz necesse est pullulare. z. j. Quāobrē vt acidiā vinatur: ante superanda est tristitia. vt tristitia propellatur: ira prius est extrudenda. Idem in eadem. Tristitie genera sunt duo. Anuz quod iracūdia desinente vel de illato damno ac desiderio p̄peccato castatoq; generatur. Aliud quod de irrationabili mentis anxietate seu desperatione descendit. z. j. in eadem. De tristitia rancor. pusillanimitas. amaritudo. desperatio. De acidiā. otiositas. somnolentia. importunitas. inquietudo. peruagatio. instabilitas. mētis z corporis. verbositas. curiositas. Itēz Jo. cass. in li. ix. de spiritu tristitie sic ait in princi. Edacis tristitie stimuli retundendi sunt. que si passiz per singulos incurfus z incertos ac varios casus obtinendi aīam nostram habnerit facultatem: ab omni nos se parat diuine contemplationis intuitu. ipsamq; mentem ab vniuerso puritatis statu deiectam funditus labefacit ac deprimit. Non orationes eam explere cum solita cordis alacritate permittit. Non sacrarū lectionū finit remedijs incubare. Tranquillū quoq; ac mitem fratribus esse non patitur. z ad cūcta operationum religionis officia impatientem z asperum reddit omniq; perditō salubri consilio z mentis cōstantia perturbata vel amentem facit z ebriuz sensuz: frangitq; z obruit desperatione penali. Sicut. n. tinea vestimento z vermis ligno: ita s̄m scripturā virus tristitie noceat cordi. Prouer. xxv. Nonnunq; autē ire p̄cedentis vitio subsequi seu cōcupiscētie lucri. vel cuiusdam detrimenti causa generari solet. quū se harum rerū quadam spe mēte concepta q̄s viderit excidisse. Interdum etiā nullis existētib⁹ causis q̄bus ad hanc labē corrūere prouocemur: inimici subtilis instinctu tāto merore repēte dep̄rimimur: vt ne charoz q̄dem aduentū solita suscipere affabilitate possimus. Idē in eadē. Est etiā aliud detestabili⁹ tristi-

tie genus: quod non correctionem vite. nec emendationem vitiorum. sed perniciosissimaz desperationē aīe inijcit delinquenti. quod nec Layn fecit post fratricidium penitere. Gen. iij. de pe. di. j. s. ex ijs itaq;. Nec Judam post proditionem ad satisfacienduz festinare permisit: sed ad suspendium desperatione p̄traxit. Act. j. Mat. xxvij. de pe. di. iij. indas. z. c. nihil iude. cū. c. se. Ideoq; utilis nobis vna re tm̄ tristitia iudicanda est: quum hanc vel plenitudine delictoz. vel desiderio perfectionis accensi cōcipimus. sed talis tristitia. que s̄m aplm. ij. Cor. vij. salutem operat. obediens est: affabilis. humilis. mansueta. suavis. ac patiens vtpote ex dei charitate descendens: z ad oēs dolorem corporis z spiritus contritionem infatigabiliter semetipsam desiderio perfectionis extendēs. z quodammodo leta ac spe profectus sui vegetata. cunctam affabilitatis z longanimitatis retinet suauitatem: habens in se fructus spiritus sancti. qui sunt s̄m aplm charitas z gaudium zc. Gala. v. Nec vero asperrima. impatiens. dura. plena rancore z merore infructuoso ac desperatione penali. eam quē amplexa fuerit: ab industria salutarī dolore frangens ac reuocans: vtpote irrationabilis z intercipientis non solum orationum efficaciam: verum etiam vniuersos fructus spiritus. Hanc ergo perniciosissimam passionem ita de nobis expellere poterimus: vt mentē nostram spirituali meditatione occupatam iugiter futura sepe z contemplatione repomisse beatitudinis erigamus. Hoc etiam modo vniuersa tristitiarū genera siue que ex p̄cedenti ira descendunt: siue que acquisitione lucri vel detrimenti illati nobis adueniunt: siue que de illata nobis generant iniuria: siue que de irrationabili mentis confusione procedunt: seu que letalem nobis desperationem inducunt: valebimus superare. quum eternarum rerum intuitus speculantes. semper leti ac immobiles perdurantes. nec casibus deiecti presentibus. nec prosperis fuerimus elati: vtraq; velut caduca z mox transeuntia cōtemplantes. hucusq; Jo. cass. Item Nilus in titulo de tristitia. Tristitia est meror anime: z insitit cogitationibus ire. Desiderator namq; est vltionis furor. si vero non adipiscitur vindictam generabitur tristitia. Tristitia os est leonis z contristatum deglutiet facile. Vermis cordis est tristitia. Prouer. xxv. Et omnis plaga tristitia cordis est. Eccl. xxv. z xxx. Tristitiam longe expelle a te. multos enim occidit tristitia. z non est utilitas in illa. Nescit leticiam spiritualem z suauitatem quuz fuerit in tristitia monachus. neq; mellis gustum. qui sebibus exuritur veshementer. Omnium bonorum impedimentum est meror. s. tristitie. Qui diligit mundum cōtristabit multum. qui autez contemnit que in eo sunt: letabit semper. Qui spernit pecunias: sine tristitia est. Lupidus in amaritudine est. Amator glorie lugebit quū ignobilitas venerit. qui autem humilis est quasi cōuiuuiam eam suscipiet. Sensus dei gustus aufert tristitiam. gustus seculi parit eam. Qui autez voluptates mundi abiecit: molestiam non patitur a cogitationibus tristitie. Dicitur in legenda beati Antonij egyptij. Una est ratio vincendi inimicuz: leticia spiritualis: z anime dñm semper cogitātis iugis recordatio. Et de eo dicitur ibi q̄ semper hilarem faciem gerēs: liquido ostēdebat se cogitare de celestibus. sicut scriptura ait. Eccl. xxvj. per alia verba: sed magis ad letitiam Prouer. xv. ibi. Cor gaudens exhilarauit faciem. merore ai deijcitur. Prouer. xvij. Anim⁹ gau-

dens etate floridaz facit. spiritus tristis ericcat ossa. Corde letate vultus floret. in merore costitut' tristat. In antiqua legēda beati Francisci legitur sic de eo. Tm̄ autem diligebat virum letitia spirituali plenuz q̄ pro generali commonitione in quodam capitulo cōscribi fecit hec verba. Cūcāt fratres ne se on̄dant extrinsec' nubilozos z hypocritas tristes. sed on̄dant se gaudentes in dño hilares z iocundos z conueniēter gratiosos. Item sup illud Mat. vj. Nolite fieri sicut hypocrite tristes. dicit Chryl. Nō autem potest fieri vt sit hilaris qui ieiunat. ideo non dixit. Nolite esse tristes. sed Nolite fieri tristes. Qui. n. per importuras aliquas pallētes apparent: illi nō sunt tristes: sed sunt. Qui autem naturaliter pp̄ assiduum ieiunium tristis est: non fit tristis: sed vere est. Hec sancta tristitia vertetur in gaudium. Jo. xvj. Sequit' de alia specie acidie. que est tedium vite q̄ prouenit ex lōga tristitia. vt non soluz displiceat ei deo seruire: sed etiā viuere. Quod prouenit ex diuersis causis. Quis est tedium vite ex amore dei z desiderio vite celestis. Phil. ij. ex deo renun. nisi. s. porro. Greg. Sācti grauter tolerāt quicqd nō sonat id quod amant. Itēz ex conuersatione malozum mundi. ij. Pe. ij. ibi. Aliam iustam iniquis operibus cruciabant. Itēz ex nimia tribulatione. Job. x. Tēdet animam meā vite mee. z ij. ad Cor. j. ibi. Et tederet et nos viuere. iij. Reg. xij. de Helia: qui petijt aie sue vt mozeretur. z de Saul. ij. Reg. j. Multi desiderant mori vt presentes dolozes fugiant. z de dolozibus sempiternis non cogitāt. contra quos Amos. v. Ne desiderantibus diē dñi. Sequit' de desperatione alia filia acidie: que solet prouenire ex tristitia. Prouer. xv. In merore ai deijcti spiritus. s. in profundum desperationis. Et Prouer. xvij. Spiritus tristis ericcat ossa. qz fortem animum desiccāt ab humore gratie: vt per peccatum desperationis frangat. Ecl. xij. in p̄ncipi. Felix qui non habuit ai sui tristitiaz: z non excidit ab spe sua. Hieron. super. viij. Psalmum dicit. qz magis offendit deum Judas qm̄ se suspendit: qm̄ in hoc qz euz tradidit. De hoc peccato Jude de pe. di. ij. iudas. z. c. nihil. z. c. feceratioz. Hoc peccatum virtutem secundam. theologiam. s. spem adnihilat. quum dicat ps. xxx. Et spes mea in deo est. z. In te dñe speraui. Et Esa. xl. Qui sperāt in dño habebūt fortitudinē. ps. xc. Speraui in me z liberabo eū. Contra hoc peccatū est memoria dñice passionis. Ber. Peccauit peccatum grāde. cōscientia mea turbat: sed nō perturbat. qz vulneruz dñi recordabor. Quid tā ad mortē: quod nō morte christi soluat? Si in mentē venerit tā potens tanqz efficac medicamentū: nulla iā possuz morbi malignitate terreri. Aug. Null' de misericordia dei desperet. maior est. n. eius misericordia qm̄ nostra miseria. Tardius siquidē videt ei veniā dare: qm̄ peccatori accipere. Sic. n. festinat a tormēto cōscientie reū absoluerē. quasi eū plus cruciet cōpassio miseri qm̄ ipsuz miserū cōpassio sui. De desperatis dicit Baruch. iij. Reputatus es cum descenditibus in infernum. Ber. Si supra modum peccauit: non despo. qz supra moduz doluit in quo respiro. Si exacerbatur pater in immanitate sceleris mei: mitigabit in dolore filij sui. Item Ber. Omnino propter mansuetudinē q̄ in te predicatur currimus post te dñe iesu. ps. xliij. Propter veritatem z mansuetudinē zc. Mat. xj. ibi. Quia mitis sum. audientes qz non spernis pauperem. peccatozem. ps. xxi. Neqz desepit deprecationem pauperis. Non horruisti confitentēz latronē. Luc. xxij.

Tedium vite.

Desperatio.

xxvj. q. vj. agnouimus. de pe. di. j. importuna. Hec la chrymantem peccatrice. Luc. vij. j. q. vij. si quis. Nō supplicantes. Mat. xv. de pe. di. j. importuna. chana neam. Non deprehensam in adulterio. Jo. viij. ij. q. vij. postulat. Non sedentem in teloneo. Mat. ix. z Luc. v. Non supplicantem publicanuz. Luc. xviij. Non negantem discipulum. Luc. xxij. l. di. ponderet. z. c. fidelior. Non cruciferos tuos. Luc. xxij. Non persequentes discipulos. vij. q. j. s. hoc etiam tūc. In odore ergo vnguentozum tuozum curremus. Cant. j. extra de sacra vnc. c. vnico. s. refert. versi. christus. Dicebat abbas Demē de abbate Isidoro qz quando inimicus conturbabat eum z suggerabat ei desperationes z penas: dicens. Post hec oia in tormēta iturus es. dicebat ei Isidorus. Quamuis ego ad tormētū mittar: tamen te subtus me inuenio. Abbatī quoqz Moysi frequenter apparuerūt spirit' mali: dicentes. Euasisti nobis z nihil possumus tibi facere. quoniam quoties te per desperationem humiliare voluerimus: exaltaris. quoties autem exaltare ita te humilias vt nullus de nobis accedat ad te. Iteruz quidam senex tētabatur a cogitationibus p̄ annos. x. ita etiam vt desperaret: dicens. Perdidi animam meam. sed quatinus semel perij: reuertar ad seculum. Quum autem proficisceretur: peruenit ad eum vox dicens illi. Decem anni in quibus deprecatus es. corone tue erunt. reuere te ergo ad locuz tuum z ab oī malo cogitationis tue libero te. Non est ergo bonū quemqz desperare propter cogitationes. Ille. n. magis coronas. puidēt. vij. q. j. aduersitas. de pe. di. ij. si enim. si vtiliter eas pertractantes transferimus sufferentes non consentientes. Jac. i. de pe. di. ij. si. n. Sed nota qz non bene sperat: qui aliquo modo nō desperat. vt desperationis metu cautior fiat. Im Hiero. de pe. di. ij. si enim. post tres col. ver. verum nec Adontan'. De desperatione Layn. Sen. iij. de pe. di. j. z venit. z c. serpēs. z. s. se. ex ijs. ver. deniqz. Hec desperatio vniū de sex peccatis in spiritum sanctuz est Mat. xij. vt legitur z no. de pe. di. j. s. potest etiam. in gl. peccatus in spiritum sanctum zc. Est autem nedum desperatio verbalis z mentalis: sed etiam quodammodo actualis. c. bonum. xxij. q. ij. de illis. licet quis verbo non desperet vel mente. s. continue peccare: z nunqz penitere. Et de talibus dicit Hiero. qz assidue peccantium non miseretur deus. xciij. di. diaconi. v. in fi. Et peccator quum in profundum malozum venerit contemnit. Prouer. xvij. xvij. di. nec licuit. extra de iudi. cuz non ab homine. s. i. De bona temporis occupatione contra acidiam. z eius filias maledictas. extra de renun. nisi cum pridem. s. veruz. z de con. di. v. nūqz. Inter alia remedia contra acidiam est consideratio pene future. Hiero. j. Quid tu vides Hieremia? Virgā vigilantem ego video. Virga vigilans a somno acidie est consideratio pene eterne z iudicij finalis.

De vitio superbie religiosorum quorundā. Cap. 76.

Unde vitium aliquozum religiosorum istius temporis qui habent commune cum alijs secularibus: z vere plus qm̄ alijs secularibus: est tumida z acephala superbia. Superbia autem secundum Climacum in gradu. xxij. de superbia. est dei negatio: demonum inuentio: despectio hominum: condē-

Ventosa religiosorum supbia

nationis

nationis et iudicij mater: laudum proles: infructificationis argumentum: a dei adiutorio effugatio: non spiritus sed carnis ectasis: precursor et amictus: lapsus et ruinarum conciliatrix: defectionis occasio: furoris fons: hypocrisis porta: demonum firmamentum: peccatorum custos: inuiserofitatis adiutrix: compassio nis ignorantia: rationis amarus punitor et exquisitor: exactor erudelis et inhumanus: dei luctator contrarius: blasphemie radix. Ininitium superbie, finis vane glorie. Medium, contemptus proximi: et laborum propriorum et dolorum inuerecunda pro palatio: laudis cordialis amor: redargutionis odium. Finis vero negatio dei adiutorij: et proprie festinantie et solitudinis extollentia. Ados demoniacus. Altum sapiens monachus contradicte vehementer. humile vero sapiens contradicere nescit. Bedignatur arrogans monachus et superbus corde obedientiam possidere. Vir altus corde desiderat principatum. Superbis deus resistit. Jac. iij. j. De. v. Quis ergo horum valet misereri? Immundus est coram deo omnis arrogans corde. Prover. xvj. per alia illa de pe. di. ij. si. n. vltra. col. ver. petrus. Et quis de cetero eos mundare valebit? Corruptio et disciplina, superbiorum ruina et lapsus. Stimulus vero, demon delictio autem ectasis mala et amentia. Qui amouet a se redargutionem: passionem significauit. Qui odit correctionem: vestigium est peccatoris. Ecl. xj. Accedens vero a vinculo soluit. s. peccato. ps. cv. Dirupisti vincula peccatoris. Superbia est diuitiarum spiritualium et sudorum perditio. ps. xvij. Clamauerunt nec erat qui saluos faceret penitus, quia cum superbia clamauerunt ad dominum, et non exaudiuit eos penitus. quia causas contra quas orabant non absciderunt. Senex redarguebat superbientem fratrem, ille vero ait. Indulge pater: quia superbus non sum, et senex ad eum. Et qualem ait fili euidetiores ostensionem istius nobis vitij exhibebis: et dicere, superbus non sum? Noli arrogans altum sapere: quum sis terrenus. Multi, n. de celis eieci sunt quum fuissent immateriales et sancti. Esa. xliij. de pe. dist. ij. principium. et c. si. n. inquit. Monachus proprie est non elatus oculus, humilis aie intuitus, et immotus corporis sensus. Monachus est qui impugnatores instar bestiarum aduocat et irritat quum fugiunt ab eo. Monachus est incessabilis excessus et tristitia vite. ij. Cor. vij. Monachus est qui ita afficitur et qualificatur virtutibus: sicut alius delectationibus vitiosis et concupiscentijs. Monachus est incessabile lumen in oculo cordis. Monachus est abyssus humilitatis. Superbia est nouissima aie penuria: diuitias scilicet spirituales. i. virtutes phantasticas: et lumen in tenebris: videre se arbitrans. Monachus superbus demone non indigebit, ipse enim de cetero sibipsum factus est demon et impugnator. In cordibus superbiorum sient verba blasphemie. Progenies superbie sunt spiritualium ruine et lapsus, ira, detractio, amaritudo, furor, et clamor, blasphemia, hypocrisis, odium, inuidia, contradictio, voluntatis proprie complacentia, et regulatio, imperuasibilitas, et inobediencia. Nemo potest venire in cognitionem dei nisi per humilitatem. Via eundi sursum est ire inferius. Omnia periculosa et omnes casus magni qui acciderunt in mundo: non nisi per eleuationem capitis acciderunt, sicut apparet in lucifero creato in celo. Esa. xliij. Luc. x. de pe. di. ij. si enim. ad h. et c. principium. Et in Adam inobediencia. Gen. ij. xl. di. quelibet. xj. q. ij. qd ergo. Et in phariseo euangelico. Luc. xvij. Et oia bona que facta

sunt magna: propter inclinationem capita facta sunt. sicut patet in beata virgine. Luc. j. xvij. q. ij. s. j. Et in publicano. Luc. xvij. Et in latrone scdo. Luc. xxij. de pe. di. j. importuna. et pluribus alijs. Dixit quidam. Non possemus nos habere vnam molam grauem: que faceret nos semper caput humiliare? c. Mat. xvij. ibi. Expediit ei vt suspendatur mola asinaria in collo eius. ex de renun. nisi. s. pro graui. Et dixit ei quidam. Quomodo possemus nos effugere istam superbiam? Rndit Egidius. Laua tibi inde manus vbi posueris os: vbi tenes pedes. Si consideres beneficia dei: debes inclinare caput tuum. Si consideres peccata tua: debes inclinare caput. Ne autem illi qui vult honorari de malitia sua. extra de ex. pre. q. graue. lxxvj. di. donare. Si persistas coram domino integre teipsum vituperans et inculpans superbiam quam quasi araneam reputabis. de pe. dist. j. veritas. sub. s. quecumque. Equus vero superbie vana gloria est super quem ascendit. sancta vero humilitas seipsam inculpans atque vituperans deridebit equum etiam ascensorem eius. in cantico Moysi Exo. xv. Serapioni in colla. de. vij. vitijs. Supbie genera sunt duo. Primum carnale. s. de gloria mundi et carnis. Secundum spirituale. quod est etiam periculosius. Illos namque specialius impugnat quod in quibusdam virtutibus profecisse reperit Abachuc. j. Libus eius electus. vbi Hiero. Job subuertere querit. et deuorato Iuda ad turbandos apostolos expetit potestatem. Luc. xxij. de pe. di. ij. si. n. ad tres colum. ver. frustra. Est superbia in religiosis sicut et in alijs. In ornatu et habitu delicato. Hester. xliij. Tu scis infirmitatem meam et necessitatem meam: quia abominer signum superbie et glorie mee quod est super caput meum. In vestitu ne gloriaris vnquam. Eccle. xj. Et diues ille indutus erat purpura et bysso ad suam ostentationem. Luc. xvj. de hac. xxj. q. iij. c. j. et c. di. contra morem. Iam religiosi irreligiosi contra eorum regulas et statuta in vestibus preciositatem querunt, si possunt, non vtilitate. Longitudo per terram serpit. plicatur cum futuris subtilissimis. multe sunt capita post nates descendunt. amplitudo eius vt tentorium est. Chordula minorum subtilis et alba plurimis nodulis terram tangit. Ad a Francisco humili pro dedecore datum est primum eius accipit ad decorem. Crucis habitus crucem conculat. quales foris tales intus. xli. di. s. si. Vide. j. s. se. ver. contra superbiam ornatum in isto. c. et in ver. in qua preciositate. cum. ij. se. Item est in actu. ps. c. Non habitabit in medio domus mee qui facit superbiam. Exemplum de Hemroth superbo robusto hominum oppressore. Gen. x. vj. di. s. si. in fi. Ite superbia in verbo. sicut in Antiocho. ij. Macha. ix. Et in Sennacherib et Rapsace principe suo. Esa. xxxvj. et xxxvij. ps. xvj. Os eorum locutum est superbiam. xlvj. di. c. j. de pe. di. ij. si. n. vltra medium. ver. nonne. ibi. loquuntur grandia. Et totus eorum sermo superbia est. Ad ad literam religiosos precipue tangit. quia et in disputationibus et predicationibus et coibus locutionibus arroganter et pompatice loquunt. et actus et signa superbie ostendunt: et se extollunt et laudant: et noua et subtilia sari gestiunt: et suas opiniones magnificare: et aliorum deprimere et concutare. nec patiuntur sibi ab aliquo contradici. et ostentant que sciunt et nesciunt et que non intelligunt frequenter exponunt et simulat se intelligere. quod prohibet. Chalcedonense concilio. xvij. q. ij. qdam monachorum. Et contra illud quod dicit Ambrosius. in li. de officijs: et est. vj. q. iij. sigs vero. ibi. Quoniam veris

tatis ea regula est: vt nihil facias commendandi cā
tui quo minor alius fiat. neq; si aliquid boni operis
habeas: id ad deformationem alterius & vituperā
tionem exerceas. Nam & aliorum honores non des
bent esse alijs occasio nocēdi. C. de statutis & imagi. l.
vlti. Nec aliquis debet appetere per qđ honor alio
rum imminuatur. xci. di. nullus. Item superbia in
loco. ps. lxxiij. Supbia eorum qui te oderunt ascēdit
semper. Et tales religiosi appetunt ad literā primas
cathedras in synagogis: & primos accubūt in cenis
Mat. xxij. vbi Rabanus. Notandum qđ non salu
tari in foro, non primo sedere vel discumbere vetat
eos quibus hoc officij ratione competit: sed eos qui
hec siue habita siue non habita indebite amāt: a si
delibus quasi improbos docet eos cauendos. De su
perbia pro loco vel in loco. xlvij. di. §. j. cū. ij. c. se. ver.
elatio. Et supbia pprie diabolo attribuit. Luc. xiiij.
Recumbe in nouissimo loco. Contra hāc quadru
plicem species superbie attende christi quadruplicem
humilitatem. Luc. ij. Inuenietis infantem. i. nō fan
tem: contra superbiā in verbo. Pannis inuolutū
contra superbiā in ornatu. Et inuolutum. cōtra su
perbiā in actu manuum vel incessu pedum. Posi
tum in praesepio contra superbiā in loco. Item
Breg. quadruplicem superbiā ponit principaliter
in moralibus. Una est quā quis quod habet a deo
se habere non recognoscit. cōtra illud Ro. xj. Quis
prior dedit illi: & retribuetur ei? qm̄ ex ipso: & per ip
sum: & in ipso sunt oīa. Et. j. ad Cor. iij. Quid habes
quod non accepisti? Si autem accepisti: qđ gloriaris
quasi non acceperis? Unus magnus gradus humi
litas est in homine: cognoscere semper se esse cōtra
rium bono suo. Ramus humilitatis & donū est red
dere aliena & non sibi appropriare ea. hoc est oīa bo
na deo attribuire cuius sunt: & sibi mala. Jac. j. De
donum & c. h. q. j. qđ pio. Beatus qui se habet vilē co
ram hoībus: sicut se vilem inuenit coram deo. Beatus
qui se iudicat nunc: qđ non veniet in alium iudi
cium. j. Cor. xi. de pe. di. j. iudicet. Beatus hō qđ ambu
lat fideliter ad iudicium & ad obedientias alterius.
Hoc enim fecerunt apli etiam repleti iam spiritus an
cto. xxi. di. in nouo. xciij. di. qui cathedram. Qui vult
pacem & tranquillitatem habere: omnem hominem
reputet superiorem suum & dñm. Luc. xxij. Qui ma
ior est in vobis fiat sicut minor. Idez Matthei. xx.
Beatus ille qui non vult videri in suis verbis & mo
ribus: nisi in illa compositione in qua diuina gratia
composuit eum. Mat. vj. Attendite ne iustitiam ve
stram faciatis coram hoībus vt videamini ab eis.
Alia est quum quod habet boni tpalis vel spiritua
lis: suis meritis se reputat habuisse. ptra id. j. ad Cor.
xv. Gratia dei sum id quod sum. Si aut gratia iā nō
ex operibus: alio qđ gratia iam non est gratia Ad ro
ma. xi. j. q. j. gratia. Alia est quū qđ se tactat vel repu
tat habere quod non habet. contra id Apoc. iij. Di
cis qđ diues sum & locupletatus: & nullius ego: & ne
scis qđ tu es miser & miserabilis & pauper & cecus &
nudus. Alia est quum quis non appetit qđ aliquis
habeat quod ipse habet & singulariter vult in oībus
apparere. Ista est supbia istius euangelici pharisei.
Luc. xvij. qui ascendit in templum, dicens. Nō sum
sicut ceteri hominum. Ipsi inuidi sunt filij supborū.
qđ mater inuidie s; Aug. supbia est. vnde dicit. Tol
le matre: nō erit filia. qđ superbus parē non patit. si
cut patet in lucifero. Esa. xliij. & de pe. di. ij. principiu.
Adde hic quod scripsi. j. §. prox. ver. j. Joan. cassi. in

xij. li. de spiritu superbie. Huius bestie immanis & se
uissime duo sunt genera. Unus quo spirituales viri
summiq; pulsantur. Aliud quo incipientes peniten
tiam carnalesq; complectitur. Quemadmodum ve
ro huius morbi virus perniciosissimum deuitemus.
instrui poterimus: si ruine angelice causas atq; origi
nem prosequamur. Esa. xliij. Lucifer namq; indut^o
diuina claritate, & inter ceteras superbas virtutes cō
ditoris largitate pfulgens. de pe. di. ij. principium. &
splendorem sapientie & virtutum plenitudines qua
ornabatur gratia conditoris nature sue potentia nō
munificētie illius beneficio se credidit obtinere. Et
ob hoc elatus tamqđ qui ad perseverantiam purita
tis huius diuino non egeret auxilio: deo se similem
iudicauit: vt pote qui nullius indigeret. ps. xv. Bo
norum meorum non indiges. quemadmodum de^o
auxilio liberi scilicet arbitrij libertate confusus per il
lam credens asiluerit sibi oīa suppeditari qđ ad
consummationem virtutum vel perennitatem sum
me beatitudinis pertinerent. Nec ei sola cogitatio sa
cta ruina est. ob quam desertus a deo quo se credidit
non egerit: instabilis repente ac nutabundus effect^o.
& infirmitatem proprie nature persensit: & beatitudi
nem qua dei munere fruebatur amisit. Et qđ dilexit
ps. ij. verba precipitationis: quibus dixerat. s. corde
In celum conscendam. & linguam dolosam qua vel
de se dixit. Esa. xliij. Ero similis altissimo. vel de Adā
& Eva. Eritis sicut di. Gen. ij. ps. ij. deus destruet il
lum in finem. euellet eum. & emigrabit de tabernacu
lo suo: & radicem suam (superbos caractere supbie
infectos. Apoc. xv. de terra viuientium. Tunc ruina
eius iusti videntes timebunt, electi & boni angeli. de
conse. di. j. h. duo. & super eum ridebūt dicētes. (Dō
etiam ad hos qui sine protectione & auxilio dei sum
mum bonum perficere confidunt. xxiiij. q. iij. quidaz
ver. pelagiani. extra de here. ad nostrum. ver. v. in ele
mē. iustissime dirigitur.) Ecce homo qui non posuit
deum adiutorem suum. sed sperauit in multitudine
diuitiarum suarum. & preualuit in vanitate sua. Cō
tra hanc superbiā David ps. cxxx. Domine non
est exaltatū cor meū: neq; elati sunt oculi mei. Neq;
ambulauit in magnis neq; in mirabilibus super me.
Si non humiliter sentiebā &c. Et iterum. ps. c. Non
habitabit in medio domus mee qui facit superbiā.
Iterum orat. Non veniat mihi pes. s. affectus super
bie. sciens qđ deus superbis resistit. Jac. iij. & j. De
v. Sed notanduz quare singulariter dicitur qđ deus
superbis resistat. Alia namque vitia vel in vnum
quēq; delinquentiuz tantummodo retorquetur. vel
in suos participes. i. in alios hoīes videntur admit
ti. Hoc vero proprie pertingit ad deum: & eum specia
liter dignum est habere contrarium. Item qđ sicut
dicit. Ego sum Ero. ij. Jo. viij. Ita oīs superbus di
cit. Ego sum scilicet bonus sapiēs. pulcher. nobilis.
diues. Apoc. iij. & supra vbi alia. & sic quodammodo
deum se facit. sicut sathan deo similem se esse voluit.
Esa. xliij. Vnde Ezech. xxvij. Dixisti. Deus ego sum.
& in cathedra dei sedi. Hanc superbiā luciferi chri
stus sua humilitate curauit. Ille dicit. in celum consc
endam. Esa. xliij. Ille dicit. in ps. cxlij. Humiliata
est in terra vita mea. Ille dicit. Ero similis altissi
mo. Ille quum in forma dei esset: semetipsum exi
nauit & humiliavit formaz serui accipiens. Phil.
ij. Ille dicit. Esa. xliij. Super astra dei exaltabo so
lum meum: Ille dicit. Mat. xj. Discite a me qđ mis
tis sum & humilis corde. Ille dicit. Nescio dominū

Cur deus
resistere
dicatur su
perbia.

Supbia
quadru
plex.

Indicia
superbie.

z israel non dimitto. *Ero. v.* Iste dicit: Si dixerō: q̄ non noui eum: ero similis vobis mendax. *Joā. viii.* Quidam frater probatissimo seni confessus est. vitio carnis se grauissime impugnari. Nam contra vltim nature desiderio patiendi magis q̄ inferendi ignominiam intolerabili estu libidinis vzebat. Vide q̄d no. xxxij. q. vij. adulteri. in gl. ij. Cui senior originem morbi preuidens grauiter ingemiscens ait. *Laz* nequam spiritui tradi te dñs nequaq̄ permisisset nisi aliquid blasphemasses in eū. quod ille confessus est. i. in dei filius se cogitatione impia blasphemasse. His indicijs superbia agnoscit. Inest primitus in loquela eius clamor. In taciturnitate amaritudo. Excelsus z effusus in letitia. Risus irrationabilis. In serietate tristitia. In responsione rancor. Facilitas in sermone. Verba passiz sine vlla cordis grauitate erūpentia. *Expers* patientie. *Incompassiuus*. *Audax* ad contumelias irrogandas. *Ad tolerandum* pusillanimitas. *Ad obediendum* difficilis. nisi in quo eum desiderium suum voluntasq̄ preuenerit. *Ad recipiendam* exhortationem implacabilis. *Ad refecandas* voluntates infirmus. *Ad succumbendum* alijs durissimus. semperq̄ suas definitiones statuere contēdens: ipse vero nequaq̄ cedere alterius acquiescens. Et ita sit vt incapax cōsiliū salutaris effectus: suo potius credat q̄ iudicio seniorum. Nullo modo poterit in anima virtutum structura consurgere: nisi pri^o iacta fuerint vere humilitatis in corde nostro fundamina: que firmissime collocata perfectionis z charitatis culmen valeant sustinere. ita videlicet vt primum fratribus nostris humilitatem veram intimo cordis exhibeamus affectu: in nullo scilicet acge scentes eos contristare vel ledere. quod nullaten^o poterimus implere: nisi renuntiatio vera: que in expositione omnium facultatū ac nuditate consistit: in nobis fuerit christi amore fundata. Deinde obedientie iugum z subiectio simplici corde ac sine vlla fuerit simulatione suscepta. ita vt preter abbatis mādata nulla penitus voluntas viuat in nobis. Quod non alijs poterit obseruare: nisi qui non solū se mortuum huic mundo: verum insipientem iudicauerit ac stultum vniuersaq̄ que fuerint a senioribus imperata: sine vlla discretionē perficiat. sacrosancta ea credens ac diuinitus promulgata. hucusq̄ *Joan. cassi.* Superbia est timor animi repletus sanie. *Aduentū* superbie xenodoxia nuntiat. Ne dederis in supbiā animam tuam: z non videbis phantasias horribiles. Anima superbi derelinquitur a deo: z demonū efficitur gaudium. Per diez conturbat cogitationū formidine. z ymbra auiū expauescit. *Uox* solij superbo fauorem incutit. *Superbus* monach^o arbor sine radice: z non sufferet impetus ventorum. *Quā* conscenderis in virtutū culmina. tunc tibi cautela plurima necessaria est. *Qui. n. in* pavimento ceciderit: velocius surgit. *Qui* vero ab alto corruet: mortis periculum sustinet. *Egidius.* *Beatus* qui abscondit reuelationem dñi. q̄ nihil occultum quod non reuelet deus quum vult. *Si quis* esset sanctior in hoc mundo: z reputaret se viliorē de mundo: in hoc esset humilitas. *Humilitas* nescit loqui. z patientia nō audet loqui. *Humilitas* mihi esse videtur quasi fulgur. *Sicut* enim fulgur facit percussiones terribiles: z postmodum nihil potest inueniri ex eo. sic humilitas dissipat omne peccatū: z est inimica omnis peccati: z facit hominem seipsū mihi reputari. *Per* humilitatem inuenit homo gratiam coram deo z pacē

cum hoibus. *Sicut* enim si aliquis magnus vellet mittere filium ad aliquem locum: non poneret eū super equum indomitum irosū z calcitrosū: sed super equum mansuetum z suauiter ambulātem. sic deus non ponit gratiam suam in superbis: sed humilib^o. *Chrys.* *Humilis* a nulla capis passione. non ira hunc molestare potest. non glorie cupido. nō emulatio. nō zelotypia. *Aug.* *Per*gite viam pede humilitatis. *Ipse* exaltat humiliter sequentes: quem descendere non piguit adiacentes. *Aug.* *Alta* flectuntur z vacua replentur. *Numquid* qui humilibus dat gratias: humili aufert datam? *Iaco. iij.* *Ergo* argumentū supbie est subtractio gratie. in ps. xvij. *Et* emūdabor a delicto maximo. gl. i. superbia. *Ecl. x.* *Est* odibilis coraz deo z hominibus supbia. z. j. *Quid* supbis terra z cinis? z. j. *In*itium supbie hoīs apostatāre a deo. qm̄ ab eo qui fecit illum recessit cor eius. qm̄ initium oīs peccati est superbia. qui tenuerit illam adimplebitur maledictis. i. vitijs. *Inter*linearis gl. dicit. *De* superbia nascunt schismata. hereses. detractiones. inuidia. verboritas: iactātia. contētionē z hmoi. *Esa. xxvij.* *De* corone superbie effraym *Sap. v.* *Quid* p̄ruit nobis supbia? dicunt damnati. *Ecl. iij.* *Synagoge* superboz non erit sanitas. *Durissimum* verbū contra supbos: q̄ hoc vitium non sanat. *Vitium* supbie caput est serpentis antiqui. *Gen. iij.* *Ipsa* cōteret caput tuum. *Serpens* modica percussione capitis extinguitur. *Hiero.* *Lubricus* est antiquus serpens. nisi capite teneat: totus statim elabit. *Caput* vitiorū superbiā fugere debemus. de quo capite. *Non* est caput nequ^o super caput colubri. *Ecl. xv.* *Extincto* hoc capite facile alia vita extingunt. *Chrys.* *Tolle* hoc vitium. vt non velint hoies hoibus apparere: z sine labore oia vitia refecant. *Dauid* *Boliath* in fronte percutit z occidit. *j. Regū. xvij.* *Et* (sic. n. interpretat *Dauid*. manu fortis.) *supbiā* extinguit. z israel. i. aīa videns deum liberat. *Superbia* turris *Babel* est. que vult celum ptingere. *Gen. xi.* q̄ supbia p̄ci p̄ue celestes z spirituales z religiosos impugnat. z magnam partem deicit. ps. xc. *Unde* a dextris cadunt decem milia. *Superbia* natione celestes impetit mentes. *Et* frater *Jacobus* tudertinus ait. *Supbia* in celis sedet: humilitas in sterquilinio. *sup* illud ps. xvij. *Si* mei non fuerint do. tunc immacu. ero. z emun. a deli. maximo. *Dicit* gl. *Vitium* superbie vltimum redeuntibus ad dominum: z primum recedentibus. *Alijs* vitijs fugientibus superbia in campo remanet: non cessans ab impugnatione hominis quādiu viuūt. *Item* super p̄e. ver. *Tunc* immaculatus ero. gl. *Superbia* est initium z causa omnis peccati. qua qui caret vere est immaculatus. *Job* penul. *Ipsa* est rex super omnes filios superbie. *Breg.* *Eius* dentissimum signum reprobōz superbia est. humilitas electorum. *Quum* ergo quis eā habere cogno scitur: sub quo rege sit vel militet inuenitur. *Supbus* imago diaboli est per similitudines z eius charactere rem portat. *Apoc. xix.* *Breg.* *Apostate* angelo homo similis efficitur: dum homo hominibus similis esse dedignatur. *Proverb. xij.* *Inter* superbos semper iurgia sunt. *In* ps. j. *In* cathedra pestilentie non sedit. gl. *Pestilentie* est morbus late peruagatus: quo pene omnes inuoluuntur. hic est amor dominandi: quo vix caret aliquis. qm̄ pauci euadunt quibus libido dominandi non dñetur. *Berni.* *Fornicator* se metipsum dehonestat. *In*iuriosus proximum molestat. *Elatus* quantum in se est deū inhonorat. *Mo*

riam meam alteri non dabo. Esa. xliij. ait dñs. Et superbus. Et ego eam mihi etsi non dederis vsurpabo. Job. xxxj. Osculatus sum manum meam ore meo. q̄ est iniquitas maxima. q̄ victoris sui gratiā negare conuincit. ad Ro. viij. Victoria autē p̄ Jesum christum. qui quis sibi tribuit q̄ operat. Item Grego. Quum oia vitia a deo fugiant: sola supbia se deo opponit. Sup illud Job. xv. Pingui ceruice armatus est. Ceruix est opulenta supbia affluētibus reb⁹. Augu. Vermis diuitiarum supbia est. Itē Grego. Quum to coram hoibus est gloriosior: tanto coraz deo et angelis eius eris vilior. Amos. vi. Detestor ego superbiam. Proverb. vj. Odit deus oculos sublimes. Hugo de sancto victore. Superbia aufert mihi deus: inuidia proximū: ira meipsum. Grego. Propter magnum peccatū superbie deus humilis venit. Phil. ij. Iste ingens morbus animarum omnipotentē me dicum de celo adduxit: vsq; ad formaz serui humiliauit: contumelias egit: ligno suspendit: vt salute tante medicine curaret hic tumor. Erubescat homo esse supbus: pp̄ quod factus est humilis deus. Esa. v. Humiliabitur vir: et oculi sublimium deprimentur. Die re. ij. Ecce ego ad te mons pestifer. Abdi. j. Si exaltatus fueris. zc. ps. xxx. Retribuet abundāter faciebus superbia. Lādīt per superbiā lucifer de celo. Esa. xliij. xvi. q. ij. vii. xl. di. quelibet. Adā de paradiso. xl. di. p̄. c. quemlibet. z. c. adāz. de pe. di. ij. §. roma nos. ver. adam. z. ver. item sine charitate. z. c. quō. c. princeps. c. qm̄. Saul de regno. j. Reg. xv. de pe. di. ij. fugerat. Cayn a dei gratia. q̄ superbus peccatuz noluit p̄ferri. Gen. iij. d̄ pe. di. j. §. ex his. N. cayn quozq; z. c. serpens. Roboam priuatur decem tribubus. qui ait. Minimus digitus meus grossior est dorso pris mei. ij. Reg. xij. vj. q. j. deniq; Sennacherib punif. Esa. xxxij. Superbia tua ascendit zc. Nabuchodonosor. Dan. v. de pe. di. j. §. ex his. ver. nabuchodonosor quozq; c. quemobrem. Et Holofernes. Judith. vj. z. xliij. z. xv. Et Amā. Bester vj. Antiochus. ij. Machab. ix. Phariseus. Luce. xviij. Petrus presumens. Mat. xxvj. l. di. fidelior. Proverb. xv. Abominatio dñi est ois arrogans. Sap. iij. Dirumpet deus inflatos. Super illud. j. Machab. vj. de Eleazaro elephantem interficiente. z ab eo oppressus est. gl. Sub hoste quem occidit: moritur: qui de culpa quam superat: eleuatur. Grego. Valde male diiudicant: qui ad mercedem eorum sufficere humanos fauores putāt. Itē. Quum pro bono opere laus transitoria querit: res eterna retributione digna vili precio venditur. Job. xvij. Consumat brachia ipsius primogenita mors. gl. ibi primogenita mors est supbia initiū ois peccati gl. sup illud Joan. vj. Hec est voluntas eius. De tumentibus perit. de pusillis nihil. Eccl. ij. Synagoge superboz non erit sanitas. Job. xvi. Lunctis diebus vite sue supbit impi⁹. Aug. Nemo iusanabilior eo q̄ sibi san⁹ videt. Bern. Scio lōge esse a salute mebrum q̄ obstupuit: z egruz se nō sentientē piculof⁹ laborare. Seneca. Ideo ad sanitatē difficulter puenimus: q̄ nos egrotare nescimus. Supbus nō videt Aug. Tumor clauderat oculos meos. z ideo non timet. Timor dñi sanctus oem tumorem expellit. z custodit oia illa bona q̄ nō possunt dici nec cogitari. q̄ donū q̄ magnum est paucis datum est. Qui non timet: ostēdit se nō habere q̄ perdit. Timor dei regit hoies: z facit eos venire in gratiam dei. quam si homo habet: timor dei conseruat eaz. z si non habet. facit ad eam peruenire. Omnes creature que cecide-

runt. nunq̄ cecidissent: si hoc donuz habuissent. Eccl. xxxvij. Si non in timore dei firmaueris te instanter: cito subuertetur domus tua. Hoc sanctum donū non est nisi sanctorū z sanctarū. z qñ aliquis est magis graciosus: magis est humilis z timoratus. Species superbie due sunt. Una est interior: altera exterior. Interior in superbiam intellectus z superbiam affectus diuiditur. Superbia intellect⁹ quatuor habet species. Prima laborant philosophi dicentes. ps. xj. Labia nostra a nobis sunt. q̄ noster dñs est: Secunda ingrati. q̄ putant se habere bona promeritis. Bern. Exaggera quemis merita: z extolle sudores. ps. lxxij. Melior est misericordia dñi super vitas. Contra hanc Paulus. j. ad Cor. xv. Gratia dei sum id quod sur. z supra dixi. z ps. cū. Qui coronat te in misericordia z miserationibus. Tertia qui magnus est z magnum se reputat. quod est maxima in intellectu superbia. quod apparet per contrariā eius virtutem. De qua Bern. Magna est z cara z rara virtus profecto mirabilem te apparere: z contemptibilem reputare. ego hoc ceteris virtutibus mirabilius iudico. Et iterum idem. Magna profus z rara virtus humilitas honorata. Et Chryso. Hoc vere magnum z mirabile est: si is qui vere magnus est. nihil de se magna sentit aut loquitur: sed omnium se. vltimum iudicat. Proverb. xxvj. Vidisti hominē sapientem sibi videri: magis illo habebit spem stultus. Et talis deo ingratus est. quia de suo beneficio gloriatur. Bern. Numquid perit quod datur ingrato? Quarta species est q̄ talis non vult sibi parē videri: sed solus super omnes sedere. Adde hic quod scripsi supra in §. proximo. ver. Itē Grego. De hoc Hieronymus loquens contra prelatos. Bñici patrimonij damna conquiritis: dñz soli vultis in ecclesijs potentari. Non sic Abraam. Gen. xvij. Loquar ad dominum quum sim puluis z cinis. Ubi Grego. A parte cernimus in quo loco se posuerat: qui se puluerem z cinerem etiā quū loqueretur dño estimabat. Quae ergo pena ferendi sunt. qui ad summa non p̄ficiūt: z de infimis se extollunt? Ber. Noli te cōparare maioribus: noli minoribus: noli alicui: noli vni. Qui. n. scis an minus ille cuius vitam sceleratissimaz ac singulariter fetidam horres: z propterea spernis: melior te in se quidem futurus sit in deo vero iam sit? Recūbe ergo in loco nouissimo. Luc. xiiij. Idē. In aia nō est timenda quantalibet humiliatio. Horrenda autem nimiumq; pauenda vel minima presumpta erectio. sicuti si quis ingreditur per ostium bassum: non est periculuz quantumcunq; se inclinauerit. nocet autem plurimum: si plus q̄ mensura ostij patit te eregeris z impingas z conuassato capite collidaris. Bern. Phariseus exufflauit misericordiam: dñi dissimulauit miseriam. Luc. xvij. Item Ber. Nolo vniq; arbitreris lucere solem communem: nisi in cella tua. nūq; esse serenum: nisi penes te. nūq; operari gratiam dei: nisi in conscientia tua. Malo te cogitare vbiq; esse serenum nisi apud te: z peius de te q̄ de alio estimare. Super illud Mat. v. Qui autem dixerit fatue zc. gl. Non modicus furor est quem deus sapientie sale condidit. insatnatū dicere: z salienti deo derogare. Item Ber. Qui perfecte examinando semetipsum intelligit: suo pctō nullius peccatuz existimat maius: q̄ nō fuit suū intellexit. Timēda etiā est supbia in affectu. Tñ z dñs distulit incarnari: vt p̄sumptio cessaret humana: q̄ nec naturalem nec scriptam legē p se poterat adimplere. Propter hoc etiā

Supbie species.

de^o aliquoties permittit aliquos cadere in aliquod mortale: vt non presumant. Aug. Audeo dicere superbis esse vtile cadere in aliquod mortale apertuz peccatum. vnde sibi displiceant: qui sibi iam placendo ceciderunt. Salubrius enim Petrus quando fleuit sibi displicuit: q̄ placuit quum presumpfit. Ad hoc l. di. considerandum. z. c. fidelior. Item Augus. super ps. xxx. Infirmata est in paupertate virtus mea zc. Non firmaretur (inquit) nisi infirmaretur. Multos impedit a firmitate presumptio firmitatis. Item Greg. David cadente nemo superbiat. j. q. vii. si quis omnem. de pe. di. iij. ille rex. De speciebus presumptionis. Una est quum aliquis presumit quod alij non presumunt. vt in opinionibus, in conscientia, z in audacia extreme vite, in hoc infirmo tēpoze z carnali, aggrediens perfectoz semitas de egypto. q̄ fuerunt gigantes: nos vero locuste. Numeri. xiiij. in si. Alia species, quando aliquis confidit z presumit de viribus suis vel scientia vel amicis. Diere. xvij. Adha ledictus homo qui cōfidit in homine zc. Esa. xxxvi. Ecce confidis super baculum zc. xxij. q. iij. s. j. Terzta, quando aliquis presumit de victoria, qui adhuc est in bello. iij. Reg. xx. Non gloriatur accinctus zc. Et vocat glos. accinctum illum qui adhuc est in armis z in acie. discinctum vero: qui victor est z arma deposuit. Et ideo dixit quidaz pater fratri dicenti se mortuum. Et si tu mortuus es: diabolus mortuus non est. Greg. Quis vero tute potest laudari: qui z de preterito meminit se habere quod doleat: z de futuro videt sibi superesse quod timeat? Alia quando quis de perfectione presumit: qui adhuc in inchoatione est. ps. lxxvj. z dixi nunc. Greg. Si a bonis inchoatis nolumus lassescere: necesse est vt semper credamus nos inchoare. Alia quum de peccato presumit exire quū voluerit. Eccl. xxix. Re promissio nequissima multos perdit. De supbia exteriori que apparet in ipso corpore hominis, in equis, in ornatu, in amplitudine familie, in conuiuijs, in edificijs, in vtē silibus, z libris deauratis, require in summa de vitijs. z tetigi supra in defectibus prelatozū in ista parte. ij. in. s. septima. in prin. z in fi. z in. s. nunc autem. ver. offendunt. c. xvj. z tangam inferius. Est autem superbia membrorum: oris: colli: oculoꝝ: peduꝝ: z manuz. De superbia oris ps. xi. Disperdet dñs vniuersa labia dolosa z linguam magniloquam. Prover. xiiij. In ore stulti virga superbie. xlvj. di. c. j. de pe. di. ij. si eniz inquit. post. v. col. ver. hi sunt fontes. ibi. Superbia enim vanitatis loquuntur. z. j. Totus eoruz sermo superbia est. De extollētia oculoꝝ. Eccl. xiiij. Extollētia oculoꝝ meoz ne dederis mihi. Prover. vj. Dedit de^o oculos sublimes. De superbia cervicis vel colli Job. xv. Lucurrit aduersus deum extento collo. ps. cxxvij. Dñs iustus concidet cervices peccatoꝝ. De superbia ceteroz membrorum. Esa. ij. Pro eo q̄ eleuate sunt filie sion: z ambulauerunt extēto collo: z nutibus oculoꝝ ibant: z plaudebant z ambulabant pedibus suis: z cōposito gradu incedebant. Narrat Jo. cas. in lib. coll. collatione. j. Sereni de spiritualibus nequitijs: q̄ sunt quidam demones dicti cacubi homines insipientes: vt nunc se erigant quodam inani timore supra proceritatem sui corporis: nunc vero se velut accliuēs z humiles submittant. Qui vero demones supra gentes vanigloriosam Hispanaz supra ceteras nationes: que de sordibus barbe z capitis z manuum z vnguiuz gloriatur: plenū dñium acceperunt. qui cōiter a talibus demonibus

agitati presertim eoz nobiles nunc caput inclinant. nunc eleuant: oculos trans celum leuant. xxxvij. di. nonne. nunc in terram desigunt: neminem recte vix insipientes. cum medio santur ore: vix loquelā pronunciantes. pedes obliquant per devia: non facientes gressus rectos. contra id. xlix. di. c. ij. ver. claudus. totos se torquent siue equitantes. siue peditantes. brachia nuda etiam muliercule nobiles extendunt. man^o ad latus ponunt. tibias super alias tibias vel genua ponunt discriminati z incompti. z quidā cōpti nimis compti z comati incedunt: capillaturā z ligaturam in ea sicut muliercule facientes: z pannos longos per luta ducentes: lendes z pediculos in cesarie z barbis habentes. Contra apostolus. j. ad Corin. xj. Vir quidem si comam nutriat: ignominia est illi. ab vna parte scissa tunica latus aperte portates: stercus in capite, z aurum in pedibus hauriantes: brachia vsq; ad cubitum discooperta habentes. alij qui ex lasciuia camisijs non vtentes: sotulares deauratos cum rostris longis z recuruis habentes: foderaturas mantellatoꝝ siue de vario siue de pelibus albis cuniculoꝝ supra latus sinistrum cubiti hominibus ostēdentes: caudas retro in capillis z barbis z manicis habentes: capillos barbarum diuidētes z complectentes: z alijs absq; numero gesticulationibus corporeis z actibus superbie z vane glorie abutentes: te in suis pessimis moribus z vitijs glorientes. Contra quos Jaco. iij. Nunc autē exultatis in superbis vestris. Et poeta. Gloria peccati nulla petenda tibi. extra de excess. prela. quā sit. Contra superbiam eorum scilicet qui vix alios dignatur respicere rectis oculis: multum debet homo timere a superbia sua ne precipitet ipsum. Laue semp a teipso. Non est perfecta securitas homini: dum est inter inimicos suos. Inimicus vero est caro nostra z superbia nostra. z ipsaz cum demonibus semper est aduersaria anime nostre. Adiazem ergo timorem debet homo habere de superbia sua: ne precipitet eum q̄ de re alia mundi. Impossibile est q̄ homo possit ad gratiam dei peruenire sine sancto timore z humilitate. quam si quis non habet: signuz est pereundi. Adde hic quod scripsi. j. in. c. lxxxiij. in. s. sunt autē. ver. frater egidi^o. Hic timor z humilitas facit flectere caput vsq; ad terras sub iugo obedientie. z quanto plus timet z humilis est: plus orat. Magnū autē est cui datur gratia orationis que ipsam fouet humilitatem. Opera autem hominis quantumcunq; videantur magna non sunt fm estimationem hominis: sed fm estimationem dei: z ideo semper timendum est. z caput coram deo humiliandum. Totum meritū ex humilitate filia charitatis procedit. Greg. Superbia in oculis principatur specialiter. z prima sibi corrumpit humani generis membra: que initū est omnis peccati. Eccl. x. Prover. xxx. Generatio cuius excelsi sunt oculi. Contra superbiaz ornatū z vestium. Eccl. xj. In vestitu ne glories vnq; j. ad Timo. ij. Similiter z mulieres in habitu ornato cū verecundia: z sobrietate ornantes se: nō in tortis crinibus: aut auro: aut margaritis: vel veste preciosa. gl. Mulieres dicit ornari in habitu ornato. i. cum religione ornante eas. Vult. n. apostolus eas esse ornatas virtutibus. z cum verecundia vultus. vt nō sint attrite frontis: vt meretrices. nec tortis crinibus. i. crispis illis tortis auro z margaritis. Item. j. Pet. ij. ibi. Quarum non sit extrinsecus capillatura aut circūdatio auri aut indumenti vestimētoꝝ cult^o z c.

Presumptionis species.

Hispanoꝝ rū inanis gloriola.

Blas. Serico & purpura indute christum videre non possunt. Auro & margaritis & monilibus ornate ornamenta cordis & pectoris perdidierunt. **Q**uod si petrus admonet mulieres coercendas & moderandas: que excusare possunt cultus suos per maritos. c. de conse. di. v. c. fucare. quato magis id obseruare nefas est virginem cui nulla ornatus sui competit venia. **Zuc. xvj.** Homo quidam erat dives qui induebatur purpura & abyssu. glo. interlinearis. Hoc non nisi ad inanem gloriam. **Breg. in homi.** Nemo vestimenta preciosa nisi ad inanem gloriam querit. & vt honorabilior ceteris videat & qd pro sola inani gloria fiat res testatur: qz nemo vult preciosis vestibus vti vel indui vbi a nemine possit videri. **I**ndutus erat **Joannes** pilis camelorum. **Mat. ij. vbi Breg.** Nisi cultus preciosus in culpa esset: non tam signanter diceretur qd dives indutus purpura torquetur apud inferos. **E**t **Joannes** indutus erat pilis camelorum. **D**eus primis parentibus tunicas pelliceas fecit. **Gene. ij.** non sericeas. de pe. distin. j. adam post culpam. post. c. fleat. vbi dicit **Ambro.** de adam eiecto de paradiso. **S**tatim tunica vestivit eum. scilicet deus. pellicea no sericea. **Augu.** Fateor de preciosa veste erubesco. **Job xv.** Saccum confui. **Jone. ij.** Minuiste & rex vestiti sunt sacco. **E**t **Achab** rex indutus est cilitio & sacco. de pe. di. ij. achab rex. **V**estis velamen est exterius. virtutes velamina sunt anime. de peni. di. ij. **S.** romanos c. sapiens. & versi. vt cognouerunt. super illud **Jo. vi.** **E**t eum qui venit ad me non eijciam foras. glo. **S**uperbus meretur foras eijci: qui nihil habet de bono interiore. **Jo. viij.** Si ego glorifico meipsum: gloria mea nihil est. **Ber.** Inveniunt curiosi quo delectentur & non inveniunt miseri quo fatientur. **C**um periculo anime sue acquirunt vnde oculos hominum pascunt. **Aug.** Ecce omnia pulchra sunt cum impijs: & ipsi sunt turpes. **A**ccidit qd cuida regi philosophus in barbam expuit. quem cum ministri regis vellent occidere: prohibuit rex. & quesivit ab eo quare hoc fecisset. qui respondit. qd quum alia loca purpura ornata essent: non inuenit locum turpiorum vbi spueret. **Q**uod rex audiens compunctus est. **Ber.** **O**mnis purpura illusionis est. postqz in ea dno illusum est. **Jo. xvij. Apoc. xvij.** Mulier circumdata erat purpura. **Esa. iij.** Becaluabit dominus verticem filiarum suarum: & dominus crinem earum nudabit. **I**n die illa auferet dominus ornamentum calciamentorum & lunulas. **L**unula est genus monilium. proprie sunt auree bulle dependentes ad similitudinem lune. vnde lunulatus lunulis ornatus. **B**uguitio. **E**t torques. i. ligamentum tortum. aureus circulus circa collum a collo vsqz ad pectus descendens. sic dictus qz sicut tortus. & est ornamentum virorum. vnde torquatus torque ornatus. **B**ug. **E**t monilia. **M**onile vel munile est ornamentus pectoris mulieris. non hispaniarum immundarum: quarum plurime maxime plebeie discooperiunt pectus & vbera. qz munit pectus mulierum: ne leccatores possint immittere manum in sinum earu. **B**ug. **E**t armillas. i. torques. brachia le dextro chirium. & sunt proprie virorum ab armorum virtute collate. **B**ug. **E**t mitras. **M**itra est pileum phrygium caput protegens. quale est ornamentum capitis deuotarum. **S**ed pileum virorum est. mitra feminarum. **V**el etiam mitra est episcoporum. extra de primil. vt apostolice. li. vj. **B**ug. **E**t discriminalia. **D**iscriminalia sunt quibus crines diuisi religantur. qz caput a viro discernant vel crines inter se. **E**t pe-

richelides. **P**erichelides. idis. est ornamentum mulierum circa brachia vel potius circa crura: quo gressus earum ornatur. **E**t murenulas. **M**urena vel murenula dicitur ornamentum feminarum. quod scilicet auri metallo lasciuia quadam inflexi ordinis contexitur in similitudinem murene serpentis. quod ad collum ornandum aptatur. interdum auri & argenti contexitur virgulis. **B**ug. **O**lfactoriola. **O**lfactoria est vas vnguentarium muliebre: in quo odoramenta gestantur: & inde olfactorium diminutiuum. **E**t in aures. hec in aures. i. annulus qui in aure perforata olim gestabatur. **E**t nunc etiam in hispania maxime in frontaria a multis dominabus portatur christianis. sed plus a mulieribus saracenorum & iudeorum. **E**t sindones. **S**indon vocatur lineum amictorium feminarum: quo humeri teguntur. de conse. di. j. nemo. **E**t pallia. **P**allium est quo ministrantium scapule teguntur. nedum ministrant impediti currant. **E**t linteamina. de conse. di. j. nemo. & di. ij. si per negligentiam. **L**inteum. i. velum. & inde hoc linteamen quod in lecto sternitur. **E**t theristra. **T**heristrum est quoddam genus muliebris vestis subtilis estiuas & stricte visui peruia. **T**herias enim estas dicitur. **C**ontra talem vanam gloriam vestium. **C**hryl. **F**ormosum est apparere. formosius est esse. **I**tem **Mat. xj.** Qui mollibus vestiuntur: in domibus regu sunt. **xxj. q. iij. c. j.** vbi **Breg.** in homi. **N**emo autem existimet in luxu atqz studio preciosarum vestium peccatum deesse. qz si hoc culpa non esset: nullo mo **Joannes** dñs de vestimeti sui asperitate laudasset. **E**t ne quaquam **Petrus** feminas a precioso vestium appetitu compesceret. **J. Petr. ij.** dicens. **N**on in veste preciosa. & **Mat. ij.** **Joannes** indutus erat de pilis camelorum. **gl.** **S**eruus dei non debet habere vestimentum ad decorem vel ad delectationem: sed tantum ad tegumentum nuditatis. **C**ontra vestium singularitatem & extraneitatem. **S**opho. **J.** **V**isitabo super omnes qui induti sunt veste peregrina. **C**ontra multitudinem & magnitudinem vestiu. **Mat. xxij. ibi.** **M**agnificant simbrias. **H**oc faciunt hodie nobiles mulieres: & quidam vanigloriosi hispani: qui brachia nuda habent: & pannos longos portant per lutum supra eorum suppara diabolus equitat: sicut quidam sanctus vidit. vnde versus.

Suppara longa gere si vis os omne tacere. **C**ontra multitudinem vestiu. **Jaco. v. ibi.** **V**estimenta vestra a tineis comesta sunt. **ij.** **R**eg. v. de decem mutatorijs **Naaman.** **Ber.** **C**lamant nudi. clamant famelici: & coqueruntur nobis dicentes. **F**ame & frigore miserabiliter laboramus. **Q**uid conferunt tot mutatoria vestium. vel extensa in partibus vel plicata in mantibus. **Mat. x. ibi.** **N**eqz duas tunicas. **H**ierony. **I**n duabus tunicis duplex mihi videtur innuere vestimentum. non qd in locis **Scythie** & **glaciali** niue rigentibus vna quis tunica debeat esse contentus: sed qd in tunica vestimentum intelligamus. ne alio vestiti aliud nobis futuroz timore referuamus. **I**n qua preciositate vestium & superfluitate multitudine multi religiosi nostri temporis multum offendunt: contra eorum statum & regulam. nam excepto colore: de meliori panno se induunt quo possunt. quum tamen **sm Chryso.** vestis christi de vili panno fuerit more vestium **P**alestine. **L**ongissimos habitus sub colore honestatis & cappas & tunicas deferunt. & capitia vsqz ad nates. vt qui magis est capitatus: magis se reputet. **A**rtificiose & curiose sutas vestes dese-

Vestium
luxus arguitur.

hispania

hispania

hispania

runt ad mundi decorem. Aliqui inter eos singulares et nimis strictas et curtas: mundum similiter aucupantes. quia non est spiritus in vestibus, maxime socijs et eiusdem professionis viris scandalum faciunt. Contra quos. xij. dist. quisquis. et c. parsimoniam. extra de vi. et ho. cle. deus. Contra que omnia Joan. cass. in. j. lib. de institutis monachorum egyptiorum ait. Sic vestis sit monachi que corpus contegat tantum: ac repellat verecundiam nuditatis: et frigoris retundat iniuriam: non que semina vanitatis aut elationis enutriat. iuxta aplos. i. Tim. vj. xij. q. j. eps. Habentes autem alimenta et operimenta his contenti simus. i. que corpus operiat tantum: non que amictus gloria blandiantur. Ita vilia aut nuda a coloris vel habitus nobilitate inter ceteros huius propositi viros habeant insignia: ita a studiosis accurationibus aliena: ut nullis prorsus sint affectatis per incuriam sordibus decolorata. Postremo sic a mundi huius separentur ornatu: ut cultui servorum dei in omnibus coela perseverent quicquid inter famulos dei presumitur ab uno vel paucis: nec catholice per omne corpus fraternitatis tenetur: aut superfluum aut elatus est: et ob id notorium iudicandum: magis vanitatis speciem quam virtutis ostentat. Hucusque Joan. cass. Ad hoc optime facit pre. c. quisquis. Et Aug. ad Januarii. xij. di. illa. Sic et tu ad quicumque forte ecclesiam veneris: eius morem serva: si cuiquam non vis esse scandalum: nec quemquam tibi. facit extra de sta. mo. recolentes. Item concilium Martini pape. Vinctum tantum et tegumento his contenti sumus. x. q. ij. eps. Item in concilio antiocheno. xij. q. j. eps. tractus de aplo. j. ad Tim. vj. ibi. Habentes autem alimenta et quibus tegamur his contenti simus. Item in choridis et cingulis est etiam nedum secularium sed etiam multorum religiosorum renodoria. quam Helias thesbytes zona pellicea et Joannes precursor domini uterentur. iij. Regu. j. et Matth. ij. Et Franciscus aplicus fune sumpsit grossum asperum et curtum usque ad genua. Sed hodie fratres sui longam choridam usque ad terram lineam albam delicatam et subtilem multis nodulis contextam portant: in ea sicut in aliis suis vestibus delicatis longis et amplis inaniter gloriantes, quia quod providit pater eorum ad mundi contemptum et sanctarum utilitatem: ipsi traxerunt ad vanitatem. contra id extra de excep. pia. j. rñ. lib. vj. xlv. di. licet. Item vana gloria in colore pannorum. Unde et clericis prohibetur color rubens et viridis: et vestis virgata et partita. extra de vi. et ho. cle. clericus. ij. et in cle. c. qm qui abiectis. Color autem candidus aptus est religiosi monachis albis et clericis. Un Sap. vij. Candor est lucis eterne. Bernardus. Candor est lucis sapientia: et candida opus esse animarum in qua ipse sedere elegerit. et vestimenta eius facta sunt alba sicut nix. Mat. xvij. Mar. ix. et Luc. ix. Et angelus apparuit coopertus stola candida. Mar. vlt. simile Mat. vlt. qui color sanctitatem designat: innocentiam, et puritatem. de con. di. iij. post baptismum. xxx. q. v. femine. Et quod Benedictus dicit in regula, Monachi non disputent de colore. intelligo de honesto nigro albo vel griseo. Bene enim habent disputare et cavere de inhonesto colore. ut iuribus pre. Superbia etiam in capillis que maxime est in mulieribus. Esa. iij. Decalcabit dominus et c. Accidit Parisius in generali processione quod simia cuidam domine pepulum abstulit coram omnibus cum adulterinis crinibus quos deferebat. que remansit turpis et decaluata. Capilli autem mulieribus pro velamine

dati sunt. non pro gloria. j. ad Corin. xj. glo. Ad hoc habet velamen mulier: ut se ream agnoscat et subditam. xxxij. q. v. mulier. De superbia in crinibus Absalon in quibus quercui adhesit. ij. Reg. xij. ubi dicit quod capilli capitis sui ponderabant. cc. siclis pondere publico. et xvij. de quercu. Benuenses et Veneti et Cypthalani gloriabantur in eis. j. ad Tim. ij. Non in totis crinibus. glo. Superbus habitus non impetrat nec recta facit de se credi. Legitur de germano beati Bernardi fratre in claravalle. quod noluit videre fororem nobilem suam ornatam: dicens quod erat rete diaboli. quod in verbis contrita fuit: dicens. quod parata erat facere quicquid sanctus Bernardus germanus eius mandaret: ad quod veniens mandavit ei ut nunquam superbum habitum portaret. que ita mutata est. ut homines inde mirarent. De superbia lecti. Amos. vj. Ne qui dormitis in lectis eburneis. Lectus christi ubi cubuit crux est. ibi cubat: ibi dormit in meridie. fm Bernardus. Cañ. j. Aug. Lectum suum dimisit christus discipulis suis. quicumque vult cum illo iacere et quiescere: in lecto isto moriatur. in cruce. Esa. xij. Subtus te sternetur tinea et c. glo. interlinearis supple quum prius haberes pallia auro gemisque distincta. Qui modo non sustinent pulicem: quomodo tunc sustinebunt vermem immortalem? Esa. vlti. Marc. ix. Vermis eorum non morietur. Non tamen erunt in inferno vermes materiales: sed vermes conscientie. damnatos in perpetuum cruciantes. de quibus legitur Esa. lxxvj. et Bernardus. Non metuat vermem quod non morietur: cui mortuus est vermis: unde ille morietur? De superbia in multitudine equorum et eorum apparatu. Deutero. xvij. dicitur de rege. Non multiplicabit sibi equos. et Zacharia. x. ibi. Et posuit eos quasi equos glorie sue in bello. et j. Et confundentur ascensores equorum. Et. xij. Percutiam omnem equum in stuporem: et ascensorem eius in amentiam. glo. Et qui viderint percussos: stupeant. et ascensores pre sui magnitudine periculi vertantur in amentiam. Esa. xxxj. Et qui descendunt in egyptum ad auxilium in equis sperantes. In asina ascendit Hierusalem dominus. Zacharia. ix. Mat. xxi. Mar. xi. Luc. xix. et Jo. xij. Chrysolostomus cognoscere mansuetudinem venientis: considera speciem aduentus eius. Non sedet in curru auro purpura fulgenti. nec ascendit super feruidum equum discorde die amatozem. non habet in circuitu splendentes gladios aut ornamenta terribilia armorum: sed ramos florentes. testimonia virtutis et pietatis. In festo palmarum quum quidam magnus archiepiscopus de Francia in sua ecclesia predicasset de ista asina in qua illa die dominus equitaret: et finito officio rediens domum equitaret magnum et grossum et pulchrum palafredum: quedam paupercula vetula arripiens frenum eius dixit ei. Domine: erat ne talis asina quae christus equitavit sicut iste equus vester? At archiepiscopus erubuit: et recessit. mente pertractans quia incepit Iesus facere et docere. Act. j. et Jo. xij. ibi. Exemplum enim dedi vobis. Et fm Greg. Magis mouent facta quam verba. Ad hoc. vij. q. j. vereor. cum. ij. c. seq. Bernardus. Intolerabilis est impudicitia ubi sese exinanivit multas. impletur vermiculus et tumescit. Esa. xxx. dicunt mali. Ad equos confugiemus. ideo fugietis. et super veloces ascendemus. ideo velociores erunt qui persequuntur vos. ps. xix. Hi in curribus et hi in equis. De superbia in familia multa. Eccles. v. Ubi multe sunt opes: multi et qui comedent eas. Ista fuit superbia David populorum numerantis. ij. Reg. vlt. Et gla

Equorum
affluentia

Amplitudo fami-
lie.

Coniuior
rum appa
ratus.

Superba
domozuz
structura.

dius dñi deservit in populū. Unde Gratianus. Qui de numerositate sue gentis superbiuit: iure in eius diminutione punitus est. j. q. iij. §. his ita. N. Itē dauid. quia in multitudine populi dignitas regis: et in paucitate plebis ignominia principis. Prover. xiiij. et pre. ver. Item dauid. Seneca. Vel mulce sequuntur. lupi cadauere. frumenta formice. predam sequit turba ista: non hominem. Aug. In vnum amatores temporaliuz fecerunt ea membra sua. vnde solent dicere se comedi: quum bona eoz comeduntur. iuxta illud ps. lxxviiij. Quia comederunt Jacob. De superbia coniuuior. In hoc apparet q magni et diuites inuitantur: et pauperes relinquuntur. contra illud Luce. xiiij. Quum facis prandium aut cenam: noli vocare amicos tuos et c. et c. Vocare pauperes et c. Seneca. Non magno costat nobis: sed ambitio. Hier. j. Bibebant autē qui inuitati erant poculis aureis. Luce. xvi. Et epulabatur quotidie splendide. Splendor iste attenditur circa fercula artificialiter preparata: circa vasa aurea et argentea: circa suppellectilia candida: circa superflua luminaria: et circa seruoꝝ ministeria. Eccle. ij. ibi. Cyphos et viceolos. De lautis coniuuijs. xxxv. di. ecclesie principes. xliij. di. comestiones. Esa. v. de pen. di. ij. si enim. vltra. v. col. ver. petrus. ibi. Et suadent in luxuria ciboꝝ. Cithara et lyra et tympanum et tibia et vinum in coniuuijs vestris. De superbia edificioꝝ. Esa. v. Ne qui coniungitis domum ad domum. Hier. xxi. Qui dicit. Edificabo mihi domum latam et cenacula spatio sa. Qui aperit sibi fenestras et facit laquearia cedrina: pingit q synopide. gl. i. christi sanguine. Nunq̄ regnabit: qm̄ confidet in cedro? Item ibidem. Ne q̄ edificat domuz suam in iniustitia: et cenacula sua nō in iudicio. Amos. v. Detestor ego superbiam Jacob: et domos eius odi. et c. Percutiet domum maiorem in ruinis. facit. xij. q. ij. gloria. ver. multi. Christus in presepi et in stalla iacet. Luce. ij. quia in diuersorio iacuit vt doceat nos in hoc mundo diuersoria nō palatia fabricare. Philolophus. Commorandi nobis natura diuersorium: non habitandi dedit. Et Chryso. In luteo presepi christus ponitur: nō auro nec argento. aurum et argentum imitetur gentilitas: christianitas illud presepe luteuz. xij. q. ij. gloria. ver. multi. Sci antiqui in cavernis terre habitabāt. Heb. e. x. et in casulis. Heb. xj. Legitur de eremita qui habebat hospitium ad modum sepulchri. et quum imperator ad eum veniens quesisset cur hospitium suum commensurasset sepulchro sui corporis. respondit. Sufficit hoc homini mortuo. et addidit. Vbi? psalitur in celis de tugurio q̄ de palatio. Unde Hiero. de paula. Solebat (inquit) in his lapidibus mortuis expensas ponere. sed in vniuersis lapidibus. i. pauperibus. ex quibus magni regis ciuitas extruitur. Abachuc. ij. Lapis de pariete et c. Hiero. Sic edificat quidam quasi semper victuri. sic autem comedunt et bibunt quasi cras morituri. dicētes. Bibamus et comedamus: cras enim moriemur. de pe. di. ij. si enim. vltra. v. col. ver. petrus. ij. Corinth. xiiij. Eccl. v. Esa. xxi. Amos. ij. Percutiam domum estiuales. Abat. xxiij. Et accedunt ad eum discipuli eius. vt ostenderent ei edificaciones templi. Ipse autem respondēs dixit eis. Videtis hec omnia? Amen dico vobis: nō relinquetur lapis super lapides: qui non destruat. Amos. iij. Percutiam domum hyemalem. Hieron. loquens de hilarione. Estus et pluuias breui tuguriculo declinavit: quod iunco et cortice tegerat. ex-

tructa deinceps breui cellula altitudine pedum quatuor. latitudine pedum quinq; longitudine paulo ampliore q̄ eius corpusculum patiebatur. vt sepulchrum potius q̄ domum crederes. et c. Erat autem cellula non plus mensure per quadrum tenens quā homo dormiens extendi poterat. Narrat Joā. cassi. in collatione Isaac de oratione q̄ quidam patrū vidit diabolum adiuantem et inflammantem quendam fratrem circa superflua edificia occupatuz. et supra posui in c. lxxij. in §. adhuc petita. ver. contra tales. Quantum autem excedant religiosi mendicantes circa curiositatem et multiplicatam et sumptuositatem edificiorum: totus mundus estis est. et decretalis de verb. sig. Lxxij. de paradiso. lib. vj. §. hinc est. Ipsi enim qui mundo mortui sunt. xvi. q. j. placuit. potius deberēt sepulchra querere q̄ palatia. vt proxime dixi. Verū. Video: quod non sine magno labore videri debet: quosdam post aggressam christi militiam rursus secularibus implicari negocijs: rursus terrenis cupiditatibus immergi: cū magna diligentia erigere muros: negligere mores. Si dicant claustrales q̄ in hoc condescendunt infirmitati hoium et deuotioni eoz: audiant beatum Bernardum dicentem. Qui dicunt admittantur animales: suscipiant in beniuolentia charitatis: potentur in omni patientia benignitatis. sed qui eis compatiuntur non eis conformentur: nec sic querant eoz profectum vt propter eos cogantur incurrere propositi. rigoris in religione defectum. Multi hominū magis veniunt ad ecclesiam vt delectentur et admirentur pulchra edificia et imagines: q̄ vt corrigant vitia. Videtur adorare lapides et colores: sed non mutant prauos mores. Aurum trahit aurum. politus lapis lapides preciosos trahit. Magis offertur reliquijs deauratis q̄ pannosis. Sed ait Ambro. cōtra templa deaurata. Aurum sacramenta non querunt: nec auro placet que auro non emuntur: ornatus sacroꝝ redemptio captiuoz est. xij. q. ij. aurum. Et iunge hic quod scripsi. i. in §. et primum. in ver. quartū. in c. lxxvij. Iterum si dicant religiosi pulchritudines domoz esse necessarias ad recreationem. extra de verb. sign. xliij. §. licet non. lib. vj. Respondeo q̄ veri spirituales et viri potius deberent delectari in conspectu celi et delectatione siderum q̄ terre. et potius admirari opera dei q̄ hominuz. vt dixit beata Catharina ad Alexandrium cesarem. Miraris hoc templum manu artificum fabricatuz: miraris ornamenta preciosa et vario opere comparata: que velut puluis ante faciem venti erunt. mirare potius celum et terram et omnia que in eis sunt. mirare ornamenta celi. solem scilicet et lunam et stellas et c. Legitur de beato Bernardo q̄ vbertim flevit quum vidit tuguriola pastoz tecta cilitio similia casulis cisterciensium antioꝝ: qui tunc incipiebant habitare in magnis edificijs. Beatus Franciscus ait in testamento suo. Caveant sibi fratres vt ecclesias et habitacula pauperula et omnia alia que pro ipsis construuntur penitē non recipiant: nisi essent sicut decet sanctam paupertatem quaz in regula promissimus. semper ibi hospitantes sicut aduene et peregrini. Et sicut legitur in legenda sua auti qua. mādabat fieri domū culas frustum de lignis et luto. Ipse in persona sua ascendit diruere domuz quā fecerat cōe assisij in sancta Maria de portinacula: q̄ sibi curiosa videbat. Dicebat autem. Vbi christus manebat: quando in deserto ieiunabat? Abat. iij. et Luc. iij. Quum quidaz frater

deuotus

denotus in quodam eremitorio sibi quendam cellam fecisset de lignis leuigatis et dolatis et paratis pulchre: noluit ea intrare sanctus Franciscus: nisi prius ille frater illos asseres remouisset: et eam de ramis arborum et scopis cooperuisset. Magna pars edificiorum religiosorum mendicantium de mamonam iniquitatis ad literam constructa sunt. Luce. xvi. de usuris et rapinis. Unde postea eas proprie diabolus tanquam sibi debita quodammodo vendicare. Citius enim usurarii dant fratribus pro edificijs mille libras: quam restituunt vnum denarium creditori: verante eos xenodoria et tumorie religiosorum. Contra superbiam edificiorum. xxxij. di. hospitium tuum. diminutum. i. modicum xxxv. di. ecclesie principes. ibi. Efficienti sunt spatiosis domibus. xij. q. ij. gloria. ver. Multi edificant parietes: et columnas ecclesie subtrahunt. marmora nitent. auro splendent laquearia. gemmis altare distinguunt. ministroz christi nulla est electio. Ecclesia sancti angeli in monte gargano antrum est et inculta cristipra. sicut vidi. potius ferarum quam hominum habitatio. agente hoc deo. sicut in sua legenda dicitur. Qui non in marmoribus nec in edificijs: sed minoribus delectatur. fm Chryso. De superbia in libris et clericorum et religiosorum deauratis et historiatis et sericis pannis et argento coopertis dolendum est. Non habitatur in auro scientia. quia nec ei comparatur aurum nec lapis preciosus. Sap. vij. Humilibus reuelatur dei scientia. Mat. xj. Prover. xj. Ubi humilitas: ibi sapientia. ij. Timo. iij. Asser tecum libros. maxime autem membranas. Libros pulchros non audent fratres commodare: nec in eis studere: sed clausos eos tenent in suis studijs quatuor sibilis clausos: et panis preciosis coopertos ex superbia et auaritia. quanto plures habent: tanto communiter minus sciunt. multos legunt: et nullum applicant memorie. et qui plures habet sermones: coeter peius predicat. quia pluribus intentus minor est ad singula sensus. c. xvj. q. j. presbyteros. de cle. coniu. diuersis. quia curiosorum est multa legere et pauca retinere. Realium viro rum est pauca legere: et illa memorie applicare: et ea cordi alligare. c. de con. di. v. nunquam. in prin. Vanitas secularium in curribus et in equis: religiosorum in libris. Ita quis potest in libris sicut in auro inaniter delectari. Mutatio rei non mutat affectum. Non est differencia in metallis: sed in animis. Sic potest quis corrupti auaritia in libro sicut in auro. vt in coll. Banielis dicitur. et supra dixi in ista parte. ij. Superbia cantus. Greg. Dum blanda vox queritur: sobria vita deseritur. xij. di. in sancta. Aug. Quoties me delectat plus cantus quam vox que canitur: toties me peccare penaliter confiteor. Potest dici quod sicut fractos vestibus, sic fractos vocibus non recipimus. xij. di. parsimoniam. Exo. xxxij. Vocem cantantium ego audio. Quumque venisset ad castra: vidit Moyses vitulum et choros. In vitulo quod est animal lasciuum, lasciuia intelligitur. Unde cantus odorantium vitulorum est cantus frangentium vocem ad lasciuam. cantare autem ad compunctionem audientium bonum est. xij. di. c. j. ver. psalmiste. Contra tales cantus apostolus ad Ephe. v. Cantantes et psallentes deo in cordibus vestris. xij. dist. cantantes. ibi Hiero. Deo non voce sed corde cantandum. nec in tragediarum modum guttur et fauces medicamine liniende sunt: vt in ecclesia theatrales moduli audiantur et cantica. Cantus autem ob deuotionem non dissolutionem in ecclesia dei ordinatus est. Unde et in ecclesia dei officium

est precentoris et succentoris. xij. di. c. j. Precentor. Alii in ordine vidi bonum cantorem: qui esset incarceratus propter immunditiam. quod blanda et dulcis vox stimulos carnis icitat. c. e. di. c. in sancta. al. s. x. p. xi. Item superbia quandoque oritur ex bonis nature. Bona autem nature quedam sunt corporis. quedam anime. quedam fortune. quedam gratie. Corporis: sunt sanitas, fortitudo, pulchritudo, nobilitas, libertas. Bona vero naturalia anime: sunt rectitudo ingenij, tenax memoria, intellectus acutus, exercitium spiritualium, naturalis dispositio ad virtutes seu virtus naturalis. Bona vero fortune: sunt diuitie, deliciae, dignitates, laus seu gloria et gratia humana. Bona gratie: sunt scientie dona et virtutes. De omnibus his potest nasci superbia. contra quam. i. Macha. ij. Gloria peccatoris stercus et vermis. hodie extollitur cras non inuenitur. Sap. v. Quid nobis profuit superbia. aut quid diuitiarum iactantia contulit nobis? Contra superbiam sanitatis. Iaco. iij. Que est vita vestra? vapor est ad modicum parens. Job. xiiij. Homo natus de muliere breui vives tempore et c. Grego. Ecce sancti viri vocibus pena hominum breuius ter est expressa. quod et angustatur ad vitam: et dilatat ad miseriam. Si enim subtiliter consideretur: omne quod hic agitur pena et miseria est. Ipsi enim corruptioni carnis seruire ad necessaria atque concessa, miseria est. vt contra frigus vestimenta: contra famem alimenta: contra estum frigus requiritur. Quia multa cautela custoditur: corporis salus: quod custodia amittitur: amissa cum graui dolore reperitur: tam epeperata in dubio semper est: quid aliud hec, quam terrene vite miseria est? Item Bern. Homo natus de muliere. et hoc cum reatu. breui viuens tempore. idque cum metu. repletur multis miserijs. et id cum fletu. et nature multis. quia corporis et anime simul. De fortitudine corporis fatuum est superbire. Job. vi. Nec fortitudo lapidum fortitudo mea: nec caro mea enea est. imo homo fragilior vitro. Aug. Quid fragilior vase vitro? et tamen si seruetur: durat per secula. licet enim casus timeatur: senectus et febris non timetur. nos fragiliores et debiliores sumus et infirmiores. quia casus. extra de como. c. j. et de depo. c. ij. omnes non cessant in rebus humanis: ob fragilitatem nostram quotidie formidamus. et si ipsi casus non accidant: tempus ambulat. Vitat homo ictus. nunquid vitat exitum? Vitat que extrinsecus adueniunt. nunquid que intus nascuntur? Postremo quis homini parcat: nouissima senectus quum venerit. non est quod differatur. Hiero. xvij. Maldictus homo qui ponit carnem brachium suum. i. qui confidit in rore corporis. quod est fragile et infirmum. Fortitudinem Salomonis meretrix Dalila enervauit. Iudic. xvj. Abachuc. ij. Dominus fortitudo mea. ps. xvij. Diligat te dominus fortitudo mea. De pulchritudine superbire quod auudet: quum corpus sit quoddam sepulchrum? Aug. Corpus peccatoris anime mortue est sepulchrum. Job. x. Qui quasi flos egreditur et conteritur. Esa. xl. Omnis gloria eius quasi flos agri. Prover. vlti. Vanus est pulchritudo. Vanum est superbire de nobilitate. omnes ex adam processimus. xxxij. q. v. ca. vlt. Malach. ij. Nunquid non pater vnus? omnes fratres sumus: et vnus pater qui est in celis. Mat. xxij. Hiero. contra Heluidium. Omnes autem homines affectu fratres dici possunt. quod in duo diuidit. et in spirituale et coe. In spirituale: quod omnes christiani fratres vocantur. Porro in coe: quod omnes homines ex

Libroz
copia.

Nature
bona.

Bona
corporis
validudo.

Heruofie
tas.

Formofie
tas.

Nobilis
tas.

vno patre nati pari inter nos germanitate coniungimur. Item Chryl. In mundo enim quis homo hominibus generet. lvi. di. nasci. tamen vnus est pater qui omnes. Mat. vi. z. xxi. xxviii. q. j. omnibus. z. c. si femina. creauit. Non enim initium vite habemus ex parentibus: sed transitum vite per eos accipimus. ad hoc. lvi. di. vnicuique. z. c. nasci. Et dñs Iesus christus nasci voluit non solum ex alienigenis: sed etiam adulterinis coniunctionibus. vt de Raab meretrice z Berfabee vxore Uri. lvi. di. dñs noster. Nobilitas s'm Aug. nihil aliud est q̄ probitas z antique diuitie. Item idem. Quid est seruus aut libertinus? noia ex ambitione vel iniuria nata. quia quilibet naturaliter liber. xxxv. di. sexto die. Item neminem regem nisi ex seruis oriundum esse: neminem seruum nisi ex regibus dicit Plato. Omnia illa longa varietas miscuit: z sursum z deorsus fortuna versauit. Job. xvii. Putredini dixi. pater meus es tu. Quod hominibus altum est: abominatio est apud deum. Luc. xvi. Seneca. Quis est generosus? Bene ad virtutem anima compositus. Tullius. Sic liber existimandus est: qui nulli turpitudini seruit. qz qui facit peccatum: seruus est peccati. Joā. viii. Sapiens. Be illa nobilitate gloriaris que filios dei z coheredes facit. Tunc ille nobilitatem suam integram seruare se putet: si dedignetur seruire vitijs: z ab illis superari. a quibus qui superatur: eoz. Joā. viii. z seruus est. Berni. An non seruus: cui dñatur iniquitas? Itaqz omnis qui deo nō seruit: ignobilis est. j. Reg. ii. Qui contemnunt me: erunt ignobiles. Signa vere nobilitatis septem sunt. Primum est liberalitas. extra de dona. c. j. versus. Bedecus est semper sumere: nilqz dare. qz beatus est dare q̄ accipere. Act. xx. xvj. q. j. predicatoz. extra de cele. mis. cuz marthe. §. j. Magister Alanus qui legebat apud montem pessulanum requisitus a vicinis militibus que esset maior curialitas: respondit qd dare curialissimum erat. cui omnes consenserunt. Ipse vero dixit eis vt habito consilio dicerent ei que esset maior rusticitas. qui nō valentes in vnum consentire: reuersi sunt ad eum dicentes qd non poterant cōcordare: quos increpans ait. Ego posueram vos in via per quaz possētis questionem soluere. si enim dare curialissimum z nobilissimum est: auferre (quod est contrarium) rusticissimum z vilissimum est. Unde vos qui incessanter auferitis a pauperibus: rusticissimi estis. Secundum. gratitudo siue recognitio. z e conuerso irrecognitio z ingratitude. peccatū contra naturam ingratitude est. ff. de peti. here. sed z si lege. §. consuluit. legitur z no. extra de testa. cuz in officijs. signum maxime rusticitatis est. Sapiēs. Nobilis animi est beneficia recordari. ignaui. beneficij obliuisci. Unde ingrati manu missi tanqz ignobiles in seruitutem reuocantur. xij. q. ij. liberti. z. c. octaua. vbi de hoc. extra de donatio. c. si. Unde patet qd illi qui dicūt se nobiles: persequētes deum qui eos in hac vita exaltauit: rusticissimi sunt z deo ingrati. Ingratitudo s'z Berni. est anime perditio: virtutum exinanitio: virtutuz perditio: beneficiorz peremptio: hostis gratie: persecutrix iustitie: ipsa est ventus vrens: que pietatis fonte misericordie venam z gratie fluentia desiccet. Per hanc dandum impeditur. datum tollitur. Sap. xvi. Ingrati spes tanqz hybernalis glacies tabescet: z disperiet tanqz aqua supernacua. Tertium est mansuetudo z misericordia in subiectis. Seneca. Nullum magis ex omnibus regem z princepez q̄ clementia. Pro-

uerb. xx. in fi. Misericordia z veritas custodiunt regem. z roborabitur clementia thronus eius. decet. In signum mansuetudinis vngūtur reges christiani. extra de sacra vnc. c. vnico. Sapiens potestatem habens decorem potestatis sue iuxta possibilitatem suaz debet inuitari. In hoc autem maxime imitatur: si nihil iudicat: qz misereri preciosius. Et lex. Nihil aliud tam peculiare est imperialis maiestatis q̄ humanitas. per quā sola dei seruator imitatio. c. de dona. inter vi. z vro. l. fi. A contrario crudelitas in subditos signum est maxime rusticitatis. Prover. xxx. Per tria mouetur terra. z. j. per seruum quoz regna uerit. i. crudelem. Quartum est strenuitas siue virilitas in eos qui repugnant. In signum huius datur ensis militi nouo. quo vti debet in hostes dei z reipublice: non in subditos pacificos z obediētes. xxiiij. q. v. miles. z. q. viij. vt pridem. De probitate ista z virilitate z debita gladij executione. xxiiij. q. iij. sicut. cū. c. seq. E contrario multi suam strenuitatez impiā contra deū z ecclesias z personales humiles z subiectas exercent: similes impio diabolo z crudeli. contra illud. xxiiij. quest. v. regum. z. ca. administratores. Quintum est timere opprobrium seruitutis proditionis vel alicuius turpitudinis. Sed multi qui nobiles dicuntur: non timent pessimaz seruitutem peccatoz. Ioan. viii. vitioz vel demonum: qui seruiunt vilissimis membris. que seruitus fetidior est q̄ seruitium leprosoz. Nec erubescunt prodere z impugnarē deum: a quo omnia possident. cuius expensis viuunt. ex quo patet eos esse non nobiles sed rusticos z proditores. Vera enim nobilitas fidelis est deo z hominibus z nullus ignobilior q̄ proditor. ad hoc. xxvi. di. si imperatoz. ij. q. vij. non potest. Non potest erga homines esse fidelis qui deo exiterit infidelis. xxii. q. v. de forma. Sextum signum est cordis magnitudo: qua quis modica contēnit: z maxima appetit. E contrario magna rusticitas est amorē suum i modicis ponere: z magna negligere. vt patet in misero milite. qui amorē suum ponit in vilissima meretricē: vel terra modica violenter occupata per eū: contempto amorē christi regis nobilissimi z hereditatis eterne. Non sic. Dauid dicens. Quid enim mihi est in celo: z a te quid volui super terram? Dicebat frater Egidius socius beati Francisci. Ille est diues: qui imitatur diuitem. Ille est sapiens: qui imitatur sapientem. Ille est bonus: qui imitatur bonū. Ille est pulcher: qui imitatur pulchrum. Ille est nobilis: qui imitatur nobilem dñm iesum christum z dñm deum nostrum. Septimum est erubescencia: maxime a vitijs z peccatis. Eccl. xij. Erubescite a patre z a matre de fornicatione. Nobilitas carnis solet esse bonis stimulus probitatis. Unde Hieron. Nobilitas quadam necessitate adstringit hominē: ne a maiorz probitate degeneret. Aug. Nobilitas sola est animum que moribus ornat. Quum quidam pater tentaret a muliere de turpitudine: ait ei pater. Commisceam nos hic in via. Dixit ei mulier. Quomodo possemus propter transeuntium erubescencia? Dixit ei pater. Si homines erubescis de vitio: multo potius deum presentem omnia contuentem. Sap. pri. erubescere debes. Amb. Verecundia ingenuos proddit natales. lxxxvi. di. non satis. versu. consideranda. Constantinus. Vincere hostes virtus est populozū. vincere vitia virtus est animoz. Vera nobilitas christiana est. Primo quia sumus filij dei. z hoc p creationem. Actū. xvij. xxix. q. vlt. omnibus. Ipsi enim

Here nobilitatis indicia septem.

z genus sumus. Esa. lxxij. Tu dñe pater noster es: nos vero lutum tu fictor noster: z opera manuu tuarum oēs nos. Et in hoc sumus eius filij chari. Secundo per gratiam adoptionis. An. j. Jo. iij. in prin. Aideat qualem charitatem dedit nobis pater: vt filij dei nominemur z simus. psal. lxxij. Ego dixi dii estis z filij excelsi omnes. j. Jo. iij. In hoc manifesti sunt filij dei z filij diaboli. omnis qui non est iustus: non est ex deo. z de hoc de pe. di. j. s. hoc idem. ver. itē vt christus ait. z ver. qui natus. z per hoc sumus filij chariores. Tertio per gloriam. ratione adeptionis hereditatis eterne. Jo. viij. Roma. viij. Si filij: z heredes. Gala. iij. Et i hoc erim⁹ filij charissimi. Eph. v. Imitatores dei estote sicut filij charissimi. Contra carnis nobilitatem extra de preben. c. pen. s. nos ergo. Attendentes qd non generis sed virtutū nobilitas viteq; honestas gratum deo faciunt z idoneum seruitorem. Ad cuius regimen non multos fm carnem nobiles z potentes elegit: sed ignobiles. Mat. iij. z pauperes. Fatuus est de libertate corporis superbire. quum corpus sit seruus maleuolus. z ideo tortura z compedibus dignum. Eccl. xxij. Ambz. Apud dñm libertas z seruitus equal lance appendūtur. de hoc. xxij. q. i. omnibus. Hiero. Apud dñm nō dñs potior: nō seruus deterior. Colos. ij. ibi. Abi nō est masculus z c. z. j. Seruus z liber. Fatuus est etiā de bonis anime naturalib⁹ superbire in quibus infideles nobis cōcitant. quia bona illa potest quis habere ad bonum z ad malum: sicut patet in lucifero. de pe. di. ij. principium. Berni. Si in professione religionis callidi es ingenij: viget autem premium in intellectu. instrumenta sunt tam vitioz q̄ virtutuz. Et quia ipsum ingenium donum dei est. vt dicit de se Aug. in. ix. lib. confessionum. Stolidum est etiā de diuitijs superbire: per quas incidit laqueum diaboli: z in desideria multa z nocua. j. ad Timo. vlti. Cupiditas radix omniuz maloz. xlvij. di. bonoz. de pe. di. ij. s. expressis. ver. quia radix. Fatuum etiā superbire de potestate quū scriptuz sit. Sap. vj. Potentes potenter tormenta patientur. viij. q. ij. illud. Fatuum etiā superbire de gratia humana. Pro uer. vlt. Fallax gratia. ad Gala. j. Si hominibus placet seruus christi non essem. xlvij. di. c. vlti. in fin. Fatuus etiā est superbire de gloria huius mundi. Esa. xxvij. Erit flos decidens glorie. Eccl. x. Omnis potentatus vita breuis. j. lib. Macha. xj. Rex Ptolemeus imposuit sibi duo diademata vna die. z tertia die mortuus est. Summa etiā vesania de scientia superbire. Eccl. j. Qui addit scientiā addit z laborem. De scientia superbire, est de lumine occidit. xlvj. di. hinc etenim ver. albuginem. August. Tu mor meus clauderat oculos meos. Fatuus est etiā de virtutibus superbire. hoc est enim. de medicamine vulnerari. Grego. Qui de virtutibus habitis extollitur: quasi de medicamento vulneratur.

Libertas

Clericor
superbia.

De superbia clericor que multum in eis timēda est. quia multas occasiones superbiendi habent. Et vna qz non laborat sicut z alij seculares. qz acidiosi sunt cōiter z otio torpentes: edentes z bibentes z dormientes: z nugis z rumoribus vacantes. psal. lxxij. In labore hominum non sunt zc z post. Ideo tenuit eos superbia. Mā labor humiliat. ps lxxvij. Et in laboribus a inuentute mea. Et sequitur. Humiliatus suz zc. Alia occasio. reuerentia que exhibetur eis sicut ministris christi. Unde dñs contēptuz eoz suum reputat. Luce. x. Qui vos spernit. viij. q. j.

qui vos spernit. xj. dist. in nouo. Proverb. vj. Odit deus oculos sublimes. i. clericos qui sunt lumen ecclesie. xciij. di. diaconi. ij. sublimes. i. superbos. Humilitas enim multū eis competit. qz sunt ministri christi z ecclesie. lxxij. di. ministri. gl. sup illud ps. xxxij. Iuxta est dñs ijs qui tribulato sunt corde: z humiles spiritu saluabit. Altus quidem est dñs. sed vicinatur humili z non se erigenti. Ipsi autē debent abluere sordes spirituales hoīuz. vnde habent se humiliare cum christo. Joā. xij. Ideo suminus minister seruum seruoꝝ se vocat. j. q. iij. saluator. in ti. z. c. sequ. in ti. z extra in prophemia decre. Greg. zc. z. vj. lib. z in cle. Et nihil in ceruice prelati clarus splendet q̄ humilitas. c. di. contra morem. Sed ad hec respondent quidam qd humilitas exterior non est necessaria: sed interior. quia dicit dñs Matth. vj. Discite a me zc. z. j. z humilis corde. Sed ad hoc respōdet qd ex cordis humilitate vera nunq̄ procedit superbia exterior quia bona arbor: bonos fructus facit. Mat. vij. Et qd sit necessaria etiā exterior humilitas: patet expresse. de penitē. di. ij. c. j. ibi. Exercitia humilitatis sunt: si se vilioribus officijs subdat: z ministerijs indignioribus tradat z. l. di. vt constitueretur. ibi. Ut desperatione temporalis altitudinis medicina maior z verior esset humilitatis. z. c. siquis diacon⁹. ibi. Nec compunctio humilitatis. z de penit. dist. iij. sicut Achab. ibi. Nonne vidisti humiliatū Achab coram me? z ps. xxxij. Humiliabam in ieiunio animā meā. z per actus exteriores iudicatur qualitas mētis. xj. di. s. fi. Item speculum sunt z exemplum totius ecclesie. Unde tale exemplum debēt dare alijs. s. exempla virtutum omnium. qz homines interiora nō vident. Unde. j. Petr. vlti. Forma facti gregis ex animo. xcv. di. esto. Sicut enim non potest esse hortator viduitatis qui coniugia frequentat: ita nec humilitas qui actus superbie ostentat. c. xxvj. dist. vna. Item quia ab omni specie mali debent abstinere. s. z apm. j. ad Thessa. vlti. extra de vi. z ho. cleri. ab omni. z de simo. audiuius. z. j. q. j. emendari. Illud autem quod supra dicitur de cordis humilitate. ideo dicit dñs: qz omnis virtus vera est in aio. xxxij. q. v. de pudicitia. qz est qui se humiliat. Eccl. xij. nequiter: vt hypocrite. Mat. xxij. Ne vobis. Ad illud quod secundo dicunt clerici. qd possunt habere huiusmodi pulchritudines exteriores z ornatus fm modū persone sue. facit quod no. xxi. q. iij. in sum. sed. c. j. illius questionis contra. Respondendū est qd quanto q̄ maior est: magis se humiliare. Eccl. ij. debet. sicut christus qui dixit. Luc. xiiij. Recumbe in loco nouissimo. Contra illud quod dicunt tertio se debere cōformare cum illis inter quos viuunt per illud. c. xj. di. illa. sed talis carnalis conformatio contra apm. est. Ro. xij. Nolite conformare huic seculo. Conformatio enim semper debet fieri circa bonitatem z bonos. xvj. q. j. sic viuē. Ad illud quod dicunt clerici. qd talia faciunt propter honorem ecclesie. dicendum qd non est honor ecclesie pompa mundi z gloria. qz non honoratur christus coloribus z carnalibus pulchritudinibus: sed moribus z virtutibus. xj. q. ij. multi edificant. sub. c. gloria. z ps. xliij. Gloria filie regis. i. ecclesie abintus. i. in cōscientia pura. xj. q. ij. inter verba. Berni. ad Eugenium. Totum adscribitur honori. nihil deuotioni. Hiero. Mō reuera vestis sed munditia mentis ornatum facit clericum. Nec debent clerici de humili veste z alijs actibus christo conformibus erubescere. xj. di. parsimoniaz. Berni.

Grata ignominia crucis. sed ei qui crucifixo ingratius non est. *Luc. ix.* Qui me erubuerit: hunc filius hominis erubescet. Et potius de contrario debent verecundari. *August.* De preciosa veste erubescere nec enim decet hanc professionem contra talem honorem. *Jaco. ij.* Si introierit vir aureum anulum habens in veste candida &c. Et *Greg.* contra tales. Secorari pallio volumus forsan moribus indecori. c. di. contra morem. Quum *Moyfes* anachorita ordinatus esset a patriarcha & alba indutus: ait ei pater. Ecce candidus es. Respondit *Moyfes.* Nunquid abintus? q. d. albedo exterior non facit quem album interius. Unde phariseis hypocritis christus ait. *Matth. xxij.* Ne vobis scribe & pharisei qui similes estis sepulchris dealbatis &c. Ad illud quod dicitur quod vultur talibus tanquam non videntur. *scilicet ap. i. j. Corin. vj. xxxij. q. v. sm.* Respondet *Gregor.* in homil. Nemo vult preciosis vestibus indui ubi a nemine possit videri. Item christus omnem talem gloriam exteriorum precepit. *Jo. v. in fi. contemni.* *Aug.* Omnia temporalia contempsit homo deus: ut ab hominibus contemnenda esse monstraret. & omnia aduersa sustinuit: ut sustinenda doceret. Contra superbiam prelatorum satis supra tetigi & declaravi in ista. ij. parte in principio. postquam in. x. c. z. lxx. §. o. preciosa. Precipitur etiam *Deuter. xvj.* quod non eleuetur cor regis in superbiam. *Eccle. xxxij.* Rectorem te posuerunt noli extolli: sed esto in illis quasi vnus ex illis. *xcv. dist. ecce ego. ibi.* Sed oderunt hoc superbi sacerdotes. *Matth. xvij.* Nisi conuersi fueritis. interlinearis gl. A vestra eleuatione & indignatione: in qua modo estis. *sm. Basilium.* Ad hoc. l. di. quicumque. Imitentur christum: cuius clauces tenent. *Es. liij. ibi.* Nouissimus virorum. *Ber.* Quid magis admirandum: quid amplius de testandum: quid grauius puniendum: quam quod videmus filium dei minimum in regno angelorum: nouissimum factum in regno hominum? Apponat magnificare se homo super terram. *ps. ix.* *Ber.* Quum enim inquit indifferenter persone humilitas sit quedam turris fortitudinis a facie inimici. *ps. lx.* nescio quo pacto maior in maioribus. & clarior in clarioribus comprobatur. Sed per paucos sunt qui in dignitate cor ad humilitatem inclinant. quod patet in libris *Regum.* ubi de tot regibus *Israël* nullus excelsa abstulit. Contra quos *Bern.* Intuere quomodo incedunt nitidi exterioribus: & ornati circumamicti varietatibus: tanquam spissa procedens de thalamo suo. Et si quempiam talium repente eminus procedentem aspexeris: sponas potius putabis quam sponse custodem. i. ecclesie. *Joan. iij.* & extra de transla. inter corporalia. §. sed nec illud. & de renun. nisi. §. verum. Superbia autem claustraliu principaliter quadruplex reperitur. Prima est eorum qui sapientes se credunt. contra id. *j. Corin. j. xlix. di. c. j. ver. albuginem.* & ideo se sensu suo se regere volunt: & esse proprie voluntatis. *Bern.* Quantumuis prudens videatur esse: dimittenda est & abicienda iactantia. si enim admittatur superbia: prima die qua incipit habitare. incipit leges dare. *Prover. xxvj.* Uidi si hominem sapientem sibi videri: magis illo spem habebit stultus. extra de constitu. ne inuitatis. Tales inflexibiles sunt. *Greg.* Superba mens ad ea que non appetit nullis exhortationibus flectitur: ad ea vero que appetit sponte etiam cogi querit. Et hec species maxime in nouitijs periculosa est. *Bern.* Nouitium incipientem sapientem diu in monasterio persistere posse impossibile est. Stultus fiat: ut sit sapiens.

& hec omnis sit eius discretio: ut in hoc nulla sit discretio. & hec omnis sit eius sapientia: ut in parte nulla sit. Secunda est eorum qui despiciunt seculares & peccatores: credentes se inquinari ex consortio eorum. similes iudeis de quibus legitur *Joan. xvij.* quod non introierunt in pretorium: ut non contaminarentur. Timebant se inquinari cohabitatione gentilium: & non timebant inquinari sanguine christi. Idem fuit de *Simone phariseo* abominante *Magdalenam*: & murmurante contra christum qui se ab ea permittebat tangi. *Luc. vij. z. xv. de phariseis murmurantibus* contra christum. qui peccatores recipiebat & manducabat cum eis. *Hiero.* Recedite (inquit) polluti: recedite: abite. nolite eos tangere: nobiscum nolite communicare. Talis loquela non illuminat cecum: non sanat egrotum: non curat infirmum: sed magis occidit atque in desperationem periclitantem mittit. *xl. di. recedite. de hoc etiam. j. q. iij. homini. xxij. q. iij. in primis. xi. c. vsqz ad. §. est alia. Deutero. xxxij.* Non abominaberis idumeum. Tales non attendunt quod frequenter quis in seculo ducit vitam religiosam: & in religione secularem. *Ambro.* in hexameron. Abutatur merita hominum qualitas actionum. & quidam in meliori ordine deteriores sunt: & alij fortem exterioris habitus bene viuendo transcendunt: & alij superioris loci meritum non exequendo diminuunt. ad *hec. xl. di. non est facile. z. c. non loca. c. quelibet. c. Adam.* Sancto *Daphuntio* oranti cui sanctorum similis esset: responsum est primo quod cuidam symphoniaci qui querebat victum arte cantandi quez quem *Daphuntius* inuenisset: & quesisset cuius meriti esset apud deum: respondit se nihil meminisse fecisse apud deum: nisi quod ipse quum latro esset: latronibus violenter uolentibus mulierem quam ceperant. restituit: & ea eripuit. Et alio tempore quum mulier lamentaretur per desertum quod filij eius in captiuitate tenerentur: ipse se errantem reduxit ad refectionem: & dedit ei. ecc. solidos quibus redimeret maritum & filios. Iterum orauit *Daphuntius* cui similis esset. cui responsum est quod primario uici huius qui est in proximo. Quumque inquisisset de vita eius: dixit se coniugatum. sed antelites. hospitalem. qui non cognosceret uxorem nisi causa proles. non ledentes famulos aut agros aliorum. quorum uterque inductione *Daphuntij* in deserto in uita anachoritica mortuus est. Iterum dictus est *Daphuntio* quod similis erat cuidam negociatori ueniens ad se. qui similiter in deserto remansit. Tertia species est illorum qui in ordine uolunt habere diuitias & honorem quem in seculo non habebant. de quibus *Aug.* Non erigant ceruices contra socios intus: quibus foris accedere non audebant. Inflanant & abudant in cenobio: qui uiles & inopes erant in seculo. *xij. q. ij. gloria.* Quarta species est illorum qui in clauastro gloriuntur de diuitijs quas in mundo habebant: uel monasterio contulerunt. de hoc. *j. q. ij. no est meum.* Nunc dicendum est de quibusdam uitijs que ex superbia procedunt. Et notandum quod *sm. beati Bern.* sunt gradus superbie: qui sunt. Curiositas. que queritur & disceptat de ijs que non expediunt. extra de reu. abbate sane. §. si. lib. vj. In superuacuis rebus non licet scrutari multipliciter: & in pluribus eius operibus non eris curiosus. *Eccle. iij.* Illuditur curiositas humana: quando id appetit impudenter scire quod nulla ei ratione competit inuestigare. *xxvj. q. v. nec mirum. Leuitas. que cito credit. xi. q. iij. in cunctis.* Ignis letitia. *Jaco. iij.* Nunc autem exultatis in super-

Claustraliu
supbia
quadruplex.

Supbie
gradus
duodecims.

bijs vestris. Factantia. laus propria. xx. q. iij. omnia
 iactantia. xj. q. iij. si quis. Singularitas. vt appareat.
 xlj. dist. quisquis. Abat. vj. Arrogantia. de qua vide.
 xlvj. di. c. j. z. xlvij. di. s. j. Presumptio vel reputatio.
 que de se tenet quod non est: z. presumit quod nō po-
 test: z. quod non scit. Eccles. xvij. Audi presumptio-
 nem cordis eorum: quoniam mala. Peccati defen-
 sio simulata. de peni. dist. j. s. hec ergo secreta. ver. itez
 taciturnitas. Confessio. vbi autez regnat hypocrisis:
 ibi humilitas esse non potest. de pe. dist. j. s. hec ergo.
 ver. item taciturnitas. Rebellio. lxxj. di. si qs. Pec-
 candi libertas. ac si non sit deus qui puniat z. domi-
 nus. Exo. xx. Ego sum dominus zelotes. j. q. iij. s.
 contra dñs. Peccandi consuetudo. que in profunda
 maloruz venit: z. non excusat. xvij. di. nec licuit extra
 de simo. cum in ecclesie. cum. c. pre. Ad hos gradus
 addo alium superbie. s. irreuerentiam. que ex fonte su-
 perbie magne procedit. De qua sciendum est q. irre-
 uerentia est honorem non exhibere ei cui debet. Sūt
 autem quatuor principalia quibus reuerentiam de-
 bemus. scilicet deo. angelo. rebus deo consecratis. z.
 prelati ecclesie. Deo. vt coram eo qui vbiq. est pec-
 care. erubescamus: z. bona strenue agamus. Sapiēs
 in versiculis.

Quum qd turpe facis: qd me spectante ruberes:
 Cur spectante deo non magis ipse rubes?

Boetius Severinus in fine quinti libri de consolati-
 one philosophie. Magna nobis (si dissimulare no-
 lumus) indicta est probitatis necessitas: quā omnia
 agamus ante oculos iudicis cuncta cernētis. xvij. q.
 ij. perniciōsam. De reuerentia ad angelū. Ber. In
 quouis diuersorio. in quouis angulo reuerentiaz ha-
 be angelo tuo semper adstanti. ps. cxliij. Montes
 in circuitu eius. i. angeli. Hiero. Nec audeas eo pres-
 sente: quod me presente non audes. De reuerentia sa-
 cris locis. Gen. xxvij. Quam terribilis est locus iste.
 z. c. j. di. ius publicum. z. de conse. di. j. c. j. vide quod
 nō. de conse. dist. ij. institutio. Sed sunt quidam homi-
 nes in hoc demonibus nequiores: quibus locus
 corporis dominici z. reliquiarum sacrarum in eccle-
 sia est terribilis. ipsi tamen ibi feda z. inhonesta attē-
 tare z. perpetrare non formidant. cōtra quos. j. Aba-
 cha. ij. legitur de Heliodoro innadente deposituz in
 templo. cui apparuit equus terribilis: terribilem ha-
 bens fessorem. de hoc extra de reli. z. ve. sanctorum.
 per totum. z. de immu. eccle. c. decet. lib. vj. z. xvij. q.
 iij. s. sacrilegium. extra de adul. significasti. Domini-
 bus etiam reuerentia faciēda est. j. Pet. ij. Omnes
 honorate. extra de maio. z. obe. solite. z. j. Regem ho-
 norificate. ix. di. neq. Et conscientie. Bernar. Con-
 scientie tue debes honorem: coram qua peccare erubescas.
 Eccl. x. Fili in mansuetudine serua animam
 tuam: z. da illi honorem secundum meritum suum.
 Peccantem in animam suam quis iustificabit? z. qs
 honorificabit ex honorantem animaz suam? Immo
 nec serui sunt inhonorandi nec contemnendi: maxi-
 me propter naturam diuinam nobiscū vnitā. Abat.
 xvij. Videte ne contemnatis vnum ex his pusillis.
 Eccl. vij. Seruus sensatus sit tibi dilectus quasi ani-
 ma tua. Lyprianus. Qualem cupis erga te deum ef-
 ferat. z. ipse sis circa seruum tuum. Seneca. Cum
 inferiore sic viuas: quemadmodum superiorem vis
 tecum vinere. facit. ij. q. vj. qui se scit. ij. xvij. q. vj. ini-
 quum. ix. di. neq. z. expressius. lxxij. di. quorundaz
 ibi. Et ideo qui tales erga subiectos nostros debe-
 mus existere: quales nos (si subiecti fuissetus) no-

stros vellemus esse prepositos. xcv. distinct. esto. xvij.
 quest. v. de forma. Pauperes etiam honorandi sunt.
 Gregor. Pauperes non sunt despiciendi vt egeni:
 sed exhortandi vt patroni. Domini etiam honoran-
 di sunt a seruis z. subditis. j. ad Cor. xij. Omnis ani-
 ma zc. z. extra de cens. omnis. Rom. xij. Qui hono-
 rem honorem. Rom. xij. Honore inuicem preueniē-
 tes. Senes etiam boni honorandi sunt. Thren. iij.
 Facies senum non erubuerunt. z. post. Neque senuz
 miserti sunt. Sap. ij. Nec veteranum vereamur. Les-
 uir. xix. Coram cano capite confurges: z. honora per-
 sonam senis. j. ad Timo. iij. Seniozem ne increpa-
 ueris. ij. q. vij. paulus. Seneca. Cum veterano parci-
 agendum est. Viri similiter honorandi sunt ab vxo-
 ribus. j. Pet. ij. z. econuerso. vt ibi. Hiero. Non de pe-
 de sed de costa mulierem formauit: in ea viro contē-
 neretur. nec de capite: nec ei dominaret. de hoc. xvij.
 q. v. cum caput. z. c. vlti. Honorandi sunt parētes spi-
 rituales. Eccl. vij. Honorifica sacerdotes. Heb. vit.
 Obedite prepositis vestris. j. ad Timo. v. Qui be-
 ne p̄sunt p̄byteri duplici honore honorent. Thren.
 iij. Non addet vt respiciat eos. Facies sacerdotum
 non erubuerunt. glos. Notandum q. supra sacerdo-
 tes quasi homicidas notat. z. hic separantur a facie
 domini qui nō detulerunt eis. Quis enim mali sunt:
 non sunt contemnendi: sed ille in illis colendus est z.
 honorandus a quo missi sunt. Et alia glos. Nota
 terribile contra contemnentis sacerdotes: z. contra
 facies eorum non erubescerent. i. illis mouentibus
 z. iubentibus a secularibus non cessare. Ad hec. xix.
 di. secundū. ij. q. j. non quales. xxj. di. in nouo. Hono-
 randi quidem sunt propter dignitatez. maxime quā
 scilicet transubstanti audi habent in sacramento al-
 taris. j. q. j. multi. quam non habent angeli. Honorā-
 di etiam sunt parētes carnales. Exo. xx. Honora pa-
 tre tuum zc. verbis scilicet z. beneficijs. Hiero. Ho-
 nor in scripturis non tam in salutationis z. verbis
 q̄z in collationibus munerum sentitur. ad hec. xxxj.
 q. i. quomodo. j. ad Timo. v. Qui suorum maxime
 domesticorum zc. xlvj. dist. s. necesse. de hoc plene.
 Eccl. ij. Unde ibi super illo verbo. Maledictio ma-
 tris eradica fundamenta. Gene. ix. glos. Cham nu-
 ditatem patris irrisit. xcvj. dist. in scripturis. z. semē-
 suum in seruitutem perpetuam damnauit. xxxv. di.
 sexto die. ij. Reg. xv. xvi. xvij. z. xvij. Absalō Dauid
 de regno expulit: z. concubinas eius incestauit. sed
 morte condignas penas luit. iij. Reg. ij. Helisei cal-
 cutium pueri Bethel irriserunt. z. duo vñ. xlvj. de eis
 lacerauerunt. primum Gen. ix. fm. ij. Reg. xvij. ter-
 tium. iij. Reg. ij. Prover. xix. Qui affligit patrē zc.
 z. xvij. Qui subtrahit aliquid a patre zc. z. xij. q. ij.
 q. abstulerit. Eccl. ij. Honora patrem. Exo. xvij. Qui
 percusserit patrem aut matrem: morte moriat. Tob.
 iij. Honorem habebis matri tue zc. Non honoran-
 tes parentes anathematizat concilium Sangrense.
 xxx. di. c. j. Ad hoc etiam. lxxvj. di. non satis. ver. est
 probanda. z. xcvj. di. in scripturis. in fi. Et notandū
 q. sicut tenemur providere necessaria parentib. car-
 nalibus: ita z. spiritualibus. Abat. x. Dign. est mer-
 cenarius mercede sua. xij. q. ij. quicumq. ij. Timo. ij.
 Laborantem agricolam zc. Gala. vj. Communicet
 autem is qui catechizatur zc. xij. q. j. s. his ita. Un-
 de super pre. verbo apostoli. j. Tim. v. Qui bene pre-
 sunt presbyteri: duplici honore digni habeantur. gl.
 A subditis. vt eis spiritualiter obediant: z. tempora-
 lia eis ministrent.

Reueren-
 tia quib.
 impendē-
 da.

De vitio vane glorie. Quid est vana gloria &c.
Cap. 77.

Dostq̄ sufficienter expediunt
de superbia inficiente omne ge-
nus humanuz: maxime religio-
sos quosdam qui adstrictius hu-
militatem dño promiserunt: ad
aliud religiosorum quorundam
nostri temporis vitium acceda-
mus. scilicet vanam gloriam.

Igitur secundum Climacum in gradu. xxij. Vana gloria est secundum speciem nature immutatio, morum peruersio & obseruatio querele. s̄m vero qualitas est laborum dispersio, sudorum perditio, thesauri insidie & perditio, infidelitatis proles, supbie presuratrrix, naufragium in portu, in arca fornicia minima quidem existens, vniuerso vero fatigationi & cursui insidiatur. Vigilanter obserua: & florentē vsq; ad momentum & mundam inuenies in vestimentis & in vnguentis & pompatico processu & aromatibus & alijs. Ieiunans vaniglorioz: & resoluens ieiunium vt non innotescam. Iterum vaniglorioz preclare vestitus. vincor ab eadem vilia commutans. Iterum vaniglorioz loquens. vincor ab ea. & tacēs iterum succumbo. quocūq; proieceris tribuluz istū: stat aculeo recto. Vanigloriozus est idolorum cultor fidelis: colens quidem deum s̄m apparens: hoibus vero & non deo placere volens. **Mat. vj.** Vanigloriozus est omnis ostentator & ostentationis amator. Vanigloriozi ieiuniaz absq; mercede est. **Mat. vj.** & oratio eius importuna. pp laudem enī hoīuz vtrumq; operatur. Vanigloriozus exercitator dupliciter ledit: corpus quidem contabescere faciens mercedem vero non accipiens. Adulatores vanam gloriam puocant. **vj. q. j.** sunt plurimi. Adulator est demonum minister: superbie manductor: compunctionis dispsoz: bonorum exterminator: seductor vie. Confundatur & obmutescat qui beatificare in facie adnituntur. **rlvj. di. c. ij. & iij. xxij. q. ij.** primuz. Seneca. Adulatio dulce venenum. Magnū est ab anima laudez hominum amouere: maius vero est laudem demonū auertere. **t. f.** Corde humilitatez ostendit: non qui se ipsum vilificat. quō enim non comportabit seipuz? sed ab alio impoeratus & charitatem ad ipsuz nō diminuens. Non suscipias vane glorie demonē quū tibi epatum. **j. q. vj.** sicut is. aut fratrum ducatur aut magisterium submittit. Labor enim est hunc canez scilicet vanam gloriam a macelli mensa. ab appetitu repellere cordis: Secularium aduentum preaticipat vana gloriā: & leuios monachos in occursum aduentium exhortatur exire. Qui vanitatez vane glorie mercatur: duplicem vitam possidet. naz in ter monachos habitu & figura moraf. in mundo vero prudentie cogitatione & mente. Qui super donis naturalibus & diuitijs. dico autem acuitate ingenij, & intellectus docilitate, lectione, prolatione, promptitudine, ingenuitate, & talibus hmoi vniuersis absq; labore preexistētibz in nobis extollitur: nunq; sup naturam bono vero participabit. qui enim in modico. s̄. in naturalibus infidelis est: & in multo. s̄. in supernaturalibus. s̄. bonis gratuitis. s̄. virtutibus infidelis erit. **c. Mat. xxv. de fidelī in modico. Luc. xix.** Vana gloriā mater est superbie. qz nimirum laudes exaltant & inflant. **vj. q. j.** sunt plurimi. exaltata vero anima, tunc eam superbia sumens sursum effert vsq;

Vana
mortalis
gloria.

ad celos: & subtus desert. **Luc. x. de pe. di. ij. si. n. ad si.** ad abyssos. Principiuz priuationis vane glorie est custodia oris & amor: ignominie. **Abedum** vero reficisio omnium adinventionuz vitiosaruz intellectuum. Finis vero ea que sunt ad ignominiam confesrentia, coram multitudine insensibiliter adinuenire. Quum nos laudare incipiunt demones seductores: celeriter recordemur multitudinem iniquitatum nostrarum. Vana gloriā est simplicitatis abiectio, ficta institutio & conuersatio. **Ducusq; Climacus.** In epistola ad virginem ait sanctus Athanasius. Si manfestaueris vitam tuam: pariet hoc tibi vanam gloriā: & dampnum patieris. Si aut animam inuenieris tibi consentaneam pariter que dei sunt facientez: huic q̄ soli in ministerio reuella. ibi enī non est vana gloria. qz qui loquitur vt animam saluet: multam mercedē accipiet se habentibus desiderium non insidioribus. **Mat. xxij. q. ij. nolite. audiendi loquit vt saluentur.** Abbas **Pemen.** dixit. Homo si seipsum reprehendat: vbiq; potest stare solus & cum alijs. si aut se magnificat: nunq; stat. Quicquid fecerit homo boni: ne exultet in eo. qz mor p̄det illud. Abbas **Abacharius** eum iniuranti satisfaciebat de eo quod q̄rebat. laudanti eum nullum dabat responsum. Dixit abbas **Zenon.** **Egyptij** monachi virtutes quas habent. zelant: & vitia que non habent: manifestāt. Syri autem & greci virtutes quas non habent: pdicant: & vitia que habent: abscondunt. Dixit **senex.** Qui ab hominibus amplius honoratur aut laudatur: nō parum damni patitur. qui autem ab hominibus non honoratur: desuper gloriāz. s̄. temporalem (intelligo eam appetendo) & eternam. **xl di. qui primatus.** accipiet. **vtrāq; n. habere gloriā impossibile est.** Idem **senex.** Sicut fieri non potest vt herba simul & semel nascatur. de pe. di. ij. dum sanctā. Ita impossibile est vt laudem & gloriā secularium habentes (supple & affectantes) simul etiam & fructum faciamus celestē. Dixit sancta **Synecletica.** Sicut thesaurus si manifestetur minuitur. ita & virtus deperit publicata. Naz sicut cera a facie ignis soluitur. **ps. lxxvij. ita & anima per laudem resoluta perdit intentionem suam.** Dixit **senex.** Quando cogitatio superbie vel vane glorie te impugnat: perscrutare teipsum si omnia. **Exo. xx. no. xxxij. q. vij.** quod in omnibus. **Mat. xix.** mandata dei seruasti. **Mat. vj. xxij. q. ij. ser.** Si inimicos tuos diligis: si gaudes in gloria inimici tui: & contristaris in deiectione eius: & si apud te habes q̄ seruus inutilis. **Luc. xvij. es:** & omnibus hominibus plus peccator. Neq; tamen aliquid grande sapias tanq; aliquid feceris: sciēs q̄ elata cogitatio omnia illa bona dissoluet. Quidam **senex** dixit q̄ mortuus erat mundo. alter dixit ei. Non confidas donec egrediaris de corpore. quia etsi tu dicas q̄ mortuus es: diabolus tñ mortuus non est. Quum quidam **senex** in deserto quinquaginta annis nec panem nec aquam ad satietatem accepisset: dicebat, occidi avaritiam & vanam gloriam. Quod quū audisset abbas **Abraam:** venit ad eum: & requisit an illum sermonem dixisset. At illo consentente: dicit ei **Abraam.** Ecce duz per viam ambulas vides lapidem & massam auri. Nunquid potest cogitatio tua aurum simile lapidi existimare? Dixit **senex.** Non. sed pugno cuz cogitatione mea ne illud tollam. Cui **Abraam.** Ecce viuut avaritia. sed ligata est. Iterū dixit ei **Abraam.** Ecce audis de duob; fratribz q̄ vnus te laudat: alter te horret: & detrahit de te. nunqd vtrūq; eoz ad te venientem

pariter

pariter accipies? Dixit senex. Non. sed iterū pugno
 vt z illum diligam quem horreo. Cui Abraā. Ecce
 ergo viuunt in te passiones. sed ligate. supple. z solui
 possunt. Quidam senex dixit alteri. Si fratri dederō
 aliquid: z tamen spiritus xenodoxie sordidet illud:
 tamq̄ propter laudem hominum hoc faciam: nun-
 quid dimittam daret? Cui senex. Et si propter homi-
 nes hoc tentaris facere: tamen que proximo necessa-
 ria sunt da. Nam duo homines erant in vico: vnus
 seminauit z fecit frumentum parum z ipsum nō mū-
 dum. alter nihil seminauit. Veniente fame, meli^o po-
 tuit viuere qui seminauit. Faciam^o nos ergo aliq̄a
 ta (etsi immunda) ne periclitemur. Adde quod nō. j.
 §. proximo. ver. frater Egidius. Quum abbas Si-
 soy suspirasset altero audiente: dixit. Indulge mihi
 frater. qz necdum monachum me esse cognosco: qz
 audiente altero suspirauit. Quidam senex quū de-
 scenderet ad visitandum filium ministri sui: in vico
 precessit eum minister: z ait vicinis. Venite occurrite
 anachorite. quos quum senex longe vidisset egres-
 sos cum lampadibus: sentiens qz ad se venirent: spo-
 liauit vestimenta sua z misit in flumen: z cepit ea la-
 uare stans nudus. qui autem ministrabat ei: vidēs,
 erubuit: z rogauit homines dicens. Reuertimini: se-
 nex enim noster sensum perdidit. z veniens ad illū,
 dixit. Abba: quid hoc fecisti? omnes enim qui te vi-
 derunt: dixerunt qz demoniuz habet senex. Cui ille.
 Et ego hoc volebam audire. Quum iudex provin-
 cie abbatem Moysen desideraret videre: z ei in ere-
 mo obuiasset: requisit eum ab eo incognito. Ubi est cel-
 la abbatis Moysi: cui ipse. Quid illuz vultis vide-
 re hominem stultum z hereticum: que quum audis-
 set iudex: veniens ad ecclesiam retulit clericis que au-
 dierat. Contristati clerici dixerunt qualis esset mo-
 nachus qui sibi talia dixisset. Iudex rēdit: Senex ve-
 stimenta veterana habens. longus z niger. Et tunc
 cognoscens qz ille esset: miratus recessit. Quum q-
 dam iudex vellet videre abbatem Symeonem: ille
 audiens ascendit arborem palme: z cepit eam mun-
 dare. quum autem venissent illi: dixerūt. Ubi est ana-
 chorita? At ille rēdit. Nō est hic. discessit. z sic illi di-
 scesserunt. Iterum alia vice voluit eum videre qdaz
 ex iudicibus: z precesserunt clerici dicentes. Abba:
 para te. qm iudex audiens opera tua venit abs te be-
 nedici. At ille. etiam parabo me. Vestiuit ergo cento-
 nem suum. z accepit panem. z casum in man^o suas.
 z diuaticatis pedibus sedit in porta: z incepit come-
 dere. Veniens iudex z sic eum videns. contemnens
 eum discessit. Quū abbas Sisoj resuscitasset quē-
 dam infantem defunctum quem in cella proiectum
 orare credebatur: ait discipulo. Nunq̄ hoc dicas ante
 meū trāsitū. Fugit abbas Hesteroth draconē in des-
 erto: dicens. Nisi draconē fugissem cogitationē vane
 glorie non vitassez. Quū fratres de fili nō possent
 quēdam immundum spiritū deijgere: dixerūt. Non
 potest quis hunc eijcere nisi abbas Hestariō. sed si
 hoc dixerimus ei: nec ad ecclesiam veniet. fingamus
 ergo qz dormit. Et dixerunt Hestariō. Abba susci-
 ta istum qui dormit. At ille dixit. surge z egredere for-
 ras. Mira sanctitas. ignorans fecit miraculum. Et
 mox egressus est ab eo spiritus immundus. Quuz
 sanctus Bacharius. quēdam mortuum suscitasset:
 discipuli eius ante pedes eius corruerunt pre timo-
 re. quibus senex. Istud propter me factum non est.
 nihil enim mihi collatum est. sed propter mulierem
 viduam z paruulos deus indoluit. hoc enim maius

est qz deus noster animas hominuz sine peccato esse
 desiderat: qz mortuos suscitare. Item dixit. Qui las-
 borat: z arbitratur se aliquid facere: recipit hic mer-
 cedem suam. Serapion in collatione de octo vitijs.
 Xenodoxie genera duo sunt. Primum qz pro carna-
 libus ac manifestis extollimur rebus. Secunduz qz
 pro spiritualibus z occultis desiderijs vane laudis
 inflamur. Una tamen in re xenodoxia viliter acci-
 pit. quum quis spiritu fornicationis tentatus. ne vi-
 lis habeatur ab alijs: continet: z ne nomen sanctita-
 tis amittat. Nec mirum tantam huic passioni inesse
 virtutem. vt irruentem quēpiam in fornicationis sti-
 mulum valeat refrenare: quum sit experimētis mul-
 torum sepiissime probatum qz ita eum quez semel ve-
 neni sui peste corruerit: infatigabilem reddat: vt fa-
 ciat ab eo ne biduana quidem vel triduana sentire
 ieiunia. Super qua re pulchre Abbas Bacharius
 cuidam pereuncianti cur fame ab hora tertia in ere-
 mo pulsaretur: qui in cenobio hebdomadibus inte-
 gris refectionem sepe contemnens. non sensisset esu-
 riam: rēdit. qz hic nullus est ieiunij tui testis: qui te
 suis laudibus nutriat atqz sustentet: ibi aut te digi^o
 hominum z xenodoxie relectio saginabat. Cassia-
 nus in lib. xj. de xenodoxia. i. vana gloria. Septimū
 nobis certamen est contra spiritum xenodoxie (quā
 nos vanam gloriam possumus appellare) multiformem
 varium atqz subtilem. ita vt quibuslibet pspi-
 caciſſimis oculis non dicam caueri: sed preuideri vix
 possit. Non solum enim vt cetera vitia in parte car-
 nali. sed etiam in spirituali monachum pulsant subtili-
 orū se nequitia ingerens monachi menti. ita vt qui
 non poterunt carnalibus vitijs decipi: spiritualibus
 successibus acrius sautientur. tātoqz est perniciosior
 ad conflictum: quanto obscurior ad cauenduz. Om-
 nium namqz vitiorum manifestior apertiorqz est cō-
 gressus. z in vnoquoqz eorum contradictione rigida
 confutator incensor: z inualidior factus abscedit. vi-
 ctorezqz suū deiecit aduersari^o deinceps infirmior attrē-
 tabit. Hic vero quuz pro elatione carnali pullauerit
 mentem: z fuerit rāstionis scuto repullus: rursus vt
 quedam multiformis nequitia prior habitu perso-
 naqz mutata. sub virtutum specie victorem confode-
 re z iugulare contendit. Et teniz cetera vitia seu per-
 turbationes vniformes ac simplices esse noscuntur.
 Hec vero multiplex z multiformis ac varia vndiqz
 bellatorū z ex omni parte occurrens. Nam z in ha-
 bitu z in forma. in incessu. in lectione. in voce. in ope-
 re. in vigilijs. in ieiunijs. in oratione. in remotione. in
 scientia. in taciturnitate. in obediētia. in humilitate.
 in longanimitate. militem christi vulnerare conat.
 Pulchre seniores naturam morbi huius in modū
 sepe describunt: que vno decorata tegmine alio rur-
 sum inuenit inducta. Omnia vitiosa superata mar-
 cescunt: z deuicta per singulos dies infirmiora red-
 dunt. Hoc vero deiectuz acrius insurgit ad luctamē.
 Gal. v. Nolite fieri inanis glorie cupidi. Et Joā. v.
 Quō potestis vos credere qui gloriam abinvicem
 accipitis: z gloriam que a solo deo est nō qritis? Et
 David ps. lvi. Dissipauit deus ossa eoz qui hoibus
 placent. Et Gal. j. An quero hoibus placere? Si ad-
 huc hoibus placerem: christi seruus non essem. xlviij.
 di. c. vlt. Immittit hoc vitium clericatus gradum z
 desiderium psbyterij ac diaconij. Quidaz senex quū
 ad cellaz cuiusdā fratris cā visitationis veniēs ostio
 proximasset: z qd ageret curiosius auscultaret ita eū
 reperit huius spiritus impugnatione plectū: vt in

ecclesia sese credere faceret exhortatorium plebi ser-
monem. rursusq; mutato officio audiuit eum velut
diaconem missam cathecuminis celebrantem. Sen-
tentia patrum antiquorum hec est ad vanam gloria
fugiendam. s. monachum debere fugere mulieres z
epos. neuter. n. sinunt monachum quieti celle operā
dare: aut theorie vacare. Jo. cass. ibi vbi. s. Hanc be-
stiam multiformē tali remedio poterimus euadere.
vt cogitates illud ps. liij. Dissipauit deus ossa zc. p. i.
mitus nihil pposito vanitatis ac inanis glorie gra-
nosmetipfos facere permittamus. deinde ea q̄ bono
initio fecerimus: obseruatione simili custodire nita-
mur. ne oēs laborum nostrorū fructus post irrepens
xenodorie morbus euacuet. Quicquid etiam in cō-
uersatione fratrum minime communis vsus recipit
vel exercet: cum studio tanq̄ iactantie dedicatus des-
clinemus. Et ea que nos possunt inter ceteros nobi-
les reddere: veluti solis facientibus laus apud hoies
sit querenda: vitemus. Quod facillime poterimus
euadere: si consideremus non solum fructus laborū
nostrorum nos penitus amissuros quoscunq; xenod-
orie proposito fecerimus: sed etiam reos magni cri-
minis factos eterna supplicia veluti sacrilegos subis-
turos. vtpote qui ad iniuriam dei opus quod eius. vt
glorificetur deus. Mat. v. Luc. ij. ps. cxij. Non nob-
is dñe non nobis: sed nomini tuo da gloriam. ob-
tentu nos oportuit agere: hominum gratia malueri-
mus exercere: ab eo qui occultorum est conscius. ps.
ix. Scrutans corda z renes deus. Ad Heb. iij. xxxij.
di. erubescant. xvij. q. ij. perniciosam. homines deo: z
gloriam mundi glorie dñi pretulisse conuicti. Nilus.
Vane glorie passio irrationabilis est: z in oi virtutis
opere se admiscet. Monachus vane glorie cupidus.
sine mercede operarius. Mat. vj. Sacculus perfora-
tus non seruat immisum. Et qui mercedes congregauit
misit eas in sacculum pertusum. Aggei. j. Nec
xenodoria mercedem. Ventus dissipat vestigia viri:
z eleemosynam. j. q. j. vide. glorie vanitatis. Facit
la pidis non peruenit in celum. z oratio placens ho-
minibus non ascendit ad deum. Occultat thesaurus
suum vir sapiens: z virtutis sue laborem monachus
prudens. In plateis orat xenodoria. qui autem im-
pugnat eam suum intrat cubiculum. Mat. vj. saltez
cordis. Occulta in itinere latronum que tua sunt do-
nec ad supernam ciuitatem peruenias. Vana gloria
mentem decidentem corroborat. infirmantem facit
incolumē. z senem iuuenem fortiozem. Rauca m vo-
cem subtrahit. pallentem florere facit. claudum facit
currere: z tecum videre. Aidi Rome fratrem mul-
tis mensibus iacentem in grabato: z dormitorū cla-
moribus infirmitatis concutientem: factum gardia-
num statim stantem z exilientem z dolores non sen-
tientē. Claudam ouem vel capram cum tintinabu-
lo procedere facit gregem hic morbus. quod est mi-
rabile in pecude bruta. Frater Egidius laicus socius
beati Francisci. Propter tentationem inanis glorie
non desistas facere bonum. Si. n. agricultor nolēs se-
men iacere in terram. diceret intra se. Nolo seminare
hoc anno. qz si seminauerō. forte venient volucres z
comedent ex semine illo. z pp hoc non seminaret: nō
haberet fructum terre ad comedenduz. Si autē semi-
nat: licet aliquis de semine pereant. tñ maior pars re-
manebit ei. Sic est de illo qui tētatur de vana gloria
z pugnat contra eam. Adde quod scripsi. s. s. proximo.
ver. quidam. Legit de beato Bernardo qz quū
predicaret: z a vana gloria tētaret qz bene pdicaret.

rūdit. Ne pp te incepti: nec pp te dimittā. Dixit ab-
bas Sioy. Nisi dñs glorificauerit homines: gloria
que ex hominibus est. nō diu permanebit. Prover.
xxvij. Ne glories in crastinum: ignoras quid sup-
uentura pariat dies. Laudet te alienus: z nō os tuū.
extraneus z non labia tua. Hiero. Non queras glo-
riam: z non dolebis quūz inglorius fueris. Qui lau-
dem non appetit: contumelias non sentit. Mat. ix.
Videte ne quis sciat. z. vij. Memini dixeris. Jo. vij.
Ego gloriam meam non q̄ro. Seneca. Cito fit igno-
minia superbi gloria. Stultissimum est temporalem
gloriam transitoriam querere vnde possumus eter-
nam acquirere. Ber. Fidelis sibimet custos non tur-
tum arbitratur labijs hominum committere gloria
suam. Non tutum plane: sed stultum ibi thesaurum
tutum reponere vbi in non valeas restituere quum vo-
lueris. Si ponis in os meum: iam non in tua sed in
mea est voluntate. quūz vtiq; pro meo libito vel lau-
dare te possim vel derogare tibi. Ber. Hypocrita qd
non vis esse laudabilis: qui vis vt lauderis? Quid
formosus apparere z formosus non esse? Ber. At qd
alieno testimonio contentus sum: cuius nec vitupe-
rio reprobus nec laude dignus inueniar? Si aū trib-
unal vestrum iudicandus adstare: merito de lau-
de vestra gloriaret. Nūc quum solius christi iudicio
sim presentandus: quante insanie est mei vel alterius
iudicio gloriari. De hoc. xj. q. ij. senti. cum. c. seq. Itē
Ber. Qui conscientias suas in alienis linguis posue-
runt: modo parui. modo magni. modo nulli iudican-
tur: prout linguis hoim eos laudare vel vituperare
placuerit. Ber. Reuera fidelis famulus est: si de mul-
ta gloria dñi tui nil manibus tuis adherere contin-
gat. Aug. Quas vires nocendi habeat vana gloria
nor. sentit: nisi z bellum ei indixerit. qz etsi cuiquam
facile est gloriam non cupere quum negatur: difficile
est tñ ea nō delectari quum offertur. Greg. Aliquātū-
lum facile est humanam laudem non appetere. diffi-
cillimum est oblatam respuere. hoc vitium vincit alia
vitia vincentes. Aug. Laudum est precipue de vitio
quod surgit de victoria vitiorum. Hiero. Difficilis
arrogantia caremus: qz auro z gemmis. Aug. Sunt
qui contemptu inanis glorie vanius gloriantur. ps.
lj. Quid gloriaris in malitia? Poeta.

Gloria peccati nulla petenda tibi.

extra de excel. pla. qz graue. Prosper. Quum oia vi-
tia superauerit homo: manet periculum ne mens bñ
sibi conscia potius in se qz in dño glories. cōtra illud
ij. Cor. x. ibi. Qui gloriatur in dño glories. Hiero. Pri-
ma virtus monachi est iudicia hominum contemne-
re. Quum cantor Parisiensis in quodam loco pre-
dicasset: redeunti occurrens quidam clericus. dixit
ei. Benedictus sermo oris tui. de quo vehementer
cantor turbatus est. Remedia contra hoc vitium.
Primum est abscondio. Esa. xxxj. Erit vir sicut qui
absconditur. In vitis patrum. Sicut thesaurus ma-
nifestus cito minuitur: ita virtus quelibet deperit pu-
blicana. Greg. Depredari desiderat: qui thesaurum
publice in via portat. Figuratur hoc Ero. iij. in ma-
nu Moysi que leprosa in sinu curatur. Secunduz
est sui reprehensio. vt. s. in. s. proximo. ij. ver. abbas.
In vitis patrum dictum est de se reprehendente qz
vbiq; viuere potest. Tertium est cōsideratio in-
ferni vel purgatorij. vbi est ignominia ad puniendā
vanam gloriam. Quartum est cōsideratio glorie
eterne. qz hz Greg. Uilesunt temporalia quum cōsi-
derant eterna. z spernitur falsa gloria: quum pensa-

Quib' ar-
ceat vana
gloria.

Contra su-
pbiam re-
media,

tur vera gloria. Quintum, quod offertur hoi gloria vel tentatur de ea: det eam deo dicens. ps. cxij. Non nobis dñe etc. sed nomini tuo da gloriam. Sic angelii fecerunt. Luc. ij. de cons. di. j. hi duo. z. c. poro. Sextum, quod sicut Hiero. impossibile est quod quis in vtroque regno appareat gloriosus. Remedia etiam contra superbiam filiam vane glorie sunt hec. Primum, consideratio melioris. sicut Elisabeth mater Jo. baptiste comparata beate Marie humiliata est. Luce. j. An hoc ut veniat mater dñi ad me? Et Joan. comparatione saluatoris. Mat. ij. Ego a te debeo baptizari etc. Greg. Sicut incentiuum elationis est respectus deterioris: ita cautela humilitatis est consideratio melioris. Secundum remedium est cohabitatio humilium. Sicut. n. qui coicat superbo: induet superbiam. Eccl. xij. sic qui coicat humili: induet humilitatem. Tercio epus Parmensis semper ante se despectiores pauperes in mensa ponebat: et alios a latere. requisitus quo hoc poterat tolerare: respondit quod quidam nobilis eum docuerat hoc. s. Job. v. c. dicens. Visitans speciem tuam non peccabis. Tertium est consideratio proprie conditionis. primo sperma. deinde faccus stercoreis. deinde cibus vermium. Hiero. Quis superbiat qui semper secum sentinam portat? Eccl. x. Quid superbis terra et cinis? Quartum est exemplum christi. Aug. Medicina hominis tumoris est humilitas saluatoris. Erubescat homo esse superbus, quum humilis factus est deus. Phil. ij. Ezech. j. Quis fieret vox super firmamentum quod erat super caput eorum etc. dicit Greg. Sancti quique quum ipsum quoque virginum flagellatum ex sententia patris in hoc mundo conspiciunt: deponunt si quid de suis meritis presumpserunt. Nam si hinc ipse sine flagello non exiit: quod sine peccato venit. Jo. viij. quomodo flagellis digni non erunt: quod huc cum peccato venerunt? Hiero. xlix. Ecce quibus non erat iudicium ut biberent calicem: bibentes bibent: et tu quasi innocens relinqueris? Quintum, consideratio vilis seruitutis in qua superbus est. quod seruus diaboli est qui est rex super omnes filios superbie. Job. xli. alias penul. Sextum, consideratio districti iudicij: quod erit specialiter ad humiliandum superbos. vbi iudicium durissimum fiet his qui presunt. Sap. vi. vbi dñs. ps. xxx. retribuet abundanter facientibus superbiam. Esa. ij. Dies dñi exercituum super omnem superbum et super omnem arrogantem: et humiliabit. Hiero. l. Ego ad te superbe (dicit dñs exercituum) quod veniet dies tempus visitationis: et cadet superbus et corruet etc. Esa. xxvij. Pedibus conculcabitur corona eorum. Septimum est consideratio infirmitatis nostre ex parte corporis et anime. quum nec possimus pulcibus resistere. Aug. Homo dicit tibi conuicium: et tumes: et iratus es. resiste si potes pulcibus. Ber. Limosa et glutinosa nimis est non modo exterior: verum etiam interior substantia nostra. et facile cor humanum omnibus que frequentat adheret. Octauum: mortis memoria. j. Macha. ij. Gloria impij stercus et vermis. hodie extollit: et cras non inuenietur. quod conuersus est in terram suam. Eccl. vij. Humilia valde spiritum tuum. quoniam vindicta carnis impij ignis et vermis. Nonum est recordatio proprii sceleris. de quo Esa. xxxvij. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anime mee. viij. Reg. xvj. quum Semei malediceret et mitteret lapides contra David: Absay dixit regi. Quare maledicit hic canis dño regi meo? vadam et amputabo caput eius. Sed David memor commissi sceleris cum Bersabee

uxore Arie rudit. Dimitte eum ut maledicat iuxta preceptum dñi: si forte respiciat dñs afflictionem meam: et reddat mihi bonum pro maledictione hac hodie. Decimum est assiduitas deuote subiectionis. ut homo semper velit esse cum aliquo quem vereatur et timeat: et sub alio frangere propriam voluntatem discat. Jo. vj. Descendi de celo: non ut faciam voluntatem meam etc. Undecimum, contemplatio occulti inspectoris cui cogitatio hominis confitetur. vt erubescamus coram eo elatum aliquid meditari. ps. xv. Prouidebam dominus in conspectu meo semper etc. Duodecimum est amor vilitatis et exercitatio in operibus et officiis humilibus. Eccl. vij. non oderis opera laboriosa. de pe. di. ij. c. j.

De vitio hypocrisis. vnde dicatur. A quatuor cognoscuntur hypocrite. Cap. 78.

Aliud vitium peculiare quorundam religiosorum nostri temporis est hypocrisis que ex vana gloria procedit. Amans. n. humanam gloriam, simulat sanctitatem. Predicat autem religiosi aliquid et ostendunt se habere virtutes quas carent mundo in apparentia humiles: in claustris superbi. extra honesti: intus multi immundi. extra tunica vilis: intra loculi recedenti. ex puri: intus malitiosi. ex cum secularibus sobrii: intus cum fratribus gulosi. extra compositi: intus dissoluti. extra mites: intus furiosi. extra simplices: intus maligni. Dicit autem hypocrisis ab epi. quod est. s. et crisis aurum: quasi desuper auratus. vnde hypocrite simulatores sunt. quod aliud sunt: et aliud ostentant. s. m. Lxxv. Eccl. j. Ne fueris hypocrita in conspectu hominum. Deut. xxij. Non indues vestem lana linoque contextam. extra de electione causam. i. non sis aliud intra, aliud extra. A tribus maxime hypocrite cognoscuntur: dicit Aug. Primum est bonorum oppressio. quod opprimunt bonos: vel psequendo factis vel detrahendo verbis. oēs. n. hypocrite detractores sunt et inuidiose iustificantes et alios condemnantes. Mat. vij. Hypocrita eijce primum trabem de oculo tuo. et Luc. vij. Secundum est facilis reprehensio aliorum. quam faciunt ut videant habere zelum. Tertium est impatientia in aduersis. s. oēs enim mouentur et offendunt ad contumelias sibi dictas. Impatientissimi. n. sunt quidam capitati huius temporis: sicut experientia continua manifestat inter seculares et eos et adinuicem. Facilius reuera putant cõter toleraret vni secularis decem iniurias: quam religiosus hypocrita vnã. que ruit nãque gloriam hypocrite: et ideo dolent ad contumeliam. An Hiero. et dixi. s. s. ij. ver. Prouer. Non gras gloriam. et non dolebis quum inglorius fueris. Qui laudem non appetit: nec contumeliam sentit. Prouer. xix. Doctrina viri patientiam noscitur. Quartum potest addi. s. opera que familiariter cum socijs agunt: in quibus aliqui deprehendunt. sicut est verbis et gestibus dissolutis in mulierum consortijs et alijs operibus carnis. Ephe. v. Qui in occulto sunt ab ipsis: turpe est dicere. Hypocrisis autem sicut Climacus est mater mendacij et multoties suppositio et occasio. Nil enim aliud hypocrisis quidam esse determinant quam meditationem et perpetrationem coherens et connerum habens iuramentum. Hypocrita toto corpore mentit. quod est factis mentiri. xxij. q. v. caute vbi dicit Amb. quod mendacium est non solum in falsis verbis: s.

Hypocrisis vitium est religiosum peculiare.

etiam in simulatis operibus. Deus autē aspernator est duplicitatis: et simplicem intentionem desiderat. xxij. q. v. §. ex his oibus. **D**is hypocrita duplici vita viuit. cum corpore est in celo. cum aia est in terra. Est autem hypocrisis amor: apparentie simulatione vitutis. sicut dñs ait **Mat. vi.** **O**ia opera sua faciūt vt videantur ab hoibus. **T**ales omnes mēbra sunt antichristi. vnde. ij. **Thessa. ij.** **A**lysterius iam operatur iniquitatis. s. iniquitas occulta sub specie pietatis. Et est hypocrita fm sanctos. angelus tenebrarum transfiguratus in angelum lucis. ij. **Cor. xi. xxvi.** q. v. epi. z. c. nec mirū. xxix. q. j. §. **B**emonium meridianum. ps. xc. **A** demonio meridiano. Et latro qui pependit a sinistris cum dño. **Mat. xv.** Et martyr diaboli. j. ad **Tim. iij.** In nouissimis temporibus discedēt qdam a fide: attendētes spiritibus erroris z doctrinis demoniorum in hypocrisi loquentiuz mendaciū zc. **D**escripsi hypocrisiz. s. in prima parte. in. §. firma colūna. ver. nihil sic. in. c. lxxij. **H**ypocrisis subauratio dicitur. **H**ypocrite sunt sicut ait apłs. ij. ad **Tim. iij.** sine affectione. sine pace. criminatores: incontinētes: immites. voluptatum amatores. magis qđ deū habētes speciem sanctitatis: virtutem vero abnegantes. **T**ales veniunt in vestimētis. i. in habitu religionis: in blandimento sermonis: in austeritate victus. **Col. ij.** **N**emo vos seducat volens in humilitate z religione angelorum que non vidit: ambulans frustra inflatus sensu carnis sue. **D**el dulces sermones z benedictiones seducunt corda innocentium. ij. ad **Tim. iij.** **N**i sunt qui penetrant domos: z captiuas ducunt mulierculas oneratas peccatis. intrinsecus aut lupi rapaces. **I**dem **Mat. vij. ibi.** Attendite a falsis prophetis zc. **Act. xx.** Scio qđ post discessionem meā intrabunt lupi in vos non parentes gregi. **C**ontra hypocritas **Job. viij.** **S**pes hypocrite peribit. z. j. **S**i cut tela araneorum fiducia eius. z **Job. xij.** **N**on. veniet in conspectu eius ois hypocrita. **Et. xv.** **L**ogitatio enim hypocrite sterilis. **Et. xx.** **G**audiuz hypocrite adinstar puncti. si ascenderit vsqz ad celum supbia eius: z caput eius nubes tetigerit: quasi sterquiliniuz in fine perdetur. z qui eū viderant: dicent. **U**bi est? **U**elut somnium auolans non inuenietur: trāsies sicut visio nocturna. **Et. xxvij.** **Q**ue est enim spes hypocrite si auare capiat z non liberet deus animā ei? **U**nquid clamorem eius audiet deus: quum venerit super illum angustia? aut poterit in omnipotente deo delectari: z inuocare deuz in omni tpe? **R**egnāt plati hypocrite pp peccata populi. **Job. xxij.** **Q**ui regnare facit hominem hypocritam pp peccata populi. **Et Job. xxxvi.** **S**imulatores z callidi puocant iram dei. **Et Job. vlti.** **S**ternet sibi aurum quasi lutum. vbi **B**rego. per aurum intelligit hypocritas. de pe. di. ij. citius. **Esa. xxxij.** **P**ossedit tremor hypocritas. **Et Esa. ix.** **O**mnis hypocrita est z nequaz. **H**ypocrita similis est fimo niue cooperto: quod est exterius candidum: intus fetidum. z sepulcro exteri⁹ candido: interius pleno ossibus mortuozuz. **Mat. xxij.** **E**t vasi exterius mundo interius sordido. z agno albo exterius nigro in cornibus. z ligno putrido de nocte lucenti. z lupo pelle ouina induto. extra de here. vt officium. §. p. ouiso. lib. vj. **E**t sicut in ps. xliij. dño dicunt sancti: **Q**m pp te mortificamur tota die. sic possunt dicere hypocrite: **Q**m contra te mortificamur zc. **I**ste est **S**imon cyrenensis crucem portans in angaria: sed non moritur in ea: qđ mundo viuit. **Luc. xxij.** **H**ypocrita nunqđ habet oculuz cordis ad

deum. vnde nec deus ad eum. **U**nde super illud ps. xxxj. **F**irmabo super te oculos meos zc. dicit glossa in persona dei. **N**on auferam oculos meos a te: qđ tu semp leuas oculos tuos ad me. **H**ypocrita vix vnqđ veniam consequetur. vnde super illud **Job. xxxv.** **S**imulatores z callidi puocant iram dei: neqđ clamant quum vincti fuerint. dicit gl. **V**incti nō clamant: qđ humane laudis auiditate superati sanctos se miseri etiam cum in peccatis moriuntur: putant. **Sap. j.** **S**piritus sanctus. s. discipline effugiet fictuz. i. hypocrisiz. **I**n ipso proprie dormit z requiescit diabolus: qđ thalamus est vmbrosus. **Job. xl.** de pe. di. ij. si eniz. in fine. **U**nqđ hypocrita correctionez recipit: sed se semper defendit. **Judic. j.** **S**uit dñs cum **J**uda: nec potuit delere habitatores vallis qđ falcatis curribus abundabant. hoc est in curribus eorum falces erant que sibi obuiantia vel aduerfantia secabant. **H**abitatores vallis hypocrite sunt: qui ipsos reprehendunt conuicijs scindunt. pp quod sirpo comparatur hypocrita. **Job. viij.** **U**nquid virescere potest sirpus. i. iuncus vel carduus: qđ carpit fm **B**ugui. gl. **S**irpus intus est vacuus cuius theca manum ledit. qđ hypocrita gratia vacuus est: z correctionem non recipit. sed ad lacerandam vitaz prorumpit. vnde z in hoc diabolo incorrigibili assimilatur. incorrigibilitas enim peccatuz est diaboli. vnde **Ecl. xxj.** **Q**ui odit correctionem: vestigium est peccatozis: habet. n. characterem bestie. i. diaboli. **U**nde iudeis incorrigibilib⁹ z hypocrisis phariseis z scribis dicit dñs. **Jo. viij.** **V**os ex patre diabolo estis. de pe. di. j. §. hoc idē. ver. **I**tem vt **C**hristus: **H**ypocrita fermento comparatur. **Luc. xij.** **A**tendite a fermento phariseozuz qđ est hypocrisis. quod fermentum expurgandum est. j. ad **Corin. v.** **H**ypocrite similes sunt illis pomis pulcherrimis exterius que sunt prope mare mortuum: z intus sunt plena fauillis z cinere. vt no. de pe. di. j. sed z continuo. in gl. j. **E**is proprie loquit **Jo. Apoca. iij.** **R**omen habes qđ viuas: z mortuus es. **S**imiles candelae que seipsam consumens alios illuminat: z ipsi continuis cruciatibus mercantur mortē eternaz. **Mat. vi.** **N**olite fieri sicut hypocrite tristes. exterminant enim facies suas. **I**sti labijs deum honorant: cor autem eozum longe est a deo. **Mat. xv.** **H**ypocrite bene prophetauit de vobis **Esa. lsa. xxxix.** **I**tem hypocrita nunqđ pure confitetur. sed aut peccata velat: aut dissimulat: aut defendit. **N**i signantur per **R**achel de qua dicitur **Genes. xxxj.** qđ furata est idola patris sui: z abscondit ea subter stramentuz camelii. **R**achel interpretatur ouis. qđ isti **Mat. vij.** veniunt in vestimentis ouium. i. in habitu mansuetudinis z innocentie. z furantur idola patris sui. i. diaboli. s. peccata occultando nec ea pure confitendo. z abscondunt sub cameli stramine. i. sub specie obedientie z bone vite. **I**n nullo peccato hodie quidem religiosi tm̄ credo qđ deum offendant quantum in fictis z hypocriticalibus confessionibus. **U**ix eniz aut rarissime aliquis taliuuz confitetur nisi per verba generalia. vix vnqđ aliquid graue specificant. **Q**uod dicūt vna die dicunt z altera: ac si in omni die equaliter offendant. **U**ix vnqđ habent intentionez cessandi nec vitam mutandi. **D**e peccatis que confitentur: confitentur quedam venialia: vt scz de silentio: de iudicando: de murmurando: de gula: de subita iracundia: de verbis otiosis. de verbo omissio vel dictione in officio diuino: z similib⁹. sed rarissime cōfitent de pecunia: de inobedientia: de suspecta familiaritate: de odio

Hypocritarum confessiones.

ad fratrem, de persecutionibus adinuicem, et diffamationibus, de ambitionibus, de hypocrisis specificata malitia declarata, de assiduis mendacijs, de tpsis perditione pro magna parte, de superbia et inuidia specificata, de gastrimargia frequentata, de ieiunijs ecclesie commendatis et a regula sine vera necessitate fractis, de alijs capitulis regule qui continent peccata aut prohibitiones. Adde hic quod scripsi. j. in isto c. in. s. et ve. ver. sic quidem. Et si ista crimina et similia declarent et specificent rarissime tñ cum proposito dimittendi, quod est se iustificare et in hypocrisim tendere. Unde veraciter sicut experientia didici inter fratres et in officio penitentiarie dñi pape in quo suz: purius et humiliter et veracius incomparabiliter confitentur maximi peccatores seculares et clerici: quod religiosi cõiter hypocritaliter confitentur. Quanto autem magis sunt in ordine literati aliqui magistri et lectores et baccalarij et prelati tanto in confessionibus sunt magis ceci, et hypocritalibus confitentur: ut ad literas impleat in eis illud Jo. ix. In iudicium ego veni in hunc mundum: ut qui non vident videant: et qui vident ceci fiat. et illud ps. lxxij. Obscurentur oculi eorum ne videant. xxxvij. di. s. si. Vere religiosi in confessionibus suis cõiter decimant mentem et anethũ. i. cõfitentur aliqua venialia, sed grauiora legis. i. mortalia. s. specificata et alia indecimata relinquunt. i. incofessa. culicem colantes et glutientes camelum. Ath. xxij. Nam prius mortalia sunt confitenda et delenda: deinde venialia. de pe. di. j. tres sunt actiones. Contra tales confessiones hypocritalis, Aug. in li. de penitentia. Penitentia est quedam dolentis vindicta puniens in se quod dolet commisisse. de pe. di. iij. penitentia est: et c. si apłs. ibi. Jo. viij. Dicit. n. dñs, vade et amplius noli peccare. Non dixit, ne pecces. sed nec voluntas peccandi in te oriat. et c. penitentiam. ibi. Penitentiam quippe agere est perpetrata mala plangere: et plangenda non perpetrare. et c. sunt autem quod dicuntur ibi. Lanis reuerfus ad vomitum suum: et sus lota in volutabro luti. et c. penitentes. Penitentes: si tñ estis penitentes: et non estis irridentes: mutate vitam. et ibi. Si ergo penites: cur facis que mala fecisti? Si fecisse peniteat: noli facere. Si adhuc facis: non es recte penitens. et c. irrisor. Irrisor est et non penitens quod adhuc agit quod penitet. nec videt deũ poscere subditus: sed subannare superbus. cuius alijs. s. se. vsq; ad s. sed verba. Item Amb. loquens de penitente. de pe. di. j. sunt qui arbitrantur. ibi. Seipsum homo abneget: et totus immutetur. Item taciturnitas peccati ex superbia nascit cordis. s. m. Gratianum. Ideo. n. s. m. eum, peccatum suum quisque celare desiderat: ne iniquitas sua alijs manifesta fiat. ne talis reputet apud homines foris: qualem se iam dudum exhibuit diuino conspectui. quod ex fonte superbie nasci nulli dubium est. Species. n. superbie est: eum se velle iustum videri qui peccator est. atque hypocrita conuincit: quod ad imitationem primorum parentum vel tergiuersatione verborum peccata sua leuigare cõtendit: vel sicut Layn peccatum suum reticendo penitus suppressere qrit. Sen. iij. de pe. di. j. s. ex his namque. ver. Layn. ibi. quod superbus peccatum suum cõfiteri nolit. et c. Ubi autem superbia regnat vel hypocrisis: humilitas locum habere non valet. Sine humilitate vero alicui veniam sperare non licet. nec ergo ubi est taciturnitas confessionis: venia speranda est criminis. de pe. di. j. s. cum ergo ut ex pmissis. ad si. dist. De hypocrisis confessione diuidentium vel celantium peccata. de pe. di. v. c. j. ad

si. ver. quedam. n. Unum celant que alijs manifestanda conseruant quod est se lauare et ad hypocrisim intendere. Tales etiam hypocrite qualibet die maxime quum celebrant: longas faciunt confessiones de quotidianis venialibus: credentes se per verba iustificare et purgare. sed verba non purgant: sed gemitus, suspiria, dolor, et lachryme. de pe. di. j. in pñci. et s. hoc idem. Ath. dalena ad pedes dñi plorans non loquebat. sed plactus eam purgavit: non lingua. Luc. vij. Contra hypocritas Aug. Simulata sanctitas, duplex iniquitas. Et Sapiens. Nulle sunt occultiores insidie: quod latet sub similitudine officij. Aug. contra hypocrisim religiosorum non seruantium professionem suam sed simulantium. Ath. n. cecos habere vel claudos: quod plangere mortuos. quicumque. n. hypocrita est: mortuus est. xij. q. j. nolo. et c. certe. ibi. Ath. n. est cadere a proposito. sed peius est simulare propositum. et s. ibi. Nolo habere hypocritas. Tres sunt species hypocrisis. Una est, quum coram hominibus bonum facit: et in occulto malum. Secunda, quum in occulto et in manifesto bonum facit intentione placendi hominibus. Tertia, quum aliquis minorem hypocrisim non incurrit: ut incidat in maiorem. ut quum aliquis interrogat an ieiunet. rident deus scit. ut dicatur hypocrita non est. Contra hypocritas narrat Greg. in dialogo de fratre simulante ieiunare coram fratribus: et in occulto comedebat: quod ad mortem veniens adstantibus fratribus dixit (intelligo absque contritione et gemitu non perisset. de pe. di. j. s. hoc idem.) Quando me vobiscum ieiunare credebatis: occulte comedebam. et nunc ecce ad deorum datum sum draconi qui cauda sua mea genua pedesque colligauit. caput vero suum in terra os meum mittens spiritum meum ebibens abstrahit. Quibus dictis statim defunctus est. Quidam frater magne sanctitatis reputatus, venit ad mortem. dicebant illi de patria, Si hic moritur: oes morimur. quod per eum prestat nobis deus panem et aquam. Facta autem hora exitus illius, vidit quidam sanctus tartareum inferni descendentem super solitariū illum morientem, habentem tridentem, igneus et audiuit vocem dicentem sibi, Anima ista non me fecit recessere neque per unam horam in sese neque tu miseraris eius euellens eam. Deponens igitur tartareus ille quem tenebat igneum tridentem in corde solitarij per multas horas torquens eum abstraxit animam eius. Non ergo saluat nomen: sed res. Item contra hypocritas. Ath. vj. Quis ergo facis eleemosynas: noli tuba canere ante te sicut hypocrite faciunt in synagogis et in vicis ut honorificentur ab hominibus. Chrys. Ponit autem tria fortia bona. i. eleemosynam, orationem, et ieiunium, contra tria mala aduersus quod dñs tentationis bellum suscepit. Ath. iij. Ath. j. Luc. iij. Pugnavit. n. pro nobis contra gulam in eremo: contra auaritiam. s. montem contra vanam gloriam. s. templum. Est ergo eleemosyna quod dispergit contra auaritiam. de pe. di. j. quamobrem. c. medicina. c. medicamentum. quod congregat ieiunium. de conf. di. v. contraria. c. nihil. contra gulam quod est ei contrarij. Oratio vero contra vanam gloriam. quod quany omne malum ex malo nascit. Ath. vij. sola vana gloria de bono procedit. ideo non destruit per bonum aliquod: sed magis nutrit. Nullum ergo remedium potest esse contra vanam gloriam: nisi oratio sola. et ibi caueda vana gloria. vt. j. s. Quum facis eleemosynam. Amb. Dis autem summa discipline christianæ in misericordia et pietate est. Noli tuba canere. Tuba autem s. Chrys. est ois

Hypocrisis triplex

actus vel sermo per quem operis iactantia demon-
stratur. puta qui facit eleemosynam sicut aliqui vident
presentem: vel intercedente aliquo: aut honestiori p-
sone que potest retribuere. alias autem non facit. Sicut
et si in loco secreto fecerit: eo proposito ut laudabilis
videatur: tuba est. Hierony. Qui autem tuba canit elee-
mosynam faciens: hypocrita est. Et ideo subdit. Sicut
hypocrite faciunt. glo. Forfitan conuocando hoc
faciebant ut omnes irent quasi ad spectaculum. Ipsi
do. Nomen hypocrite tractum est a specie eorum qui
in spectaculis contexta facie incedunt: distinguentes
vultum vario colore: ut ad persone quam simulant
perueniant colore. modo in specie viri: modo in femi-
nina: ut fallant populum dum in ludis agunt. Aug.
in sermone de monte dñi. Sicut ergo hypocrite. i. si-
mulatores tam imitatores personarum aliarum agunt
partes: illi non sunt. Non enim qui agit partes Agamem-
nonis: vere ipse est: sed simulat eum. et sic in ecclesijs et
in oī vita humana quisquis se vult videri quod non est:
hypocrita est. Simulat enim se iustum. non exhibet. quod
totum fructum in laude hominum ponit. Greg. Sciē-
dum vero est quod sunt nonnulli qui et sanctitatis habi-
tum tenent: et perfectionis meritum exequi non valent.
quos nequaquam credendum est intra hypocritarum
numerum currere. quod aliud est infirmitate aliud calli-
da simulatione peccare. Aug. Tales autem qui simula-
tione peccant: ab inspectore cordis deo mercedē non
capiunt: nisi fallacie supplicium. Et ideo subdit. Amē
dico vobis: receperunt mercedem suam. Hiero. Ad
dei mercedem: sed suam. Laudati enim sunt ab hoibus
quorum causa exercere virtutes. Item Mat. vi. Et
quum oratis: non eritis sicut hypocrite qui amant in
synagogis et in angulis platearum stantes orare: ut
videantur ab hoibus. Amē dico vobis: receperunt mer-
cedem suam. Chryl. super Mat. Est autem oratio quasi
quoddam spirituale tributum quod anima offert deo de
visceribus suis. quanto ergo gloriofior est: tanto cau-
tius est seruanda: ne per homines facta vilescat. Item
Chryl. in homil. hypocritas vocat. qui deus se fingē-
tes orare: hoies circūspiciunt. Et ideo subdit. Qui
amant in synagogis orare. Chryl. super Mat. Quid
autem non ad locum hoc refert dñs: sed ad propo-
situm orantis. In conuentu enim fidelium orare lauda-
bile est. sicut dictum est in ps. xxi. In medio ecclesie
laudabo te. et in ps. xcij. Bonum tuum decet sancti-
tudo dñe. extra de cele. mis. dolentes. de immu. ec. de-
cet. vi. li. de cele. mis. grani. in cle. ps. xxv. In ecclesijs
benedicam te dñe. Qui ergo sic orat ut ab hoibus vi-
deatur: non deum aspiciat: sed hoies. et ideo quantum ad
propositum suum. in synagoga orat. Quam autem
orantis mens solum aspiciat deus: quis in synagoga
orat: tñ apud se in secreto videtur orare. Sequitur. Et in
angulis platearum. ut videantur abscondite orare. et sic
duplīter laudent. et quod orant: et quod abscondite orant. Et
ergo proposito in conuentu vetat orare ut a conuen-
tu videantur. unde subditur. Ut videantur ab hoibus.
Orans ergo nihil nouum faciat quod aspiciat hoies:
vel clamando. vel pectus percutiendo. vel manū ex-
pandendo. Aug. Non ergo videri ab hoibus nefas
est. sed ideo agere ut ab hoibus videaris. Chryl. A
vana enim gloria erui ubique bonum est. maxime autem
in oratione. Si enim sine hac cogitationibus circūferi-
mur: ut ad orandum ingressi fuerimus hanc habentes
egritudinem. qualiter intelligemus ea que a nobis
proferuntur? Tu autem quum oras intra in cubiculum
tuum etc. Chryl. Ut nemo sit ibi nisi qui orat. et ille

Orandi
modus.

que orat. Testis enim orantem grauat: non adiuuat. Cy-
prianus. In abditis etiam locis orare magis conue-
nit fidei. ut sciamus dñm ubique esse presentem: et ma-
iestatis sue plenitudine occulta. xxvij. q. ij. pniciosas.
penetrare. Et clauso ostio ora patrem. Idem postu-
mus autem intelligere ostium domus os corporis. ut
non clamosa voce oremus dñm: sed tacito corde pp-
tria. Primo. quod deus non voce clamosa pulsandus
est: sed conscientia recta placandus. de cons. di. v. non
mediocriter. et di. iij. si non sanctificatur. xxvij. di. se-
dulo. qui est cordis auditor. xv. q. vj. c. j. Secundo: quod
secretas petitiones tuas non oportet alterum scire:
nisi te et deum. Tertio: quod clamose orans alterum in-
iurata te non permittis orare. Jo. cass. in. ij. lib. de canoni-
co orationum modo. Illum vero qui constitutus in
tempore mentis cum clamore supplicat: duplīter pec-
care pronuntiat. Primo quod orationis sue reus sit. quod
eam videlicet negligenter offerat. Secundo quod indi-
sciplinato strepitu alterius quoque qui forsitan atten-
tius orare potuit intercipit sensum. Item et Mat. vi.
Quum autem ieiunatis: nolite fieri sicut hypocrite
tristes. Chryl. Sciebat enim dñs vanam gloriam ex oī
bono opere procedere. Ideo spinas vane glorie que
nascit in terra bona: iubet precipere: ne suffocet. Lu-
c. viij. ieiunij fructum. Non autem potest fieri et non
sentiri qui ieiunat. sed melius est vultu ieiunium te ostē-
dat quam tu ieiunium tuum. Non autem potest fieri ut
sit hilaris: quod ieiunium tristat carnem. ps. cvij. Caro
mea immutuata est per oleum. qui ieiunat. Ideo non
dixit: Nolite esse tristes. sed nolite fieri. Qui enim im-
posturas aliquas pallentes apparent: illi non sunt
tristes: sed fiunt. Qui autem naturaliter per assiduum
ieiunium tristis est: non fit tristis: sed vere est. Item
no. s. eo. s. species acidie ver. Item sup illud. in c. lxxv.
Item idem. Si ergo qui ieiunat et tristem se facit hy-
pocrita est: quanto magis iniquior est: qui non ieiunat:
sed argumentis quibusdam in facie sua pingit
venalem pallorem quasi ieiunij signum? Item Mat.
vi. Quid autem vides festucam in oculo fratris tui:
et trabem in oculo tuo non vides? et j. Hypocrita eij-
ce primum trabem de oculo tuo. Aug. Quidam tem-
ere iudicant de incertis. xj. q. iij. graue. xxx q. vlti.
incerta. et c. nullum. Et facile reprehendunt: qui ma-
gis amant vituperare et damnare quam emendare atque
corrigere. quod vitium vel superbia est vel inuidia.
Hiero. De ijs loquitur qui quum mortali crimine de-
tineantur obnoxij de pe. di. vj. c. j. ver. in hoc itaque.
minora peccata fratribus non cōcedunt. Item Chryl.
Multi hoc faciunt: qui si viderint monachum sup-
fluum vestimentum habentem: aut copiosior: cibo
potitum: amari sunt accusatores quotidie ipsi rapiē-
tes et crapula potientes. xxvj. di. vna. vj. q. j. sacerdos.
Item Aug. Accusare enim vitia offm est bonorum. quod
quum mali faciunt: alienas partes agunt. sicut hypo-
cite qui tegunt sub persona quod sunt: et ostendunt
in persona quod non sunt. Et Luc. vj. Hypocrita eij-
ce primum de oculo tuo etc. ubi Cyrillus. Nec teipm
primum mundum ostendas a magnis peccatis: et cō-
sequenter consules proximo modica committēti. vj.
q. j. sacerdos. Et Basilus. Videt enim reuera cognitio
sui ipsius grauissimum omnium. Nec enim solus ocul^o
exteriora videns super se visu non vitis: sed et ipse no-
ster intellectus quum alienum velociter cōiectat pctm:
lentus est erga propriorū pceptione defectum. Et se-
quitur in Luca. Non est enim arbor bona que facit fructus
malos etc. Beda. q. d. Si verā et non fictā vis habe-

re iustitiam: que verbis ostentas, etiam factis com-
penfa. quia est se bonum fingat hypocrita: non est
bonus. Item **Mat. xxij.** Super cathedram **Moy-**
si sederunt scribe et pharisei. Contra hypocritas cle-
ricos et religiosos maxime loquitur ibi dñs. quorum
status est hodie et conditio, vt sint in ecclesia dei do-
ctores: qui ad literam dicunt et predicant et non faci-
unt. **Mat. xxij. xix. di. fm.** Eorum iustitia in verbo
est: et non in opere. **Graves leges constitutiones cō-**
dunt et iubent ipsi primi preuaricatores earū. **r. dist.**
iustum. **Diige. ibi.** Quid est autem illo doctore mise-
rabilius: cuius vitam discipuli quoz non sequuntur
saluantur: quum imitantur perduntur? Et sequitur
ibi. **Sicunt enim et non faciunt. Mat. xxij. Chrys.**
in homil. **Maxime enī accusatione dignus est: qui**
doctrinē auctoritatem habens, leges transgreditur.
et maxime quia plus corrumpit velut in ordine do-
ctoris peccans. rj. q. iij. precipue. extra de voto. ma-
gne. ad hoc. xl. di. multi. Sequitur. Alligat onera im-
portabilia et c. xxvj. q. vij. alligat. Sequitur. Omnia
enim sua opera faciunt vt videantur ab hominibus.
Chrys. in homil. Renascitur quod ipsaz exterminat
sicut ex ligno vermīs et ex vestimento tinea. vnde sa-
cerdotum mysterij qui positi sunt ad edificationē
sanctitatis, corrūpere diabolus nititur: vt hoc ipsuz
bonum dum propter homines fit, fiat malum. Tol-
le hoc vitium de clero: et sine labore omnia alia vitia
refecabis. Ex hoc enim fit, vt difficile clerici peccan-
tes penitentia agant. supple quia non dolent de pec-
cato. sed de gloria quam apud homines perdidit
de pe. di. j. quis aliquando. post. c. mensuram. Sequi-
tur. Amant enim primos accubitus et c. Hodie nedū
clerici seculares sed religiosi quidaz magistri et lecto-
res et predicatoris et prelati eoz amant et procurant
primos accubitus in eoz forrestariis et hospitij: et pri-
mas sedes in choro: et reuerentiā sibi fieri ab alijs fra-
tribus: et eligi ab eis pro honoribus et prelationib⁹
et quoscunq; eis talia denegantes persequunt et tri-
bulant. Unde contra tales vere hypocritas pharis-
eos. i. religiosos et scribas scilicet clericos doctores
et commentatores octo ve in eodem. c. Mat. xxij. se-
quantur. Et primum ve sequitur. Ne autem vobis
scribe et pharisei hypocrite: qui clauditis regnum ce-
lorum ante homines. vos enim non intratis: nec in-
troeuntes finitis intrare. Diige. Sicut pater incre-
pans filium, profert verba maledictionis: nec tamē
vult illum dignum fieri maledictionibus illis: sed
magis ab eis diuerrere: sic et christus imprecatur ve
hypocritis qd ab eis vult auerrere. Chrys. Regnuz
celoz dicuntur scripture. iuxta illud Mat. rj. Au-
feretur a vobis regnum. i. lex et scripture. xxij. q. vij.
c. ij. Clauicularij autem sunt sacerdotes: quibus cre-
dītum est verbum docendi et interpretandi scriptu-
ras. Clavis autem est verbum scientie. r. di. §. j. scri-
pturarum: per quam aperitur hominibus ianua ve-
ritatis. Ad apertio autem. xlij. di. c. j. est interpretatio
vera. Vide autem quia non dixit, ve vobis qui aperi-
ritis. sed, qui clauditis. Ergo non sunt scripture clau-
se: licet sint obscure. sed sacerdotes et predicatoris ho-
die scripturas claudunt. quia aut per ignorantiam
aut per timorem aut per adulationez non aperiunt
auditoribus. rj. q. iij. non solum. veritatem. xlij. di. sit
rector. Diige. Omnes qui mala conuersatione sua
dant exemplū peccandi in populo: et qui faciunt in-
juriam scandalizantes pusillos. Mat. xvij. claudes-
re videntur ante homines regnū celoz. Et hoc pec-

Hypocri-
tarum
octo ve.

catum inuenitur quidem in popularibus: maxime
autem in doctoribus qui docent quod decet sibi ius-
titiam euangelij homines: non autem faciunt. **j. q. j.**
non quales. que docent. Bene autem viuentes bene
et docentes aperiant ante homines regnum celoz.
et dū ipsi intrant: alios prouocant introire. Sed mul-
ti non permittunt intrare in regnum celoz intrare
volentes: quando sine ratione excoicant quosdam
propter aliquem zelum: et meliores q̄ sunt ipsi. Et
ipsi quidem non permittunt eos introire. Illi autem
qui sobrii sunt mente: sua patientia tyrannidem ip-
soz vincentes: quis vetiti, tamen intrant et heredi-
tant regnum. vide. **rj. q. iij. §. de his inquam. cuz. vij.**
c. seq. Sed et qui cum multa temeritate seipsoz dede-
runt ad professionem docendi prius q̄ discerent. l. rj.
di. miserum. et iudaicas fabulas imitantes detrahūt
eis qui in scripturis ea que sursum sunt requirunt:
claudunt quantum ad se ante homines regnum ce-
loz. Idem ve ponitur Luc. rj. quod ponitur Mat.
xxij. vnde ibi sequitur. Et vobis legisperitis ve: q̄
oneratis homines oneribus que portare non pos-
sunt. et ipsi vno. xxvj. q. vij. alligant. digito vestro nō
tangitis sarcinas. et precedit in prin. rj. c. Luce. Ma-
gister hec dicens etiā nobis contumelias facis. Be-
da. Quam misera conscientia: que audito dei verbo
sibi contumeliam fieri putat: et commemorata pena
perfidoz se semper intelligit esse damnandaz. Opti-
imum verbum contra religiosos nostri temporis qui
predicant vitia alioz: et nullum in genere verbū con-
tra se audire volunt in predicationibus ac si sint im-
peccabiles: et tamen christus publice plus contra pha-
riseos et scribas q̄ contra populum in suis predica-
tionibus inuehebatur. vt patet Mat. xxij. in. viij. ve.
que in isto. §. expono. quia plus in hypocritis offende-
bant et in alijs peccatis spiritualibus. sicut et hodie
in religiosis et clericis contingit. xxij. q. vlt. transe-
runt. Testis est mihi conscientia et christus: et aliqua
pars mundi, quantas tribulationes passus sum in
religione: et postq̄ fui eps a religiosis et clericis fre-
quentissime tangens eos generaliter predicationib⁹
meis. Hypocritis enim superbissima nullo mō vult
tangi: q̄ incorrigibilis est: licet alios corrigat incor-
recta. sed ve talibus. Prover. xv. Qui increpation-
es odit, morietur. Tales similes sunt diabolo incor-
rigibili. Eccl. xxj. Qui odit correctionem: vestigiū
est peccatoris. i. habet characterem bestie. i. diaboli.
et adde. j. eo. §. ver. tertium. Theophilus. Erant an-
tem alij legisperiti a phariseis. naz pharisei diuisi ab
alijs videbantur. legis autem periti scribe erāt et do-
ctores legis questiones soluentes. Item Theophi-
lus. Quoties doctor facit que docet: alleuat fascem:
tradens ad exemplum seipsuz. quando vero nil agit
eoz que dicit: tunc graues fascis videntur eis qui
doctrinam suscipiunt: vtpote qui nec a doctore pos-
sunt portari. Grego. Tales quoq; modo sunt plures
iudices seueri peccantium. et debiles agoniste intole-
rabiles legislatores et debiles portitores. xxvj. q. vij.
alligant. nec appropinquare volētes nec palpate vi-
te honestatem quam irremediabiliter erigūt a subie-
ctis. Item sibi ve Mat. xxij. Ne vobis scribe et
pharisei hypocrite qui comeditis domos viduaruz:
orationes longas orantes. propter hoc amplius ac-
cipietis iudicium. Chrys. Dñs scribas et phariseos
de gula reprehendit: et (quod deterius est) quoniam
non a diuitibus. sed a viduis accipiebant vnde ven-
trem implerent: et illarum inopiaz conterebant quā

releuare oportebat. gl. j. Qui vestra superstitione nihil intēditis: nisi vt predicta de subiecta plebe faciat. Item Chryf. Seruus autem mulierum incautus est: qz non omnia que videt aut vidit: cuz ratione cōsiderat. Hollis etiā est: qz de facili flectit: vel de malo ad bonum: vel de bono ad malum. Virilis autem ferus z cautior z durior est: propterea simulatores sanctitatis circa mulieres maxime negociantur: qz nec intelligere eoz simulationes possunt: z facile ad eoz dilectionem inclinantur religionis causa. Precipue tamen circa viduas negociatur. primo quidē qz mulier non facile decipitur habens consiliarium virū: deinde de facultatibus suis non facile aliquid dant: quuz sint in potestate viri. Propterea ergo dominus dun iudaicos sacerdotes confundit: christia nos monet ne viduis mulieribus amplius commorentur q̄ ceteris: qz est voluntas mala non fuerit: tamen suspitio mala est: z ab omni specie mala abstinere oportet. j. Thessa. vlt. extra de vi. z ho. cleri. cum ab omni. Orationes longas zc. Chryfost. in homil. Quicumqz enim malum facit: dignus est pena. sed q̄ a religione causam accipit malitie vel nequitię: grauiori est obnoxius pene. Propter hoc amplius accipietis iudicium. Primum pro eo q̄ estis iniqui. Alterum pro eo q̄ figmentū accipitis sanctitatis. Auaritiam enim vestram religionis colore depingitis: z quasi prestatis diabolo arma dei: vt ametur iniquitas: dum pietas existimatur. Item Mar. xij. in fi. ibi. Qui deuorant domos viduarū sub obtentu prolixe orationis: ij accipiunt prolixius iudicium. vbi Beda. Non solum scribe z pharisei laudes ab hoibus: verum etiam pecunias querunt. Sunt enim q̄ se iustos simulantes a peccatorū suoz consciētia turbatis: quasi patroni pro eis in iudicio futuri: pecunias accipere non dubitant: z quum porrecta manus pauperi preces iurare soleat: illi ob hoc maxime in noctibus pernociant vt pauperi nummuz tollant. Ibi etiam Theophilus. Accedebant autēz scribe z pharisei ad has mulieres: que sine protectione viri manebant: quasi earuz fierent protectores: z simulatione orationis z habitu reuerentie z hypocriā viduas decipiebant: z sic deuorabant diuitum domos. J accipient prolixius iudicium. s. q̄ ceteri iudeoz peccantium. Jdez Luc. xx. in fine. ibi. Qui deuorant domos viduarum simulantes longam orationem. Chryf. Ingurgitantes etiam se viduarum paupertatem atterunt: non qualitercunqz comedentes: sed deuorantes z ad prauitates orationib⁹ ventres: quod grauiori pene facit eos obnoxios. Sequitur ibi. J accipient damnationem maiorem. Theophilus. Quia non solum mala faciunt: sed z orationes pretendunt: z virtutem faciunt prauitatis excusationem. viduas etiam depauperant: quarum oportebat misereri. lxxxj. di. c. pe. z vlt. lxxxvij. di. c. j. extra de foro cōpe. ex parte. His succedunt hodie religiosi maxime mendicantes presertim viduas deuorantes: z cum ficta religione eas depauperantes: duz ob sui presentiam eas cogunt expendere. Beda. Vel quia laudes ab hominibus z pecunias querunt: maiori damnatione plectuntur. Tertius ve. Matth. xxij. Ne vobis scribe z pharisei hypocrite qui circuitis mare z aridam: vt faciatis vnum proselitum. z quū fuerit factus: facitis eum filium gehenne duplo quā vos. Hilarius. Proseliti sunt ex gentibus in synagogam recepti. Item Hiero. Scribe z pharisei totum iustrantes orbem id studij habebant de gentibus fa-

ere proselitum. i. aduenam circūcisum miscere populo dei. Hugui. Proselitus. i. aduenā circūcisus qui miscebatur populo dei. a pro quod est procul. z salio quasi procul saliens a populo in populū. Chryf. Nō autem propter misericordiam volentes eum saluare quem docebant: sed aut propter auaritiam vt additis i synagoga iudeis sacrificioz adderetur oblatio: aut propter vanam gloriam: aut propter bona eoz. Qui enim seipsum mergit in gurgite peccatorū: quō alterum de peccatis velit eripere? Nunquid magis misericors potest aliquis alteri esse q̄ sibi: de pe. dis. ij. qui vult. Ex ipsius ergo factibus ostenditur qui propter deum aliquem vult conuertere: aut propter vanitatem. Item Grego. xxi. mora. Qui vocantur hypocrite: quis peruersa semper operētur: loqui tñ recta non desinunt. bene loquendo quidē in fide vel conuersatione filios pariunt: sed eos bene viuendo nutrire non possunt. Quanto enim se libentius terrenis actibus inserunt: tanto negligētius eos quos generant agere terrena permittunt. Et qz ob duratis cordibus viuunt: ipsos etiam quos generant filios nulla pietate debita amoris agnoscunt. vnde z hic de hypocritis dicitur. Et quum fuerit factus: facitis eum filium gehenne duplo q̄ vos. Aug. Quia eoz mores imitatur. Filius ergo gehenne: non quidem verba legis audiendo z se in deum conuertendo: sed eoz sectam sectando. Propterea autem duplo q̄ illi: qz hoc negligebat implere quod propria voluntate susceperat: non ex iudeis natus. sed sponte. xxi. q. ij. presens. iudeus factus. Hiero. Vel quia qui dum esset gentilis simpliciter errabat: z erat semel filius gehenne: videns magistrorū vitia. z intelligens destruere eos opere quod verbo docebant: reuertitur ad vomitum suum. Prouer. xxvj. ij. De. ij. de peni. di. ij. sunt qui dicunt. z gentilis factus quasi preuaricator vel apostata. de peni. di. ij. penam. xj. q. j. scimus. maiori pena dignus erat. Chryf. Quū enim virtuosus fuerit magister: discipulus imitatur. xxij. q. j. cum beatissimus. Quum autem fuerit malus: su perexcedit filius malum magistri addens malo suo. xx. q. ij. proclius. xj. q. j. c. j. Filius autem vocat gehenne: quō filius. ij. Thessa. ij. perditionis: z fili⁹ huius seculi. Luc. xvi. Anusquisqz enim cuius opera facit eius filius appellatur. Joā. viij. de peni. di. j. Hoc idem. ver. itez vt christus ait. Sic hodie inter religiosos quosdam cōiter sit. Circueunt ciuitates z loca: vt faciant vnum nouitium: maxime mendicantes. z quum fuerit factus professus: peior est illis qui eum receperunt: eoz vitia imitando z sua addendo: quia in isto tempore hypocriticali ordines de die in diē amplius relaxantur: z qui in sordibus sunt: sordescunt adhuc. Apoc. vlt. Qui in sordibus est: sordescat adhuc. xvij. di. quantumlibet. Quanta erit pena decipientium maxime religiosoz mendicantium. cōtra quos extra de regu. is qui. z. c. non solum. lib. vj. homines mundi maxime pueros z adolescentes faciēdo eos promittere regulam quā non seruant. z quā eis non exponunt eis laqueum iniicientes. z preuaricatores eos facientiū. deus nouit. xxvij. q. j. viduis. Nec enim ad eoz salutē intendunt recipientes quidam: qui eos negligunt z non corrigunt: sed ad suū questum z augendum numerum: sed non merituz: qz faciunt eos relinquere ordini quod habent: vel emere libros quos derelinquant ordini: nihil dātes pauperibus s̄z regulam beati Francisci euangelicā. contra tales vide. xx. q. ij. c. vlti. vt ad literā impleat

180974
ment
37 030

Esa. ix. ad prin. Multiplicasti gentem et magnifica-
 sti letitiam, et gloriam mundi recipiendo filios ma-
 gnoz et diuitum huius mundi. Immo per maio-
 res eozum retrahuntur ab obseruantia regulari qua
 dno promiserunt: ne eos in vita excedant: et eozum vi-
 ta per consequens condemnetur. et tales singulares
 et sarrabaitas et beguinos appellant: maxime fratres
 minores vocantes singulares sue regule zelatores: et
 ab eozum carnali vita migrantes. Quartum ve Mat.
 xxiij. Ne vobis duces ceci: qui dicitis: quicumq;
 iura uerit per templum nihil est. quicumq; autem iura-
 rit in auro templi debitor est et c. Chrys. Templum
 quidem ad gloriam dei pertinet: et ad hominum spi-
 ritualem salutem. aurum autem templi est ad gloria
 dei pertineat. xij. q. ij. aurum. tñ magis ad delectatio-
 nem hominum et ad utilitatem sacerdotum offertur.
 Iudei autem aurum quo ipsi delectabantur quod erat
 avari. Luc. xvi. aurum auentes. i. cupientes. i. q. j. Ex
 his. et dona quibus ipsi pascebantur. sanctiora esse di-
 cebant quod ipsum templum: ut homines promptiores
 facerent ad offerendum dona quod ad preces funden-
 das in templo. unde consequenter reprehendit eos
 dñs dicens ibi. Stulti et ceci. quid enim maius est au-
 rum an templum quod sanctificat aurum? Sic et ho-
 die multi religiosorum mendicantium depingunt et
 deaurant muros ecclesiarum: quasi ad quandam deu-
 otionem: sed potius ad eozum questum et auri cumu-
 lationem. Nam intrantes tales ecclesias potius res-
 piciunt ad curiositatem ecclesie quod deuotionem et ora-
 tionez: eleuantes tota die oculos cordis et corporis
 ad aurum et picturas potius quod ad deum. Amb. Au-
 rum sacramenta non querunt: nec auro placent que
 auro non emuntur. ornatus sacroz redemptio capti-
 uoz est. xij. q. ij. aurum. Hiero. Adhuc nitent au-
 ro: et ministrorum christi nulla est electio. Adhuc nu-
 men credunt homines bestiales esse in reliquijs de-
 auratis et deargentatis: et ideo ibi plus offerunt: et
 propter oblationes facilius et frequenti⁹ eas eis re-
 ligiosi ostendunt: et sic religiosi quidam amplius quod
 clerici seculares subtili ingenio a barbaris. i. laicis au-
 rum extorquent. ff. de commercijs. l. ij. xliij. q. v. dixit.
 et notatur. xliij. di. in mandatis. Deaurata imago au-
 rum trahit. fm Bern. Adde hic fm eum quod no.
 supra in prima parte. In primo quidem. ver. itez de
 dono ecclesie. in c. lxxj. Et quod no. s. eod. s. species su-
 perbie. ver. si dicant. in additione que incipit. Mul-
 ti. in c. lxxvi. Item ibi Chrys. in Mattheo. Multi
 nunc christiani sic insipientes intelligunt. ecce enim
 si aliqua causa fuerit: modicus videtur facere qui iu-
 rat per deum: qui autem iurat per euangelium: ma-
 ius aliquid videtur fecisse. quibus similiter dicendū
 est. Scripture propter deum scripte sunt: non deus
 propter scripturas. maior ergo est deus qui sanctifi-
 cat euangelium, quod euangelium quod sanctificatur ab
 eo. de hoc. xxiij. q. j. si aliqua. vbi no. q. magis est obli-
 gatus quatum ad ecclesiam qui solemniter iurat per
 euangelium: quod qui sine solennitate iurat per deum.
 Quintum ve hypocritarum Mat. xxiij. est. Ne vo-
 bis scribe et pharisei hypocrite qui decimatis men-
 tam et anethum et cuminum: et relinquitis que gra-
 uiora sunt legis: misericordiam, et iudicium, et fides.
 Et hoc oportuit facere et illa non omittere. Bucez.
 Luc. vi. xxxvij. di. s. vt itaq; ceci excolantes culicem:
 camelum autem glutientes. Hiero. Ex hoc capitulo
 arguit eos auaritie quod studiose etiam vilium olerum
 decimas erigant: et iudicium. extra de ver. sig. forus.

in disceptatione negocioz, misericordiamq; in pau-
 peres. lxxvi. di. non satis. et fidem. Mat. xv. Luc.
 vii. in deum. que magna sunt pretermittant. Chrys.
 Vel quia sacerdotes auaritia pleni. Luc. xvi. extra
 de deci. c. j. si quis decimam alicuius rei vel minime
 non obtulisset: corripiebant eum quasi magnum cri-
 men fecisset: si quis autem alterum ledebat: aut in
 deum peccabat: non curabant eum corripere. vide
 quod legitur et no. xxiij. q. iij. si is. in gl. Immo de lu-
 cro quidem suo solliciti: de gloria autem dei et salute
 animarum hominum negligentes. Queritur asina:
 non anima. Bern. seruare autem iustitiam et facere mi-
 sericordiam: et habere fidem propter suam gloriam
 deus mandauit. Decimas autem offerre propter uti-
 litatem sacerdotum: ut sacerdotes quidem populo in
 spiritualibus obsequantur: populi autem in carnali-
 bus sacerdotibus subministrent. i. Corin. ix. xij. q. j.
 s. his itaq; extra de censu. cum apostolus. Sic et mo-
 do fit: quia omnes de honore suo sunt solliciti: de ho-
 nore autem dei nullus. Portiones autem suas vigi-
 lanter defendunt: sed circa obsequium ecclesie curaz
 impendere non attendunt. Si populus decimas no
 obtulerit: murmurant omnes. si peccantem populum
 viderint: nemo murmurat contra eos. Sed quia scri-
 barum et phariseoz ad quos loquebatur, quidam po-
 pulares erant: non est incongruum vt aliam opposi-
 tionem faciamus propter eos qui decimas dabant.
 Nam et qui accipit decimas: recte decimare debet: et
 qui dat. Scribe ergo et pharisei minimarum quidem
 rerum decimas offerebat ostendendo religionis gra-
 tia. in iudicijs autem erant iniusti. in fratribus sine mi-
 sericordia. in veritate increduli. hucusq; Chrys. Item
 Remigius. Ostendit quippe dñs his verbis quoz
 modo omnia precepta legis tam maxima quod minima
 sunt implenda. Redarguuntur autem qui elemosy-
 nas de fructibus terre faciunt: putantes se minime
 posse peccare. quibus nihil profuit elemosyne: nisi
 a peccatis studeant cessare. de pe. di. ij. sane cauendū
 est. Hilarius. Et quia minus piaculi esset decimatio-
 nem oleris quod benevolentie officium preterire: irridet
 eos consequenter dñs dicens. Bucez ceci excolantes
 culicem camelum autem glutientes. Hiero. Camelum
 puto esse magnitudinem preceptorum. iudicium. mise-
 ricordiam, et fidem. Culicem: decimationem mente
 et anethi et cuminum: et reliquoz olerum vilium. Hec
 autem precepta dei que magna sunt. deuoramus atq;
 negligimus. et operationem religionis in paruis quod
 lucrum habent cum diligentia demonstramus. Ar-
 chytas tarentinus. Leges sunt sicut tele aranearum:
 que grandia volatilia transmittunt: et muscas reti-
 nent. Orige. Vel excolantes culicem. i. expellentes a
 se minima delicta: que culices nominauit. Camelus
 autem glutientes. i. committentes maxima delicta:
 que nominauit camelos: animalia videlicet tortuo-
 sa et grandia. Scribe autem moraliter sunt qui am-
 plius nihil estimant in scripturis quod simplex sermo
 demonstrat. Pharisei autem sunt omnes qui iusti-
 cant semetipsos: et diuidunt se a ceteris: dicentes. No-
 li mihi appropinquare quoniam mundus sum. xlv.
 di. recedite. xxiij. q. iij. ecce. Esa. liij. Venta autem et
 anethum et cuminum ciboz conditure sunt: non prin-
 cipales cibi. Sic in conuersatione nostra quedam sunt
 necessaria ad iustificationem: vt iudicium, misericor-
 dia, et fides. Alia sunt quasi condicia actus nostros
 et suauiores eos facientia: vt abstinentia, risus, ieiun-
 ius, flexio genuum, et huiusmodi. Quomodo autem

non existimantur ceci: qui non vident: quoniam nihil prodest cautum esse dispensatores in rebus minimis: quoniam principalia negliguntur. Nos ergo sermo presens confundit: non quidem leuia prohibens obseruare: sed principalia precipiens cautius custodire. Adde quod scripsi. s. in prima parte in. s. nunc querendum est. j. ver. j. super tex. decimantes mentas zc. in c. lxx. Sic quidam clericis nostri temporis z religioz plurimi de constitutionibus suis z ordinis faciunt sibi conscientiam: non de preceptis dei z regule qua voverunt. Si omittant versum vel dictionem in officio: vel aliquantulum irascantur: vel paulo amplius comedant: vel rideant: vel amplam tonsuram non portant: vel paruz amplius dormiant qd debeant: vel bini non vadant: vel missam sepe non dicant: vel carnis titillationes habeant: vel raptim indecenter videat: vel bene in choro non legant: vel de similibus venialibus z ceremonialibus non obseruatis faciunt sibi magnam conscientiam: z de talibus subtiliter se accusant. De inobedientia vel rebellionem ad prelatum, de suspecta familiaritate mulierum vel alia maxime sanctimonialium, de pecunia quam habent quantam habere possunt, de ambiendo z procurando honorem, de transgressione continua paupertatis in libris z tunicis z elemosynis z alijs suppellectilibus, de partialitate, de diffamatione, de odio fraterno, z similibus criminalibus conscientiam tales coiter raro habent: z rarius cum ea dimittendi proposito consistunt. sicut terigi. s. in isto c. in. s. aliud. vers. in nullo. Similes vsurario nolenti spueri in ecclesia: z sibi de hoc z non de vsuris conscientiam facienti. Tales vero decimant mentam z anethum. i. de venialibus sibi faciunt conscientiam: non de mortalibus: z legis graua committentes camelos glutunt: z colantes culicem de minimis consistunt. Alium religiosoz z clericoz vere phariseorum z hypocritarum iustitia est habitum suum portare: tonsuram magnam habere: exteriores obseruantias custodire: sacramenta dare: predicare verbaliter: recitare vocaliter: confessiones maxime questuosas audire: consilia animarum dare: alios pacificare: sed in his z similibus que sunt querere. Phil. ij. viij. q. j. sunt in ecclesia. Sed quid valet religio sine charitate? habitus sine humilitate? tonsura sine paupertate? silentium oris sine quiete cordis? Bern. Manet tonsura, vestis: necdum mutata est vita. Ieiunioz regula custoditur: statutis psallitur horis: sed cor eorum longe est a me. dicit dñs. Esa. xxxix. Ath. xv. Sextum ve Ath. xxij. contra hypocritas est. Ne vobis scribe z pharisei hypocrite: qui mundatis quod deforis est calicis z paropsidis: intus autem pleni estis rapina z immunditia. Hierony. Hoc dicit vt arguat eos simulationis z mendacij: qd aliud ostendat hominibus foris: aliud domi agant. Foris ostendebant hominibus sanctitatem: intus autem pleni erant immunditia. Vel hoc dicit sm Chryl. qz indei quoties ingressuri erant templum: aut sacrificia oblaturi per dies festos seipsos z vestimenta sua z vtesilia lauabant: z a peccatis nemo seipsum purgabat: quoniam deus neqz munditiam corporis laudet: neqz sordes condemnet. Donec tamen qd deus horret sordes corporis z vasoz: que necesse est vt ipso vsu sordidentur: quanto magis sordes conscientie horret: quas si volumus, semper mundam seruamus? Pharisee ecce munda prius quod intus est calicis z paropsidis: vt fiat quod deforis est, mundum. Chryl. Non autem

hoc dicit de sensibili calice aut paropside: sed de intelligibili. qui si nunqz tetigerit aquam: mundus potest esse apud deum. si autem peccauerit z tota aqua pelagi, quia talis aqua foris lauat: lachrymaru intra. Ath. vj. ibi. Faciem tuam. i. conscientiam tuam laua. de hac Esa. j. Lauamini: mundi estote zc. se lauaerit: sordibus est z miser apud deum. Orig. Hic sermo nos instruit vt festinemus esse iusti: non apparere. Qui enim studet vt appareat iustus: que foris sunt mandat: z que videantur curat: cor autem z conscientiaz negligit. Qui autem studet ea qd intus sunt. i. cogitationes mundare: consequens est vt etiaz ea qd foris sunt faciat munda. Calix etiam est vas ad potum. paropsis ad cibum. Omnis ergo sermo p que potamur spiritualiter: vel omnis narratio per quas nutrimur: vasa sunt potus z cibi. Qui ergo studet compositum proferre sermonem, contra sermones datalicos z politos z subtiles Parisienses se non alios predicantes. xliij. di. s. si. magis qz salutare sen su repletum. ij. q. vij. secuti. in si. de pe. di. ij. si enim. vltra. v. col. ver. loquuntur. calix eius foris mundatus est: intus autem sordibus vanitatis repletus. Similiter idem Luc. xj. ibi. Nunc vos pharisei quod deforis est calicis z catini mundatis: quod autem intus est vestrum, plenum est rapina z iniquitate. vbi Cyrillus. Sumit dñs pro exemplo calicem z catinum: ostendens qd mundos z lotos decet esse inuicem ministrantes. lxxj. dist. oportet deo: non solum a spurcitia corporalium: immo z ab ea que latet intrinsecus penes mentem: sicut etiam aliquid vasoz quibus seruitur in mensa, bonum est intrinsecus z extrinsecus carere contagijs. Stulte: nonne qui fecit quod deforis est: etiam id quod deintus est fecit? Beda. q. d. Qui vtranqz hominis naturam fecit: vtranqz mundari desiderat. Et hoc est contra Manicheos: qui aiunt tantum a deo. carnem vero putant a diabolo creatam. xxij. q. ij. quidam. ver. Manichei. Hoc etiam est contra illos qui corporalia peccata fornicationem. scz z furtum z cetera talia quasi grauissima detestantur: spiritualia vero que non minus damnat apostolus Ephe. v. Gala. vj. vt leuia contemnunt. hoc recte religiofos quosdam nostri temporis hypocritas tangit: qui non videntur habere conscientia de aliquo peccato spirituali, vt superbia. inuidia, malitia, hypocrisis, z similibus: dummodo caueant a peccato carnis: quia quasi nec alia peccata in ordinibus puniuntur. Dicebat quidam. In ordine puniuntur peccatum balthei, non anime: hominis: non demonis. Si fratres spirituales essent vt debent: magis punirent peccata spiritualia qz carnalia: qz magis in eis offendunt. Est etiam istud sextum ve contra eos: quia domos suas tenent mundas z tunicas suas z pannos z paropsides z cyphos: z manus satis lauant. de munditia autem conscientie paruz curant. Altaria lapidea tenent ornata. cor vero vbi deo sacrificatur. ps. l. Sacrificium deo spiritus contribulatus. de pe. di. ij. si. n. immundum. Compositos z subtiles z cocatenatos z rhetoricos predicant sermones: non salutaribus sibus repletos: admirationez non edificationem facientes. Omnia coiter faciunt vt gloriam z lucrum aucupentur: humanam non dei gloriam querentes. contra illud Joa. viij. Ego gloriam meam non quero. vide. s. e. ver. similiter. cum additione. Septimum ve Ath. xxij. z Luc. xj. contra hypocritas religiofos quosdam maxime z clericos est. Ne vobis scribe z pharisei hypocrite qui similes estis sepulchris de-

albatibus: que parent a foris hominibus speciosa: intus vero plena sunt ossibus mortuorum et omni spurcitia. *Chryl. super Mat. Merito iustorum corpora templa. j. Corin. vj. dicuntur. quia anima in corpore iusti dominatur: sicut deus in templo. vel quia ipse deus in cordibus habitat iustis. Hiero. Verum christi templum anima credentis est. Illam exorna. illam vesti. in illa offer donaria. Corpora autem dicuntur mortuorum sepulchra: quia anima mortua est in corpore peccatoris. Nec enim. Apoca. iij. nomen habes. et est de pe. di. j. hoc idem. ver. resuscitatus. vivens putanda est que nihil vivum aut spirituale agit in corpore. Hiero. Sepulchra autem forinsecus leuigata sunt calce et ornata marmoribus in auro coloribusque distinctis: intus autem plena sunt ossibus mortuorum. Sic autem et peruersi magistri qui alia docent et alia faciunt: mendaciam habitu vestis et verborum humilitate demonstrant. intus autem pleni sunt omni spurcitia et auaritia et libidine. Et hoc manifeste exprimit inferens. Sic et vos a foris quidem paretis hominibus iusti: intus autem pleni estis hypocrisis et iniquitate. *Orig. Omnis enim iustitia simulata mortua iustitia est que propter deum non fit: magis autem neque iustitia est: sicut mortuus homo non est homo. extra de celeb. mis. in quadam. et sicut mimi qui personas suscipiunt aliorum: et non sunt ipsi quos simulant. Tanta ergo sunt ossa in eis immunditie: quanta bona simulata ex malo effectu. Videntur autem foris. David ps. lxxxi. et Jo. x. Ego dixi dii estis. iusti coram hominibus: non eis quos scriptura deos appellat: sed coram eis qui sicut homines. ps. lxxxi. Vos autem sicut homines moriemini: peccatores moriuntur. Greg. Ante vero districtum iudicem excusationem ideo de ignorantia habere in peccatis non possunt: quia dum ante oculos hominum omnem modum sanctitatis ostendunt: ipsi sibi sunt testimonio: quia bene vivere non ignorant. Octauum ve hypocritarum *Matth. xxij. et Luc. xj. est. Ne vobis scribe et pharisei hypocrite: qui edificatis sepulchra prophetarum: et ornatis monumenta iustorum et c. Chryl. Quia dicebant apud se. Si benefecerimus pauperibus: non multi vident: et pro tempore vident. melius ergo edificia faciamus que omnes aspiciant non solum in hoc tempore. sed etiam in posterum. Insuper homo: quid tibi prodest post mortem ista memorias ubi es torqueris: et ubi non es laudaris. Dum autem iudeos castigat dominus: christianos docet. Nam si ad illos solum dixisset: hec dicta fuissent tantum: non etiam scripta: nunc autem dicta sunt propter illos: et scripta propter nos. Si ergo iuxta alia bona fecerit homo edificia sancta: additamentum est bonis. si autem sine alijs bonis operibus: passio est glorie secularis. Non enim gaudent martyres quoniam ex illis pecunijs honorantur in quibus pauperes plorant. Semper etiam iudei preteritorum sanctorum cultores fuerunt: et presentium contemptores: magis autem et persecutores. Non enim sustinentes increpationes prophetarum suorum. xxij. q. iij. c. j. et c. recedite. persequebant eos et occidebant. Postea vero nascentes filij intelligebant culpas patrum suorum: et ideo quasi de morte innocentium prophetarum dolentes. edificabant memorias eorum. et ipsi tamen similiter persequebantur et interficiebant. *Matth. xxij. ibi. Hierusalem. Hierusalem que occidis prophetas. suos prophetas increpates eos propter peccata sua. Similiter et ad literam in ordinibus hodie mendicantijs maxime et presertim in ordine fratrum****

minorum post mortem sanctorum fratrum spiritualium ita fit quod ipsi idem et post eos alij ingredientes ordinem edificant monumenta illorum sanctorum fratrum: et post mortem eorum sanctos eos dicunt pro lucro eorum: quos in vita fuerunt verbaliter et corporaliter aliqui persecuti. Et succedentes alij fratres qui intelligunt culpas fratrum mortuorum qui sanctos fratres persecuti sunt: ipsi idem quod plangunt. agunt. de pe. di. iij. irrisor. c. penitentes. c. qui baptizantur. in patrum suorum vitium succedentes: et sanctos fratres viuentes pertinaciter persequentes. c. j. q. j. cito. et extra de iudi. q. v. q. et eorum vitia vita plus quam verbo reprehendunt: et regule preuaricationem. dicentes hodie illi tales pharisei religiosi hypocrite quod illi pharisei quibus ipsi succedunt in vitio. Sap. ij. dixerunt impij ad semetipsos non recte cogitantes. Circumueniamus virum iustum: quia inutilis est nobis: et contrarius operibus nostris: et improprie nobis peccata legis: et diffamat in nobis peccata discipline. Quod scribo expertus sum in meipso. Sed nec mirum quia Hismael persecuitur Isaac *Gen. xliij. xxxij. q. iij. recurrat. et carnalis spiritualem. xxij. q. iij. qui secundum carnem.*

De vitio inuidie maxime in quibusdam religiosis.
Cap. 79.

Quid vitium quorundam religiosorum istius temporis infelicis eis peculiariter quam alijs hominibus est inuidia contabescens. Inuidens enim sibi inuicem: et ex hoc se mutuo persequantur: et sibi detrahunt: et se diffamant: nec ex hoc concitant sibi speciales scripturas. sermones. et commentaria quum charitas non querat que sua sunt. *j. Corin. xij. viij. q. i. sunt in ecclesia. Nec laudat vnus bonum alterius: nec sibi in corde complacet: nec ex hoc dolet vnus de malo alterius: nec gaudet de bono: sed potius tristatur et pallet contra charitatem que non gaudet super iniquitate: congaudet autem veritati. j. Corin. xij. Bona in partem malam interpretantur: et dubia in peiorem. contra id quod legitur et no. extra de regu. iur. c. ij. Quicquid mali audit vnus de alio: totum credit. contra id. lxxvi. dist. si quid. Nunquam bene actum vel dictum per alium simpliciter confitetur: sed aut tacet quum audit bonum sui fratris: ne malus teneatur: aut negat: aut leuigat: aut male interpretatur: vt dixi. aut iungit illi laudi aliquod malum illius verum vel falsum: vt diluat illud bonum. Est autem secundum Augustinum. inuidia dolor aliene felicitatis. et est secundum eum filia superbie. vnde dicit. Tolle matrem: non erit filia. Est autem hoc peccatum in spiritum sanctum: cui attribuitur bonitas. quia istud est peccatum malitie: quod vix purgatur nec remittitur. *Matth. xij. et legitur et no. xxv. dist. qualis. et de pe. di. j. quod autem. ibi. Est peccatum ad mortem et c. in glos. vnde alibi. et in glo. magna que incipit. peccatum in spiritum et c. Hiero. Qui manifesta intelligens opera dei. quum dei virtutem negare non possit: eadem calumniatur stimulatus inuidia: et christum dei verbum. Joan. j. xxxv. q. x. fraternitatis. et opera spiritus sancti dicit esse beelzebub. Lu. xj. et Mat. xij. Isti non remittentur in hoc seculo nec in futuro. Inuidia de directo opposita est charitati. j. ad Cor. xij. Charitas non emulatur: quia eam non contristat felicitas aliena:**

Religiosos pluris inuidia.

sed alterius bonum amat vt suum. ps. cxviii. Particeps sum ego omnium timentium te. Aug. Tolle inuidiam: et tuum est bonum quod habeo. ps. cxviii. Qui timent te: videbunt me: et letabuntur. vbi dicit Amb. Est institum bonis vt virtutes in alijs amēt. quod quante virtutis et meriti sit: Greg. ostēdit quā ait. Nostra sunt que amamus in alijs: et amantium sunt que amant in nobis. Hinc pensent inuidi quā te virtutis est charitas: que alieni laboris opera nostra sine labore facit. Vixit quidam frater fratri Egidio socio beati Francisci. Propheta Hier. ix. dicit. Omnis amicus fraudulenter incedit. Cui respōdit Egidius. Ideo non tibi sum fraudulentus: quia bonum tuum non facio meum. quanto enim amplius bonum tuum facerem meum: tanto minus essem fraudulentus. quanto enim quis de bono proximi amplius erit letus: tanto magis erit particeps inde. Et quanto quis de vitio alicuius gauisus fuerit: tanto magis erit inde particeps. Si ergo vis esse particeps omni bono: gaudeas de bono omnium. Bonum ergo aliorum facis tuum: si tibi placet. et malum alienum facis tuum custodiam et tuum bonum: si tibi displicet. Hec est ergo via salutis, vt sis letus de bono proximi: et dolens de malo: et credas bonum de alijs: et de te malum: et honores alios et te despicias. Charitas virtus est excellentissima. de pe. di. ij. charitas. ij. et s. opponitur. Inuidia sibi opposita nequitia pessima. vnde et dicitur fera pessima Gen. xxviii. Per inuidiam enim fratres vendiderunt et tribulauerunt Ioseph. quia oderant eum eo quod plus amaretur a patre: quia prestantior et sapientior eis erat. vnde nec poterant ei loqui pacifice. Genes. xxxvii. Sic et Cayn ex inuidia odit Abel et interfecit. i. Joā. iii. Cayn ex maligno erat: et occidit fratrem suum. et propter quid occidit eum? quia opera eius maligna erant: fratris autem iusta. ij. q. vii. in graubus. xiiij. q. v. scriptum. Gen. iiiij. Jude. ij. Ne illis qui in vias Cayn abierunt. Hoc vitium est ignis qui in agris gratiarum accenditur. Nullus scelus abhorret: non parit nocenti nec innocenti. Ex inuidia diaboli primos parentes innocentes peremit. fm Augu. Sap. ij. de pe. di. ij. s. romanos. c. princeps. Et fratres Ioseph innocentē. Et Cayn Abel innocentem vt dictum est. de pen. dist. j. s. ex his. ver. Cayn. et Saul David. j. Reg. xviii. et ij. q. vii. s. item obijctur. ver. Saul. Et iudei christum. Mat. xxvij. ibi. Sciebat enim quod per inuidiam tradidissent eum. Hoc proprium vitium diaboli est. Sap. ij. in fi. Inuidia autem diaboli mors introiit in orbem terrarum. Imitantur autē illum qui sunt ex parte illius. xxij. q. iij. qz magnum. xix. di. fm. Demones inuidi sunt sicut dracones veneno pleni qui homines psequuntur. Job. xxi. Frater sui draconum. Hi similes Deli q non poterat videre lucernas donec extingueretur. j. Regū. ij. Greg. Inuidi pendere debent quante sint cecitatis: qui alieno profectu deficiunt: aliena letitia contabescunt. Poeta.

Inuidus alterius rebus marcescit opimis.

Inuidus inuidia corroditur intus et extra.

Iustus inuidia nihil est: que protinus ipsum Authorem rodit exerciatqz suum.

Inuidus moritur de bono odore: sicut bufones venenati de odore vinee florentis. sicut dicitur de Iuda murmurante de unguento odorifero Magdalenae. Jo. xij. Inuidi alienum profectum reputant suum damnus. vnde Iudei inuidi dicunt Joan. xij. Vide tis quia nihil proficimus. ecce mundus totus post

eum vadit. Paruulus occidit inuidia. Job. v. Omnis inuidus in quantum vilis minor est illo cui inuidet. Miser est inuidus: et sola sibi miseria placet. Ans de dicitur. Sola miseria caret inuidia. Seneca. Atis nam inuidi in omnibus locis oculos et aures haberent: vt de omnium profectibus torquerentur. Idē. Quanta sunt felicitum hominum gaudia: tanti sunt gemitus inuidorum. Putredo ossium inuidia. Proser. xiiij. Legitur de quodam rege qui concessit cuidam inuido et cuidam auaro munus quod peterent: ita quod donum illius qui posterius peteret duplicaretur. Quumqz differentibus ipsa peteret, rex iussisset inuido vt prior peteret: petijt vt erueretur sibi vnus oculus: volens quod proximo eruerentur ambo. noluit enim petere aliquod bonum: ne proximus acciperet duplicatum. Aufert autem hominum inuidia societatem bonorum ecclesie. ps. cxviii. Particeps ego sum omnium timentium te. Aufert proximum de cuius prosperitate dolet: et cuius esset particeps si gauderet. Hugo de sancto victore. Superbia aufert mihi deum: inuidia proximum: ira meipsum. Aufert etiam sapientiam. Sap. vi. Neqz cum inuidia tabescente iter habebit. et Sap. vii. Quam sine fictione didici: sine inuidia communico. Inuidia demonium est meridia num: quia verat hominem in die. i. in consideratione prosperitatis aliene. Job. v. Per diem patitur te nebras. Greg. Mens inuidi quum de alieno bono affligitur: quasi de radio lucis obscuratur. vnde Bene. xxvij. Somnium Ioseph quod erat prosperitatis indicium inuidie et odij fomitem ministravit. Itē est demonium tacitum: quia in occulto detrahit. Eccl. x. Si mordeat serpens in silentio: nihil eo minus habet qui occulte detrahit. Item lente verat et non cum impetu. vnde comparatur Etna. i. inferno, que seipsam consumit lente. Unde quidam.

Non aliud nisi se valet ardens Etna cremare.

Sic se non alios inuidus igne coquit. Poeta.

Liuior iners vitium mores non surgit in altos.

Item Jo. cass. in collatione piamonis. Sciendū est inuidie morbum difficilium ad medelaz qz cetera vitia peruenire. Nam eum quem semel veneni sui peste corrupit: pene dixerim carere remedio. Ipsa naqz est lues de qua dicitur Hier. viij. Ecce ego mittam vobis serpentes regulos quibus non est incantatio: et mordebunt vos. Sicut enim ille lucifer qui prius eiusdem mali peste corruptus est: et post eum Cayn nec medelam penitentitē nec sumentum vilius curationis admisit: ita et ij qui iisdē se percutiendos moribus tradiderunt: omnem opem sancti incantatoris excludunt: quia quum vtiqz non culpa eorum quibus inuidet, sed prosperitate crucientur: erubescetes ipsam prodere veritatem extrinsecus sibi quassdam superfluas et ineptas causas offensionis inquirunt: quorum quia omnimode false sunt vana curatio est: quum illud mortiferū virus quod non vult prodere, lateat in medullis. Nam vsqz adeo incurabilis est ista perniciēs: vt blandimentis exasperetur: infletur obsequijs: muneribus irretitur: quia nihil sustinet zelus, vt ait Salomon. Prover. vi. in fi. per alia verba. Quanto enim amplius alius aut humilitatis subiectione aut patientie virtute aut munificētie laude profecerit: tanto inuidus maioribus inuidie stimulis incitatur: qui non nisi ruinas aut mortē eius cui inuidet concupiscit. sicut in fratribus Ioseph apparet. Gen. xxxvij. Lunctis ergo vitijs perniciosiorē atqz ad purgandū difficiliorē esse constat inuidia:

quia

quia ipsis remedijs quibus reliqua extinguuntur, accenditur. Nam, verbi gratia, qui damnum sibi illatum dolet: largitatis compensatione curatur. Qui de illata indignatur iniuria: humili satisfactione placatur. Quid illi facies qui hoc ipso magis quam te humiliorem ac benigniorem sentit, offenditur? Quis autem est qui se ut satisfaciatur invidenti: a bonis corrumpere, aut a prosperis alienari, aut calamitate aliqua optet involui? Invidus autem non aduersus hominem sed plane aduersus deum blasphemus extollit: qui in fratre nihil aliud nisi bonum meritum carpens, non hominis culpam: sed dei tantum iudicia reprehendit. Hec ergo est illa sursum germinans amaritudinis radix: que se erigens ad superna in contumeliam ipsius qui bona homini confert tendit atheris. Imploremus ergo diuinum auxilium ne isto suo visu et motu nos interimat basiliscus. hucusque. **P**ia mon. Ista inuidia est oculi nequa. de quo **Mat. xx.** An oculus tuus nequa est: quia ego bonus sum? **Remigius.** Iudei malum habebant oculum: quia de salute gentium dolebant. Non sumus inuicem inuides. **Gala. vi. vbi Aug.** Quum per coe vitium antiqui hostis virus humano cordi infundatur: in zelo inuidie tota viscera serpens concutit: et in hac impudenda malitia quasi pestem vomit. Et hoc patet quod hoc vitium venenatissimum est atque pestiferum. **vñ Sap. iij.** Fascinatio nugacitatis obscurat bona. Fascinatio (sicut ait cantor **Parisensis**) est vitio radij visibilis procedentis ex corde inuidentis, et infantem quem respicit ad nauseam cogentis ut cibum retinere non possit. Unde inuidus grece fascinatio dicitur. **Ibidem dicit Lyprianus.** Iste zelus modum non habet: permanens ingiter sine fine: quum alia finiatur. Ecce quod vitium istud perpetuum est. darat enim actus eius etiam in inferno. Unde et damnati perpetuo sanctos videbunt in gloria: ut ex hoc inuidia amplius torqueantur. vnde super illud **Mat. xxij.** Et stridor dentium. **Gualfre.** Quid enim stridor dentium: nisi ire furoris nequitie malignitatis et inuidie supplicium? si quidem (ut ego arbitror) nullum tormentum erit grauius malis: quam malitia cordis et iniquitas ipsa peruersissime voluntatis. **Mirum** sicut passiones omnes patientia subleuat: sic impatientia quasi libet leues aggrauat. et **Seneca.** Quanto ille cui inuidet successu meliori profecerit: tanto inuidus in maius incendium linoris ignibus inardescit. **In quo patet quod hoc vitium infelicissimum est:** quia de radio lucis occidatur: de bono odore moritur. extra de sacra vnc. c. vñico. §. ad exhibendum. **ibi.** Alijs. s. inuidis et malignis odor mortis in mortem de melioratione alterius deterioratur. Sequitur in **Seneca.** Hinc toruus vultus: minax aspectus: pallor in facie: in labijs tremor: stridor in dentibus: verba rabida: et effrenata conuicia: et manus ad violentiam prompta: et si gladio interim vacua, odio tamen furiate mentis armata. Ecce quod deforme et turpe est hoc vitium. **Seneca.** Qualem putas esse animam: cuius exterior imago tam feda est? Hec inuidia eiecit **Adam** de paradiso. occidit **Abel.** **Joseph** vendidit. **Dauid** persecuta est. **Christum** tradidit. de hoc conser. §. ver. charitas. et sicut ait **Thyl.** vniuersum orbem terrarum lesit. Hec in canone vocatur zelus amaritudinis. **rvj. q. j.** sunt nonnulli. extra de offi. custo. c. ij. in fine. **Sapies.** Nichil sustinet zelus. i. inuidia. Inuidia est comuniter inter pares. ff. de lega. ij. legatis seruis. §. ornatricibus. **rvij. q. vj.** quod autez. Hec

cato inuidie deiectus fuit diabolus de celo, dicit **canon. rix. di. secundum.** et de eius inuidia. **rvj. q. ij. visis.** Aliquoties inuidia ponitur pro extollentia: quia de ea nascitur. ut legitur et notatur. **xxij. q. j. qm vestus. ibi.** Fatiscat (alias faceffat) inuidia **Romani culminis.** et in **glos. i. extollentia.** De inuidia **episcopoz. rxc. dist. ecce. ibi.** Nemo hic episcopoz inuidia diabolice tentationis inflatus irascatur: si plebem interdum exhortentur presbyteri et c. et c. esto subiectus. **ibi.** Pessime consuetudinis est in quibusdam ecclesijs, tacere presbyteros: et presentibus episcopis non loqui: quasi eis inuideant, aut eos dedignetur audire. Hec inuidia in interioribus medullis est recondita. ut dicit. **ix. synodus. de penit. dist. ij. cap. pri.** Clericus in vitio inuidie permanens non debet promoueri. **rlvj. distin. clericus inuidens.**

De vitio murmurationis et detractionis. **Authoritates multe contra hoc vitium. Cap. 80.**

Lind vitium pestiferum religiosorum huius temporis est murmuratio et detractio. Dicit autem murmuratio vel detractio vel murmur sicut **Augui.** in detractionibus, a mutio mutis. **tit. i. murmuro. ras.** Item murmur de mutus. **ta. tum. de mugio mugis more iumentorum que mugiunt.** **Murmuratio** verbale est de murmuro murmuratio. **Submurmuratio** vel susurratio est latens murmuratio. **ps. xl.** Aduersus me susurrabant omnes inimici mei. i. tacite murmurabant. Et inde susurro. **as.** Et inde hic susurrus. **ri. et susurro. onis.** **Judicare** est incerta et dubia condemnare. **xxx. q. si. incerta. vel male interpretari.** extra de reg. iur. cum in contemplatione. **Abus** sitare more mutorum non aperte murmurare: sed vel per signa vel inter dentes vel non integre vel clare cum murmure conquiri. **Detrahere** est post dorsum alicuius maledicere, expoliare, auferre de alterius statu, diffamare, defamare, infamare, omnia. §. in eodem sensu, alterius famam ledere vel tollere. **ij. q. v. habet hoc. et q. vij. accusatio. j. et c. si qui.** **Berogare,** maledicere, detrahere, vel diminuire in parte non in toto. **Bilinguis** qui duabus linguis loquitur. et dicuntur bilingues fallaces et duplices: qui aliud habent in corde: aliud in lingua. **ps.** In corde et corde locuti sunt. **Vel instabiles:** qui nunc habent hoc in lingua nunc aliud. **Arist. Alexandro.** **Consultor** procerum seruos contene bilingues. **Criminator** a crimino. **aris. criminis falsus impositor. ij. q. v. mandatis. et q. vij. sacerdotes. ij. cum. c. seq.** **Mugutio** in detractionibus. ad modum mutorum, vel velle loqui vel non audere: et est proprie mutorum: vel loqui non audentium. vnde **Exo. rvj. ibi.** **Abusitatis** contra nos. **Et infra.** Hec enim contra nos est murmuratio: sed contra deum. **Et infra.** Audipit enim deus murmur vestrum. **Et infra.** Audiui murmurationem filiorum **Israel.** et **Exo. rvj. ibi.** **Jurgat** contra **Moysen** et c. **Et infra.** **Et murmurauit** contra **Moysen.** **Jo. vj.** **Polite** murmurare adinuicem. **Et dicitur** hoc murmur vel hic murmur. **is.** vnde. **Jo. vij. illud.** **Et murmur** multus de eo erat in turba. **Est autem murmur** oblocutio indebito modo facta contra deum vel factum alicuius. contra quod vitium **Sap. j.** Custodite vos a murmuratione. **j. ad Corin. x.** Neque murmuraueris

Murmuratio.

tis. **Phil. ij.** Omnia autem facite sine murmuratio-
 nibus. **1. Pe. iij.** Sine murmuratione. **Christus** quasi
 agnus obmutuit. **Esa. liij.** Cantat ecclesia de sanctis
 martyribus, Non murmur resonat non querimos-
 nia: sed corde tacito mens bene conscia conseruat pa-
 tientiam. quod est contra murmurantes corde licet
 non ore. **Sap. xvij.** Proferans homo sine querela.
Luc. j. de Zacharia & Elisabeth. Erant sine quere-
 la. De punitione fororis **Moyse** murmurantis con-
 tra **Moyse**. **Num. xij. q. vij. s.** Ite obijcitur. in
 prin. De punitione filiorum **Israel** murmurantium.
Num. xj. xij. & xvj. Leui. xix. Non eris criminator
 nec susurro in populis. ad **Roma. j.** Susurrones des-
 tractoros. **Matth. xx.** Murmurabant aduersus &c.
Murmur inuidie erat. **Breg.** Celoz regnuz nullus
 qui murmurat accipit. nullus qui accipit murmura-
 re potest. **Iude. ij.** Hi sunt murmuratores querulosi.
Luc. vij. Et infra. At intra se dicens. hic murmur su-
 perbie &c. **Jo. xij.** Quare hoc vnguentum &c. mur-
 mur est auaritie. **Num. iij.** Ortus est murmur po-
 puli. hoc est murmur in patientie. Est murmur zeli
 & bone conscientie: qñ aliquis contra illud quod est
 contra deum murmurat: & displicentiam ostendit. qd
 figuratur **Num. xxij.** in asina que locuta est contra
Balaam. ij. q. vij. secuti. **Itē Eccl. xxix.** Vir prudēs
 & disciplinatus non murmurat: **Murmurare** de te
 pōre contra deum impium est: qui ipsuz disponit vt
 vult. Legitur de quodam eremita qui seminavit ole-
 ra: q̄ videns pluuiam necessariam eis. petijt a deo: &
 habuit: & rursum serenitatem: & habuit. & tale tēpus
 dedit ei deus quale voluit. & tñ olus de terra non exi-
 uit. qui credens defectum esse olerum, sustinuit pa-
 tienter: sed quum ad domum alterius eremite deci-
 nasset: & ibi olera pulcherrima vidisset: multū admi-
 ratus narrauit illud quod sibi acciderat. Cui eremi-
 ta respondit. **Merito** accidit tibi: quia putabas te
 sapientiorē deo: qui ei indicabas quid facere debe-
 ret. Fertur etiam de quodam agricola q̄ semper ha-
 beret vberiores fructus q̄ alij: qui quum requirere-
 tur quare hoc esset: respondit. Non est mirum si fru-
 ctus habeo bonos: quia semper habeo tale tempus
 quale volo. Super quo verbo quum homines mira-
 rentur & requirerent quō hoc posset esse: rñdit. Ego
 nunq̄ volo aliud tempus q̄ deus velit. vnde quuz
 tale sit tempus quale deus vult: semper tempus ha-
 beo quale volo. In magna pace erat iste & abundā-
 tia temporalium. Quum artifices ita offendi solent
 qñ reprehendunt in operibus in quibus periti sunt:
 non est mirū si deus offendatur qñ in suis operibus
 a quibuscunq; diiudicatur. Item nec de prosperita-
 te maloz. nec de depressione bonoz murmuranduz
 est. sicut dicitur **Job. xxi.** Quare impij viuunt suble-
 uati sunt p̄fortatiq; diuitijs? **Diere. xij.** in prin. Qua-
 re via impioz prosperatur: bene est oibus qui preua-
 ricantur: & inique agunt? **ps. xcij.** vide etiam **psals.**
lxvij. Usq; quo peccatores dñe &c. **Abachuc. j.** Qua-
 re respicis contemptores &c. **Malach. vlti.** Vanus
 est qui seruit deo. Sed sicut fidelis medicus egro de-
 sperato concedit oia que appetit: egro vero de cuius
 salute spem habet. multa negat: & amara dat: sic de
 abundantiam temporalem quibus debet tribui: vt
 si qua bona egerunt mundo: mercedez recipiāt. **xxij.**
q. ij. si quelibet. **Breg.** Successus temporalium eter-
 ne reprobationis est indicium. **Actandi vituli** in
 pascuis relinquuntur: seruandus iugo premitur. ma-
 li per amena p̄rata ad foueā: boni per aspera. **Mat.**

vij. & Luc. xij. Arcta est via &c. veniunt ad patriam.
Omnia mala pene patienter portāda sunt: qz iusto.
xxvj. q. v. nec murum. dei iudicio & ordinatione pro-
 ueniunt. De ista materia in collatione. **vj. de nece san-
 ctoz** inuenies plene in lib. collationū **Jo. cassi.** & de
pe. di. ij. quid ergo turbamur. **Claustrales** sepe mur-
 murant de malo vel pauco cibo vel potu. murmur-
 gule est. sicut filij **Israel** in deserto. **Num. xj.** dicen-
 tes ad literaz. Quis dabit nobis carnes ad vescen-
 dum? **Recordamur** piscium quos comedebamus
 in egypto gratis. in mentem veniunt nobis cucume-
 res & pepones porriq; & cepe & allia. Anima nostra
 arida est. Nil aliud respiciunt oculi nostri nisi man.
 Unde quum in ecclesia de iusto cātetur. **Ecce** homo
 sine querela verus dei cultor. de religioso guloso lici-
 te dicitur. **Ecce** homo religiosus in apparentia: ple-
 nus querela: ventris sui cultor. ad literam. **ps. lvij.**
 Si vero non fuerint saturati: & murmurabūt. vnde
Moyse ad dñm **Num. xx.** Dñe deus audi clamo-
 rem populi huius: & aperi eis thesaurum tuum: fon-
 tem aque viue: vt satiati cesset murmuratio eorum.
Hec aqua vina consolatio est spiritus sancti. **de q̄ Jo.**
ij. ibi. Qui biberit ex aqua &c. **Et infra.** Salientis
 in vitam eternam. **de pe. in lib. vj. etiam. de pe. di. ij. c.**
 eharitas est aqua. **sub. s. ex premissis.** **Ista** qui caret:
 semper murmurat. vnde & **pharisei** s̄m **Ambr.** in cō-
 mentario super **Lucam** super euangelium **Mat. ix.**
Vidit **Iesus** homines &c. Animo ieiuni ab hac gra-
 tia contra **christum** comedentem cum peccatoribus
 murmurabant. **Atris** enim currus vinctus non strid-
 et: inunctus sic: ita gratia vinctus non murmurat.
 de qua vñctione. **Jo. ij.** extra de sacra vñc. **c. vnico.**
s. j. **Phil. iij.** Quorum deus venter est &c. Tales ad
 ignes tribulationis crepant. ex quo apparet q̄ aqua
 diuine gratie in eis non est. **Olla** vacua ad ignē cre-
 pat. **In vitis** patrum. **Vidit** quidam patrum in spi-
 ritu sedens ad mensam fratrum. q̄ fratres murmu-
 rantes de cibis comedebant sterces. **Christus** fel &
 acetū habuit in cena sua. **ps. lxxvij.** **Bederunt** in esca-
 meam fel &c. nec murmurauit. **Omne** bonum clau-
 stri est par. **ps. cxij.** **Mat.** super **Israel.** vbi gl. **Om-**
ne bonum vno verbo dicit. contra monachos medi-
 cos volentes viuere in medicina & cibarijs sanis.
Bern. **Dñs** docet. **Mat. x. Jo. xij. Luc. xij.** perdere
 animas. **Galenus** & **Hippocrates** saluare. cuius con-
 silio potius acquiescas: aut cuius vis esse discipuli?
Iduta te queso monachum: non medicum. non de
 completionē iudicandum: sed de p̄fessione. **Ite**
 qui murmurat contra prelatum: murmurat contra
 deuz. **Ero. xvj.** Non contra me est murmur. sed con-
 tra dñm. dicit **Moyse** **Num. xij.** Usq; quo mul-
 titudo hec pessima murmurat contra me? **Breg.** **Il-**
le solus de flagello murmurat: qui animum percus-
 sozis ignorat. **Tumultus** murmurantium non aus-
 dietur. **Sap. j.** **Pena** murmurantium exterminatio
 est a celo. **1. Cor. x.** **Neq;** murmuraueritis &c. **Et in-**
fra. **Et** perierunt ab exterminatore. i. a diabolo q̄ po-
 nit homines extra terminos vite eterne. **Octaua** sy-
 nodus. **Alienus** sit a fratrum vñitate qui murmu-
 rat: & opus eius. i. oratio vel oblatio s̄m **glos.** abijcia-
 tur qui murmurans extiterit. **xc. di. alienus.** **Dixit** se-
 nex. **Omne** peccator em sustinet deus: murmuran-
 tem autem diu sustinere non potest. **Dicebat** frater
Egidius cuidam fratri de obedientia sibi data mur-
 muranti. quanto plus murmurat: plus te oneras &
 grauas. **Proprium** est inuidoz murmurare & des-

trahere:

trahere: qz nullus inuidus diligit. z nullus qui murmurat aut dtrahit, diligit. qz q diligit: in occulto delictum corrigit. sm formam euangelicam, Si peccauerit in te frater tuus zc. Mat. xvij. ij. q. j. si peccauerit. eñ de iudi. nouit. Nec est proditor sed corrector. vt in preal. c. si peccauerit. Sequit de detractione quorūdam religiosoz z alioz. Scdm Augui. in deriuationibus. in fra. t. in dictione traho. Detrahere est post dorsum alicuius male dicere. Dixit abbas Pemen. Si peccauerit hō: z negauerit: ne arguas eum: qz ita est propositum eius. Si autem dixeris ei, Ne tribuleris ff. si nō peccasti: nō pecces tunc cōfortas eū ad penitentiam. Dixit senex. Si videris quē peccantē: ne mittas culpā in eos: sed in illū q impugnat eū: dicens. Ne mihi: qz sicut iste nolēs victus esse: sic z ego. z plāge z inquire dei solatiū. Nemo. n. vult peccare: s; oēs decipimur. ait Climacus in gradu. x. de detractione. Et Jude tñ pctm voluntariū est. xv. q. j. s. j. Timo. anachorita dedit consiliū cuidā abbati qz expelleret quēdam monachū. quum ille fuisset expulsus: tentatio venit super Timo. z quum ploraret in conspectu dei: z diceret. Peccauit: miserere mei. venit ad eū vox dicens. Timo. ideo hoc tibi venit: qz fratrem tuū in tpe tentationis desperasti. Scdm gl. positaz de pe. di. j. homicidiorū. q incipit, detractores. Detrahere est bona que a deo sunt alicui collata, negare vel inuertere: vt si quis dicat sapientem sapientiā non habere: vel castum castitatē: vel ea que bono zelo sunt inuertendo: asserere malo zelo vel spiritu malo fieri: sicut iudei christum dicebant Luc. vi. z Mat. xij. in beelzebub demonia eicere. xj. di. s. j. Et quidez est pctm in spiritum sanctum: qz quod est spiritus sancti: maligno spiritui attribuit. hucusqz glo. Anacletus papa. vj. q. j. deteriores. Deteriores sunt qui doctorum vitam mozelqz corrumpunt: qz qui substantias aliozū prediazqz diripiunt. Dixit quidam laudari cupiens. Vituperare caue. Ipsi. n. ea q extra nos sunt. Bern. Vere diuitie nō sunt opes: sed virtutes quas conscientia secum parat: vt in perpetuum diues fiat. licet nostra sint: auferunt. Nostri quoqz detractores z mox corruptores nostroz, siue qui aduersus nos armanur. s; detrahendo: proprie nos ipsos decipiunt. Notandum aut qz detractor diminit famā alicui qz qz directe: qnqz in directe. Et directe quidez quadrupliciter. Uno modo qñ falsum imponit alteri. Secūdo modo qñ pctm auget suis verbis. Tertio qñ occultum reuelat. ij. q. j. si peccauerit. Quarto qñ id quod est de se bonum: dicit mala intentione factū. Indirecte autem vel negando bonum alterius: vel bonum malitiose reticendo. sm Tho. vnde Gilbertus. Brauis rapacitas: quum verā alterius gloriā est mēdacio non corrumpis: silentio pteris. Linoz. n. pūnam excellentiam semper cogitat: alienam obscurat. Prover. xij. Qui detrahit alicui reū: ipse se in furtis obligat. Si dicat detractor, Pro charitate detraho. Sic illi, Cessa a tali charitate. Si dicat, Diligo. ora pro eo latent: z virum nō impoerēs: neqz maledicas. Iste modus charitatis acceptus est apud deum. Uidi peccantem publice: z penitentē occulte: z quē fornicatorem iudicauit: castum co. a n deo inueni. Etiaz si in ipso erit aliquem videris offendentem: neqz tu indices ipsum. Incertum est. n. hōibus iudiciū dei. Climacus. Item. vj. q. j. summa iniquitas. Summa iniquitas est fratres detrahere z accusare. vñ scriptū est. Jo. iij. Dis qui detrahit fratri suo: homicida est. z oīs homicida non habet patres in regno christi z

dei. De detractoribus dicit Hiero. Lingua detractorum bestias ferocitate, volucres velocitate, serpentes virulentia pcellit. z Ang. cōtra detractores. An te est equitas: an te est iniquitas. vñā linguā habes: quo vis vertis eam. cur vertis eam ad iniquitatem, z nō ad equitatem? Venti tuo non das cibos amaritudinis: tue lingue cibos iniquitatis. Sicut eligis quo vescaris: sic elige quid loquaris. Ihdorns. Detractio graue pctm est: grauis dānatio. Et nota qz detractores non admittunt ad accusationem epoz. iij. q. iij. detractores. xlvj. di. accusatores. gl. id est detractores. Nūqz reueraris apud te proximo detrahentē. magis vero dices ad eum, Quiesce frater: ego quotidie in peioribus offendo: z quō illum valeo iudicare? z in hoc te ipsum z proximū sanas. Uta remissionum offensionum breuis est non iudicare. qz ait dñs. Nolite iudicare: z nō iudicabimini. Luc. vj. z Mat. vj. Climacus de istis. ad Rom. j. Detractores deo odibiles. z in ps. x. Quoniam que perfecisti destruxerit id est bona opera que deus perficit: destrunt in alijs quantū in eis est. de hoc. v. q. v. q. ambulat. Qui ambulat fraudulenter: reuelat arcona. qui autem fidelis est: celat amici commissum. Prover. xj. Tali delatori lingua est capulāda. v. q. vj. Delator sūt lingua capulef zc. Item nota qz detrahere cōsistit in adhibendo vel diminuendo bonum alterius. Uñ Haymo. dicit. Detrahere est alioz bona inuertere vel negare. Ecel. xj. Bona in mala conuertens insidiat: z in electis imponet maculam. Vel sic. Detractio est reuelatio defectus absentis proximi: facta alicui vt ipsum in bono minorem existimet. Et sm istas duas notificationes distinguuntur sex species detractionis: tres sm primam: z tres scdm secundam. Prime sunt respectu boni. Scde tres respectu mali. Respectu boni quum quis negat bonū alterius: aut tacet vbi non debet: aut inuertit. Respectu mali: quum reuelat vbi non debet alterius pctm: aut aggrauat: aut fingit quod non est. Cōtigit fratri culpa in cenobio: z dum a ceteris increparetur: profectus est ad Antonium. z adsecuti sunt eum fratres: volentesqz euz reducere. ceperūt exprobare ei: ille vero se fecisse culpā denegabat. inuentus est ibi abbas Daphnuntius cui nomen erat Leptias qui talem retulit audita fratrum qōne parabolā. Uidi (inquit) in ripa fluminis hominem vsqz ad genua in limo demersum. Venientes aut quidam vt eum porrecta manu extraherēt: vsqz ad collum demerserunt. Tūc Antonius de Daphuntio dixit. Ecce homo qui pōt aias ex veritate saluare. Quo sermone illi fratres compuncti agētes penitentiam eum qui discesserat: ad cenobium reuocarunt. Sed hic quero qualiter restituet qz famam ei qui ex verbis suis in ea lesus est? Sic qz aliquis pōt alicui tripliciter famam auferre. Uno modo verū dicendo z iuste: puta quum aliquis crimen alicui pōdit ordine seruato: z tunc non tenet ad restitutionem famę. ij. q. j. in primis. a sensu contrario. vsqz ad. s. seq. Alio modo falsum dicendo z iniuste. z tunc tenet famam restituere consistendo se falsum dixisse. Tertio modo verum dicendo sed iniuste. pnta quum aliqz prodit crimen alterius contra ordinem debitum: z tenetur tunc ad restitutionem quantum potest: sine mendacio tñ: vrpote qz dicit se male dixisse: vel qz eū iniuste diffamauit: vel si non possit famam restituere: debet ei aliter recompensare sicut in alijs iniurijs. se cunduz Tho. Dic adde quod scripsi. s. in hac secta da parte in. s. sed vt de hoc plenissime. ver. obligant. in

detractio.

Aliene fame pōt hifariāz detrahi.

Sex detractionis species.

Ab late fame dispensatū quō restituens dūm.

Et

hōip

e. xlvij. Item ps. c. Errabentes secreto proximo suo hunc psequerbar. xxiii. q. iij. nimium. Item Levit. xix. Non maledices surdo. gl. Surdo maledicit q absenti detrahit. In eodem. c. etiam dicit. Non eris criminator. i. detractor. Deut. xij. Cave ne sanguine comedas. Eccl. v. Ne appelleris susurro. Jaco. iij. Nolite detrahare alterutrum fratres mei: q detrahit fratri: aut q iudicat fratrem suum: detrahit legi z iudicat legem. Jo. v. Pater non iudicat quem sibi. sententiam profertendos: sed oē iudicium dedit filio. vt oēs honorificent filium: sicut honorificant patrem. i. profiteant in eō maiestatem patri equalem: vt qui visus est infirmus z iudicatus in carne: conferatur ei potestas iudicandi que sit declaratiua maiestatis. Act. x. Ipse est q constitutus est iudex viuorum z mortuorum. ex de sum. tri. c. j. Hec sancta. z in symbolis, Credo. z Quicumq; vult. j. Cor. iij. Nolite ante tps iudicare. cum ijs que ibi sunt. Ber. Non usurpo mihi vel super me seruis filij potestatem. Nec me ad numero illis de quibus conqueri ita solet, Tulerunt hoies a me iudicium. Pater non iudicat quem sibi: sed oē iudicium dedit filio: z ego mihi presumaz quod nec ipse pater assumit? Uelim nolim ipse, me ad stare oportet ipsi: z horum que gessi in corpore reddere rationes. ex de pe. z remis. cū ex eo. cui nec verbum preteruolat: nec subterfugit cogitatus. de hoc. ij. q. j. multi. vj. q. j. si oia. xxx. q. vlt. incerta. cum. c. seq. Ro. xiiij. z. ij. Cor. v. Unde z detractores proprie dicuntur deo odibiles. Ro. j. q. quod est dei proprium. s. iudicare z condemnare. Luc. vj. vsurpant sibi. Unde Job. xix. Quare me psequimini sicut deus. iudicando. s. de occultis. xxxij. di. erubeat. xxxij. q. v. christiana. z carnis meis saturami ni? Seneca. De te apud te mala existima: z tecū maxime tracta qd in te infirmisimum senseris. Quum quidam laudaret quendam fratrem q malum horreret: dixit Abbas Pemen. Ille horret mala: q sua peccata horret: z oēm fratrem suuz beatificat. Interrogatus abbas Pemen. quō potest homo cauere a detrahēdo: rñdit. Ego z proximus meus due sum? imagines. quum ergo imaginem meam resperero: z reprehendo me inueni imago fratris mei apud me venerabilis. qñ aut meam laudauero: tunc imaginē fratris mei p auam respicio. Tunc ergo de alio non detrahā: si semper reprehendero me ipsum. Nec in vitis patrū. Ber. Noli esse aliene vite aut temerari? iudex: aut curiosus explorator. Acuti z celeres z distincti rationis postores z delictorum proximi exactores existentes hoc vitium patiunt. ex eo q de suis: offensionibus perfectam memoriam non auz assumserunt. Si. n. non de proprijs curaz gerūt: sub peis alioz obligati succumbūt. Si. n. aliquis sua mala nō dissimularet: nullius alterius decetero curaz gereret: existimans neq; sibi tps sufficere ad propriuz luctū: etiam si centum vixerit annis: atq; Jordanē totum fluium lachrymans ex suis oculis viderit procedētem. Murmurantium z fascinantium mala argumētum hoc esse cognosce: q doctrinas z res z negocia libenter z facile vituperant: z ea spiritu odij trahunt miserande summersi. Bonus racemorum collector maturos edens, nihil vuarum acerbarum colligit. z habens prudentem mentem, quascunq; virtutes in alijs inspererit: festinus notabit sollicit. Inspicēs vero querelas z defectus scrutabif. de quo z dicitur in ps. lviij. Scrutati sunt iniquitates defecerūt scrutates scrutatio. Neq; tuis oculis vidēs diiudica. Plerūq; etenim ipsi seducunt z errāt. xxvij. q. j. nec aliqua. z ex

de pba. cāz. Climac. in. x. gradu de detractone. Cōparat detractor cani. Mat. viij. Nolite sanctis dare canibus. xj. q. iij. nolite. ex de simo. ca. ex diligēt. s. sibi. Cōtra latratū mosus. Sap. i. A detractone parcite lingue. Maxime detractio cauēda in cōmunijs. Prouer. xxij. Noli esse in cōmunijs potator: nec in comestationibus eoz q carnes cōferunt ad vescendū. gl. Carnes ad vescēdū cōferre. est in collocutione derogationis vicissiz. primoz vitia dicere. de hoc. xliij. di. cōmunijs. vbi in gl. j. ponuntur versus Aug.

Quisquis amat dietis absentis rodere vitam:

Hanc mensam indignam nouerit esse sibi.

Cōparat etiā detractor serpēti. Eccl. x. Quō si mordeat serpēs in silētio zc. Jac. iij. Lingua est inquietū malū: plena veneno mortifero. Proditor aut quos retro mordet absentes: pntes amare simulat. nec detrahit nisi vbi de silētio cōfidit. Prouer. xxx. Est generatio q p dentibus gladios habet. ps. lviij. Filij eoz arma z sagitta z lingua eoz gladii acuti. de pe. di. j. periculose. z ps. lviij. Et gladius in labijs eoz. Comparant tales sepulcro patenti z setenti continue. ps. v. Sepulcrum patens est guttur eorum: linguis suis dolose agebant: iudica illos deus. qz ipsi alios iudicant. Luc. vj. Non sentis iste fetor inter religiosos: qz oēs sunt cōter detractores maxime alterutro. Ber. Ubi oēs fetidi sunt. vnus fetor minime sentis. Sūt etiam similes Liconie que venenatis animalib; pascitur. ps. ix. Cuius os maledictione plenus est. Peiores sunt furibus. vj. q. j. deteriores. Amb. Tolerabiliores sunt qui vestes z alia nostra bona diripiūt: qz qui famam nostrā lacerant. qz Prouer. xxij. Melius nomen bonū qz multe diuitie. Diere. xix. Anus quisq; carnes sui amici comedit. Unde dixit hyperitius senex. Melius est comedere carnes z bibere vinum: qz comedere vituperādo carnes fratrum. Greg. Quid aliud detrahentes faciunt: nisi in puluerem sufflant: z in oculos suos terram excitant: vt vñ plus detractōnis perfiant. inde magis nihil veritatis videant. xj. q. iij. inter verba. versi. archidiaconus. Plerum est hoc vitium detractōnis quum charitatem que deus est. j. Jo. iij. z quidem ceteris acris impugnare z persequi cognoscat. Quemadmodum poteris admittere. Dis qui detrahit: primum quidem seipsum prodit vacuum charitate. inde qd aliud detrahendo intendit: nisi vt is cui detrahit, veniat in odium vel contemptum ipsis apud quos detrahit. Cor siquidem felle liuoris amarum p lingue instrumentum spargere nisi amarorem non potest. dicente dño Mat. xj. Ex abundantia cordis os loquitur. Philosophus. Proprium est aliena vitia cernere: z sua obliuisci. Moyses tollēs secū sportā veterēz plenā arena retro, z ante parū. intravit in mediū fratrum qui quēdaz fratrem culpabilē diiudicabāt. z miratib; illis dixit. Arena multa q retro est: peccata mea sunt multa z graua: q non video. modica arena añ. sunt peccata proximi modica: q continue iudico. In vitis patrum. Solebat dicere abbas Jo. Paruam facinam dimisimus. i. nosmetipsos reprehendere: z grauem portare elegimus. i. vt nos iustificemus z alios condēnemus. Dixerunt ptes. Nec est via salutis: se reprehēdere z alios excusare. An? patrū vidēs alius peccantē dixit cum fletu. Ne mihi: qz sicut iste hodie peccat: sic z ego die crastino. Et monebat discipulus suū dicens. Quāuis aliquis te pntē peccauerit: ne cōdēnes eū. s. sic apud te sit. tāq; tu plus pecces eo: qzuis ille sit secularis: nisi forte cōtra deū blasphemauerit:

quod

quod est heresis. Dixit abbas Theodorus cuidam. Si monachus reuertat ad seculum: non mireris: sed magis stupe si quis potuit insidias diaboli euadere. Abbas Isaac iussit expellit de cenobio fratrem negligentem. dum ergo reuertetur in desertum in cellam suam: angelus dñi stetit ante ostium eelle dicēs ei. Nō te permitto ingredi. Et ille rogabat vt ei culpa mani festaret. Et rīdit angelus. Deus me trāsmisit dicēs. Vade dic Isaac. Ubi iubes vt mittamus illum fratrem q peccauit? At ille mox dixit. Peccauit dñe: indulge mihi. Et dixit angelus. Exurge: indulget tibi deus. sed nec hoc iteruz facias vt quemcunq; condē nes anteq; deus illum iudicet. Tulerunt. n. hoies iudicium meum: z non mihi illud permittūt. dicit de⁹. Hoc aut dictum est: qz si contigerit de illis perfectis aliquem vel in paruo peccare: mox prodit. Nec in vitis parum. Sic detractor peccata quibus plen⁹ est non videt sed aliena. Prover. xxiii. Cum detractoribus ne commiscearis: qm̄ repente consurget p̄ditio eorum. gl. ibi. Hoc specialiter vitio periclitatur totuz pene genus humanum. quum ois detractio sit periculosa: maxime illa que fit contra patrem carnalem vel spirituales vnde maledicuntur Cham in semine: qz derisit patrem. Gen. ix. q. i. iij. S. item pctō Achor. versū. Itēz. xvi. di. in scripturis. Exo. xxii. Dñs. gl. i. sacerdotibus. non detrahes. z iterum gl. Quuz ois detractio pernicioza sit in alijs sacerdotibus p̄nciosior. ij. Reg. vi. legitur de Oza percusso a dño: qz manum ad arcam extendit. Abanum ad arcam ponere. est prelatuz arguere: z de eo murmurare vel detrahere. ij. q. vii. S. de his. versū. itēz legit. Breg. Adul tū dum vitam sacerdotum plus q̄ suam discutiūt: in errores foueam dilabuntur. Magna. n. trahe vulneratos oculos habentes. eamq; negligentes. festucas tenuem in alioruz oculis conspiciunt zc. j. q. j. multi. Contra audientes detractores. Prover. iij. Detrahentia labia sint procul a te. z. xxiii. Noli esse in conuiujs zc. z. xxiii. Cum detractoribus zc. z Eccl. xxviii. Sepi aures tuas spinis. Ber. Detrahente vel detrahentem audire. quod horum damnabilius sit non facile dixerim. Hiero. Nemo inuito auditoze libēter refert. vj. q. j. ex merito. Si deesset auditor: deesset detractor. Contra detractores etiam Job. xix. Quare persequimini me sicut deus: z carnis meis saturamini: si in detrahendo. Triplex etiam est species pestis huius: s. aperta. dissimulatoza. z replicatoza. Aperta est illorum qui aude z inuerecunde sicut in buccam venerit fetorem detractionis emittūt. de quibus ps. v. Sepulcrum patēs est zc. Seneca. Nō refert an superius an inferius intonet. magis. n. superius fetet. vñ tales abominabiles sunt. Prover. xxiii. Abominatio hominum detractor. Dissimulatoza illorum qui verecundā quadam obumbrāt: z primo premittunt suspiria: vt magis compatiendo q̄ detrahendo credantur dicere verba. Dicunt etiam se diligere. illos quibus detrahūt. dicunt etiam maligni q̄ ille cui volunt detrahere bonus est. z incipiūt eū laudare. sed cauda scorpionis percutiunt: dicētes habet tñ talē defectum vel tale pctm̄. Cōtra istos dictū est. s. versū. comparat. Si mordeat serpens in silētio zc. Replicatoza est illoz q̄ verecundant p̄mo aperire os: sed mox vt alij incipiunt ipsi ponūt bolū: z symbolizant. cōtra quos. s. vs. comparat. dixi. Noli esse zc. Sicut susurrans serpens. Eua de paradiso excussit. Ita qui fratri suo detrahūt: non solum suam. sed audientis aiam perdit. Dixit hyperitius. Cuidā patri p̄byter

cōsueuerat hostiā cōsecrare. qdaz p̄byterū accusant. pater scandalizatus noluit ab eo cōionem recipere: discedēte p̄bytero facta est vox ad solitariū dicēs. Et subito factus in ectasi vidit lacum aureuz: z funē aureū: z aquam optimā: z quēdam leprosus hauriētem de lacu aquam z transfundentē. quum aut vellet senex qui hoc videbat bibere: nō bibebat ex eo qz leprosus esset qz hauriebat. Et ecce iterū ad senē vox dicens. Cur non bibis ex aqua hac? Quales causas habet qui haurit: ille tantummo haurit: z transfundit. Quū ergo inde reuersus fuisset senex: z habuisset distractionem uisionis: vocauit p̄byterum: z cōica uit ab eo sicut prius. ad hec. j. q. j. sed obijcitur. c. si fuerit. cum. c. seq. vsq; ad. s. sed notandū. z. xv. q. fi. c. fin. Ibi detractores signantur. per bestiam de qua danielis. vij. Bestia similis vzo in parte stetit: z tres ordines dentium in ore eius: z sic dabant ei. Surge: comede carnes plurimas. Detractor est vtilis vorax viuarum carniū. Et inquietus: qz assuetus detractionibus nunq; quiescit: modo cū vno modo cū alio. Et in abditis morat: qz detractor prout cōiter. in occulto detrahit. Caput habet debile: precipue nares: qz si contradicat detractori: frangit a detractio ne. Tres ordines dentium habet: qz manifesta mala eraggerat: z occulta publicat: qd est diffamare. Buzbia in deteriozem partem interpretat: quod est p̄prie derogare. Aperta bona que negare nō pōt. diminuit z obscurat: quod est detrahente. cōtra tales aures sunt sepiēde spinis. i. peccatis proprijs vt nō audias aliena. Eccl. xxiii. Sepi aures tuas spinis. Hiero. Sicut sagitta si mittat contra duram materiam nonnūq; in mittentem reuertit: z vulnerat dirigentem: Ita detractor quum tristem faciem viderit audientis: immo nec audientis quidem: sed obturātis aures suas ne audiat iudicium sanguinis: ilico conticescit: pallert vultus. heret labijs. salina siccat. Prover. xxv. Venus aquilo dissipat pluuias. facies tristis linguaz detrahentem. Contra tales Ber. asperet intonat dicēs. Lingua maledica illius cui detrahit percutiens conscientiā. z eius qui audit vulnerans charitatem. s. cum pariter vtrunq; pimit. Nūquid non viperā est: que tam letaliter inficit vno flammā? Nūquid non lancea est: que tres penetrat vno ictu? Lingua (ps. ingt) eorum gladius acutus. de pe. di. j. piculose. ps. cxxxix. Acuerunt linguas suas sicut serpentes: venenū aspidum sub labijs eorum. ps. ix. Serpens os maledictione plenum est z amaritudine z dolosus lingua eius labor z dolor. Gladius quidem est anceps immo tri ceps lingua detractoris. crudelior est ipso mucrone quo latus dominicū est confossum. Fodit hic quoq; corpus christi: si deales christi qui sunt ecclesia que est corpus christi mysticum. xxiii. q. iij. pro membris. z q. v. de liguribus. de pe. di. j. ecclesia. Membrum de membro nec iā exanime. i. sine aia. extra in de. fidei. de sum. tri. fodit: sed facit exanime fodiendo. Ipsis quoq; nocentior est spinis. Jo. xix. quas illi tā sublimi capiti furor militaris imposuit. seu etiam clavis ferreis. ps. xxi. Foderunt man⁹ meas z pedes meos. quos sanctissimis manib⁹ z pedibus consummatio in dante iniquitatis infixit. Quare autē deus permittat detractiones fieri: assignatur cā a Breg. dicente. Sunt plurimi qui vitam honorum fortasse amplius q̄ debent laudāt. z nequa elatio de laude subrepat: permittit oipotens deus malos in obtreactionez z obiurgationē p̄p̄ere. vt si qua culpa ab ore laudatū in corde nascit: ab ore vituperantium suffocet. vi.

detractio
nis triplex
species.

q. j. sunt plurimi. Quare etiā diabolus detractiones
 z diffamationes suscitaret ponit cā. ij. q. v. habet hoc.
 Habet hoc propriuz antiqui hostis inuidia: vt quos
 improborum actuum perpetratione deo sibi resisten-
 te deicere non valet: opinionis eorum falsa ad pñs
 simulando dilaceret. Secundum Climacum detra-
 ctio est soboles odij: sanguisuga charitatis: sordes cor-
 dis z oneris consiliatrix. Judas erat in medio disci-
 puloz: latro vero in choro homicidarum: z mirum
 quō in vno momento est facta transmutatio. s. latro-
 nis saluati. Luc. xxij. xxvj. q. vj. si presbyter. z Jude
 suspēs. Mat. pen. c. de pe. di. iij. scelerator. Demones
 vel exhortant z nobis suggerunt qd peccemus: aut
 peccantes dijudicare: vt pñsertim moliant primum: z
 nos sic maculet. de pe. di. ij. §. romanos. v. princeps.
 alias. est. c. homicide. Vidi quosdam latenter z non
 publice oīno dira z periculosa crimina ppetrantes: z
 autumatione sue munditie fecte vt nimis insti. ij. q. ij.
 §. his ita. ibi. Moli esse nimis insti. aduersus eos in-
 stantes qui in minimis quibusdam z publicis offen-
 debant. Detrahēre est proprie aie interitus. Judica-
 re est irreuerens rapina dei dignitatis. s. m. Climacū.
 Quemadmoduz proprie reputationis elatio z sine
 alia passione hominem habētem perdere potest: Ita
 z per seipsum solum iudicare z detrahēre existens in
 nobis perfecte nos perdere valet. Et ex hoc ille pha-
 riseus condemnatur. Luc. xvij. Et qd de vitio detra-
 ctionis religiosorum maxime tractauit: cauenduz est
 religiosis predicatoribus ne in suis sermonibus z
 predicationibus prelati ecclesiarum detrahant. eē
 de priuil. z excef. religiosi in clemē. An dicit Hieron.
 ad Rusticum monachum. Non est humilitatis mee
 atq; mensure de ministris ecclesiarum sinistrum qd
 piam dicere. Habent illi ordinem suuz z gradū. r. j.
 q. j. si clericatus. Tullius. Sepius vidi grauius offen-
 dere animos auditorum eos qui aliena vitia aperte.
 quasi dicat in specie non in genere. extra de offi. iudi.
 ordi. si sacerdos. dixerunt: qd eos qui commiserunt.
 Et hoc intelligendum est quom nominatim detra-
 hunt: vel per circumlocutionem: que vicem habeat
 propriū nominis. arg. bo. ff. si cer. pet. l. lecta. extra de
 testi. licet. ij. extra de cōsangu. z affini. tua nos. alias
 in genere bene licet predicatori tangere vitia prela-
 torum. qd contra vitia quozumcunq; precipue est p-
 dicanduz generaliter. Esaie. lvij. Annuntia populo
 meo scelera eoz: z domui Jacob peā eozuz. Isti sunt
 prelati. Jacob interpretatur supplantator. z prelati
 precipue habent vitia supplantare: s. exemplo z do-
 ctrina ea eneruare. xlij. di. sit rector discretus. j. m. fa-
 ciunt bene ad hec que leguntur z notantur. vij. q. j.
 c. pen. z vlt. xi. q. ij. p. cipue eē de voto. z vo. redemp.
 c. magne. §. preterea. Unde dñs Mat. xxij. Supra
 cathedram Moysi zc. j. q. j. omnia. c. non tales. xij.
 di. s. m. Licet ergo in genere quod non licet in specie.
 eē de offi. ordi. si sacerdos. Caueant tñ vt in locutio-
 ne generali linguam refrenent: qd qui minus cōside-
 rate loquitur: sentiet mala. v. q. v. §. sed illud. xlij. di.
 sit rector. s. m. Jo. an. i. Caueant etiam fratres semina-
 re discordiam inter fratres: quod deus singulariter
 odit. Prover. vj. Qui congregare venit non disper-
 gere. Jo. r. xxij. q. j. qm ver. extra de baptis. c. si. Ca-
 ueant etiam ne sint bilingues. vide. s. in prin. isti. §.
 in additione q incipit. Itēz murmur ver. bilinguis.
 sicut eorum quidam sunt. Bilingues autēz sunt qui
 mala loquuntur in absentia: z bona in presentia. vel
 qui pntendunt qd bona intentione vel cā loci dicunt:

quū tñ intentionē malā habeāt. Prover. xvij. Ver-
 ba bilinguis quasi simplicia: z ipsa pueniūt vsq; ad
 interiora vētris. ps. lviij. Adolliti sunt sermones suos
 super oleum: z ipsi sunt iacula. Tales maledicti sunt.
 Eccl. xvij. Sufurro z bilinguis maledictus: multos
 enim turbant pacem habentes. Lingua tertia mul-
 tos commouit zc. j. ad Timo. ij. Diacones similiter
 pudicos: non bilingues.

De verbis otiosis, multiloquio z fractione silentij
 quorundam religiosorum. Cap. 81.

Alia vitia quorundaz religiosorum presentis tps sunt verba
 otiosa, multiloquium, z si actio
 silētij. Et primo quidē verbū
 otiosum s; Hiero. est quod sine
 vtilitate loquentis dicit aut au-
 dientis. vel s; m. Greg. qd caret
 rōne inste necessitatis: aut intē-
 tione pie vtilitatis. Itē Hiero. Quoties vero loqui-
 mur aut nō in opportuno tpe aut loco: aut nō conue-
 nit audientib: toties sermo malus pcedit de ore no-
 stro ad destructionē eoz q audiunt. Consideremus
 ergo qd loquamur: qd pro oī verbo otioso reddituri
 sumus rōne in die iudicij. Mat. xij. xxij. q. vlt. c. pen.
 xxv. di. §. criminis ad si. Per quod. c. dico q etiā de
 deo nō debent loq religiosi tpe silentij: qd non est tps
 opportunum. ps. xxxvij. Obmutui z silui a bonis:
 z qd melior est obediētia silētij qz sacrificij tali tpe
 verbi dei. vij. q. j. sciendum. facit etiā ad hoc. xxv. di.
 §. criminis. ver. quoties pl^o loquit. xlij. di. sit rector.
 in si. ibi. opportune. z ibi opportunitatē. z. §. pariter.
 Et huius non frenantis linguam suam vana est reli-
 gio. Jac. j. v. q. v. in loco. z ibi erit cultus iustitie silen-
 tii. Et qd incōsiderate loquit. v. q. vj. §. sed aliud. Et
 oīa tps habēt. Eccl. iij. Verba aut scurrilia z turpia
 non sunt computanda inter otiosa. Hieron. Qui ob
 scurrilitatē replicat z cachinnis ora dissoluit. xlvj. di.
 clericuz scurrilem. z aliquid profert turpitudinis. nō
 otiosz sermonis. sed criminosi reus tenet. Itēz Ber.
 Huge in ore sacerdotis. blasphemie sunt. Fede ad
 cachinnos mouetur: fedius mouet. Porro detrahe-
 re aut detrahentem audire. qd hor dānabilius sit nō
 facile dixerim. Cachinnos. aris. i. r. deo rides. inde di-
 citur hic cachinnus risus vanus inutilis z dissolut^o
 z derisorius. Vel cachinn^o componit a con z cern^o
 qui est albus vt rix. pp dentes qui albere vident in
 risu dissoluto. z inde dicit hic cachinno. onis. q ridet
 dissolute z irridet. s; Augui. i. deriuationib^o. Chryl.
 Dis sermo vanus dictante spiritu immundo pferf.
 Lingue nostre organa sunt spiritus sancti. s; Ambr.
 Qui loquit bona verba. est qua si os dei. z q loquit
 mala verba: est quasi os diaboli. Quanto qs est ma-
 gis vitiosus: tāto magis debet loqui z audire de vir-
 tutibus. De frequenti locutione vitioruz qs incidit
 in vitia: z de frequenti locutione virtutum in virtu-
 tes. De malo non possumus dicere quantum est: nec
 de bono quantum est: qd vtrunq; a nobis incompre-
 hensibile est. Maioris virtutis est bñ facere qz bene
 loq. Deberet habere hō collū instar gruis: vt quasi p
 multos nodos trāsiret verbū añ qz egrederef de ore.
 ps. xliij. Lingua mea talam^o scribe velociter scriben-
 tis. s; spūs sancti q nescit tarda molimina s; m. Amb. z
 legif z no. de peni. di. j. his aut. alias est sub. c. multi-
 plex. in gl. scriptum. Mat. xij. Omne verbū otiosum

Otiosa
 verba q
 sint.

otiosum
 aliquid
 dissolut^o

quod

quod locuti fuerint hoies: reddent de eo rōnē in die iudicij. vbi Chryl. Otiosum aut verbum est: quod mendax est: quod calumniam habet. qdam aut dicunt qm̄ z vanum: quale est quod risum mouet inordinatum: vel turpe inuerecundum. Item fm̄ Greg. Verbum otiosum est si omissis serijs de rebus friuolis loquamur: z fabulas narrem⁹ antiquas. arg. ad hoc. xxxvij. di. legat. Et sup illud Eccl. vlt. in fi. dicit gl. q de verbo ignoranter prolato iudicium erit. Luncta q̄ sunt adducet in iudicij pro oi errato siue bonū siue malum sit: z maxime hec sunt cauenda in sacerdotib⁹. Ber. Inter seculares nuge in ore sacerdotis, blasphemie. Nunquid o sacerdos os tuum euangelico cōse crasti: vnde iam talibus os aperire nō licet: qz est asuesacere sacrilegijs. Labia sacerdotis custodiūt sciētiam. Malach. ij. non spurcitiā. xliij. di. sit rector. Hiero. Beata lingua q̄ non nouit nisi de diuinis sermonem texere. Sunt aut qdam religiosi q̄ non curant de venialibus: nec ea timent: sed timenda sunt. Aug. Ista lenia noli contemnere. si contemnis qm̄ appendis: expauesce qm̄ numeras. Et sup illud Job. xxxi. Nonne ipse considerat vias meas? dicit gl. Sic deus vniuscuiusqz vias considerat: sic gressus dinumerat: vt nec minime cogitationes ac tenuissima vba que apud nos vsu viluerunt: eius iudicio indiscussa remaneant. Sed que rō pōt reddi de verbis otiosis: quoz ipsa sine rōne dicant? Ber. Si ppea verbum otiosum est q̄ nullam causam rationabilem habeat: quam rōnem reddere poterimus de eo quod est pter rōnem? Licet confabulari (aiūt) donec p̄transseat hora: quas tibi ad agendam penitentiam, ad obtinendā veniā, ad acquirendam gratiam, ad promerendam gloriā, miseratio conditoris indulget. Itē timenda sunt ista venialia: ne inter multa venialia incidat aliqd mortale. Eccl. xix. Qui spernit modica: paulatim decidet. Greg. Vitasti grandia: vide ne obuaris arena. Idē. Si ista minima negligimus: insensibiliter seducti audacter maiora p̄peramus. legij. ij. Reg. xvij. q̄ Absalon pp̄ crines inhesit querui. z Samson abscissis crinibus debilis factus est. Iudicij. xvj. Item venialia obnubilant charitatem: licet non extinguant: sicut puluis oculum. Item qz Aug. dicit q̄ nullū peccatum est adeo veniale: quod non fiat criminale duz placet. ver. hinc Aug. z vide ibi in gl. i. cuius. xv. di. §. criminis. sub. c. vnum orarium. Adde hic qd̄ legij z no. de pe. di. iij. de quotidianis. gl. j. Itē Aug. Hec ea dimitti nobis volumus que in baptismo dimissa nō dubitamus: sed illa que humane fragilitati quis parua tñ crebra subrepūt: que si collecta contra nos fuerint: ita nos grauabunt z opprimēt: sicut aliquod vnū grāde pctm̄. Quid eteniz ad naufragiū interest vtrū vno grādi fluctu nauis operiat z obruatur: an paulatim subrepēs aqua in sentinā p̄ negligentium culpā derelicta atqz contempta impleat nauē: atque submergat? de pe. di. j. tres autem actiones.

De multiloquio etiam cauendum est religiosi. qz hoiem reddit otiosum multiloquium: z breuiloquiū amabilem. Unde quidam philosophus interrogat⁹ quō quis hoibus placere posset: inquit. Si gesseris optima: z locutus fueris pauca. Eccl. xix. Qui odit loquacitatem: extinguit malitias. Eccl. xx. Qui multis vtrif verbis: odit aīam suam. Prover. x. In multiloquio pctm̄ nō deerit. qui aut moderat labia sua: prudentissimus est. Eccl. v. Pauci sint sermones tui. Eccl. vj. Dis labor hois in ore eius. Etiam multiloquium bonorum cauendum est. xliij. di. sit rector. ad

finem. v. q. vj. §. sed aliud. ibi. Qui custodit os suum custodit animam suam. qui autem inconsiderate loquitur: sentit mala. Turpiloquium etiam eis est maxime cauendum. ad Ephes. v. ibi. Aut turpiloquij. j. ad Cor. xv. Corrumpt bonos mores colloquia mala. Et ideo Lato. Virtutes primam esse puta compercere linguam. Ber. Mors z vita in manibus lingue. ideo ori ponenda est custodia: vt nec vitales edificationem clausura damnet: nec letalis perniciēs liberum foras egressum. Hiero. Prius sermo veniat ad limam q̄ ad linguam. Eccl. iij. Noli citatus esse in lingua tua. Secundum Limacum, multiloquiū est vane glorie cathedra: per quam seipsaz manifesta re ac pompatice propalare naturaz habet. Multiloquium est insipientie argumentum: detractionis porta: manu ductor scurrilitatis: mendaci minister: compunctionis resolutio: z conditor vanitatis: intellect⁹ dissipio: acidie vocator: p̄cursor somni: dissipatio oris custodie: exterminatio caloris: z feruoris frige factio: orationis obscuratio. Silentij in scientia est mateozonis: a captiuitate reuocatio: ignis custodia: actus cogitationum: intentio pugnatorum. vbi gl. sup Lemma. qz non solum ab impugnationibus custodit silentium: sed nec eis epp̄opinquare sinit. luctus colligatio: amicitia lachrymarum: memorie mortis opator: pene eterne pictor: iudicij eterni diligēs inq̄sitor: mestitie minister: confidentie pp̄ie inimicitia: tranquillitatis coniugalis conuictus: amoris docēdi repugnator: scientie additamentum: dei verborum conditor: non apparens profectus: latēs ascensus. Cognosces delicta, tenuit linguam. qui vero multiloquus est: nō cognoscit se. Silentij amicus appropinquat deo: z la tenter colloquens a deo illuminat. Jesu silentiū. Jo. xvij. Phar. xliij. inflexit Pilatū. qz dicit in ps. xxvj. Dicit custodiam vias meas: vt non delinquaz in lingua mea. Ex vno horum est non valere cōtinere: aut ex vana gloria: aut ex gula: vt in diuite epulone q̄ in lingua cruciabat. Luc. xvj. Hoc silentium apud religiosos male seruatur: qz oratione carent: z in cella non sunt: z processiones querūt: z steriles z frigidas habent animas: z gustu diuino carent: qz mundum nedum gustant: sed bibunt. de pe. di. ij. §. quod vero. Reprobi z xenodoxi. i. vanigloriosi sunt: z quietem cordis non habent. Abbas Agathō per tres annos misit lapidem in ore silentium affectans. Rndit senex. Silentium est seruandum vsqz quo quis interrogetur. Si taciturnus fueris: requiem possidebis. Dixit Luagius. Non anticipes loqui: nisi fueris requisitus. Arsenius dixit. Sepe. Sepe me locutum fuisse penituit: ac vero tacuisse nunquaz. Dixit Antonius discipulo. Si affectaueris silentium: ne arbitreris te exercere virtutem: sed indignum te loq̄ profiteri. Dixit Syfoy. Quō possumus saluare animas nostras: quū lingua nostra aperto ostio sepe profiliat? Dixit senex de quibusdam fratribus multum loquentib⁹ etiam de deo: q̄ boni erant: sed atrium illorum non habebat ostiū: sed qui volebant intrabant stabulū: z soluebant asinum. hoc autem dicebat qz quicquid illis euenisset: loquebantur. Abbas Demen. Qui in corde loquitur: non seruat silentium: etiam ore clauso. Qui cum iuuamine de mane vsqz ad vesp̄az loquitur: seruat silentium. Augu. De tacentibus de te dñe: quoniam sunt loquentes muti. Dicitum fuit Arsenio a christo. Fuge: ace: gesce. De sunt radices non peccandi. La. xxx. In silentio z spe erit fortitudo nostra. Abbas pastor. Dis labor quonqz euenit tibi: z

Venialia non sunt parvipendenda.

Zoquacitas nimia

taciturnitate superabitur. Sapiens. Nemo stultus tacere potest. Thren. iij. Sedebit solitari: & tacebit. Seneca. Primum argumentum compositae mentis existimo: posse secum consistere: & secus morari. Dicit Greg. qd beatus Benedictus recedens ab illis. vij. q. j. hoc autem. malis monachis habitavit secum. ij. libro dialogorum. Ber. Lum quo est deus: nunq̄ est minus solus, q̄ quum ipse est solus. Quod ideo dicit: quia tunc habet suam consolationem: & liberio habet suum verum consolatorum. s. deū. Greg. Non sufficit homo proficere ad vtraq; diuisus: qz si exteri auditum aperit: interius sordescit. Jac. iij. Linguae autem nullus domare potest. ibi vide de lingua. Eccl. xliij. Beatus vir qui non est lapsus verbo ex ore suo. Ubi non est clausura oris: non est claustrum: sed vrbis patens absq; muroz ambitu. Prouer. xxv. in fi. Sicut vrbis patens & absq; muroz ambitu: ita vir qui non potest cohibere in loquendo spirituz suum. Religio vbi nō seruatur silentium, dicit illud Job. xxx. Quasi rupto muro & apta ianna irruerūt super me. De indicto silētio regulari. xvj. q. j. si cupis. z. c. placuit. ij. extra de sta. mo. cum ad monasteriū. §. in oratorio. extra de cele. mis. dolentes.

De statu virginuz. Quadrupliciter sumitur sex sunt precipue virginibus cauenda. Cap. 32.

Extractato dei gra statu aplico martyrum & confessorum anachoritarum & omnium alioruz religiosorum copiose: & quo status isti lucubriter sunt plangendi: qz in sancta dei ecclesia quodammodo ceciderunt a perfectione & puritate sua. Nunc in

sine operis & pro complemento eius de statu virginum qui est perfectus in dei ecclesia status, breuius est tractandum. & sicut in superioribus hoc seruauit: alloquor sanctam matrem nostram ecclesiam dicēs. Dic mihi virgo casta mater ecclesia, vni viro christo legitime copulata. ij. ad Cor. xj. xxvij. q. j. nuptiaruz. An status virginalis adhuc in te veraciter perseueret, & vere dices. Virgines bone (nostra trāslatio habet pulchre) Amos. viij. deficiēt. dicit propheta. subaudi nunc. xxvij. q. v. si paulus. Sed primo sciendū est qd virginitas quadrupliciter sumitur. Primo p fidei integritate. vnde super predic. locuz Apli. ij. ad Cor. xj. Respondi vos zc. gl. Aug. Virginitas fides est incorrupta. & sic accipitur pzeall. c. nuptiarum. Secundo pro integritate carnis. vnde gl. super prelocum. Virginitas carnis corpus est intactuz. vnde: Aug. contra Julianum. Pudicitia est res mentis, virginitas corporis. Ad hoc. xxvij. q. v. de pudicitia, Tertio pro pudicitia mentis cum integritate carnis quantum ad propositum seruandi eaz: sic virginitas māfisset in Lucia etiā si inuita fuisset oppressa. xxvij. q. v. §. j. z. c. reuera. z. c. ita ne. ibi. Apprehensa carne sua exerceatur libido non sua. z. c. proposito. z. c. sicut nemo. Quarto pro pudicitia mentis cum integritate carnis: non solum in proposito seruandi, sed etiā in actu. & de tali dicit Apli. j. ad Cor. vij. Mulier in nupta & virgo cogitat que dñi sunt vt sit sancta corpore & spiritu. Virginitas sic sumpta excellenter accipit. Et habentibus virginitatem tales conuenit annulus aureus in ecclesia militanti: in signum qd sunt sponse christi singulares: & in ecclesia triumphanti

merito eis reddet aureola. de his habet. xxvij. q. v. ille. Et est sciendum qd hec virtus pudicitia q̄ est virtus ai. vt pal. c. pudicitia. z. c. ita. quum virtus sit ai. nūqz pōt amitti aio incorrupto: qz aio non infertur vis. vt pal. c. ita ne. z. xv. q. j. merito. Nec aut virtus pudicitia q̄ est in aio, eadem est in virginibus & in coniugatis & in viduis. Sed in virginibus appellat virginitas. In coniugatis pudicitia. xxvij. q. j. nuptiarū. xxvij. q. j. sic. n. vltra princi. ibi. Nec vera ei pudicitia cū cōiuge zc. z. §. ex his. ver. Itē quū dicit. In continētibus castitas. de hoc no. xxvij. q. v. in summa. Est autem fm Aug. in lib. de nuptiis & concupiscentiis, virginitas in carne corruptibili perpetua incorruptio nis meditatio. i. propositum seruandi perpetuaz integritatem. vt fuit excellentissime in matre dei dicente Luc. j. Quā virum non cognosco. i. nō cognituraz me propositū. xxvij. qd. ij. §. j. ibi. Quō fiet istud zc. Carnem vero corruptibilem intellige carnem possibilem corrumpi & non corrumpi. vt fuit caro Adam in statu innocentie. de cons. di. iij. placuit. Itē Amb. in lib. v. de virginitate. Quid est castitas virginalis: nisi expers contagionis integritas? Et notanduz qd carnis corruptio per oppressionem non priuat ab aureola fm Altissiodorensē & Cancellarium Parisiensem & Richardum. & cōiter hoc tenent theologi per verbum Lucie. Si inuitaz me feceris uiolari: castitas mihi duplicabit ad coronam. xxvij. q. vj. Sz talis non habebit insignia q̄ dant specialibus virginibus in ecclesia militanti: ut annulus aureus & similia. Sed Ray. & cōiter oēs canoniste & Aug. cū qbus sentio: tenent qd siue ante baptismuz siue post baptismum aliqua fuerit oppressa: nec inter virgines poterit consecrari: nec habebit aureolam: nec insignia in ecclesia militanti. habebit tñ maiorē gloriā si mente corrupta non fuerit: sed non talem. ut. xxvij. di. acutus. no. xxvij. q. v. §. j. in gl. c. uiolenter corruptaz. z. c. reuera. z. c. ille. z. p. Aug. eadē. q. c. pposito. c. finge. z. c. ille. z. opti. facit. xv. q. j. si quis nō iratus. Nec refert fm Aug. utrum in hmōi corruptione sit facta seminu commistio nec ne: qz siue fuerit adulta, siue impubes adeo qd non possit sentire pruritū nec semē emitte: nec est uirgo nec inter uirgines cōputabit taliter corrupta. Quid de illa q̄ uadit ad corruptoz ut corrupat: nec tñ sequit corrupoz? Quid etiam de pingata q̄ cōsensit in carnalē copulā q̄ secuta nō est? nunqd fraudabit aureola? Rūdeo in primo casu sz Aug. qd si peniteat de corruptione mentis: non priuabit aureola. qz sz Cancell. Parisiensem uirginitas penitentia reparatur in illa que sola mēte corrupta est. In scdo casu dic qd si hmōi coniugata ante mortē peniteat de illo consensu: nō fraudabit aureola. alias illā nō habebit: si decesserit cū proposito utendi carnali copula si cōualescar. Sz huic dicto repugnat factū uirginis gloriose: que cōsensit in carnalē copulā quū desponsaret Ioseph. fm Aug. xxvij. q. ij. §. j. ubi beata Maria fm qd ibi dicit qd cōsensit in carnalē copulā nō illam appetēdo, sed diuine inspirationi in utroq; obediēdo soluit dubium. Tenet etiā Aug. in pal. c. ille. qd illa q̄ ex furore libidinis. puocat in se seminis effusione: uel digito, uel alio modo cōtra naturam rumpens sigillum uirginitatis sue: uel etiā supponēdo se pecori, uel ferro, uel palo se corrūpit: potest inter uirgines cōsecrari: & habebit aureolam si peniteat. Et qd nō amittit uirginitas nisi p mēbrū naturale. Quē opinio nullo mō placet. z. penitus est obscura: qz talis corrupta est qualitercunq; sit mente &

An uioleta uirginis oppressio corrupta puet aureola.

Virginitas qdriaria pōt intelligi.

corpore.

corpore. et pro hoc facit. xxxij. q. iij. meretrices. et c. se
 quen. et xxxij. q. vij. non solum. xxvij. q. j. idololatria.
 qz pari rone masculi et femine sodomite possent vir-
 gines iudicari. quod non est veruz. Et ideo teneo qz
 hmoi mulieres sic corrupte non sunt inter virgines
 consecrande. nec habebunt aureolam: quantumcuqz
 peniteant. qz vt dictum est. s. eo. ver. est autē. s. Aug.
 virginitas est in carne corruptibili et c. Si quis vero
 vel aliqua in somnis patit pollutioem. vj. di. testa-
 mentum. aut dum ludit cum viro: aut turpitudinem
 aliquam cogitat: aut duz a viro osculat: aut tangit a
 viro: vel cum vehemēte carnis tentatione sese com-
 primit vel constringit: et sic polluitur: non inde data
 ad hoc opera: nec ex proposito hoc fiat: p penitentiā
 poterit reparari: et ad virginitatem et ad aureolam: et
 inter virgines consecrari: quibus post hmoi non volū-
 tariam pollutionē placuerit ei fecisse pollute de quo
 peniteat. Integritas vero carnis in ea q carnis op-
 appetit: non est digna aureola si non penitet: alias se
 cus. vt. s. ver. in. ij. casu. Hiero. Nichil prodest habere
 carnem virginem: si mēte quis nupserit. Virginitas
 thesaurus absconditus est in agro. Mat. xij. Huius
 thesauri p̄ciositas est. vt non solum p̄ciū glorie eter-
 ne q est cōis oibus sanctis habeat: sed etiam glorie
 specialis. et non solum aurea. sed corona aureola de-
 beat. Exo. xxv. p̄ceptū fuit vt fieret mensa et sup mē-
 saz corona aurea: et sup aureā aureola. Hūc thesaurū
 incorruptionis debemus emere vendita concupiscē-
 tia carnali: et abscedere: ne sim⁹ virgines fatue absqz
 oleo letitie interioris. Mat. xxv: qz fm Greg. depre-
 dari desiderat q thesaurū publice in via portat. Hūc
 thesaurum habemus in vasis fictilib⁹. ij. ad Cor. iij.
 Impreciabilis est iste thesaurus. Eccl. xxvij. Nō est
 digna aie continentis ponderatio: nō dicit corporis.
 sed aie: qz ibi est virtus. vt. s. in. c. de pudicitia. et c. ita
 ne. Lilio etiam virgines pp puritatem comparant.
 Lan. ij. Sicut liliuz inter spinas: sic amica mea inter
 filias. Folia istius liliij sunt illa q istam virginitatem
 cōseruant. Sobrietas cibi et potus. Leth inebriant.
 ppetrauit incestum. Gen. xix. xv. q. j. inebriauerunt.
 Luxuriosa res vinū. Prover. xx. xxxv. di. luxuriosa.
 et c. sexto. Hiero. Virgo vinū fugiat pro veneno. Itē
 labor et occupatio maxime circa scripturam diuinā.
 de cōs. di. v. nūqz. Ezechiel. xv. ex de renun. nisi. s. ve-
 rū. Habitu asper nō ornatus. Nume. xxv. Filij israel
 fornicati sunt cū mulieribus. Moab q se ornauerūt
 s. ad Tim. ij. Non in tortis trinibus ornantes se aut
 auro. Custodia sensuum et cohibitio ad vagandum.
 Gen. xxvij. de Bina vagāte corrupta. de pe. di. v. c. j.
 ad fine. Mat. xxv. Quinqz aut ex eis erāt fatue. gl.
 Aug. Vel per qz virgines significat qz partita
 cōtinentia a carnis illecebris. Cōtinendus est. n. ai
 appetitus a voluptate oculoz. aurū. olfaciē di. gustā
 di. et tangēdi. Casta locutio. Seneca. A verbis turpi-
 bus abstineto: qz licētia eoz impudiciā nutrit. j. ad
 Cor. xv. Corrūpunt bonos mores colloquia praua.
 Hiero. Sit sermo virginis prudēs: modestus: rarus:
 nec tā eloquētia p̄ciosus qz pudore. Solitudo. Solēt
 enim aialia syluestria pulchriorē habere pellē qz do-
 mestica. Et Thamar sola fuit ingressa ad germanū:
 corrupta fuit ab eo. ij. Reg. xij. facit extra de p̄sump-
 titis. Hiero. Solent virgines q vere sunt virgines
 semp pauide et nūqz secure esse: et vt caueāt timēda.
 etiam secura pertimescere. de occasionibus immūdi-
 tie vide. s. s. de immūditia. in. c. lxxij. et seq. Virgo se-
 lix sterilis est incoquinata que nescit torū. Sap. ij.

Virgini-
tate p̄fer-
uantia.

Candida est virginitas christo candido coniuncta.
 Lan. v. Bilectus meus candidus et c. Ber. Candor
 lucis eterne est christus. et cādida opz aiam esse vbi
 ipse sedere elegit. Isidorus. Cādor quippe mūdita
 est vite. xxx. q. v. femine. de cōs. di. iij. post baptisimuz.
 et c. accepisti. Greg. Candida vita est carnis de incor-
 ruptione virginitas. Et quid candidius castitate?
 Thren. iij. Candidiores nazarei eius niue. per con-
 tinentiam mentis. Nitidiores lacte. exposita sunt la-
 tius hec verba. s. in Thren. j. c. bis exposito. et in. j. c.
 istius. ij. per continentiaz corporis. Propter hūc du-
 plum libani candorem bene dicitur Lan. iij. Veni
 de libano sponsa mea: veni de libano. Libanus cādi-
 datio interpretatur. Candor iste est angelicus. Vñ et
 angeli sepe in albis apparuerūt. Mat. xxvij. Mar.
 xv. Vestimenta eius sicut nix. Nō dicit sicut lac: sed
 sicut nix: qz non carnis. sed tantum spiritus candorē
 rem habent Angeli. Unde quantum ad hoc glorio-
 sior est cādor virginalis in hoīe qz in angelo. In ho-
 mine enim duplex: in angelo simplex. in homine per-
 pugnam: in angelo per naturam. Hiero. In carne an-
 gelicam gloriā acquirere maioris est meriti qz has-
 bere. quum homo viribus obtinere nititur quod ha-
 bet angelus ex natura. Esse angelum felicitas est. esse
 vero virginem virtutis. De hoc etiā scripsi in hac
 ij. parte istius operis super Thren. super p̄dictis vis-
 bis. Candidiores nazarei et c. Virginitas gratiosum
 facit hominibus et deo. Eccl. xxvj. Gratia super gra-
 tiam: mulier sancta et pudorata. Que virginitas in
 iuuenibus magnis est p̄conijs extollenda: qz magis
 tentantur. vnde dicit Ber. q est martirium castitas
 in iuuentute. vt in sancto Ioseph. Gen. xxxix. Isido-
 rus. Quidam in iuuentute luxuriose viuentes: in se-
 nectute continentes fieri delectant: et tunc eligūt cas-
 sitati seruire: qn̄ eos libido seruos habere contēpsit.
 Sed et vtiā hodie senes maxime presbyteri con-
 tinerent: et qui in iuuentute continuerunt in senecta
 fetozibus luxurie non se macularent. extra de p̄sump-
 cum in iuuentute. Nec essent sicut illi presbyteri im-
 pudica de quibus Dan. xij. qz difficile continentiaz
 seruat: qui se illicito concubitu maculare nō metuit.
 xxxij. di. s. quod ergo. Sap. vj. Incorruptio facit p̄-
 ximum deo: sicut Ioannem apostolum. Beda super
 Lucam. Sicut christus in summa pace est natus: ut
 se pacem diligere ostenderet: ita de uirgine natus est:
 ut se uirgineum decus monstraret diligere. Fructus
 centesimus eis debetur. Mat. xij. Agnum sequunt
 quocunqz ierit. Apoc. xij. Et cantant canticum no-
 uum: quod est canticum specialis amoris. ad literā dul-
 cius solent cantare uirgines. Gregorius. In patria
 singulariter agno canticum decantare. est cum eo in
 perpetuum p̄e ceteris fidelibus de carnis incorru-
 prione gaudere.

Sex autem sunt virginibus precipue metuenda.
 Primum est superbia. Aug. in lib. de uirgini. Non
 solum predicanda est uirginitas. ut ametur: uerum
 etiam monenda est ne infletur. Idem. Metuo tibi
 uehementer ne quum te agnum quocunqz ierit se-
 cuturam gloriaris: eum p̄sumendo superbe per gra-
 tiam sequi non possis. Idem. Bonum uirginitatis
 qz magnum uideo: tantum ei ne pareat fures super-
 bie timesco. Idem. Facilius sequuntur agnum: et
 si non quocunqz ierit: certe quocunqz poterunt
 coniugati humiles: qz superbientes uirgines. Bern-
 nar. Sine humilitate audeo dicere nec Marie uirgi-
 nitas deo placuisset: Aug. Non dubito preferre mu-

Que sint
uirginib⁹
potissimū
cauenda.

lierē superbe virgini. Secundum est fatuitas. i. cha-
 ritatis defectus. **Mat. xxv.** Fatue virgines nō sum-
 pserunt oleum secus. **Ber. in eplis.** Castitas sine cha-
 ritate lampas est sine oleo. Subtrahē oleum: lampas
 non lucet. tolle charitatem: castitas non placet. **Itez**
super illud Mat. xxv. Non sumpserunt oleum secū.
Chrys. in homil. Oleum hic vocat charitatem z ele-
 mosynam: z quodcunq; circa indigentes auxilium.
 lampades autem virginitatis charisma. pp quod z
 stultas eas vocat: qm̄ maiorem sustinentes laborem
 pp minorem oia perdiderunt. maiori. n. labore vin-
 cit carnis cupido: qz pecuniarū. **Aug. in verbis dñi.**
 Si quis igit habet aiam virginalez: z amator est pu-
 dicit: non debet mediocriter esse contentus ijs q̄ ci-
 to exarescunt: sed perfectas virtutes sequat: vt lumē
 habeat sempiternum. **Chrys. in homil.** Vides igitur
 quanta nobis sit a pauperib; negotiatio. Pauperes
 aut non sunt ibi: ideoq; hic oleum congregare oportet:
 vt illic vtile sit quum christus nos vocet. **Hiero.**
 Vendit in hoc mundo oleum: z multo emit p̄cio: ac
 difficili labore conquirif. quod non solum in elemo-
 synis: sed in cunctis virtutib; z consiliis intelligim;
 magistror. Vanitas etiaz vel fatuitas in virginib;
 est vana gloria z laudes q̄s perūt qz virgines sunt.
 An z tales virgines oleū spirituale intra conscientias
 suas coram deo non habēt: qz ab hoibus sicut fatue
 laudes q̄runt. pp qd̄ apud deuz meritū virginitatis
 pdunt aug. de verbis dñi sup p̄. loco. **Mat. xxv.** Nō
 sumpserunt oleum. Oleū adulatio est. de quo ps. cxi.
 Oleū aut peccatoris non impinguet caput meū. Vē-
 dunt. n. oleum oēs adulatores: qui sine falsa sine igno-
 rata laudando aias in errorem nutriūt. l. di. si quis
 diacon; ibi. in si. Periculosas adulationes. Qui bea-
 tificat: ipsi seducūt. **Esa. ix.** Eo eis vana gaudia tāq;
 fatuis conciliādo aji quā de his mercedē t̄pales acci-
 piūt. Sic ergo, Ite ad videntes: z emite vobis. i.
 videamus nunc qd̄ vos adiuvent: qui vobis laudes
 vēdere cōsueverunt. Lepiditas: q̄ solet accidere in
 virginib;: qz considerant se parū peccasse. contra qd̄
 dicit **Aug. in lib. de virginibus.** Multo ardenti; de-
 bes diligere illum q̄ flagitiosus a se cōmissis q̄cunq;
 dimisit. de pe. di. j. multiplex. in se cadere non pmisit.
 Macula peccati cuiuscunq; alteri; qz carnalis. Ma-
 cula turpior est in veste alba. Virginitas est vestis al-
 ba. vñ bysso comparat **Prover. vlt.** Bysus z pur-
 pura indumentū eius. Virgines q̄ habent integrita-
 tē carnis cū corruptione mētis: similes sunt sepulcris
 dealbatis. **Mat. xxij.** Hiero. Nil pdest virginitas
 corporis: vbi operat corruptio mētis. ad hoc. xxij.
 q. v. si paul; .c. tolerabili; .c. magis timeam;. **Megli-**
gētia confessionis. vñ z et virginitas decoze induif.
 in ps. ciiij. Confessione z decoze induisti zc. Et iteruz.
 Confessio z pulchritudo in cōspectu ei;. **Can. ij.** Ostē-
 de mihi faciē tuā. i. cōscientiā. **Diuisio cordis.** **Aug.**
 loquēs virginib;. Toto vobis figat in corde q̄ p vo-
 bis fixus est in cruce. Duplici corde cui ve. **Ecl. ij.** est
 q̄ deo z hoibus vult placere. **Ber. in eplis.** Volens
 placere hoibus deo displicet. Si hoibus placerē: chū-
 seruus nō essez. **Gal. j.** Nō places si nō placas: nō pla-
 eas si places. **Breg.** Nemo pōt in vna eadēq; re oī-
 potētī deo atq; ei; hostibus gratus esse. nā dei amicū
 se denegat: q̄ ei; placet inimicis. Signū q̄ virgo vult
 placere hoibus. est ornatus z apposit;. de cōf. di. v. fu-
 care. fucus exterior. ps. xliij. Dis gloria filie regis
 abint;. **Hiero.** Decor q̄ in veste requirif. induif: z cū ve-
 ste pponif. vestis pculdubio est non vestiri. ad hoc.

xxj. q. iij. c. j. de cōf. di. v. fucare. **Impseuerātia. ne des-**
ficiat. **Ber.** Stude pseuerantie: q̄ sola coronat. **Idez.**
Scias diabolū soli semp pseuerantie insidiari: quaz
 solā virtutē nouit coronari. de pe. di. ij. §. ex pmissis.
 ver. itē illud euangelij. **Aug.** Qui facere poteritis ne
 virginitatis bonū a vobis pereat: facere nō poteritis
 vt redeat. ad hoc. xxij. q. v. si paulus. de pe. di. iij. in
 cassum. vij. q. j. suggestū. **In. c. si paulus.** dicit q̄ vir-
 ginē post ruinā deus suscitare nō pōt. sed quō hoc in-
 telligat vide ibi in gl. Honoratur aut virginitas a
 deo. ab angelis. ab hoib;. a diabolo. A deo. **Hiero. iij.**
Bux virginitatis mee tu es. Est ergo christus dur
 virginitatis. est z sp̄s. **Ipe est. n. summus ponti-**
fer de quo Leuit. xxj. Virginē ducet vxorē. virginez
 vtiq; ecclesiam. ij. **Cor. xi. xxvij. q. j.** nuptiarū. **Despō-**
di vos zc. z virginē aiam. **pal. c. si paulus.** **Ite chris-**
stus nō solū est virginitatis sp̄s: sed filius. **Esa. vij.**
Ecce virgo cōcipiet. **Luc. j.** **Aug.** Anus sancte virgi-
 nis partus oīuz sanctarū virginū est decus: z ipse cū
 Maria matres chrisi sunt: si patris eius faciūt vol-
 untatē. **Mat. vij.** Honorat ab angelis. **Luc. j.** **Mif-**
sus est angelus gabriel zc. **Ite angelus honorauit**
virginē in excellentissima legatione z in reuerentissi-
ma salutatione. **Ite angelus nō pmisit se a Joanne**
virgine adorari. **Apoc. xix. z vlt.** **Vide ne feceris.** **Ho-**
norāt angeli virgines: qz z ipse terrestres angeli sunt
 z hoies celestes. **Ber.** Quid castitate decorius: que
 mundum de immundo conceptum femine. de hoste
 domesticum. de hoie angelū facit? **Honorauerūt an-**
geli Magnen in veste. **Ceciliāz in corona.** **Agatham**
in tabula marmorea. **Catharinā in sepulcro.** **Sz ini-**
mici sunt impudicor. **Dan. ij.** **Ecce. n. angel; dñi ac-**
cepta snia ab eo scindet te mediū. **De sodomitis sub-**
uersis ab angelis z occecatis. **Gen. xix. ij. q. j.** **deus.**
xiiij. di. qd̄ ait. **Honorat ab hoibus.** **Judicū. xxj.** **Vir-**
gines reseruate. **Num. xxij.** **Puellas z oēs feminas**
virgines reseruate. **Alij oēs iubent interfici.** **Aderis-**
to salus dat virginibus: qz per virginē salus. **Ansel.**
Non est salus: nisi quaz tu virgo peperisti. **Virgines**
.n. saluant nō carne tm̄: sed mēte simul. **Istido;.** **Vir-**
go carne nō mēte nulluz premiū habet in gnatione.
in pal. c. si paul;. **De quarto q̄ honorat a demonib;**
virginitas. **Tob. vj. z. vij.** **demō noie Asmodeus vir-**
ginitatem Sare a. vij. coruptoribus liberauit. **Mar-**
raf in vitis patrum q̄ cuidam vidue castitatis ama-
trici demō fuit specialiter assignatus vt eaz deiceret
a proposito castitatis. **Quūq; p multa tpa eā mole-**
stasset valide: mūq; tñ eius animuz potuit flectere ad
cōsensum. **Tandē demonū concilio conuocato prin-**
ceps eoz interrogabat a quolibet quid egisset: z ille
apud eū beator qz neqor: at vbi ad isū ventuz est:
cōfusione dignus habet q̄ a femina supatus est. vñ z
sibi iniunctum est vt imperio dñe obediret q̄ diu in
carne vineret. **Bux aut dña. vt moris habebat. exclu-**
sis puellis se in oratione pstrasset: z vellet sibi calcia-
menta detrahare: adfuit in specie decori inuenis ille
demō. quo viso dña exclamauit. accurrēs familia ni-
hil inuenit. Tertio sibi veniēs allocutus est dñam ne
timeret: sibiq; seriem rei explicans obedientiā repro-
misit. Addens q̄ de illo peccato eā non amplius mo-
lestaret. Quūq; dña familiam induisset: demō con-
questus est q̄ sibi non fuissent vestimenta collata: al-
legans se plus alijs seruuisse: dña indumenta cōces-
sit. ille suscipiēs se in cōclau clausit. domicelle respa-
ciētes per rimas portarum viderunt demonem pā-
nos. sumentem. z ille indignatus misit vestimenta in

Honor
virginib;
exhibitus

ignem:

ignem: sed ad mandatum dñe extraxit, cui ob meritū castitatis semper seruiuit diabolus. Ergo velit nolit, honorat virgines: sicut victus victrices: et tanquā angelorum sorores quos ipsi timent. *Ver.* Fulgida virginitas est gemma virtutū: germana angelorum: lamina ecclesiarum: lux animarum. ipsa calcatur libidine, vincit diabolum, contemnit seculum, deprimat omne periculum. Sicut diabolus honorat castos et virgines: sic potestatem habet singularem super immunos: qui sunt de sua familia: quia ipse spiritus immunus est. *Luc. xi. Tob. vi.* Qui coniugia ita suscipiunt ut deum a se et a sua mente excludant: et sue libidine vacent: sicut equus et mulus quibus non est intellectus: habet super eos demon potestatem. Quatuor etiam sunt in quibus virginitas honoratur in celo. *In intrandi securitate. Mat. xxv.* Que parate erant intraverunt et c. Angelica societate. *Judicū. xxi.* Inuēte sunt de Tabis galaad. cccc. virgines que nescierunt viri torum et adduxerunt eas ad castra in sylo. Lastra sunt angeli. *Genes. xxvii.* Lastra dei sunt hec. Sylo interpretatur caules, restitutio. et certe amissio facta per angelos cadentes, specialem habebit restitutionem per virgines stantes. de cōf. di. j. hi duo. *Chisti conformitate. Apoc. xiiii.* Hi sequuntur agnū quocumque ierit. Virgines sequuntur agnū: quia ei per incorruptionem specialissime conformantur. *preall. c. Sap. vi.* Incorruptio facit esse proximū deo. *Saudij singularitate. Apoc. xiiii.* Nemo poterit dicere cāticum nisi illa. c. lxxii. milia. Hoc est singulare proflus gaudium canticis exultationis et laudis de incorruptione et virginitate procedens. Castitas et virginitas tranquillam facit vitam. *j. Timo. ii. ibi.* Tranquillam vitam agamus in omni pietate et castitate. q. d. Non sufficit virginitas absque alijs bonis operibus. *Breg. in homil.* Nec castitas ergo magna est sine bono opere: nec bonum est aliquid opus sine castitate. vnde *Luc. xii.* Sint lumbi vestri precincti: et lucerne ardentem in manibus vestris. *Breg.* Nulla sunt bona cetera: si occulti iudicis oculis castitatis testimonio non approbantur. Magna pulchritudo et vera gloria castitas et virginitas. *Judith. xvj.* Erat enim virtuti castitas adiuncta et c. vsqz. Erat autem festis diebus procedens cum magna gloria. *Isido.* Castitas est pulchritudo inuoluta sanctarum. Res est angelica. *Chryl.* Castitas res est angelica per quam solum singulariter homines angelis assimilantur. *Bernar.* Differunt inter se homo pudicus et angelus. sed felicitate: non merito. sed et si castitas illius felicitior: huius inde cognoscitur esse fortior. *Ver.* Sola castitas mores istius beate vdicat regionis in qua neque nubent neque nubentur. *Mat. xxii.* prebens quodammodo terris experientiam conuersationis celestis. *Administrū dei facit. Psalms. c.* Ambulans in via immaculata hic mihi ministrabit. *ij. ad Corin. vi.* In omnibus exhibeamus nos sicut dei ministros et c. *Et infra. In castitate. Cor confortat. Judit. xv.* Confortatum est cor tuum eo quod castitatem amaueris. *xvii. quest. v.* tunc saluabitur. vbi ponitur triplex castigatio. Isti sunt eunuchi qui se castrauerunt sancti propter regnum celorum. *Mat. xix.*

Chryl. Illa est gloriosa continentia: non que transgredi non potest nec castitas debilitatis corporis vel nature: sed que completur voluntas sancti propositi.

De quinque que queruntur secundum Thomam circa virginatatem. Cap. 83.

Queruntur autem secundum sanctū Tho. in. ii. q. cl. circa virginatatem quinque. Primo in quo consistit virginitas. Secundo vtrum sit licita. Tertio vtrum sit virtus. Quarto de excellentia eius respectu matrimonij. Quinto de excellentia eius respectu aliarum virtutum.

Ad primū videtur quod non consistit in carnis integritate propter definitionem Aug. s. positam in. s. proxi. ver. Est autem quod virginitas est in carne corruptibili et c. Item quod secundum eum est pudicitia que est in animo. vt. s. dixi. s. proxi. ver. et est sciendum. *Præterea* carnis integritas videtur consistere in signaculo virginis pudoris. Sed quoniam absque virginitatis preiudicio frangitur illud signaculum. dicit enim Aug. Est autem vberior felicitiorque secunditas non ventre grauescere: sed mente grandescere. Illa filios doloris: ista filios parturit gaudij et exultationis. Item Aug. Ipsa continentia nequaquam sterilis est: sed secunda mater filiorum gaudiorum. Illa filijs replet terram: ista celum. ad hec. xxvii. q. i. nuptie. xxvii. q. v. tunc saluabitur. Illa est multe sollicitudinis: ista quietis. *Bilibertus.* Virginitas est curarum silentium: pax carnis: redemptio vitiorum: principatus virtutum. Illa est bonum: ista melius. *Biero.* ad *Pammachium.* et supra dixi. s. proxi. ver. sed contra est. Tantum est inter nuptias et virginitatem: quantum inter non peccare et benefacere. Immo (vt leuius dicam) quantum inter bonum et melius. illa comparatur spinis: ista rosis. *Biero.* ad *Eustochium.* Laudo nuptias: sed quod mihi virgines generant: lego de spinis rosam: de terra aurum: de conchis margaritam. Item quod christus non de corrupta nascitur, sed de virgine: est ratio s. Aug. de sancta virginitate, super illud *Luc. j.* Ad virginem. Illum enim decenter solum virginitas parere potuit: qui in sua natiuitate parem habere non potuit. Oportebat enim caput nostrum propter insignem miraculorum secundum corpus nasci de virgine: quod signaret membra sua de virgine. xxvii. q. j. nuptiarum. ecclesia secundum spiritum nascitura. *Itez Chryl.* super eodem. c. ibi. Omne virum non cognosco. Quinimmo eo ipso continget quod es coniugis in experta. nam si virum experta fuisses: non digna censereris hoc ministerio: non quia profanum sit coniugium: sed quia virginitas potior. Decebat enim eodem oium dominum et in natiuitate nobiscum participare: et ab ea discrepare. Quod enim ex utero nasceretur, habuit eodem nobiscum: quod autem absque concubitu nasceretur, plus a nobis obtinuit. *Penetrans magnus Llimacus* profunditatem vere virginitatis et castitatis ait. Castitas vel virginitas est nature in corpore appropriatio Iesu christi: dominus amabilis: scutum cordis superterrestre: supernaturalis et supergloriosa abnegatio nature: et vere corporalis et mortalis et corruptibilis supermirabilis ad incorporeos coaptatio. Castus est qui amore et concupiscentia sancta amorem et concupiscentiam ignem igne immateriali reperiens extinguit. *Iste est canon. i. regula. dist. iij. canon.* castissime castitatis: que similiter super animatis et inanimatis ratinabilibus atque irrationalibus corporibus affici. *Principium* quidem castitatis, non consentiens cogitatio et preter idolum. i. imaginationem turpem ex turpibus respersio. *Medium* castitatis, naturales motus super

In quo virginitate consistere sit dicendum.

multitudinem alimentorum, et solum sine idolis existentes: et a colluionis resperione liberi. Finis vero, mortificatio corporis premortuis cogitationibus. Si istud est vere castitatis et virginitatis argumentum, immobilem esse in phantasmatis somniorum: ista penitus terminatio luxurie fluxum suscinere in cogitationibus vigilantem. In introducendis, i. no uitijs corporis lapsus ut plurimum ex delicijs haberi fieri. In medijs vero ex alta sapiendi elatione. In ijs vero qui perfectioni appropinquant ex eo tantummodo quod proximum iudicent. Castitas est dei proprietatis et similitudo sicut quod homini possibile est. Mater vero castitatis qui es solitaria cum obedientia. Est in somnis fluxus ex multitudine escarum et quietis. Alter est ex superbia: quoniam in diuina nostra inluxibilitate inflamur: et rursum ex eo quod proximus iudicemus. Alter ex demonum inuidia: ut ex hoc quod altissimam possideat humilitatem.

Secundum Cheronem in collatione de castitate in lib. coll. Jo. casti. Sex sunt castimonie et vere virginitatis et perfecte gradus: quibus ad inuolabilem conscenditur puritatem. Primus est ne vigilans impugnatione carnis monachus elidatur. Secundus ne mens illius voluptarijs cogitationibus immoretur. Tertius ne femine vel tenuiter ad concupiscentiam moueatur aspectu. Quartus ne vigilans vel simplicem carnis perferat motum. Quintus ne animi quibus memoria generationis humane vel tractatus ratio, vel necessitas lectionis ingererit: subtilissimum mentem voluntarie actionis perstringat assensus. Sextus ne ille illecebrosus phantasmatis feminarum vel cuiuscumque vel dormiens illudatur. Idem. Hec est vere consummatio castitatis: que non impugnans carnalis concupiscentie motus, sed toto horrore detestans, iugem atque immobilem sui retinet puritatem: nec potest quid aliud esse quam sanctitas. Hoc autem fiet quoniam iaz desinens. Gal. v. caro aduersus spiritum concupiscere: desiderijs eius virtutibus consenserit: ceperintque sibi pace firmissima federrari: et iocundissime habitauerint fratres. s. corpus et anima in unum. Idem ibidem. Hec est consummatio castitatis: ut vigilantem monachum oblectatio libidinis nulla perstringat: ut quiescentem non salutat illisio: sed quum dormientem tamen sopite mentis incuria commotio carnis oppresserit: que admodum sine ulla titillatione voluptatis excitata est: ita etiam sine ullo pruritu corporis conuiescat. Singulare est privilegium virginitatis. Primo quia replet paradisum. ut xxxij. q. j. nuptie. Secundo quia sola est que cum fiducia potest deo animas presentare. in autem. de lenoni. s. scimus. colla. iij. Tertio quia est principium aliarum virtutum. in autem. quo oportet. episc. et reli. cleri. ad ordina. dedu. s. neque autem sacras. Quarto sola virgo consecratur. xxvj. dist. acutius. Quinto aureolam habent virgines sicut martyres et predicatorum. ut. s. dixi. xxxij. q. v. si paulus. de hoc legitur et no. extra de proba. causa matrimonij. Pauci hoc privilegium habent. l. di. quia tua. Sic quero nunquid cum corrupta potest dispensari ut consecratur? sed non determinat per quem. Et credunt quidam quod in hoc casu per episcopum possit dispensari. quum non fit ei prohibitum sicut id quod no. l. di. in summa. et facit pro hoc. xxvij. q. j. virginem que. Potest inquam si occlusum est aliquam esse corruptam: et subest causa rationabilis dispensandi: vtpote vitatio scandalali: vel alia causa: maxime vbi sine viri admisione per abu-

sionem aliquam facta est corruptio: quia dubium potest esse de iure utrum ista corruptio abusua faciat irregularitatem in muliere. per ea que. s. de hac materia notauimus in. s. tractato. ver. et notandum. cum ver. seq. in c. lxxij. Cum notorie corruptis non credunt isti simpliciter episcopum posse dispensare. et hoc propter scandalum. et quia non legitur in hoc casu fuisse aliquando dispensatum. sicut Archidia. diem meum qui ita no. xxvj. di. acutius. in gl. nunquid. In quo. c. glo. ordi. no. q. ideo episcopus non virgo consecratur: quia significat ecclesiam militantes in qua sunt boni et mali. de conse. di. iij. est vnitas. Sacra virgo signat ecclesiam triumphantem: vbi non est macula nec ruga. Ephel. v. xij. di. quis. Si vir votum virginitatis habens adiungatur uxori: non dimittat uxorem: sed tribus annis peniteat. xxvij. di. si vir. Dicunt quidam per hoc. c. q. postquam contrahit: absolutus est a voto: sed faciet penitentiam de voto violato: et potest nedum reddere debitum: sed exigere. Sed hoc non credo quod absolute a voto: nec quod possit petere debitum: quod quantum ad se adhuc votum tenet: ut non exeat. op. arg. extra de iureiur. quanto. vbi dicitur quod iuramentum observari debet quatenus potest: sed ius matrimonij non compellit debitum exigere: quia hoc libertatis est: sed compellit eum reddere. Unde dicendum est quod potest sine peccato solueri: quia ad hoc est obligatus: sed non potest sine peccato petere: quia faceret contra promissum: et sic contra conscientiam: et edificaret ad gehennam. extra de sentent. exco. inquisitioni. cum simi. Et istius sententie fuerunt Innocentius et Ber. et Jo. extra de conuer. coniu. quidam. et c. accedens. in gl. ij. que fuit glo. Jo. de hoc etiam no. xxvij. q. ij. agathosa. Item videntibus virginitatem non solum nubere sed uelle nubere est danabile. xxvij. di. uo uentibus. Virgines post consecrationem nubentes adulterae sunt et incestae et sacrilege. xxvij. di. c. vlt. xxvij. q. j. virginibus. Professa virginitatem iudicans nuptias anathema sit. xxx. di. si quis propter. et c. si quis vel. et xxxj. dist. quicumque. Quid si aliquis fornicariam deflorauit: cum qua postmodum contrahit: nunquid poterit postmodum promoueri? Tenet Jo. et Ber. Bar. brix. in sua questione dicalali que incipit, aliquis cognouit uirginem. Et Ray. et Jo. An. in c. clerici q. de vi. et ho. cle. lib. vj. q. talis poterit promoueri post mortem istius. ut no. xxx. q. v. qualis. de cleri. coniu. sane. de biga. debitum. in vlti. gl. Ego autem post Hugo. et Ostien. et Jo. de finito et Archidia. teneo praeter quod talis tanquam bigamus non valeat promoueri. et hoc per illa. c. expressa. xxvij. dist. quia sunt ibi. Nec eam uirginem peruenisse ad eum. xxvij. di. nemo. ibi. Unicam et uirginem uxorem habuerit. vbi de hoc. et. xxvij. di. maritum. ibi. Nec eam quidem qui unam concubinam et eam de hoc. et. xxvij. di. curandam. ibi. Qui uxorem uirginem non duxerit. et c. seq. precipimus. ibi. Qui uirginem non est sortitus uxorem. et. xxvij. di. quicumque. ibi. Una tantum et ea quam uirginem coram sacerdote benedictione percepit uxore contentus. et. xxx. q. v. qualis. ibi. Virgo casta et desponsata in uirginitate. et. real. c. clerici. ibi. qui cum unicis et uirginibus contraxerunt. vbi tacite iure nono videtur hec opinio approbata. Ratio est propter prerogatiuas matrimonij: quia maritus est talis corruptus: et non agit hic de peccato: sed de sacramenti sanctitate. xxvj. di. acutius. Alia ratio ualida sicut Archidia. est quia carnis commissio significat conformatam diuine et humane nature: que contracta fuit

Castimonie gradus

Virginitatis priuilegia

An corrupta possit consecrari.

An pro ueri possit quod cum fornicaria prout

An abbatissa oportet esse virginem

In utero virginali: factam per mysterium incarnationis. extra de biga. debitum. Quum ergo hoc factum fuerit in utero virginali: vt actus consummatus id significet: oportet qd consummatio sit facta in utero virginali: quod esse non potest si antea eam corrupisset. z ad hoc etiam facit. xxxij. di. seriatim. ibi. Uxorē ducere virginem zc. In hac sententia etiam residet Gof. in preall. c. sane. Et ratio est fm eum qz incipit esse maritus corrupte. vt in iuribus predictis. de hoc no. Archid. in preall. c. nemo. z. c. qualis. z. c. clerici. q. li. vi. Itēz hic quero an abbatissa debeat esse virgo? Et casus expressus est qd sic. xx. q. j. iuueniculas. z. no. xxxj. q. j. quo. in glo. non ideo. z. pro hoc facit. j. q. vij. si quis oem. ibi. Nouimus peccatricem prius Adharia. post cōuersionē quā sancta z casta: tñ inter diaconissas computata non est. facit. xxvij. di. c. vlt. Sed contra videtur quia corrupta potest esse diaconissa. xxvij. q. j. si quis rapuerit. in si. facit. lxxvij. di. nemo presbyter. Dico qd de bono z equo est z honesto. qd abbatissa sit virgo: quia virginibus habet preesse: z ad uirginitatem hortari: quod corrupte sic non competit. arg. op. xxv. di. c. vlt. z. xxvj. di. c. vlt. lxx. di. c. ij. in si. Vidua tñ hodie d facta abbatissa fit z fieri potest. arg. extra de eta. z. quali. tuam. Et tunc fm Hugo. cōsecranda non est. xxvj. di. acutius. Et in hac sentētia videtur esse Archidia. in preall. c. iuueniculas. Dicitur autem uirgines a uirgore. uel dicta est uirgo a uiridiori etate. uel ab incorruptione quasi uirago. qd adhuc ignorat femineam passionem. fm Papi. Et dicitur uirago a viro. quasi uir sit z uirum agit. scd̄z Hugui. in deriuationibus. arg. ad hoc xxxij. q. vij. §. sed illud. ver. hic si quis. Cum uirgine committitur stuprum proprie etiam uoluntate utriusqz. xxxvj. q. j. §. cum ergo. ver. stuprum. extra de adulte. c. ij. z. ibi no. in. j. de ciuitate dei. qd membra illa possunt diuersis casibus vulnerata uim perpeti: z medici aliquādo saluti opitulantes hec ibi faciunt que horret aspectus. Obstetrix uirginis cuiusdam integritatez manu uelut explorans dum inspicit: perdit. Non opinor quēqz tam stulte sapere: vt huic perisse aliquid existimet: etiam de ipsius corporis sanctitate: quā membrum illius integritate iam perdidit. Ita ergo uirginitas non consistit in carnis incorruptione. Preterea corruptio carnis maxime in feminis resolutione consistit: que potest fieri sine cōcubitu: siue in dormiendo. vi. di. testam. entum. siue in uigilando. sed siue cōcubitu nō uidetur perdi uirginitas. Dicit enī Aug. in lib. de uirginitate. qd uirginalis integritas z per piam continentiam ab omni cōcubitu immunitas angelica portio est. Sed contra est quod Aug. in eodem lib. dicit. qd uirginitas est continentia in q integritas carnis ipsi creatori anime z carnis uouetur. consecratur. seruetur. Dicendūz qd pudicitia uirginalis sicut z quelibet uirtus est quidem essentialiter in anima naturaliter: z subleuēter in carne. vnde Aug. dicit in libro de uirginitate. qd uirginitas in carne seruetur: ac per hoc corporalis: sed tamen spiritalis est quam uouet z seruat continentia pietatis. Ad hanc solutionem faciunt. xxxij. q. v. ita ne. c. de pudicitia. z. c. ille. Selectatio autem que est ex feminis resolutione dupliciter potest contingere. Uno modo ut procedat ex mentis proposito: siue fiat per cōcubitu. siue sine cōcubitu. Mat. v. ad hoc facit. xxxij. q. v. sicut peccatus. z. c. qui uiderit. xxvij. q. j. nec aliqua. Alio modo potest prouenire preter propositum mentis: uel in dormiendo. uel per uolentiam

illatam cui mens non consentit: quā car. dele rationem experiat: uel etiam ex infirmitate. vt patet in ijs qui fluxum sanguinis uel feminis patiuntur. Et sic non perditur uirginitas: quia talis pollutio non accidit ex proposito quod uirginitas excludit. Ad hoc faciunt omnia capitula. xxxij. q. v. a principio usqz ad. §. sequen. quāuis. Ad secundum uidetur qd uirginitas sit illicita. quia contra preceptum dei Gene. j. Crescite z multiplicamini zc. Item fm maximum Valerium fm leges antiquoz puniebantur qui celibem uitam ducebant. Et Aug. ait de Platone qd in uera religione sacrificabat vt perpetua ei⁹ continentia tanqz peccatus abhorreretur. Sed dicendum qd uirginitas est licita z perfecta: quia nullum peccatum cadit sub consilio. dicitur enim. j. ad Cor. vij. c. De uirginibus autem preceptum dñi non habeo: consilium autem do. xxxvij. q. j. sic enim. Hoc autem consilium est ut liberius diuine contemplationi uacetur. j. ad Cor. vij. Mulier inuupta z uirgo cogitat que dñi sunt: ut sit sancta in corpore z spiritu. Preceptum autem illud Gen. Crescite z multiplicamini. respicit totam multitudinem hominūz. Cui necessarium est non solum qd multiplicetur corpora liter: sed spiritualiter. quia fm Amb. Nuptie replent terram. Uirginitas paradisi. xxxij. q. j. nuptie. facit. xxxij. q. v. tunc saluabitur. Ad tertium dicendū qd non uidetur qd uirginitas sit uirtus: quia omnis uirtus per penitentiam reparatur. arg. l. di. ferrū. sed uirginitas non reparatur per penitentiam. xxxij. q. v. si paulus. Preterea. nulla uirtus perditur sine peccato: sed uirginitas perditur sine peccato: quia p matrimonio. ergo zc. Sed § est qd dicit Amb. in lib. de uirginitate. Inuitat uirginitatis amor: ut aliqd de uirginitate dicamus: ne ueluti transitu quodā perstricta uideatur: que principalis est uirtus. Dicendum fm Tho. qd uirginitas est quedam specialis uirtus: habens se ad castitatem sicut magnificentia ad liberalitatem. Et hoc facit propositum sanctum ab omni actu uenereo abstinendi. Aug. in lib. de uirginitate. Nec nos in uirginibus predicam⁹ qd uirgines sunt: sed qd deo dicata pia continentia uirgines sunt. Quia uirtus sit uirginitas clarum est in preal. c. de pudicitia. z. c. ita ne. xxxij. q. v. Ad illud quod dicitur qd nō reparatur per penitentiam: dicendum est. Per penitentiam reparatur quantum ad illud quod est forma le in uirtute: non autem quantum ad id quod est materiale in ipsa. Circa materiam autem uirginitatis est aliquid quod miraculose poterit diuinitus reparari: scilicet integritas membri. quam dicimus accidentaliter se habere ad uirginitatem. Aliud autem est quod nec miraculo reparari potest: ut. l. qui expertus est uoluptatem uenereaz fiat non expertus. Nō enim deus potest facere ut ea que sunt facta non sint facta. fm Tho. uide quod legitur z no. xxxij. q. v. si paulus. ibi. Quum omnia possit deus: suscitare uirginem non potest post ruinam. z in gl. ideo dicit. Ad illud quod dicitur qd perditur sine peccato. Ad hoc dicendum qd quum sit uirtus: nunquā perditur sine peccato: quia castitas est suo modo cum propria uo re. xxxij. di. in cena. facit. xxxij. q. ij. §. j. ver. beata. Ad quartum uidetur qd uirginitas non sit excellentior matrimonio. dicit enim Aug. in lib. de bono coniugali Non impar meritum continentie est in Joāne qui nullas expertas est nuptias: z in Abaam qui filios generauit. facit. xxxij. q. iij. quis ignoret. de pen. di. ij. si enim. ver. memento. Item coniugium ordi-

An uirginitas dicenda sit uirtus.

An uirginitas matrimonio sit pferenda.

natur ad bonum eoe: sed uirginitas ad bonum priuatum: sed eoe preferendum est. vii. q. i. scias. cu con-
 cor. Aug. in lib. de bono coniugali. Quod est cibus
 ad salutem hominis. hoc est concubitus ad salutem
 humani generis. uirginitas ordinatur ad bonuz spe-
 ciale: vt uitent tribulationem quam sustinent coniu-
 gati. j. ad Corin. vii. Sed contra est quod dicit Aug.
 in lib. de uirginitate. Certa ratione z sanctarum scri-
 pturarum auctoritate nec peccatus esse nuptias in-
 uenimus: nec eas bono vel uirginalis continentie,
 vel etiam uidualis equamus. Hiero. ad Pamma-
 chium. Tantum interest inter nuptias z uirginita-
 tem: quantum inter non peccare z benefacere: imo
 (vt leuius dicamus) quantum inter bonum z me-
 lius. illa comparatur spinis: ista rosis. Responden-
 dum est qd sicut patet in lib. Hiero. contra Iouinia-
 num: hic error fuit Iouiniani: qui posuit uirginita-
 tem non esse matrimonio preferendam. qui error po-
 nitur. xxiii. q. iij. quidaz. ver. Iouinianiste. Qui qui-
 dem precipue destruitur exemplo christi: qui matre
 uirginem elegit: z ipsa uirginitatem seruauit. Et ex
 doctrina apostoli qui. j. ad Cor. vii. uirginitatem con-
 soluit tanqz melius bonum. Et ratione, quia bonuz
 diuinum est potius bono humano. Tum qz bonum
 anime preferitur bono corporis. xii. q. i. scim. xxxviii.
 di. sedulo. Tum quia bonum contemplatiue uite pro-
 fertur bono actiue. extra de regu. licet. Uirginitas au-
 tem ordinatur ad bonum anime fm vitam contem-
 platiuam: que est cogitare ea que sunt dei. coniugiu
 autem ordinatur ad bonum corporis: quod est mul-
 tiplicatio generis humani: z pertinet ad uitam acti-
 uam: quia mulier z uir in matrimonio uiuentes, ne-
 cesse habent cogitare que sunt mundi. vt patet per
 aplm. j. ad Corin. vii. vnde indubitanter uirginitas
 preferenda est continentie coniugali. Ad illud de co-
 iugio Abraam dicendum qd meritum non soluz pen-
 satur ex genere actus: sed magis ex animo operanti.
 Habuit autem Abraam animu sic dispositum vt pa-
 ratus esset uirginitatem seruare: si tempori fuisset co-
 gruum. quia fm Augusti. in lib. de bono coniugali.
 Abraam in habitu habuit continentia quas in ope-
 re Iohannes habuit. Ad aliud dicendum qd bonum
 eoe potius sit bono priuato: si sit eiusdem generis:
 sed potest esse qd bonum priuatum sit melius fm ge-
 nus suum. Et hoc modo uirginitas deo dicata pro-
 fertur secunditati carnali. vnde Aug. in lib. de uirgi-
 nitate dicit. qd fecunditas carnis etiam illarum que
 in hoc tempore nihil aliud in coniugio qz prolem re-
 quirunt quam mancipent christo: pro amissa uirgi-
 nitate compensari non posse credenda est. Ad quin-
 tum uidetur qd uirginitas sit maxima uirtutum. vnde
 de Lyprian^o dicit qd est illustrior portio gregis chri-
 sti. Item maxima est uirtus cui maximum debetur
 premium: sed fructus centesimus debetur uirginita-
 ti. Dat. xiiij. in gl. Preterea tanto uirtus maior est:
 quanto per eam aliquis amplius christo conforma-
 tur: sed maxime aliquis christo per uirginitatem co-
 formatur. Apoc. xiiij. dicitur de uirginibus qd sequu-
 tur agnum: z cantant canticum nouum zc. Sed Au-
 gu. contra in lib. de uirginitate uidetur dicere. Nemo
 quantum puto ausus fuit uirginitatem preferre mo-
 nasterio. Et in eodem lib. dicit. Preclarissimum tes-
 timonium perhibet ecclesiastica auctoritas in qua
 fidelibus nomen sit quo loco martyres z quo defun-
 cte sanctimoniales ad altaris sacramenta recitetur.
 Per quod datur intelligi qd martirium uirginitati

preferitur: z similiter monasterij status. Respondeo
 qd aliquid potest dici excellentissimu dupliciter. Uno
 modo in aliquo genere. z sic uirginitas est excellen-
 tissima. sin genere castitatis. transcendit enim castita-
 tem uidualem z coniugalem. Et quia castitati attri-
 buitur decore: ideo uirginitati per consequens attri-
 buitur maxima pulchritudo z excellentissima. Vnde
 de Amb. dicit in lib. de uirginitate. Pulchritudine
 quis potest maiorem existimare decoze uirginis que
 amatur a rege: probatur a iudice: consecratur deo:
 semper sponsa: semper innupta: z sic loquuntur pri-
 ma ar. Alio mo potest dici aliquid excellentissimum
 simpliciter. z sic uirginitas non est excellentissima
 uirtutuz. Semper enim finis excellit id quod est ad
 finem: z quanto aliquid efficacius ordinatur ad fi-
 nem: tanto melius est. Finis autem ex quo uirgini-
 tas laudabilis redditur: est vacare rebus diuinis. ut
 dicit apls. z dictum est. s. Vnde ipse uirtutes theolo-
 gice z etiam uirtus religionis, quarum actus est ip-
 sa occupatio circa res diuinis: preferuntur uirgini-
 tati. Similiter z uehementius operantur ad hoc qd
 inhereant deo martyres: qui ad hoc postponunt pro-
 priam uitam: z uiuent in monasterijs: qui ad hoc
 postponunt propriam uoluntatez z omnia que pos-
 sunt habere: qz uirgines: que ad hoc postponunt ue-
 nereas uoluptates: z ideo simpliciter uirginitas no-
 est maxima uirtutum. Illud de Lypriano uerum est
 per comparisonem ad uiduas z coniugatas. Ad
 aliud dicendum qd centesimus fructus attribuitur
 uirginitati. fm Hiero. propter excellentiam quaz ha-
 bet ad uidualitatem cui debetur. lx. z ad matrimoniu
 cui debetur. xxx. Sed sicut Augu. dicit in lib. de que-
 stionibus euangelij. Centesimus fructus est marty-
 rum. sexagesimus uirginum. trigessimus coniugato-
 rum. Ad aliud dicendum est qd uirgines sequuntur
 agnum quocunqz ierit: quia imitantur christum no-
 solum in integritate mentis: sed etiam in integritate
 carnis. ut dicit Aug. in lib. de uirgini. z ideo in pluri-
 bus sequuntur agnum. non tñ oportet qd magis de
 propinquo: quia alie uirtutes faciunt propinquius
 inherere deo per imitationem mentis. Canticuz au-
 tem nouum quod sole uirgines cantant: est gaudiu
 quod habent de integritate carnis seruata. fm Gre-
 gor. z supra dixi. Et super illud Apoca. xiiij. Canta-
 bunt canticum nouum. dicit glos. interlinearis: id est
 de integritate anime z corporis exultant.

Excellentia autem uirginum z dignitas sic sum-
 pta sicut dictum est. quadrupliciter manifestat. Pri-
 mo quia ipse sunt singulares spole eterni regis sicut
 dicebat beata Magne uirgo. vnde Ambro. s. s. p. xxi
 mo ver. Respondeo. Pulchritudinez quis pot zc.
 Secundo qz comparantur angelis. vt dictum est. s.
 sepe. Ambro. Uirginitas conditionem humane na-
 ture supergredit. per qua hoies angelis associantur.
 maior est tamen victoria uirginum qz angelorum.
 angeli enim sine carne uiuunt: uirgines uero in car-
 ne triumphant. Tertio qz illustriores sunt fidelib^o
 vniuersis. Lyprianus. Uirginitas est flos ecclesiasti-
 ci germenis: decus atqz ornamentuz gratie spiritua-
 lis: lete indoles laudis, z honoris: opus integrum
 atqz incorruptuz dei: imago rursus dei: sanctimonia
 dei: illustrior portio gregis christi. Quarto qz pre-
 feruntur coniugatis vt dictum est. Nec autem excel-
 lentia quam habet uirginitas respectu copule con-
 iugalis: patet z multiplici comparatione ad ipsam.
 Illa enim impinguat ventrem: ista mentem. Augu.

Uirgines
 excellen-
 tie testi-
 monia.

Utrū uir-
 ginitas sit
 uirtutum
 excellen-
 tissima.

Generosius elegit in carne vitam iam imitari angelorum: quod ex carne numerum augere mortalium. Si quis seduxerit virginem: concubueritque cum ea: doctabit eam habebitque uxorem. Si uero pater dare noluerit: reddet pecuniam iuxta modum dotis quam virginem accipere consueuerunt. *Ero. xxvij. z de adul. c. j. z ij. xxxvij. q. ij. tria.* Qui per vim deflorat virginem capite punitur. *insti. de publi. iudi. s. si autem.* Si autem attentat sacratam uirginem etiam ad matrimonium: similiter capite punitur. *de pe. di. j. in. l. canonizata. si quis non dicam. z. xxxvij. q. ij. si quis. ij.* Lanes execrantur. *xxxvij. q. ij. raptos. c. si quis virginem.* De triplici genere eunuchorum. *Mat. xix. z. xxxij. qd.* v. tunc saluabitur. alias est sub. c. qui sitit. Quo autem status virginalis purissimus in ecclesia sancta quodammodo cecidit a sua puritate clarum est: quia sacrate uirgines in monasterijs aut corporaliter per simas familiaritates z carnales secularium clericorum z maxime religiosorum quorundam deuotiones, aut per corruptos sensus z mentes libidinosas spiritualiter corruerunt. Alique etiam earum primam fidem irritam facientes. *xxvij. q. j. c. j. z. ij. se incestis z adulteriis z sacrilegis nuptijs tradiderunt: aliquoties in semetipsis indicendam turpitudinem scelestissimis z execrabilibus modis z actibus operantes.* Alie etiam uirgines in seculo se voto christo in uirginitate seruire uouentes, z alie uirgines maritande male a parentibus custodite modis similibus corruerunt: z in uirginitate desponsate non fuerunt. sed florem uirginitatis impudici alij rapuerunt. ut prophetie antique de ruina uirginum isto tempore sint complete. *Thren. j.* Uirgines eius squallide. ibi exposui. in ista. ij. parte in c. iij. in litera de leth. Et ibi Uirgines abierunt in captiuitatem. ibi exposui in litera. *Sade. in. iij. c. Et Thren. ij.* Destruxit in furore suo munitiones uirginis iuda. ibi exposui in litera *Beth. in. v. cap. Et ibi.* Abiecerunt in terra capita sua uirgines hierusalem. ibi exposui in litera *Joth. in. c. z ibi.* Cui exequabor: z consolabor te uirgo filia sion? z. j. Quis meditabitur tui? ibi exposui. z ibi. Uirgines mee ceciderunt in gladio. ibi exposui. Humiliate sunt uirgines per corruptionem. *Thren. v. ibi.* Mulieres in sion humiliauerunt: z uirgines in ciuitatibus iuda. ibi exposui in oratione *Hiere. Recordare. in viij. c.* Uere hodie uirgines ad incrementum non sunt perducte. *Esa. xxij. circa prin. z ibi.* Non adicies ultra ut gloriaris calumniam sustinens uirgo filia sionis. Oblita est hodie uirgo ornamentis suis sed pudicitie. *Hiere. ij.* Hodie multe uirgines filie Babylonis: id est confusionis. quibus dicitur *Esa. xlvij.* Descende: sede in puluere uirgo filia Babylonis. no est solium z. que uerba ponuntur z exponuntur. *xxxij. q. v. si paulus. Hiero.* Perijt ergo z mente uirginitas. Iste uirgines sunt male uirgines carne z non spiritu. uirgines stulte que oleum non habentes excluduntur a sponso. Si autem z ille que uirgines sunt ob alias tunc culpas uirginitate corporum non saluantur: quid fiet illis que prostituerunt membra christi: z mutauerunt templum sancti spiritus in lupanar? *xxxij. q. v. si paulus.* Item de istis malis uirginibus *Lyprianus.* Si in corrupta inuenta fuerit uirgo ea parte qua mulier potest esse: poterit tamen ex alia parte corporis peccasse que corrumpi potest: z tamen inspicere non potest. certe ipse concubitus. ipse complexus. ipsa confabulatio z osculatio z coniacentium duorum turpis z feda dormitio quantum dedecoris z criminis confi-

tetur? Si superueniens maritus sponsam suam intactam cum altero videat: nonne indignatur z fremit: z per zeli dolore portat gladium in manu sua? z christus dominus z iudex noster quum uirginem suaz dicatam sibi z sanctitati sue destinatam iacere cum altero cernit: quantum indignatur ei z irascitur. *xxvij. q. j. nec aliqua.* Qui autem cum muliere sanctificata mechatus fuerit: deponendus est si est clericus. si laicus: excoicandus. *xxvij. q. j. si quis eps. Innoc. Si aplos. j. ad Timo. v.* illas que a proposito uirginitatis discederent. dixit eas habere damnatione: quia primam fidem irritam fecerunt quanto magis uirgines que pactionis sue fidem minime seruauerunt *xxvij. q. j. he vero.* De his etiam malis uirginibus deo sanctificationis z de pena earum quum corruunt z earum corruptoribus. *xxvij. q. j. impudicas. cum. ij. c. seq. c. si quis sacro. c. si qua uirgo. c. diaconissam. c. quotquot. c. uirgines. c. si quis rapuerit.* De prohibita familiaritate z periculosa monacharum. *xij. q. ij. diffinimus. c. in decima actione. Et clericorum. lxxxj. di. ad reatum epi.*

Tractatus de septem donis spiritus sancti. Figure de septem donis. Cap. 84.

Exposito longe lateque tractatu fundamenti omnium statuum in ecclesia sancta dei z eorum quantum ad vitam z puritatem in hac lachrymabili tempore infelici uniuersali ruina: quia scribitur. *ij. Paralipo. vij. q. quuz tepuz complestet Salomon fundens preces: descendit ignis de celo: z deuorauit holocausta z uictimas.* Ideo in fine istius operis quod christus Salomon pacificus rex. extra in prohem. *decre. rex pacificus. gratia sua incepit: z perfecte compleuit: matrem meam uniuersalem ecclesiam gemitibus z suspirijs genuflexus humiliter interpello: qd preces magis mentales quam uocales. de con. di. v. medio criter. fundat ad sponsum suum. Eph. v. xxvij. q. j. nuptiarum. christum. qd sicut in ecclesia primitiua misit ignem. i. spiritum sanctum super eam cum septem suis donis. Act. ij. de cons. di. iij. proprie. xxij. q. iij. ea uindicta. ut eam sibi sacrosanctum tabernaculum consecraret: eam mundans illuminans fortificans z in sua gratia igniens z confirmans: sic misertus eius quasi uidue bonis filiis. *Luc. vij. de pe. di. j. importuna. in tanta eius uite ruina mittat iteruz spiritus sancti gratiam cum suis donis super eam ad eam mundandam z sibi sponsam legitimam consecrandam non habentem maculam neque rugam ad Ephe. v. xxxij. qd. iij. recurrat.* Et ideo in calce istius operis de. vij. donis spiritus sancti de quibus *Esa. xj. in pn. de quibus multi alij tractauerunt: sed de allegationibus iuris se non intromiserunt: cum iurium fundamento breuiter adnotabo. ut per eius gratiaz in sancto suo statu antiquo z debito reformetur: z placeat sponso sacrificium sponse: sicut a diebus antiquis. *Malach. iij. l. di. purgabit. quod tempus ante aduentum bestie. Apoca. xj. z. xij. antichristi proculdubio est venturum.* Et sicut sponsus eius christus de spiritu sancto conceptus. *Luc. j. ad mensuram spiritum sanctum non recepit. Ioan. iij. sed super eam plenitudo descendit z mansit Ioan. j. z requieuit cum donis suis. ut pre. c. Esa. xj. sic z ipsa sancta ecclesia spoua sua sponsum suam mensuraz recipiat dona eius: z reno-***

Uirginis puritas plurimum labefacta est.

in uniuersa ecclesia

scilicet

Spiritus
sancti do-
na.

uetur per eum. vt dicatur ps. xlv. Sactificauit taber-
naculum suum altissimus. Effectus autem spiritus
sancti rectissime dona vocantur et septiformis gratia
spiritus sancti. Quum enim spiritus sanctus boni-
tas. Sap. x. sit, se et sua liberalissime communicans:
ideo sanctum et donum ab eo. Jac. i. j. q. ij. q. pia. Au-
gu. Magna est dei misericordia. donum dat equale
sibi. nam spiritus sanctus donum est in quo dant libe-
ralissime cetera dona. ideo spiritus sancti rectissime
dona vocantur. Nomine enim doni gratitudo vel li-
beralitas insinuatur. Bonum enim iuxta verbuz sa-
pientis est datio irredibilis: que fit sine spe retribu-
tionis. Seneca in li. de beneficijs. Non est beneficiu
quod in questum mittitur. Idem. Si deus imitatis:
da beneficia gratis. ad hec extra de dona. c. j. Et diffe-
rentia est inter donum: quod est genus: et munus: qd
est species. ff. de verb. sig. inter donum. nota. de simo.
et si questiones. in gl. Aliud vocatur etiam septiformis
gratia: Gratia autem dicitur qd gratis. ad Tit. j.
Ro. xj. datur. j. q. j. gratia. Hec septem dona. dicuntur
septem stelle: in dextera christi. Apoc. j. et dicunt stel-
le: quia noctem presentis ignorantie illuminant. et
in dextera christi: quia per eum omnia bona collata
sunt. Jo. xvj. Quum veniet paracletus etc. Ephes.
iij. Dedit dona hominibus. Septem lucerne. Exo.
xxvj. Facies septem lucernas: et pones eas super can-
delabrum. gl. septem lucerne sunt septem dona spiri-
tus sancti: que in christo semper manserunt: et fidelib⁹
scdm voluntatem eius distributa sunt. Septem lam-
pades. Apoc. iij. Zacha. iij. Septem crines. Sampso-
nis. Judi. xvj. Hec septem dona opponuntur septem
malis huius mundi: que sunt stultitia, hebetudo, p-
cipitatio, inanis timor, ignorantia, duritia, superbia.
Contra malum superbie timor qui humiliat. Con-
tra duritiam pietas. Contra timorem inanem fortis-
tudo. Contra stultitiam scientia. Contra hebetudi-
nem intellectus. Contra precipitationem consiliuz.
Contra ignorantiam sapientia. Iste sunt septem co-
lumne que sustentant domum sanctaz ecclesie. Pro-
uer. ix. Sapientia. f. christus edificauit sibi domum. f.
ecclesiam. quum dixit. Et super hanc perram edifica-
bo ecclesiam meam. Mat. xvj. xix. di. ita. Excidit in
ea columnas septem dona spiritus sancti. expellentes
septem spiritus immundos. Luc. xj. et Mat. xj. Su-
perbiam expellit timor: quia cor humiliat. Pietas
inuidiam: quia bona communicat. Scientia iram:
quia animam illuminat. Fortitudo acidiam: qd tor-
porem expellit. Consilium auaritiam: quia dat pau-
peribus superflua. Intellectus gulam: qd eam tepe-
rat. Sapientia luxuria: quia gustato spiritu caro des-
sipit. Et nota qd a dono timoris sapientia inchoatur.
Eccl. j. et dono sapientie perficitur. donis vero me-
dijs proficiendo ad consummationem sapientie ap-
propinquatur. Et nota qd donum sapientie et donuz
intellectus pertinent ad contemplatiuam. Bono. n.
intellectus contemplatur deum in creaturis. dono
sapientie in se. Alia. v. dona pertinent ad actiuam.
Primo igitur a timore domini incipiendum est. qd
initium sapientie timor domini. Eccl. j. Et ps. lxx.
Initium sapientie timor domini. Scdm Aug. super
Jo. x. de mercenario. Timor est fuga mali ne pdat
que diligit. Fuga timoris fuga est caute declinatio-
nis. Timor enim duz timet timetur. Philosophus.
Qui timet deum: omnia timent eum. qui vero deum
non timet: omnia timet. Itz Aug. in lib. de ciui. dei.
Timor est amor fugiens quod ei aduersatur. Timor

Timor di-
uinus.

est expectatio futuri mali. Et notandum qd spiritus
sanctus per dona sua. i. per suos effectus edificat ius-
titiam: que constat ex septem beatitudinibus de q-
bus Mat. v. et ex septem virtutibus. tribus theolo-
gis: scilicet fide, spe, et charitate et quatuor cardinali-
bus. prudentia, temperantia, fortitudine, et iustitia.
et hoc per similitudinem qua habet cum igne in. vij.
Primo qd ignis quod altum est, incinerat: et humi-
liat. sic spiritus timoris per humilitatem virtutem
quam inducit cor elatum: humiliat et deprimit: et in
fide solidat. et sic se omnibus subijcit recolens illud
Eccl. j. Qui sine timore est non poterit iustificari.
Secundo ignis consolidat. sic spiritus pietatis per
virtutem mansuetudinis quam inducit ad omnem
iniuriam sustinendam patientem efficit. vnde dicit
gl. qd spiritus sanctus pietatis specie patiendo corro-
borat. Eccl. ij. Depreme cor tuum subaudi per timo-
rem. Et sustine subaudi per mansuetudinez. Tertio
illuminat. sic spiritus scientie per beatitudinez et vir-
tutem que est luctus. nam quum quis videt: et proxi-
moz miseriam et celestis regni luget absentiam. et sic
attenditur charitas et dilatatur. ps. xli. Fuerunt mi-
hi lachryme mee panes die ac nocte etc. Quarto sem-
per ignis esurit: sic spiritus fortitudinis sitim habet
iustitie: et esurit altiozem perfectionis gradum. Quinto
ignis omnibus se communicat. sic donuz consilij
omnibus se exponit per virtutem misericordie qua
introducitur: que se nulli in necessitate subtrahit. quia
misa deus est uictus. lxxxvj. di. non satis. Sexto pur-
gat et mundat ignis. sic donum intellectus qd intus
legit is interiora mundat et parat virtutem mundi-
tie. Septimo ignis naturaliter sursum tendit. sic do-
num sapientie per virtutem pac. s. quam introducitur
sursum ad meditandum celestia rapit. Sapientia. n.
consistit in contemplatione diuinor et supernor. ideo
roboratur per hoc donum iustitia: que pacem pecto-
ris seruat et metis quietem. Et nota qd omnia dona
et virtutes ad hoc tendunt: vt tranquillam reddant
conscientiam. solus timor nititur vt eam semper so-
licitam faciat et suspectam. Bern. Timore anima co-
cutitur. conscientia discentitur. letalis sopor extingui-
tur. sollicitudo incitat amor domini custoditur. Qui
habet hanc gratiam: omnem odit iniquitates. Sine
hac gratia preuia gratiaru nullu bonu pullulare vel
manere potest. Omne virtutum edificium ilico ver-
titur in precipitiu: si huius gratie amiserit presidiu.
Ad comendationem diuini timoris multa faciunt.
Primo scriptura sacra. Deut. vj. Deus time. Josue.
x. Time deum. ps. xxxij. Time deum ois sancti ei.
Luc. xij. idē Mat. x. Time eum qui post qd occide-
rit habet potestatem mittere in gehennā vbi Amb.
Mors enim nature finis non pene est. et ideo mor-
tem supplicij corporalis esse defectum: penam vero
sue esse perpetuam. deum qd solum metuendum cui⁹
potestati non natura prescribat: sed eadem natura
subiaceat. concludit dicens. Ita dico vobis hunc ti-
mete etc. Secūdo promissiones. Tobie. iij. Habebis
multa bona si timueris deum. Eccl. j. Timenti deū
bene erit in extremis. et in die defunctionis sue bene
dicetur Tertio beatificatio. Prover. xxvij. Beatus
homo qui semper est pauidus. Eccl. j. xv. Beatus
homo cui datum est habere timore dū. Quarto ex-
cellentia quaz tribuit ei scriptura inter oēs gratias.
Eccl. xxv. Timor dñi super oia se superposuit. Ber-
nar. sup Can. In veritate didici nil eque efficac esse
ad gratiam promerendam, retinendam, recuperan-

Donoruz
spiritus
sancti cuz
igne com-
paratio.

Diuini ti-
moris co-
medatio.

dam:

dam: q̄ si oī tpe coram deo inueniaris non altuz sa-
 peres: sed timere. Time ergo quuz arriserit gratia. Ti-
 me quum abierit. Time quum denuo reuertetur. ⁊
 hoc est semper pauiduz esse. Quuz adest timere nō
 digne opereris ex ea. Si recesserit: multo magis timē-
 dum. qz reliquit te custodia tua. vbi enim deficit tibi
 gratia: deficiis tu. dicente datore gratie Joā. xv. Sine
 me nihil potestis facere. Jam si gratia repropitiata
 redierit: multo. amplius tunc timendum ne forte cō-
 tingat recidiuum pati quod vtiq; deterius est. Luc.
 vj. de pe. di. iij. refugientes. Quinto qz timor valde
 placet deo. ps. xxxij. Ecce oculi dñi super metuentes
 eum. Eccl. xxxij. Oculi dñi ad timentes eum. Sex-
 to. qz expellit peccatum: ⁊ multa bona alia operatur.
 Eccl. j. Timor dñi expellit peccatum. Greg. Praua
 mens si non prius per timorem auertitur ab assue-
 tis vitijs: non emendatur. Hiero. Timor virtutuz cu-
 stos est. qz ianitor cordis. Securitas ad lapsum faci-
 lis. qz qui timet deum: nihil negligit. Eccl. vij. Ver-
 timor dñi omnium virtutum plenitudinem opera-
 tur: dum per iustitiam defert maiori. per prudentiaz
 non credit se sibi. per temperantiā refugit aliena di-
 scutere. per fortitudinem se totuz obedientie subdit
 non discernende sed adimplende. Hunc timorem se-
 quitur spiritus. Item mittit initium sapientie. Pro-
 uer. j. Bern. Timor dñi est initium sapientie: qz tunc
 primo deus anime sapit: quum eam ad timendum
 afficit: non ad sciendum instruit. Nihil melius q̄z ti-
 mor dei Eccl. xxij. in fi. Qui timet deum: conuertit
 ad cor suum. Eccl. xxj. Gregor. Anchora mentis est
 pondus timoris. hominem fortem ad obedienduz
 ⁊ promptum reddit. Idem. Timere deum. est nulla
 que facienda sunt preterire. Eccl. ij. Qui timent deū
 custodiunt mandata eius. Septimo vanam mundi
 delectationem cohibet: ⁊ friuolam atq; inspidam
 reddit. dicens illud Apo. xiiij. Timete dñm: ⁊ date il-
 li honorem. Octavo sentit deum. ps. xxx. Quā ma-
 gna multitudo dulcedinis tue dñe: quam abscondi-
 sti timentibus te. Sunt tres cause timoris. In con-
 spectu multoz peccata latentia. ps. xvij. Selecta q̄s
 intelligit: Diuini iudicij incertitudo. qz quedam iu-
 dicantur ab hominibus bona: ⁊ a deo mala. Greg.
 Plerunq; sozdet in conspectu interni iudicis: quod
 in intentione fulget operantis. Finalis vite incerti-
 tudo. quia qui modo est iustus: nescit an perseuera-
 bit. Eccl. ix. Sunt iusti atq; sapientes: ⁊ opera eoz
 in manu dei: ⁊ tamen nescit homo vtrum amore an
 odio dignus sit. sed omnia seruantur in futurum in-
 certa. extra de pur. c. accepimus. ibi. ⁊ si simplex. Et
 Job. ix. ⁊c. Ideo semper ⁊ vbiq; timenduz est. quia
 de quolibet statu damnantur aliqui. Mat. xxij. ⁊
 Luce. xvij. Duo erunt in agro ⁊c. ⁊ j. Unus assu-
 metur: alter relinquetur. Remigius. Tres ordines ec-
 clesie demonstrantur. Per duos in agro, ordo pre-
 dicatoruz: quibus commissus est ager ecclesie. Per
 duos in mola, ordo coniugator: qui dum per diuer-
 sas curas nunc ad hec nunc ad illa flectuntur: quasi
 molam in circuitu trahunt. Per duos in lecto, ordo
 continentium: quoz requies nomine lecti designa-
 tur. In his autem ordinibus sunt boni ⁊ mali. iusti
 ⁊ iniusti. ⁊ ideo ex eis quidam relinquuntur. ⁊ qui-
 dam assumuntur. Ideo sancti viri semper ⁊ vbiq; ti-
 ment ⁊ timore repletis non est quo se ingerat super-
 bia. nec solum timent in malis: sed etiam in bonis.
 Job. ix. Verebar omnia opera mea. gl. etiam bona.
 Greg. Piarum mentium est ibi culpam timere: vbi

culpa non est. v. di. ad eius. extra de obser. ic. c. ij. Bre-
 gou. Si placere veraciter cupimus postq̄z peruersa
 subegimus: ipsa etiā in nobis bene gesta timeam.
 Idem. Iusti quod agunt metuunt: dum caute con-
 siderant ante quantum iudicem stabunt. De timo-
 re plene habetur Eccl. j. ⁊ ij. ibi vide. Species ti-
 moris sunt septem. Primus naturalis. quod quis ti-
 met naturaliter nocuum nature. Hic timor nec est
 meritorius nec demeritorius: sed indifferens. qz nō
 subest libero arbitrio. Hoc timore timuit christ⁹ mor-
 tem naturaliter. Mat. xiiij. Mat. xxvj. Cepit iesus
 pauere ⁊c. vbi Theophilus. Qui enim totuz assu-
 mpsit hominē: assumpsit ⁊ naturales hominis pro-
 prietates. pauere ⁊ tedere ⁊ contristari naturale est:
 nam homines naturaliter inuiti tendunt ad mortē.
 vide quod no. xj. q. ij. non soluz. in gl. non remouet.
 quam aliqui libri non habent. Item ibi. Tristis est
 anima mea vsq; ad mortem. Beda. Quasi deus in
 corpore constitutus fragilitatem carnis exponit vt
 eorum qui sacramentum incarnationis obiurgant.
 excluderetur impietas. Nā qui corpus suscepit: om-
 nia debuit suscipere que corporis sunt: vt esuriret.
 Mat. iij. Luc. iij. sitiret. Jo. iij. ⁊ xvij. angeretur.
 contristaretur. Diuinitas enim per hos. nescit com-
 mutari affectus. Secundus humanus quum. s. ali-
 quis plus debito timet corpori suo. hoc prohibetur.
 Mat. x. Nolite timere eos ⁊c. xj. q. ij. nolite. Hoc p-
 uenit ex nimio amore presentis vite. Tertius mun-
 danus. quum quis timet de rebus mundanis per-
 dendis nimis ⁊ iste multuz cruciatur. Aug. Diuinitie
 plus cruciant a depte timore amissionis: q̄z concupi-
 te ardore adeptionis. Isto timore iudei christum oc-
 ciderunt. Jo. xi. Quartus seruilis iste nō est in cha-
 ritate. j. Jo. iij. xxij. q. vi. s. ex his. quia vt dicit Aug.
 hoc timore continet homo a peccato solum propter
 gehennam. vnde Augu. Inaniter putat vltorem se
 esse peccati: qui timore non peccat. quia si nō ipse
 tur foris negociuz male cupiditatis: ipsa tñ mala cu-
 piditas intus est hostis: ⁊ ideo non facit quod non
 licet fieri: quia non potest impune fieri. ⁊ vellet non
 esse iustitiam punientē: ⁊ eam si posset auferret. Inis-
 ticus igitur iustitie est qui timore pene non peccat.
 Amicus autem erit: si eius amore non peccet. In ta-
 li viuit peccandi voluntas: ⁊ sequeretur opus: si se-
 queretur impunitas. Peccare non vult charitas: et
 si sequatur impunitas. Iste timor non tantum pene
 eterne: sed pene temporalis metu retrahit a peccatis.
 vt patet in multis secularib⁹ ⁊ religiosis. ad hec
 di. iij. facte sunt. xxij. q. v. non frustra in probem. de
 cre. rex pacificus. Iste tamen timor seruilis charita-
 tem introducit vt seta introducit filium sm Augu.
 Nam crescit charitas sm eum: ⁊ minuitur timor: ⁊
 econuerso. De hoc legitur ⁊ no. de pe. di. ij. sicut seta.
 sub. s. j. hinc August. ait. Quintus initialis. qui est
 quum perfecta charitate qui hunc habet. partim ti-
 met puniri: partim a deo separari. Hūc perfecta cha-
 ritas foras mittit. j. Jo. iij. Sextus timor filialis.
 ps. xvij. Timor dñi sanctus permanet in seculuz se-
 culi. Hic cauet offendere celestem patrem: non tñ ti-
 more mali. sed reuerentiali amore: sicut bonus filius.
 de hoc no. in pre. c. sicut seta. ⁊ habetur. xxij. q. vj. s.
 ex his. Septimus timor reuerentialis. qui de legiti-
 mo amore ad patrem procedit. Isto timore filius in-
 dulgentissimum patrem sollicito reueres affectu. duz
 eius non verba neque vitia: sed vel tenuem amoris

Timor se
 pruplex.

formidat offensam. Cuius timoris magnificentiam propheta eleganter. Esa. xxxij. expressit dicens. Timor ipse est thesaurus eius. et ps. xxxij. Timete dñm oēs sancti eius. Qui enim hoc timore dñm metuit: perfectioni eius certum est nihil deesse. Hoc timore fuit repletus ille homo dñicus. Esa. xi. fm Chere monem in collatione de perfectione in lib. colia. Jo. cal fia. Et notādum q̄ quum timor sit fuga mali: malū vero diuidatur in malum culpe et pene. extra de iure in. etsi christus. j. rñ. timor filialis et reuerentialis fugit malum culpe scilicet dei offensam. alie species timoris fugiunt malum pene. Potest etiam timor describi sic. Timor est spiritualis rei prepotentis vel excellentis. Et notādū q̄ in omni periculo imminente ille tantum timendus est qui habet omnia in sua potestate. Gregor. Quicquid est quod exterius seuit: per hoc ille timendus est qui hoc interius disponit. ps. xxxij. Timete dñm oēs sancti ei⁹ et Aug. Si creature seuiunt: deum time non illas. quia omnia sub ipso sunt. glos. Cupiditatem nocendi p te habes: potestatem nisi ipse dederit non habes. Scdm Climacum. Timor est premeditatum periculum cō tremiscens, sensus cordis de incertis euentibus frangens, consternans, et tristans. Timor est securitatis et certitudinis priuatio. Qui fact⁹ est seruus dñi: propter dñm solū ipsum timebit. qui vero hunc non dū timet suam umbram mī toties pertimescit.

Multe sunt timoris cause.

Sunt autem multe cause timoris. Prima, zelus diuine iustitie contra peccata propter que christum oportuit crucifigi. Ro. viij. Proprio filio suo nō pepercit. Secūda, acerbitas passionis christi. Luc. xxij. Si in uiridi ligno et Ber. Filius dei iubetur occidi: vt vulneribus nostris preciosa sanguinis illius bal sama medeant. Agnosce o hō q̄ graua sunt multa vulnera pro quibus necesse fuit christum dñm vulnerari. Si non essent hec ad mortē: et ad mortem utiq; sempiternam: nunq; propterea dei filius moreretur. Tertia, pondus diuini examinis. Job. xxx. Pondus eius ferre non potui. Idem xxij. Considerans illum timore sollicitor. Esa. xv. Scdm magnitudinē operis et uisitatio eoz. Quarta, consideratio pene luciferi et complicum. ij. Petr. ij. Rudentibus inferni detractatos in tartarum tradidit cruciandos in iudicium referuari. Rudentes sunt funes quibus nau te vela suspendunt: vt flante aura portus tranquillitatem relinquunt: seq; ambiguis fluctibus credant. quibus immundoz spirituum conamina comparantur. qui mox vt flante superbia se contra deum erexerunt: ipsis et elationis sue conatibus in abyssi profundum rapti sunt. Bene etiam Ade et alioz qui in diluuiō perierunt. Gene. viij. extra de sacra vnc. c. vñi co. §. pen. Quinta penetrabilitas diuini iudicij. Bebre. iij. Omnia nuda et aperta sunt oculis eius. Omnia videt oculus illius. Eccl. xxxij. xvij. q. ij. perniciosam. Sexta, facilitas cadendi. j. ad Cor. x. Qui stat videat ne cadat. Septima, hostium inuisibilibus et innumerabilibus persecutio. ps. xxxix. Multiplicati sunt super capillos capitis et c. Octaua extremi iudicij consideratio. ij. ad Cor. v. Roma. xij. Oēs nos ad stare oportet ante tribunal christi. ex de peni. et re. cum ex eo. vbi Sualfredus. Quid oī spiritui rōnali tam acerbū q̄ terribilis illa expectatio iudicij? Dū git quidem mortis memoria: sed multo magis conpungor his verbis. Nona, consideratio penarum inferni. Et primo acerbitas. Nam acerbissime pene huius vite minores sunt pena purgatorij: secundum

Denariū inferni cōsideratio.

Aug. de pe. di. vij. nullus. Decima, aduersitas. ps. x. Ignis, sulphur et c. Frigus, stridor dentium. Mat. vij. xij. xij. et xxv. Luc. xij. Fames. Dentero. xxij. Consumuntur fame. ps. lviij. Et fame patient vt canes. et Job. xvij. Attenuetur fame robur ei⁹. Sitis. Job. xvij. Exardescet contra eum sitis. Fetoz. Esa. xxxij. De cadaveribus eoz ascendet fetoz. Tortiones et dolores. Apoc. xvij. Manducabunt linguas suas pre dolore. Esa. xvij. Tortiones et dolores tenebunt eos. Aug. Nec qui torquet fatigatur: nec q̄ torquetur moritur. Greg. Abi mors sine morte. finis sine fine. defectus sine defectu. qz mox semper ibi uiuit. et finis semper incipit: et defectus deficere nescit. Apocal. x. Querent homines mortem: et non inuenient. Aug. Nihil autem peius in morte: qz esse in morte sine morte. Horror carceris illius obscurissimi et fetidissimi ardentissimi, et demonum horribiliter apparentium. Ber. Quis tibi panoz Danimaquū relictis omnibus: quorum hic tam grata fuit presentia in regionem prozulus ignorā ingredieris? tot ibi terribilium demonioz agmina occurrentia uidebis. Ibi erit tunc meius et pena simul secūdū Aug. Diuturnitas. Job. xx. Luct q̄ fecit omnia nec tamē consumetur. Ire maledicti in ignem eternū. Mat. xxv. vnde Sualfredus. Miseria habitatio vbi dolor acerrimus: agnis deuozans: et nullus terminus in ardoribus sempiternis. et glos super pre. loco. Job. At sine fine crucietur: uiuere sine fine cōpellitur. de pe. di. j. uoluerit. Bene et doloris uniuersalitas. Grego. Tanta erit ibi vis doloris: qz mens ad aliud dirigi non poterit: nisi ad quod vis doloris: impellit. Penitentia sine fructu. Sap. v. Penitentiam agentes: et pre angustia spiritus gementes. Idus hic vna lachryma operatur: qz ibi totum mare plenu lachrymis. Aug. de fide ad petrum. In inferno etsi erit cur mulus penitudinis: nulla erit tibi correctio uoluntatis. Amissio glorie que est maior pena quā gehenna fm Chryl. et Aug. De hoc timore Ber. Contremisco a dentibus bestie. s. diaboli. Apo. xix. Apprehensa est bestia. ps. lxxij. Ne tradas bestis et c. infernalis. A ventre inferi inferior. ps. lxxxv. Ex inferno inferiori. A rugientibus. s. demonibus. Eccl. ij. preparatis ad escam. Dorreo vermē rodentem. s. conscientia. Esa. vlt. Mat. ix. Ignem torrentes et deuozantem. Esa. xxxij. Mat. xxv. Fumum et vapores. Josue. ij. Sulphur et spiritum procellarum. ps. cxliij. Dolores tenebras exteriores. Mat. xxij. Frater Egidius socius beati Francisci laicus dixit. Timor dñi sanctus omnem timorem malum expellit: et custodit illa bona que non possunt lingua exprimi nec cogitari. quem habere. quia magnum est donum. non omnibus datum est. Qui non timet ostendit se non habere quod perdat. Timor dñi regit et gubernat hominem: et facit eum venire in gratiam dei. quam si homo habet: timor dei conseruat eam: et si nō habet: facit ad eam peruenire. Omnes creature que ceciderunt: nūq; cecidissent: si hoc donum habuissent. Hoc sanctum donum nō est nisi sanctorum et sanctarum. Et quanto quis magis est gratiozus: tātō magis est timoratus. Multum timere debet homo a superbia sua ne precipitet eum sicut luciferus. A teipso caueas. Non potest homo esse securus: dū est inter inimicos. inimicus noster caro est et ipsa semper cum demonibus aduersaria est anime nostre. Maiorem ergo timorem debet homo habere ne malitia sua vincat eū: qz de aliqua re mundi. Impossibile est q̄ aliq; possit

ad gratiam dei ascendere nec in ea perseverare sine timore. quem qui non habet signum est pereundi. Qui plus timet: plus orat. Dixit abbas Jacob. Sicut lucerna obscurum cubiculum illuminat. ita timor dei si venerit in cor hominis: illuminat eum: et docet omnes virtutes et mandata dei. Dixit Bacharius. Sicut lignum in manu hominis quo fructus in igne versantur et reuerantur, semper ab igne consumitur. ita si homo manducaverit habens mentem suam in timore dei: timor dei ossa eius consumit iuxta illud. ps. lxxviii. *Cōfuge timore tuo carnes meas.* Dixit pastor. Sicut fumo expellunt apes ut tollatur dulcedo operis earum: ita corporalis quies timorem dñi expellit.

De dono pietatis. Duobus modis accipitur pietas. Cap. 85.

Post donum timoris dicendum est de dono pietatis. Nam, ut ait Aug. a timore ascenditur ad pietatem.

Pietas duobus modis accipitur. Primo scilicet quod est bonum nature: quo sanguine coniunctis et patrie beneficiis compassionis cultus exhibetur. ut ait Tullius in officijs. huiusmodi ipsa natura ducit. facit. lxxxvj. distinct. non satis. ver. est probanda. Secundo modo secundum quod est donum gratie spiritus. et est hic idem pietas quod cultus diuinus cuius opere misericordie. Unde super illud apostoli. j. ad Timoth. iij. *Exerce te ad pietatem.* dicit gl. Chrysi. ad fidem puram et veritatem rectam. scilicet vite. vel ad pietatem. id est ad cultum dei et opera misericordie. Cultus enim dei est in dilectione et sacrificij exhibitione atque reuerentia. de hoc no. de conf. di. iij. *venerabilis. glo. ij.* Et dicitur latine pietas grece theosebia. i. cultus dei. secundum hoc sic diffinitur. Pietas est qua deus recte colitur: et proximo hilariter subuenitur. Hec virtus et donum perficitur ex fide pura et vita recta. Et sicut adaptatur timor humilitati siue paupertati spiritus: pro eo quod diaboli superbi laqueos euadit. sic pietas mansuetudini: eo quod terram viuentium certissime faciat possidere. *Matth. v. Ideo dicit apostolus. j. ad Timoth. iij.* Promissionem habens vite que nunc est et future. i. ut hic abundet bonis gratie et etiam in futuro bonis glorie: habens benedictionem sinistre et dextere. *Can. viij.* *Leua eius etc.* Gregorius videtur velle quod pietas putatur esse donum sumatur pro misericordia. dicit enim. Pietas opera docet. Sed quibusdam videtur quod pietas prout est donum. differat a misericordia quia pietas respicit spiritualem. versus. *Consule. castiga. solare remitte. fer. ora. necessitatem. misericordia corporalem.* de peniten. distinct. j. misericordia. et cap. medicamentum. unde glos. in pre. cap. j. ad Timoth. iij. que est *Ambro. ait.* Omnis disciplina christiane religionis consistit in operibus misericordie. quam si quis sequitur: etiam si lubricum carnis patitur: vapulabit: sed non peribit. de hoc xlij. distinct. *S. j.* Opera enim misericordie humiliant hominem ad susceptiones gratie: per quam liberatur homo a lubrico mortali. Item sustentant hominem in lubrico veniali: sentiendo primos motus: ne decidat in mortali. Potest etiam dici quod pietas releuando miseriam proximi procedat ex principijs fidei. quia christus reputat sibi fieri quod sit pauperi *Mat. xxv. misera vero procedat ex principijs iuris naturalis. quia frater noster naturalis eiusdem*

Pietas bifaria considerari potest.

Misericordia.

speciei est nobiscum. facit ad hoc. j. dist. ius naturale. ibi communis omnium possessio. et xij. q. j. c. ij. *Job. v. visitans spetiem tuam non peccabis.* Ecclesia sit xij. *Omne animal diligit simile sibi.* Hec virtus vel donum hominem iugo dei mansuetum subicit. ut ait Aug. *Saluti omnium studet et profectui.* Est vita omnium nostrarum actionum. nam visibilis actio quasi corpus est. sed deuotio pietatis est quasi spiritus. Deuotio actionem viuificat sicut anima: extra de cele. mis. in quadam corpore. actio sine deuotione est quasi corpus sine anima. Pietas actionis inchoat in tempore: sed non finitur cum tempore. Hec est quasi medulla sine cortice. Hugo de sancto Victore. Hec virtus: ut ait Be. scientie discretionem dirigitur. De ista pietate ad Titu. ij. ibi. *Ut abnegates impietates etc.* et sequitur. *Iuste et pie. xlij. dist. per totum. lxxxvj. di. non satis.*

De dono scientie. De quadruplici malo. Cap. 86.

Scientie donum dicendum est de dono conscientie: que sic describitur secundum Augustinum. Scientia est humanarum rerum cognitio saluberrime fidei deseruiens. Ideo huic scientie tribuo illud tantum quo fides saluberrima: que ad veram beatitudinem ducit: gignitur nutritur roboratur. Item potest sic describi. Scientia est lumen hominem secundum deum dirigens in actione et vsu temporalium. Item Augustinus. Sapientia est in contemplatione eternorum. scientia in actione temporalium. Idem distat ab eternorum contemplatione actio qua bene utimur temporalibus: illa sapientie: hec scientie deputatur. Idem hec est sapientie et scientie recta distinctio: ut ad sapientiam pertineat eternarum rerum intellectualis cognitio, ad scientiam vero temporalium rerum cognitio naturalis: Ad hoc donum pertinet cognoscere bona et mala: discernere inter vera bona et vera mala: et inter minora bona et maiora: et inter maiora mala et minora.

Hoc donum facit hominem interius lamentantem: non exterius se iactantem: ut ait Augustinus. de doctrina christiana. Et super illud *Mat. v. Beati qui lugent dicit glo. Be. scientie spiritu illustrantur ut sciant quibus malis inuoluuntur.* Et nota quod malorum in quibus sumus in hoc exilio: que ad cognitionem huius doni pertinent: quedam sunt ex parte anime: quedam ex parte corporis: quedam ex parte proximorum: quedam ex parte demonum: quedam ex parte rerum temporalium subiectarum. Ex parte anime sumus in egypto tenebrarum: que interpretatur tenebra: quantum ad vim rationalem ubi multis percutimur plagis: et ideo eramus crebro in iudicijs: quantum ad vim concupiscibilem. sumus in mari rubro: ubi varij fluctus concupiscientiarum sibi inuicem succedunt. ubi fetor extra de presump. cum in iuuentute carnalis voluptatis et falsedo sitim concupiscencie prouocant. *Joan. iij.* *Qui biberit ex aqua hac etc.* Quantum ad vim irascibilem sumus in deserto mundi: ubi sunt serpentes. Beute. vij. *Ductor tuus fuit in solitudine in qua erat serpens flatus adureus: qui significat superbiam et scorpio. luxuria. ac dipsas: qui mordendo facit homines usque ad mortem sitire. i. auaritia. ignis. i. motus ire inuidie, detractionis suspitionis, peruersi iudicij.* Ex parte corporis sumus in multis malis.

Sapientia

Unde nos mala circumstat.

Corpus n. corruptibile est gravis sarcina aie Sapiē
tie. ix. Corpus quod corripit ꝛc. Ex parte proximorū
sumus in maximis periculis. Primo qꝫ hoīes
sibi dant adinuicem occasionem ꝛ viam perditionis
h. ad Cor. xi. Periculum in falsis fratribus. Pancif
simi sunt qui se propter christum diligant: semper qꝫ
rentes que sua carnalia sunt. Phil. ii. viii. q. i. sunt in
ecclesia. ij. ad Timo. iij. Et erunt hoīes seipfos amā
tes. Michae. vij. Inimici hoīs domesticū eius. Mat.
x. ꝛ ibidem. Tradet autem frater fratrem in mortē ꝛc.
Ad literam hōc te complectur ꝛ in fratribus genera
liter christianis ꝛ in fratribus. i. religiosīs. quorum
aliqui se amplius mutuo persequuntur qꝫ seculares.
vnde quidam philosophus interrogatus quid esset
inimicissimum hoī. rñdit alter hō. Et parte demonū
sumus in magno periculo. quia demones sine causa
sola inuidia habent nobiscum bellum implacabile ꝛ
inexorabile. xvj. q. ij. visis. de pe. di. ij. s. roman os. ꝛ
c. p. niceps. Et parte rerum inferiorum que nobis cō
ceduntur ad vsum, similiter sumus male circumdati.
qꝫ omnia plena sunt laqueis. de quibus. ps. cxviii. la
queus contritus est ꝛc. Ad discretionem doni scien
tie pertinet omnium predictorum mala cognoscere
discernere, discernere, ꝛ eorum pericula operāte dei gra
tia euitare: victoremqꝫ existerē. Hec est sancta sciētia.
Ad hanc pertinet discernere magna bona ꝛ parua,
magna mala ꝛ parua, diuidere ꝛ eligere inter verā
vitā ꝛ verā mortem, inter falsā similiter. Hier.
ix. In hoc gloriatur qui gloriatur scire ꝛ nosse me. j.
ad Cor. ij. Non enim iudicavi me scire aliquid inter
vos: nisi iesum christum ꝛ hunc crucifixum. Vera vi
ta sꝫ Aug. est coniunctio anime deo: hic per gratias
ibi per gloriā. Vera mors est gebenne. quam hoīes
non timent. cuius causa peccatum est: qꝫ stipendium
peccati mors. Ro. vj. Ad hoc donum p̄tinet cogno
scere oēs spūales infirmitates aie proueniētes ex ori
ginali culpa ꝛ ex eius effectu. s. fomite. de con. di. iij. c.
ij. c. non ex quo. xxxij. q. v. si paulus. Hec est enī sōns
lepꝛe perpicue ꝛ inolite cuti totam Aie superficiem
ꝛ interiora inficiens propter quam eiectus est de cā
stris sanctorum. Ex hoc scaturiunt febꝛis luxurie.
Jo. iij. hydropisis avaritiē. Luc. xiiii. Obrenesis ire
Mat. v. Curritas tristitiē. ij. Corinth. vij. Stupor
acidie. i. tepiditas. Apoc. iij. de otiosis. Mat. xx. Em
bolissimus gule. Luce. xvj. Apostema superbiē. Mat.
v. ꝛ xi. Infamia arrogantiē ꝛ iactantiē inanis. Du
sillanimitas. Luce. xij. Vanū timoris. Mat. x. Que
omnia ꝛ similia per donum scientie discernunt. Huic
dono additur dolor. qꝫ qui addit scientiam: addit ꝛ
laborē. Ecl. j. in fi. De duplici scientia spirituali. pri
ma practice. i. actuali que emendatione morum ꝛ vi
rorum purgatione perficitur: altera theorice que in
contemplatione diuinarum rerum ꝛ sacratissimorum
sensuum cognitione consistit: est in li. colla. Joā. Las
si. collatio vtilissima Nesteroth. ibi vide. In isto etiā
opere in diuersis locis de scientia tractaui. vnde hic
amplius non immoror.

De dono fortitudinis. Quomodo describitur forti
tudo. Cap. 87.

Donum scientie dicendū est de
dono fortitudinis. Donum scientie
docet lugere mala sua ꝛ primi. Do
nū fortitudinis iustitiam facit sitire
ꝛ esurire. ꝛ sic crucifigit iustos mun
doꝝ mundum iustis. Gala. vlt. For
titudō sic describitur ab Augustino in li. de moribus

ecclesie. Fortitudo est amor oīa facile tolerans pp il
lud quod amat. Tullius. in. j. rhetoricorum. Fortitu
do est considerata periculorū susceptio, ꝛ laborū per
pessio. Idem in rheto. ij. Fortitudo est magnarum
rerum appetitio: ꝛ viliū contemptio: ꝛ cum ratio
ne vtilitans laborū perpessio. Item glo. super Mat.
xiiij. Erant quatuor milia ꝛc. Fortitudo est firmitas
animi contra molestias seculi. Commendatio fortit
rudinis. Josue. j. Confortare ꝛ esto robustus. Deut.
xxxj. ij. Regum. iij. Danie. x. Tob. iij. Forti animo
esto. Hec virtus plus videtur habere virtuositatis
ceteris virtutibus. Primo quia deū letificat. Hec
mie. vij. Gaudium n. dñi erit fortitudo vestra. Be
hostibus triumphat. ij. Reg. xij. Accinxisti me for
titudine ad prelium quia homini bona sua seruat.
Mat. xij. ꝛ Luc. xj. Quū fortis armatus. Diuitias
spirituales auget. Prouer. x. Manus fortium diui
tias parat. Idem robusti habuerunt diuitias: qꝫ re
gnū occupat. Mat. xj. Regnum celorum vim pa
titur: ꝛ violenti rapiunt illud. vnde Hiero. Grādis
est. n. violentia in terra esse nos generatos: ꝛ celoz
sedem querere: ꝛ possidere per virtutē quod non te
numus per naturam. Fortitudo. n. sꝫ qꝫ donū est
donum quod gratia confortante contra oīa aduersa
confidentiam persistentiam ꝛ perfectā administrat
virtutum confidentiam. Hoc donū sicut dicit Greg.
contra aduersa confidentiam trepidanti dat. Idem
vile est consilium sine fortitudine: qꝫ quod tractan
do inuenit. sine viribus ad actū non perducit. Qui
hoc donum adest. nec bona mundi concupiscit: nec
mala pertimescit: sed iustitiam esurit. Mat. v. ꝛ pro
ea tuenda fortiter contendit. Donum fortitudinis
in hoc differat a fortitudine virtute cardinali: qꝫ forti
tudo virtus cardinalis est circa arduum nature sim
pliciter. fortitudo vero donum circa arduum natu
re etiā est a gratia adiuuante. vt est subire pro christo
martyrium: relinquere oīa: subicere se voluntati alie
ne: ꝛ similia que pp sui difficultatē vel arduitatē nō
sunt in precepto. De fortitudinis virtute in prima
parte istius operis dixi. nec hic repeto. De fortitudi
ne in Lan. iij. c. ps. xvij. Dñs. fortitudo mea. Et ite
rum. Fortitudinem meā ad te custodiam. Prouer.
viti. Mulierem fortem quis inueniet. De fortitudi
ne corporali. Job. vj. Hec fortitudo lapidum mea
fortitudo. Hier. ix. Non gloriatur fortis in fortitu
dine sua. xlviij. di. oēs. Dēs huius seculi dilectozes in
terrenis rebus fortes sunt in celestibus debiles. De
fortitudine spirituali. ij. Cor. xij. Quū infirmor: tūc
potens sum. alias fortior sum. extra de renun. nisi cū
p̄dē. s. alia vero. Triplex autē est fortitudo spūalis:
fidei spei: ꝛ charitatis. De prima. j. Pet. v. ibi. Qui
resistite fortes infide. Hebr. xi. Fortes facti sunt in
bello: scilicet fide: diabolo draconī quum tentat in
occulto: ꝛ leoni quum tentat in aperto: sꝫ August.
resistimus: dum peccato non consentimus: ꝛ tunc
ipsum conculcamus: vnde ps. xc. Conculcabis leo
nem ꝛ draconem. De secunda Hebr. vi. Fortissimū
solatium habeamus: qui confugimus ad tenendā
propositam spem: quam sicut anchoram anime ha
bemus tutam ac firmam. Greg. Quamuis rerum
perturbationibus adhuc animus fluctuet iam tñ
spei nostre: anchoram in eterna patria figite: ꝛ inten
tionem vestram vera luce solidate. De tertia. Lan.
vij. Fortis est vt mors dilectio. Gregorius. Virtuti
moris dilectio comparatur: quia nimirum mentes
quam semel perfecte ceperit ab amorem mundi pe

Fortitudi
nis defini
tio.

Fortitu
do spūalis
triplex.

nitus auellit. Hiero. Vere in talib⁹ fortior est q̄ mors dilectio. q̄ morte vinci non potest. de hoc de pe. di. ij. valida. De triplici fortitudine predicta. ij. Reg. xxiij. Iruperunt tres fortes castra Philistinorum: et hauerunt aquam de cisterna Bethleem. Tres fortes sunt fides spes, et charitas: per castra vitioꝝ irrupentes: et aquam lachrymarum de cisterna cordis cōtriti hauerunt: et ipsam regi David scilicet christo offeretes.

De dono consilij. Quid est consilium. Cap. 88.

Nunc dicendum est de dono consilij quod donum consilij donū fortitudinis modeste et caute ducit ne propria fiducia immoderatius innoxium precipitium patiatur. Habet enim hoc donū cum acutissimo et callidissimo hoste congredi. et ideo indiget semper et ubiq; consilij dono: quod ratione animum implet: et precipitium inopinatum prohibet. Prover. xxiij. Erit salus ubi multa consilia. Large accipiendo consilium. Consilium est aliquid faciendi vel nō faciendi ratio vere examinata vel excogitata. Rōnē intellige. i. opus rationis: rñsonem. i. rationabile, certificantem eum qui petit consilium. Stricto modo Consilium est diuina voluntas perfecta: ad quas pp sui arduitatem nullus ex imperio obligatur. xiiij. q. j. quisquis. z. c. quod precipit. que cōsilia sapientia dei patris filius cōsiliarius de celo attulit. Esa. ix. q̄ sunt Abrenuntiatio, Castitas, Obedientia, Patientia, Humilitas. de quibus in prima et secunda parte plene scripsi. Circa hoc donum quinque sunt commēdabilia. Primum, gratia consilium requirendi et non proprio sensui innitendi. To. ij. Consilium semper a sapiente require. ex de cōstit. ne innitaris. De bonis consiliarijs. xxiij. di. q̄. j. q. j. estote. De malis. lxxvi. di. tanta. Secundus, consiliariū eligēdi. Ecl. xxvii. A malo consiliario serua animam tuam Tertius, grā consilij dandi. j. Macha. ij. Ecce Simon frater vester scio q̄ vir est consilij. Quartum, consilij examinandū. quod non fecit Eva nec Adam qui malo consilio diaboli crediderunt. Gen. iii. Dicit sapiens ecclesiasticus. Ecl. vj. Consiliarius sit tibi vnus de mille. Quintum, consilio acquiescendi. quod superbi non faciunt et corrupti sibi non alijs credentes. ex de cōstit. ne innitaris. de hoc etiam in prima parte tractaui istius operis. De consilio fm iura legitur et no. ex de re. iur. nullus ex consilio. li. vj. de sen. ex. nuper. gl. ij. de homi. sicut dignum. S. illi etiam. in gl. de persuasū. et in gl. nota q̄ homicidium. z. l. di. si quis viduaz. gl. et ita. j. q. iij. presulatus. et extra de vo. z vo. re. ex multa. S. ij. gl. idem dicit.

Quid est contemplatio quid est donum intellectus. Cap. 89.

Restat dicere de donis intellectus et sapientie pertinentibus ad contemplationem. Contemplatio autem fm Greg. est charitatem dei et proximi tota mente. de pe. di. ij. charitas. ij. retinere: ab exteriorum actione quiescere: solius cōditōis desiderio inherere. de pe. di. ij. charitas. ij. vt nihil iam agere libeat: sed cal-

catis curis omnibus, ad videndum faciem sui cōditōis animus inardescat: ita vt iam nouerit carnis corruptibilis pondus cum merore portare: et totis desiderijs appetere illis hymnicis angelorum choris interesse: celestibus ciuibus admisceri: de eterna in conspectu dei incorruptione gaudere. Bonum intellectus est gratia intelligendi. Salubres significationes signorum naturalium et positiuorum. Signa naturalia sunt omnes creature: que omnes loquuntur nobis ad Roma. j. ibi. Inuisibilia zc. dei laudem et nostram eruditionem. Hoc donum petebat ps. cxvij. quum dicebat. Da mihi intellectum: et scrutabor legem tuam. Et iterum. Da mihi intellectum et viua. Et iterum ps. cx. Intellectus bonus omnibus facie tibus eum zc. Hoc donum dedit christus discipulis. Luc. vlt. ibi. Tunc aperuit illis sensum: vt intelligerent scripturas. Ad hoc donum pertinet aperire parabolas euangelicas: et reserare mystica eloquia scripturarum. Hoc donum excludit hebetudinem ab intellectu. Animus hebes est: et rebus heret a foris: non ingrediens per se ad significata earum. quaz hebetudinem donum intellectus expellit. Unde dicitur intellectus interna lectio. Sapien. j. Spiritus discipline effugiet fictum: et auferet se a cogitationibus que sunt sine intellectu. i. a cordibus carnalibus visibilia zc. aduoca solummodo cogitantibus. Bernar. Intelligere est intus legere id est interiora et spiritualia cogitare. j. ad Corin. ij. Animalis homo non percipit que sunt spiritus dei. Hoc dono caruerunt philosophi et ideo visibilia huius mundi non acceperunt vt signa: sed quasi naturaliter. contra quos Paulus ad Roma. j. Inuisibilia enim ipsius a creatura mundi per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur. Similes fuerunt illi philosophi pueris et rudibus qui morantur in calicibus pulchris vel ecclesijs exarationes pulchras exterius aspicientes: sed non curant inuestigare interius latentes significationes: vnde arguuntur Sap. xij. in prin. ibi. Et de ijs que videntur bona, non potuerunt intelligere euz qui est: neq; operibus attendentes agnouerunt quis esset artifex zc. j. A magnitudine enim speciei et creature cognoscibiliter poterit horum creator videri. zc. j. Si enim tm̄ potuissent scire vt possent estimare seculum: quomodo huius dominum non facilius inuenerunt vnde et iterum dicitur eis Roma. j. Dicentes se esse sapientes stulti facti sunt. Aristoteles interrogatus a quo tot et tanta didicisset rñdit. A rebus que mentiri nō norūt Aug. Quocunq; te vertis: veritas vestigijs quibusdaz que suis operibus impressit, loquitur tibi: et te in exteriora relabentem ipsis exteriorum formis intus reuocat. Item ides. De ijs qui pp nutus tuos dimittunt te: signorantes quid innuant. Ad donum ergo intellectus pertinet ea qua nobis creature naturaliter significant, aperire. que significatio est maxime similitudinis. et fm hoc creature sunt quasi libri naturales. Signa positiua sunt sacramēta. forme ecclesiarum ornatus ministrorum, habitus religiosorum, ordinatio personarum ecclesiasticarum q̄ sunt nobis quasi libri ficti: in quibus per donū intells legitur et accipimus q̄ ad nr̄am salutē p̄tinēt. Ad hec de cō. di. j. c. j. et di. ij. sacrificium. zc. signum. j. q. j. quicquid. extra de sacra vnc. c. vnico. Dicitur etiam donum intellectus lumen quo inuisibilia cognoscuntur. Unde Aug. Septus gradus est intellectus ubi ab omni falsitate carnalis vanitatis corda mundant: vt pura intentione dirigant in finē. Bern. in li. de considera-

Intells
donum.

Consiliū
quid sit.

tione distinguens inter intellectum fidem et opinionem, ponit eorum descriptiones sic: Fides est voluntaria quedam et certa prelibatio necdum propalate veritatis. Intellectus est rei cuiuslibet inuisibilis certa et manifesta notitia. Opinio est quasi pro vero habere aliquid quod fallum esse nescias. In eodem. Intellectus rationi innititur. fides auctoritati. Opinio sola veri similitudine seruat. Cui concordat Aug. in li. de utilitate credendi dicens. Quod credimus auctoritati. quod intelligimus rationi. quod erramus opinioni. Ad hoc donum pertinet cordis munditia. iuxta illud Mat. v. Beati mundo corde.

De dono sapientie. et accipitur largo et iusto modo.
Cap. 90.

Sapientia

Vltimo sequitur de dono sapientie. Sapientia quandoque large sumitur pro sapida scientia. Et secundum hoc sapientia dicitur quasi sapore virtutum condita scientia. Sapidam scientiam habet cui res quas cognoscit prout debent sapiunt quando. si mala culpe. vide. xxij. q. j. ita ergo. Mat. v. ibi. Sed libera nos a malo. Sunt ei amara bona temporalia et vilia bona spiritualia chara. Ber. Inuenisti plane sapientiam: si prioris vite peccata desleas: si huius seculi desiderabilia paruipendas: si eternam beatitudinem toto desiderio concupiscas. Inuenisti plane sapientiam: si singula horum tibi sapiunt prout sunt. Stricte sumitur sapientia pro cognitione eternorum cum gustu vnde Aug. in li. de tri. Hec est (inquit) sapientie et scientie recta distinctio: vt ad sapientiam pertineat eterna rerum cognitio intellectualis: ad scientiam pertineat rerum inferiorum cognitio rationalis. Et secundum hoc sapientia non est diuersa a dono intellectus large loquendo. Sumendo strictius accipitur sapientia pro cognitione suauitatis diuine habita per experientiam. et sic diuersa est a dono intellectus. Differt etiam in hoc sapientia a dono intellectus. scilicet quia sapientia veritati tantum contemplande intendit. Intellectus vero non modo de eternis est: sed etiam de rebus visibilibus et spiritualibus temporaliter exortis. Intellectu intelligibilia tantum capimus. vt angelos, virtutes, animas. Sapientia vero non modo superiora capimus: sed etiam incognitis delectamur. Cognitio que habetur per donum intellectus est quasi per visum. Cognitio vero que habetur per donum sapientie est quasi per gustum. ps. xxij. Gustate et videte quoniam suavis est dominus. Bonum sapientie tranquillat mentem et reficit per pacem quam efficit. glo. super Mat. v. In septimo gradu est sapientia: i. contemplatio veritatis pacificans totum hominem. Grego. Ab intellectu ascenditur ad sapientiam vt hoc quod acute intellectus inuenit: sapientia mature disponat. Aug. Cum ad sapientiam in finem peruentum fuerit iam requiescit: propter hoc septimo loco ponit sicut beati pacifici Mat. v. Greg. Illa sapientia clara est que non verbis volat: sed que virtutibus constat. Ber. Hec est vera sapientia: si obedientia mortificat propriam voluntatem: si continentia amputat voluptatem: si patientia modestiam corporalem: si paupertas mundanalem sustinet egestatem. Nam sapientia dei humiliat: non extollit: Ille vero sapit: cuius animus in christo est: cuius interior oculus erigitur ad

superna. Aug. Non inuenit locum sapientia vbi non est patientia. De ista sapientia vera que est donum: Jaco. iij. in fine. Que autem desursum est sapientia: primum quidem pudica est: deinde pacifica: modesta: suavis: bonis consentiens: plena misericordia et fructibus bonis: iudicans sine simulatione.

De vita contemplatiua. Circa que versari debeat.
Cap. 91.

Nunc dicendum est de vita contemplatiua quam sapientia experitur. Et primo de preeminetia vite contemplatiue ad actiuam. Sunt autem duodecim in quibus preeminet contemplatiua. Primum quia intendit meliori scilicet deo: quod actiuam intendit proximo. Contemplatiua dicit ps. lxxij. Abi hi autem adherere deo bonum est. Luce. x. Porro vnum est necessarium gl. Bede. Deo scilicet iugiter adherere. Item ibi. Relinquit me solam ministrare. Augu. Erat enim intenta Maria dulcedini verbi domini. intenta erat Martha quod pasceret dominum. intenta Maria quomodo pasceret a domino. A Martha conuiuium domino parabatur: in cuius conuiuium Maria iocundabatur. Quum ergo Maria suauiter audiret verbum dulcissimum: et corde intentissimo pasceret: interpellato domino a sorore sua: quomodo putamus eam timuisse ne diceret ei dominus. Surge: et adiuua sororem tuam? Mira enim suauitate tenebatur. quod profecto maior est refectione mentis quam ventris. Act. vj. Non est equum nos derelinquere verbum dei: et ministrare mensis. ibi glo. Quia meliora sunt ferula mentis quam corporis. Item August. Reponitur autem vnum multis. non enim a multis vnum: sed multa ab vno. xxij. quest. si. cap. fin. Unum sunt pater et filius et spiritus. Ad hoc vnum non nos perducit: nisi multi habeamus cor vnum. xij. quest. j. ca. ij. et cap. scimus. Et ibi Theophilus. Usque enim adeo honoratur. xxv. distin. sexto die. et xlij. distin. e. ij. hospitalitas. donec ad necessaria nos attrahit. Quum vero incipit ab vtilioribus impedire: manifestum est quod honorabilior est diuinorum auditus. Item ibi super illud. Maria optimam partem elegit que non auferetur ab ea. August. Non tu malam: sed illa meliorem. vnde meliorem? quia non auferetur ab ea. ea te auferetur aliquando onus necessitatis. Non enim quum veneris ad illam patriam inuenies peregrinum quem suscipias hospitio. Mat. xxv. sed bono tuo auferetur. vt quod melius est datur. Tu nauigas. illa in portu est. Eterna enim est dulcedo veritatis. In hac tamen vita augetur. in illa perficitur. nunquam auferetur. Item Ambro. Agat erga te sicut Mariam desiderium sapientie. hoc enim maius hoc perfectius opus. Nec ministerij cura cognitionem verbi celestis auertat. nec arguat eos et otiosos iudices quos vides sapientia studere. Item Grego. vj. moralium. Per Mariam que verba domini residens audiebat: contemplatiua vita describitur. per Martham exterioribus obsequijs occupatam. actiuam vitam signatur. sed Marthae cura non reprehenditur: Marie vero laudatur. quia magna sunt actiue vite merita: sed contemplatiue potiora. vnde nec auferri vnumquam Marie pars dicitur. quod actiue vite opera cum corpore transeunt: contemplatiue autem gaudia me-

Vite actiue prestat contemplatiua.

ius et sine conualescent. de hac ps. xxvj. Anaz petij
 a domino etc. De vtraque extra de renun. nisi. s. ne pu
 tes. de regula licet. s. illa. xxvj. di. si quis. xix. q. ii. due
 viij. q. j. qui episcopatum. etc. Isidorus in lib. differen
 tiarum. Inter actiuam et contemplatiuam hec dista
 tia est. Actiua vita in operibus iustitie et proximi vti
 litate versatur. Contemplatiua autem ab omni nego
 tio vacas in sola dei dilectione desiguitur. Ana in ope
 re conuersationis: altera in contemplatione immuta
 bilis veritatis. viij. q. j. qui episcopatum. Item in li
 bro de summo bono. Actiua vita mundanis rebus
 bene vtitur. Contemplatiua vero mundo renuntias
 soli deo viuere delectatur. Differentiam latius descri
 ptam per Aug. super Ioan. xxi. in homi. dixit domi
 nus. Petro. inter actiuam et contemplatiuam vitas
 require in legenda beati Jo. euange. et inter alia ibi
 dicit. Ana flagellatur malis: ne extollatur in bonis.
 Altera tanta plenitudine gratie caret omni malo: vt
 sine vlla tentatione superbie cohereat summo bono.
 Ana inter mala et bona discernit. Altera que bona
 sunt. cernit. Ana ergo bona est: sed adhuc misera. Al
 ters melior et beata. Et illa significata est per aposto
 lum Petrum. Ista per Joannem. Et q. vita cotem
 platiua figuretur per Joannem euangelistam tangit
 gl. super illud Jo. vlti. Conuersus Petrus vidit dis
 cipulum quem diligebat iesus. et sequitur in gl. Hac
 plene christus diligit et seruat in eternum. et loquitur
 de vita contemplatiua. Utraque etiam hec vita per
 duos prophetas figuratur secundum Greg. per Esa
 iam actiua. per Hieremiam contemplatiua. viij. q. j.
 in scripturis. De vtraque etiam legitur. e. q. c. qui epi
 scopatum. Item Greg. super Ezech. ait. Vita contem
 platiua maior est q. actiua. quia actiua in vsu presen
 tis operis laborat. Contemplatiua vero sapore inti
 mo venturam iam requiem degustat. c. ad hoc. j. q. ij.
 si quis neq. Secundum. quia clarius videt. vñ dicit
 de Lia. que signat actiuam. vt extra de renun. nisi. s.
 ne putes. q. erat lippis oculis. Genes. xxix. Gregor.
 Mens que contemplando otia appetit. plus videt
 sed minus generat. facit pre. c. qui epatum. Tertium.
 munita sine pulchritudo. xxx. q. v. femine. An de
 Rachele significante contemplatiuam. vt pre. s. ne
 putes. dicitur Genes. xxix. q. erat venusto aspectu.
 Quartum. securitas. Prouer. ix. Frustra facitur rete
 ante oculos pennistorum. glo. Facile euadit laqueos
 in terris: qui habet oculos in celis. Prouer. iij. Des
 semite illius pacifice. ex ps. lxx. pre. s. ne putes. ibi. Ma
 gis lectra. Quintum. quies. Luc. x. dicitur Maria
 sedere ad pedes dñi. Martha satagebat cir. fre. mi.
 vbi gl. Maria sedet. quia cotemplatiua pacatis vi
 tiorum tumultibus optata iam in christo mentis que
 te fruitur. Martha stat. quia actiua laborioso desu
 dat certamine. Lan. ij. Sub vmbra illius quem desi
 derabam sedi etc. Sedi in quam per quietem contem
 plationis. Thren. iij. Sedebit solitarius: et tacebit: et
 leuabit se supra se. In vmbra significatur refrigeriuz
 diuine protectionis contra estum tentationis et tri
 bulationis. ps. xvi. Sub vmbra alarum tuarum. gl.
 Alarum misericordie et charitatis. Nota q. dicit. que
 desiderabam. ps. xli. Quemadmodum desiderat cer
 uis ad fontes aquarum etc. Cernus veratus a vena
 toribus lassatur. et estuatur: et fontem desiderat. sic aia
 fidelis a venatoribus infernalibus. i. demonijs et pra
 uis hominibus agitata. fontem christum desiderat.
 fontem vtiq. de quo ps. xxxv. Apud te est fons vite.
 Nota etiam q. sequitur ibi in Lanti. Fructus ei^o dul

cis gutturi meo: vere dulcis et oi melle dulcior. Ecc
 xxij. Spiritus meus super mel dulcis etc. Aug. Be
 dit nobis dñs pignus spiritus in quo sentimus eius
 dulcedinez: et desideramus ipsum vite fontē. De hoc
 gustat hic contemplatiuus: in quo fitis huius mudi
 extincta est. Aug. Qui biberit de fluuio paradisi cur
 vna gutta maior est oceano: restat vt in eo sitis huius
 mundi extincta sit. Sertum. iocunditas. Martha
 enim turbatur. Luc. x. sed Maria iocundatur. vt ait
 Aug. et Greg. Hec in vsu presentis operis laborat. Il
 la vero sapore intimo venturam iam requiem degu
 stat. Septimum. permanentia. nam actiua et eius
 vsus cum corpore et tempore deficit. contemplatiua
 hic incipit et in gloria perficitur. vt dicit gl. sup illud
 Luce. x. Maria optimam partem elegit etc. Octa
 uum. deuotio. vnde de Maria legitur q. vixit chris
 tum. Matth. xxvj. Luc. vij. Jo. xij. Nonum. fami
 liaritas quod significatum est in Ioan. euangelista.
 vnde gl. super illud Jo. vlti. Vidit enim discipulum
 quem diligebat iesus. Hanc christus plene diligit et
 seruat in eternum. Decimum. q. preciosior hec: q.
 rario. xciij. di. legimus. ibi. Omne rarum. ij. q. vij. in
 sancta. preciosum. Isidorus. Actiua communis mul
 torum est: contemplatiua vero paucorum. Unde arca
 in cubito fuit consummata: licet lata esset inferi^o. Be
 ne. vi. Undecimum. q. celesti vite similior. Aug. in
 lib. xxij. de ciui. dei. Ibi vacabimus et videbimus et
 amabimus. amabimus et laudabimus. ps. xlv. Va
 cate et videte qm ego sum deus. Duodecimum. q.
 est finis actiue. quia de actiua transitur ad contem
 platiuam. et finis melior est. Gregor. Qui ad arcem con
 templationis ascendere desiderat: prius necesse est vt
 in campo actionis se exerceat. precedit enim actio: si
 cut spina granum et sicut limus animam inspiratam
 secundum Isaac de vita contemplatiua. Item con
 templatiua figuratur per Enoch. de quo Gen. v. ibi.
 Ambulauit cum deo: et non apparuit: quia tulit eum
 deus. Actiua per Noe fabricantem arcam et plan
 tantem vineam. Gene. vi. et ix. Item contemplatiua
 per Moysem loquentem cum domino. Actiua per
 Aaron loquentem ad populum. Exod. iij. xxvj. di.
 sin. c. h. Item contemplatiua per Jacob manentem
 in tabernaculis. actiua per Esau venatorem. Genes.
 xxv. lxxvj. distin. esau.

Hunc videndum circa que debeat versari con
 templatio. Bernar. in lib. de consideratione ponit.
 iij. species contemplationis circa ea que dei sunt.
 Et est expositio illius verbi apostoli Ephes. iij. In
 charitate radicati et fundati: vt possitis comprehen
 dere. cum omnibus sanctis que sit latitudo et longi
 tudo et sublimitas et profundum. Prima circa ma
 iestatis admirationem: Hec requirit cor a vitis
 purgatum et liberum: et a terrena sarcina exonerat
 um. vt facile ad superna se leuet: et per aliquas in
 terdum morulas stupore et ectasi admiratione ibi
 se teneat. Hec comprehendere nititur quantum est
 possibile diuinam sublimitatem. Secunda cir
 ca diuinorum iudiciorum varietatem et ordinatio
 nem quod vehementer concutit intuentis animum.
 Hec fugat vitia. fundat virtutes. iniat ad sapien
 tiam. seruat humilitatem: que est virtutum fun
 damentum stabile. sine qua virtutum congregatio
 nihil nisi ruina est. hec nititur comprehendere pro
 fundum. Tertia circa largitatem diuinorum benefi
 ciorum. quoz psideratio est mirabilis via ad intuenti
 dei bonitate. et q. multu ei^o amorē accedit. Hec nitit

Spēs et
 plationis
 quatuor.

et q. dicit
 ita vno
 aut

tur comprehendere que sit latitudo charitatis. **H**orum obliuio ingratum: recordatio gratum comprobatur. **Q**uarta circa expectationem promissorum: que quum sit consideratio eternitatis: longanimitatem alit: et perseverantie dat vigorem. **H**ec nititur comprehendere que sit longitudo: propter eternitatem, latitudo: propter charitatem, sublimitas: propter maiestatem, profunditas: propter sapientiam. **I**sta non disputatio sed sanctitas comprehendit. **S**anctum facit affectio sancta: que in timore et amore est. quibus affecta anima quasi duobus brachijs comprehendit, amplectitur, stringit, timet. **Q**uid tam timendum quod potestas cui resistere non potes? quod sapientia cui abscondi non potes? **Q**uid tam amabile quod amor ipse quo amaris? **S**tupenda plane sublimitas maiestatis, pauenda abyssus iudiciorum. **F**eruorem erigit charitas: eternitas perseverantiam sustinendi. **E**t nota quod **B**ernardus distinguit inter contemplationem et considerationem dicens, **C**onsiderationem non id per omnia quod contemplationem intelligi volo, quia contemplatio ad rerum certitudinem: consideratio ad inquisitionem magis se habet. **E**t secundum hunc sensum potest contemplatio defini sic. **C**ontemplatio est verus certusque intuitus animi de quacunque re: siue apprehensio veri non dubia. **C**onsideratio est intenta ad inuestigandum cogitatio: vel intentio non inuestigantis verum, sed frequenter vnum ponitur pro alio. **I**dem quatuor consideranda reor: que in te: que sub te: que circa te: que supra te sunt. **A**t te tua consideratio inchoet: ne frustra extendaris in alia te neglecto. **C**onsiderationis species secundum **B**ernardum tres sunt. **P**rima dicitur dispensatiua, sensibus sensibilibusque rebus ordinate vtens ad promerendum deum. **Q**ue sit quidem quum quis sensuum usus velut quaedam opes solo pietatis intuitu expendere satagit in suam multorumque salutem. **S**ecunda existimatiua: prudenter ac diligenter queque scrutans: et inuestigando ponderans. **Q**uod sit quum quis ex visibilibus inuisibilia occulta rimatur, et hec perfectior est prima, dulcior et felicitior, sed prima fortior et utilior. **T**ertia speculatiua se in se colligens: et quantum diuinitus adinuatur rebus humanis se eximens ad contemplandum deum. **Q**uod sit quum sperto ipso rerum et sensuum usu quantum humane fragilitati fas est: ad sublimia se attollere consuevit. **H**ec perfectissimum est. **Q**uod prima optat: secunda odorat: tertia degustat, ad que tamen iustum perducunt et cetera: etsi tardius, prima tamen laboriosius: secunda quietius peruenit. **I**tem secundum **B**ernardum. **O**cto sunt gradus quibus ad contemplationem ascenditur. **P**rimus, perfecta obedientia deo et homini. **S**ecundus, corpus in seruitutem redigere, vt desipiat caro. **T**ertius est, usum boni per discretionem in consuetudinem vertere. **Q**uartus est, attente intelligere que in doctrina fidei apponunt. **Q**uintus, mundam animam conseruare. **S**extus, transire de iudicio rationis in affectum mentis. **S**eptimus, reuelata facie dei gloriari speculari. **O**ctauus, transformari a claritate in claritatem. **iij. Corin. iij. Talis fuit Paulus raptus in tertium celum. ij. ad Cor. xij. vbi glo. distinguit tres species visionum, est enim corporalis, imaginaria, et intellectualis. Corporealis, quum quedam dei munere corporaliter videtur ab aliquo: que alij videre nequeunt, vt **B**althasar manum. **S**an. v. Imaginaria, quum aliquis somno vel ectasi videt non corpora sed imagines corporum.**

rum. et hoc dei reuelatione, vt **P**etrus discum. **A**ct. x. Intellectualis qua non corpora nec imagines videt: sed in substantijs incorporeis mentis intuitus intra dei pomeria figuratur. **E**t talis fuit **P**auli visio, vñ **A**ug. sentit quod **P**aulus viderit deum facie ad faciem dicit. **n.** **L**ur non credamus quod tanto apostolo voluit deus demonstrare vitam in qua post hanc videndus est in eternum? nec est contra illud **E**xod. xxxij. et **J**oan. i. **D**eum nemo vidit vnquam nisi vnigenitus etc. **N**on videbit me homo et viuere, quia loquitur de homine humano modo viuente, vnde **A**ugust. in lib. de trinitate. **V**ideri diuinitas humano visu nullo modo potest, sed eo visu videtur: quo qui vident, non iam homines sed vltra homines sunt. **E**t **G**regor. in glos. super illud **E**xod. pre. **N**on videbit me homo et viuere. **I**n hac carne viuere in contemplationis acumine potest eterna claritas videri, sed qui sapientiam que deus est, videt: huic vite funditus moritur: ne eius amore teneatur. **E**t nota quod qui vere raptus est: sensu non vitur.

Deum nemo vidit vnquam etc.

Consideratio.

Consideratio spiritus.

Contemplationis gradus.

De preparatorijs ad contemplandum aliquid est videndum, et sunt duodecim secundum **B**ernardum. **P**rimum, exercitatio in operibus actiue, quia de actiua nascitur contemplatiua, non enim cito peccator deo reconciliatur: dignus est videre faciem patris, quod fuit in **A**bsalon figuratum. **ij. Regu. xiiij.** **S**ecundum, cordis puritas. **B**ernardus. **H**oc ineffabile quum non nisi ineffabiliter videatur, qui vult videre: cor mundet, quia nulla ratione nisi cordi mundo. **M**atth. v. et humiliter amanti videtur potest vel apprehendi. **A**ugust. in libro solilo. **Q**uam fueris talis vt nihil prorsus terrenorum te delectet: mihi crede eodem momento, eodem puncto poteris obtinere quod cupis. **F**rater **E**gidius. **P**uritas deum videt, deuotio ipsum manducat. **U**nde **A**aron non intravit in sancta sanctorum: nisi prius. **L**euitic. viij. **E**xod. xxx. et vltimo. lotus. **T**ertium est solitudo. **O**see. ij. cap. **D**ucam eam in solitudinem: et loquar ad cor eius. **E**t in monte viderunt discipuli iesum transfiguratum. **M**atth. xvij. **M**arci. ix. et **L**uce. ix. cap. vbi **R**emigius. **I**n quo docet quia necesse est hominibus qui deum contemplari desiderant: vt non in infimis voluptatibus iaceant: sed amore supernorum semper ad celestia erigantur. **B**ernardus. **O** anima, sola esto: vt illi te solam serues quem solum ex omnibus elegisti. **D**ei enim filius verecundus amator est, et non vult sponse sue secreta in publicis reuelare. **U**nde **J**acob solus remanens cum angelo luctatus est. **G**enes. xxxij. **L**ucta est oratio et contemplatio, vnde **E**sa. xlix. dicit glos, quod **J**acob pugnavit cum angelo: non manibus, sed precibus. **B**ernardus. **A**nimam quam videris relictis omnibus soli verbo votis omnibus adherere: verbo viuere: verbo se regere: a corporalibus sensibus studiose secedere: vt se non sentiat dum sentit verbum: at que ineffabili illecta verbi dulcedine quodammodo se sibi furatur: immo rapitur atque labitur a seipsa: vt verbo fruatur: hanc esse sponsam non dubites summi sponsi. **Q**uartum est desolatio. **D**euter. viij. **A**fflixit te penuria: et dedit tibi cibum manna. **M**ana est dulcedo contemplationis: que datur anime post tristitiam presentis desolationis. **H**oc notatur **E**sa. liij. **P**aupercula tempestate couulsa et absque vlla consolatione, ecce ego sternam per ordinem lapides tuos. **J**acob contristatus timore fratris ab angelo meruit consolari, vnde dicit. **V**idi dominum facie

Ad contemplationes inducentia

ad faciem etc. Gen. xxij. vbi Grego. Exeunte prius tristitia caligo detergitur: et sic resplendente raptim incircumscripto lumine mēs illustratur: et in gaudio quedam securitas absorbetur. Quintus est silentiū. Thre. ij. Bonum est cum silentio prestolari salutem dei. et ibi. Sedebit solitarius et tacebit. xvj. q. j. per latum. ij. vnde Maria tacet. Luc. x. verbū. n. in eternum: quod audire ad contemplationē pertinet in magno silentio vult audiri. ps. lxxiij. Audiā quid loquar in me dñs deus. Sextum est gratiarum actio et vox laudis. ps. xlix. Sacrificium laudis honorificabit me: et illic iter quo ostendit illi salutare dei. i. christum. Alia tangunt Gen. xvij. vbi dicitur. Apparuit deus Abraā in cōuale membre quoz primū est humilitas. glo. interli. Apparet deus humilibus. et fm Greg. aque ad valles descendunt. i. gratia ad humiles. Ambre interpretat claritudo vel perspicuitas et signat duplicē humilitatē: mentis, et corporis: quia deus clarius videtur. Ber. Magna fratres magna et sublimis virtus humilitas: que promeretur quod non docet. dignis adipisci quod non valet addisci. Superbo oculo deus non videt sincere. Idē. Quisquis curiosus est scire quid sit hoc verbo fari: para illi non aurem: sed mentem. non. n. docet hoc lingua sed gratia. Secundū mentis quies: quod tangit ibi. Sediti. Thren. iij. Sedebit solitarius etc. Et Jacob dormiens in itinere vidit scalā. vbi Gre. In itinere dormire: est in via huius seculi ab impedimento secularium actionū quiescere. De hoc somno Can. v. Ego dormio et cor meum vigilat. Et de hoc somno contemplationis fm Ber. intelligitur illud Gene. ij. ibi. Immisit ergo dñs soporem in Adā: quum quod obdormisset etc. de peni. dist. ij. §. Romanos. Tertium: desiderium egrediendi de corpore: quod no. ibi. In ostio tabernaculi. Ostium tabernaculi est exitus de corpore. ij. De. c. j. ibi. Velox est depositio tabernaculi mei. In ostio tabernaculi sedent: qui mortem hñt in desiderio: et vitam in patientia. Phil. j. Cupio dissolui et esse cum christo. Quartus, seruo charitatis: quod tangit ibi. In seruoze diei. vnde Aaron cum igne et thymiamite intrat in sancta scōz. Leuit. xvj. Amor enim fm Dionysiu transformat amantē in amatū vt dicat. Vulnerasti cor meum foror mea. Can. iij. Quintū, cordis eleuatio et de supernis meditatio: quod tangitur ibi. Quū eleuasset oculos suos. Sapient. viij. Logitare de illa sensus est consummatus. Sextū oratio quod tangit ibi. Ne transeas seruum tuū: vñ Luc. iij. Jesu orante apertū est celum. Bern. Quum foris missa fuerit ois immunditia: et adfuerit secularis cure abscissio: carnis afflictio, cordis pñritio: frequens et pura delicti confessio, et lauacrū fletus: tunc sursum attollunt osso essentie dei admirabilis meditatio, caste veritatis inspectio: oratio munda et validā: iubilus laudis: et desiderium ardens in deum.

Distinctio inter contemplationem et meditationem et cogitationem. Cap. 92

Circa hoc notandum est quod Richardus de sancto Victore in libro de contemplatione, meditatione, et cogitatione. Contemplatio fm eum est libera mentis perspicacia in sapientie speculo cum admiratione suspensa. Vel sic. Contemplatio est perspicax et libera animi intuitus in res perspicendas vsquequaqz dif-

fusus. **A**editatio est studiosa mentis intentio circa aliquid inuestigandum diligenter insistens. Vel sic. **A**editatio est prouidus animi obtutus in veritatibus inquisitione vehementer occupatus. **L**ogitatio est improuidus animi respectus ad euagationem pronus. Et quamuis contemplatio et speculatio prouincem soleant poni: aptius tñ speculationem dicimus quā per speculū cernimus. **C**ontemplationem vero quā veritatē sine aliquo inuolucro sine umbrarum velamine in sua puritate videmus. et sic hoc nomen contemplatio stricte accipitur. Ioan. Cassio. in lib. col. in prima collatione **M**oyfi que est de destinatione monachi et sine sic ait. **C**ontemplatio dei multarie concipitur. Nam deus non soluz incōprehensibilis illius substantie sue admiratione cognoscitur: quod tñ adhuc in spe promissionis absconditus est: sed etiam creaturarum suarū magnitudine: vel equitatis sue pñsideratione: vel quotidiane dispensationis auxilio prouidetur: quā. s. que cū sanctis suis per singulas generationes egerit: mente purissima perstramus. quū potentiam eius qua vniuersa gubernat, moderatur, ac regit: cū immensitate scientie eius et oculum quem latere secreta cordium non possunt. xxvj. q. v. nec mirum. in si. trementi corde miramur. quum arenā maris vndarumque numerum dimensum ei et cognitum cogitamus: quoz pluuiarū guttas: quū seculoz dies, quū pñterita futurave obspicentes scientie eius adfistere contemplamur: quum ineffabilem clementiā eius miramur: qua innumera flagitia que singulis quibusque momentis sub ipsius committunt aspectu. in defessa longanimitate iustinet: quum vocationem qua nos nullis precedentibus meritis gratia sue miseracionis acciuit. j. Corin. xv. j. q. j. gratia de conse. di. iij. gratia: quū denique quod occasionem salutis tribuit adoptandis: cū quodam Adā irationis intuemur excessu. quā ita nos nasci precepit vt ab ipsis incunabulis gratia nobis legisque notitia sue traderetur. quā ipse aduersarium vincens Luc. xi. in nobis pro solo bone voluntatis assensu eterna beatitudine ac perpetuis nos premijs remunerat. quum postremo dispensationem incarnationis sue quā pro nostra salute suscepit: ac mirabilia ministrorum suorum in cunctis gentibus dilatauit fidei et deuoto speculamur intuitu. Idem in collatione **M**aphuntij de tribus abrenuntiationibus dicit sic. Tertia renuntiatio est qua mente nostraz de presentibus vniuersis ac visibilibus euocantes, futura tantummodo contemplamur. Et. j. Cuius renuntiationis tertie veram perfectionem merebimur obtinere, quū mens nostra nullo carnee pinguedinis hebetata contagio, sed peritissimis elimationibus expolita ab omni affectu et qualitate terrena per indefinentem diuinarum rerum meditationem spiritualesque theozias ad illa qua inuisibilia sunt eousque trāserit: vt circumdatam se fragilitate carnis ac situ corporis supernis et incorporeis intenta non sentiat: atque in huiusmodi rapiatur excessus: vt non solum nullas voces auditu recipiat corporali: nec intuentis pretereuntium imaginibus occupetur: sed ne adiacentes quidē moles et ingentes materias obiectas oculis carnis aspiciat. Cuius rei fidem atque virtutem nemo nisi is capiet qui hec que dñr experientia magistra perceperit. Cuius videlicet ita dñs oculos cordis ex vniuersis presentibus auocauerit: vt ea non tamquā transitura sed quasi transacta iam reputet: et velut inanem fumum in nihilum resoluta

Aeditatio.

Logitatio.

Contemplatio.

conspiciat ambulans vt Enoch. Gen. v. cum deo ac de humana conuersatione moribusq; translatus nõ inueniatur in presentis seculi vanitate: hucusq; Pa phuntius. Item in collatione Sereni, Ad mensuram etatis plenitudinis christi. Eph. iij. nemo perueniet alias in futurum nisi qui imbutus ea fuerit in presenti: eamq; adhuc in hoc seculo positus prelibabit: christiq; membruz preciosissimum designatum arrarũ compaginis illius per q; corpori mystico quod est ecclesia. xxii. q. v. de figuribus. ad Cosof. j. j. Cor. xij. eius: valeat copulari: in hac carne possederit. vnum duntaxat desiderans, vnum sitiens: ad vnum non solum actus suos: verum etiam cogitationes semper intendens: vt illud quod in futurum dicitur. j. Cor. xv. de beata conuersatione sanctorum iam subarratũ teneat in presenti. i. vt sit ei deus oia in omnibus. Ites in col. Isaac prima de oratione. Oratio dominica prouehit domesticos suos ad illã igneam et perpaucis cognitam vel expertam immo ineffabilem orationem: que oẽm transcendens humanum sensum nullo modo (dicam sono vocis nec lingue motu nec vlla verborum pronuntiatione) distinguitur: sed q; mens celestis illius infusione luminis illustrata non humanis atq; angustis designatis eloquijs: sed conglobatis sensibus velut de quodã fonte lucidissimo et copiosissimo effudit vbertim. In diuis orationis formulam dñs figurauit: quum in orationis agonia constitutus etiam guttas sanguinis inimitabili profudit exemplo. Luce. xxij. Occasione autem huius orationis igne multa prebent. psalmsi versiculos decantatus xxj. di. c. j. versic. lectores. Canora fraterne vocis modulatio. Instrumentoz vel organozum pulsatio. Psallentis grauitas. Exhortatio viri perfecti. et collatio spiritalis. Interit^o chari vel fratris. Recordatio peccatoz et ne glorie teneris contemplatio gehennalis. Item in eadem: Et vt orationis vere percipiatis affectum: non meã vobis: sed beati Antonij sententiam proferam. quez ita nonnunq; in oratione nouimus perstitisse: vt eodem in excessu mentis frequenter orante quuz solis ortus cepisset infundã: audierimus cum in seruoze spiritus proclamantem. Quid me impedis sol, qui ad hoc iam oris vt me ab huius veri luminis abstrahas claritate? Cuius etiam sententia non humana sed diuina hec est. Non est (inquit) perfecta oratio in qua se monachus: vel hoc ipsuz quod orat nõ intelligit. Idem in. ij. collatione de oratione eiusdez Isaac. Sic nunquam finis totius perfectionis est: vt eoufq; extenuata mens ab omni situ carnali ad spiritalia sublimetur: donec ois eius conuersatio ois cordis volutatio vna et iugis efficiatur oratio. Ites in collatione Joannis abbatis cenobite et eremite, idem Joannes ait: Pio dñi nostri munere memini me in hmõi raptum excessum frequenter, vt obliuiscerer me sarcina corporee fragilitatis indutum mentemq; meã ita oẽs exteriores sensus subito respuisse: et cunctis materialib; rebus oibus exulasse: vt neq; oculi, neq; aures mee pprio fungerent officio. Et ita stiuinis meditationibus ac spiritalibus theozijs meus animus replebatur: vt sepe ad vesperam cibũ me percipisse nescirem: et sequenti die de hesterna ab solutione ieiunij penitus dubitarem. Item in collatione Theone de anamartethio. Vna ergo et sola est theozia. i. contemplatio dei cui merito oia virtutum studia postponuntur. multos eteniz sanctos quamuis bonoz operum terrenis studijs occupatos: tñ a

contemplatione illius summi boni retrahunt ac retardant. Dixit frater Egidius laicus socius beati Francisci maximus contemplatiuus q; gradus contemplationis sunt: ignis, vinctio, ectasis, gustus, contemplatio, requies, gloria. Item dicebat q; nullus potest ad contemplationem ascendere: nisi per actiuam fideliter et deuote excitatus fuerit. Ad contemplandam etiam gloriam diuine maiestatis nullus potest ascendere: nisi per seruoze spiritus et frequẽtem orationem. Per seruoze spiritus accenditur homo, et ad contemplationem ascendit: qm̃ cor cum ceteris membris est ad hoc totum dispositum plene ita q; nihil aliud etiam vult nisi quod habet et sentit et potest cogitare. Ille esset bonus contemplatiuus: qui si haberet incisos pedes et manus et extractos oculos et incisum nasum aures et linguam: pre magnitudine suauissimi ineffabilis et inestimabilis odoris gaudij et dulcedinis nulla alia membra nullaq; alia q; que circa celum excogitari pnt, curaret: vel habere desideraret: preter id quod h; et sentit: sicut Maria secus pedes dñi tantam recipiebat dulcedinem verbi dei: q; nullum habebat membrũ qd possit vellet facere aliud q; faciebat: et hoc signũ, quia conquerenti foroz q; non adiunaret eam nullo verbo dei indicio respõdit. cuius aduocatus christus factus est: pro Maria respondens que respondere non poterat. Luc. x. Idem. Contemplari est ab omnibus esse diuisum: et soli deo esse coniunctũ. Ites frater Rogerius provincialis vir ectatic^o ait. Quid putas erit si intimo tuo intimis sit deus? libro. j. A quantis tenebris ad quantas ducis claritates per spiritum eius? a. Si illas que in intimis illis sioe internis secretis sunt nosse intimas contemplationes si illas lucidas illuminationes, si illos seruidos splendores, si illos simplos radios, si illos puros fulgores, si illos viuificos ardores, si illos pacificos sapores, si illos deliciosos: immo deliciosissimos dulciores, si res incognitas et innominabiles res tñ experimentales perfecte perciperes. A homo si hec experimento nosse: puto quia vt ego tenebras ferres grauitate vite tue. a. Qñ aut erit? Putasne videbo? qñ. qñ. qñ. oia in mora. nimium stenda dilatio hor. a. a. a. Quid tibi sum ego: aut quid tu mihi de me? sed quid non mihi es: hec verba silentũ sunt: nec ex silentium et deum inueniri pnt. quia alibi non sunt. O q; beatus homo cuius in deo anima fieri nouit deus. supple non substantialiter: sed vnitue et transformatiue. Attende aut et admirare que dico: excessus, introitus, defectus, transitus: apprehensio, transformatio: ad omniuz causaz amoz motio in silentiũ illud bona, quietatio punctalis: infiniti visio. Nec terrearis quia punctalem audisti. illam eniz quãdo vult: et vult: vt quantum vult dilatare potest qui finitissimum in se infinitare potest. Hec magna sunt. Sentire ea vis? Attende qm̃ nullus sic intrat: nisi prius excesserit. nec deficit: nisi prius introierit. nec transit: nisi prius defecerit, nec apprehendit: nisi prius transierit: nec transformat nisi prius apprehenderit. nec intuetur: nisi transformatio precesserit. nec sic in illum amorem mouetur: nisi qui intus et valde intus fuerit. nec in beato illo silentio quietatur: nisi qui illum amorem nouerit. Post hec videtur deus: quare etsi in quolibet precedẽti est visio: post hec tñ sequitur dei visio manifesta. Sz per hoc quod dictũ est deus meus vnq; sensus ad hoc sufficit? quũ etiaz angelicus intuitus qui hoc continue. Matth. xvij.

experitur in huiusmodi plene non possit: nō proprijs imitat dñe viribus. Qui hoc querit: totū tibi se exhibeat. vt in te trāseat totus. hucusq; Rogerius uene. Talia que merā cōtemplationē respiciunt s̄m Ber. non docet lectio: sed vnctio spiritus sancti in sua dona sapientie gustante: que vnctio docet de omnibus his. j. Jo. ij. extra de sacra vnc. c. vnico. §. j. versi. de secunda. De vtraq; vita actiua z contemplatiua que simul teneri potest a prelatis ecclesie. xxxvj. dist. siqs viij. q. j. in scripturis. c. qui episcopatū. ij. q. vij. sancta. q. j. scias. xvj. q. j. nos autem. xij. q. ij. due. extra de res. nun. nisi. §. ne putes. z de regula. licet. §. penult. Expeditis tuis donis sacratissimis alme spiritus numero septenario designatis. Ego frater peccator scriptor istius operis gemitibus inenarrabilibus a te. Rom. viij. datis oro te veni hauster calide sancte spiritus ignee: perfla hortum meum. Can. iij. in si. l. ecclesiam qui est hortus conclusus: vt in eodem. c. iij. xxij. q. j. omnibus. z. c. qm̄. Ad eum in q̄: quia ecclesia est mater mea z omnium fidelium magistra: extra de priuil. antiqua. Et fluent aromata illius virtutes secundum Greg. in homil. pasce: que vitia in ea: id est in membris suis corruptis existentia expellant. xxxij. q. j. cum renuntiat. Et currat in odorez vnguentorum sponsi sui. Can. j. cum ecclesia primitiua talibus virtuosos odoribus secundata. vt in fine istius ecclesie militantis iam in proximo veniente extremitas defectuose vite redeat ad principiu san- cte vite: z reuoluet. o. ad. a. xxxv. dist. ab exordio.

De fine operis deo gratiarum.

Cap. 92.

Fate prope sui dignissima gratia dicta haustro, z cōpleta ista secunda parte istius operis de ruina in vita magna statuum ecclesie sancte dei, non ad detractionem: sed correctionem prescripta: Jaz ratis mea desiderat in litore collocari. act. xxvij. Jo. iij. xxvij. q. j. nuptiarum. Dat. xv. Leuans manus oculos z cor ad illum sponsum ecclesie Jesum christum vnicum dñm nostrum filium dei viui z verum

deum. Dat. xvj. qui est principium z finis. Apoc. j. z qui vere fuit principium istius operis z consummatio. gratias vberes sibi reddens: corde: z ore benedico: sibi dicens, Gloria laus z honor tibi sit rex christe redemptor: z benedictio, z claritas, z sapientia, z gratiarum actio, honor: z virtus, z fortitudo tibi deo nostro in secula seculor. Amen. Apoc. vj. Ac deinde ad te papa beatissime dñe Jo. xxij. vere Jesu christi dñi nostri in terris vicarie generalis z sponse legitime ecclesie sue sancte: cum tuo venerabili z sacro collegio dominor Cardinalium genibus flexis dirigendo sermonem: hoc opus quod iam fecisti scribi suppliciter recomendo. Ipsum corrige: z corrigi facias. Fauorem sibi largiaris. Salus ibi tue z nostre ecclesie continetur. Sicut etiam dixi in suo principio: sic z nunc in fine eius dico nihil aliud sentio ne teneo nec doceo. nisi quod sentis tenes z doces cum tua sancta matre ecclesia: que nunq̄ a veritate catholica deuiauit. xxij. q. j. a recta. c. memor. c. in sede. Si ergo in aliquo ex ignorantia vel improuisione vel nimia occupatione sicut homo minus bene dixi: per te. lxxij. dist. Valentinianus. corrige: quia tibi precipue christiane religionis zelus incumbit. xxij. q. j. officij. Alia canonicè dicta tua auctoritate corrobora z confirma. xxv. qd. ij. postea. Compleui autem hoc opus dei gratia comitante, currente anno dñi. M. ccc. xxxij. pontificatus tui anno. xvj. in si. In festo sancte Marie ninis, in Auinione vbi tunc cum tua curia residebas. Et incepti anno domini. M. ccc. xxx. pontificatus tui anno. xiiij. in ciuitate eadem vbi cum tua curia eras z ego seruus peduz tuorum z officialis indignus in penitentiali officio regnante dño nostro Jesu christo cum patre z spiri- tulo sancto benedicto z glorificato in secula seculor. j. Timo. j. z vlti. de conse. distin. j. hi duo. z. cap. porro gloria zc.

Authoris subscriptio.

Adanu propria vna vice correxi z apostillauit anno domini. M. ccc. xxxv. in Algarbia Portugallie vbi sum presul in villa Ramra. Secundo correxi z apostillauit in sancto Jacobo de compostella anno domini. M. ccc. xli. In prima parte istius operis sunt. lxx. capituli. In secunda vero parte. xcij.

V I M E T I V

In Officia Pontificis Portugallie, et Indiarum.

M. D. L. I. I.

REGISTRVM.

***** a b c d e f g h i k l m n,

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U X Y Z,

Aa Bb Cc Dd Ee Ff.

Omnes sunt quaterniones, præter ***, & Ff qui sunt terniones, & n̄ duernio.

V E N E T I I S,

Ex Officina Francisci Sanfouini, & sociorum.

M D L X.

BR
51

